

ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดี
ท่องเที่ยวของนิ้วกลม

สุดารัตน์ เทียงไทสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2561

**The Reflection of Thai Social Problems in Digital Age appeared in
Niw Klom's Travelogues.**

Sudarat Theingtaisong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Communication Arts
Department of Communication Arts
Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University
2018**

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียน
เชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม
เสนอโดย นางสาวสุภารัตน์ เทียงไทสง
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ กลุ่มวิชา นิเทศศาสตร์สื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อุษา รุ่งโรจน์การคำ

ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.มนต์ ขอเจริญ)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์ ดร.อุษา รุ่งโรจน์การคำ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไววุฒิ วุฒิอรรถสาร)

คณะนิเทศศาสตร์รับรองแล้ว

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(อาจารย์ กอบกิจ ประดิษฐผลพานิช)

วันที่ 20 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม
ชื่อผู้เขียน	ศุภรัตน์ เทียงไทสง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร. อุษา รุ่งโรจน์การคำ
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม รวมไปถึงทัศนคติและมุมมองที่นิ้วกลมประกอบสร้างความจริงทางสังคมสอดแทรกไว้ในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของเขาทั้ง 6 เล่ม ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวทั้ง 6 เล่ม และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ตัวผู้เขียน ควบคู่ไปกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทสังคมไทย (Documentary Source)

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลมีปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม ปัญหาความแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมือง ปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจารและค่านิยมทางเพศ ปัญหาการทำงาน ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม สำหรับทัศนคติและมุมมองในการมองโลกที่นิ้วกลมได้สอดแทรกไว้ในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวทั้ง 6 เล่ม พบว่า มีการประกอบสร้างความจริงทางสังคมผ่านทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ จำนวน 6 ทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติและมุมมองด้านความเป็นอนิจจัง ความไม่เที่ยง และการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติและมุมมองด้านการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสาธารณะ ทัศนคติและมุมมองด้านการเรียนรู้ ทัศนคติและมุมมองด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม ทัศนคติและมุมมองด้านศิลปวัฒนธรรม และทัศนคติและมุมมองด้านสิ่งแวดล้อม

ซึ่งภาพสะท้อนปัญหาสังคมและทัศนคติมุมมองที่พบในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลมทั้งหมดนั้นพบว่ามีคุณสมบัติคล้ายกัน กล่าวคือ นอกจากนิ้วกลมจะสะท้อนภาพปัญหา

สังคมไทยไว้แล้ว ยังนำเสนอทัศนะและมุมมองที่สอดคล้องกับปัญหาเหล่านั้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ถูกสะท้อนไว้ อีกทั้งยังเป็นการชี้แนะแนวทางในการลดทอนความรุนแรงของปัญหาเหล่านั้นด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่านักวาทศิลป์ได้สะท้อนภาพสังคมไทยโดยมีจุดยืนในการเล่าเรื่องที่มองไปจากมุมมองบุรุษที่สาม (The third-person narrator) และจุดยืนที่มองไปจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) บอกเล่าเรื่องราวที่ได้พบเห็นแล้วสะท้อนภาพสังคมเหล่านั้นสู่ผู้อ่าน เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาในสังคมไทยที่เกิดขึ้น ซึ่งจากลักษณะเด่นของจุดยืนในการเล่าเรื่องทั้งสองรูปแบบนี้คือ มีความเป็นกลางค่อนข้างสูง มีอคติน้อย เนื่องจากการเล่าเรื่องจากมุมมองของคนภายนอกหรือผู้สังเกตการณ์ หรือผู้เล่าที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือเรื่องเล่าต่างๆ ดังนั้นสิ่งที่นักวาทศิลป์ได้ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้อ่านจึงเป็นเหมือนภาพสะท้อนความเป็นจริงในสังคมอย่างแท้จริง

สำหรับทัศนะและมุมมองต่างๆ ที่นักวาทศิลป์ได้สอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางของเขา นักวาทศิลป์ได้ใช้จุดยืนในการเล่าเรื่องจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator) ซึ่งนักวาทศิลป์ได้เข้าไปมีส่วนร่วม หรือใกล้ชิดกับเหตุการณ์หรือเรื่องเล่าต่างๆ อีกทั้งยังได้ใช้จุดยืนในการเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) ซึ่งมีจุดเด่นที่ผู้เล่าจะรับรู้ได้ถึงความคิด แรงจูงใจของผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น เป็นเหมือนการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ที่ตัวเองได้รับรู้ได้โดยตรง ฉะนั้น จากลักษณะเฉพาะตัวของวิธีการเล่าเรื่องทั้งสองวิธีการข้างต้นนี้ จึงกล่าวได้ว่า ทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้านที่นักวาทศิลป์ได้นำเสนอสอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้น เป็นเสมือนการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสื่อสารถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือการสร้างการรับรู้ถึงปัญหาเหล่านั้นสู่ผู้อ่านนั่นเอง

Thesis Title	The Reflections of Thai Social Problems in the Digital Age appeared in Niw Klom's Travelogues.
Author	Sudarat Theingtaisong
Thesis Advisor	Ph.D. Usa Rungrotkankha
Department	Master of Communication Arts
Academic Year	2017

ABSTRACT

This study, titled 'The Reflections of Thai Social Problems in the Digital Age appeared in Niw Klom's Travelogues', has been implemented as a qualitative research aiming to study the reflections on Thailand's various social issues in the digital era previously mentioned in Niw Klom's travelogues. Also, this study unveils Niw Klom's viewpoints towards the creation of social truths featured in six of his travelogues masterpieces. The researcher of this study has gathered the analyzed information from all of his six travelogues, while conducting in-depth interviews with the author and studying the required information obtained from documentary sources related to the Thai social context.

According to the research, Thai social problems in the digital age mentioned in Niw Klom's travelogues can be categorized into seven major aspects, varying in problems of materialism, problems of discrimination and lack of public awareness influenced by the development of urban society, problems of learning sources and quality of education, problems of crime influenced by pornography and sexual value, problems of work, problems of national arts and culture, and problems of environmental destruction.

Regarding Niw Klom's viewpoints featured in six of his travelogues masterpieces, social truths have been created via six viewpoints, consisting of viewpoints on being impermanent, evanescent, and inconstant, viewpoints on showing respect to others and having voluntary spirit, viewpoints on learning, viewpoints on working individually and collectively, viewpoints on arts and culture, and viewpoints on environmental awareness.

Obviously, the reflections of Thai social problems and Niw Klom's viewpoints found in his travelogues masterpieces are consistent to one another. It can be said that Niw Klom has

indicated problems existing the Thai society, while being able to come up with consistent viewpoints for existing problems. This study helps stimulate greater awareness of Thailand's social problems in the digital era as well as unveils guidelines for alleviating the severity of those existing problems.

According to Niw Klom, the Thai society can be reflected and narrated in the view of the third-person narrator and the scene of the objective. Different stories have been told and reflected to readers to clearly reveal existing social issues in Thailand. Additionally, neutrality is the most dominant characteristic of the third-person narrator and the objective. They are fostered with less bias as stories are being told by the third person or observer, knowing that the narrator is not involved in an existing circumstance or story. Hence, Niw Klom's viewpoints can reflect the truth of the Thai society in the most excellent and appropriate manner.

Regarding Niw Klom's viewpoints featured in his own travelogues masterpieces, he acts as the first-person narrator who gets involved in existing circumstances or stories. Niw Klom also believes in being the omniscient, encouraging the narrator to be able to perceive thoughts and motivation of those involved in existing incidents similar to explaining facts of stories through personal experiences. However, according to the dominant characteristic of the third-person narrator and the objective, Niw Klom's six viewpoints are consistent to the reality of social construction, encouraging readers to seek efficient solutions to social problems and increase awareness of the severity of society-related issues.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากบุคคลหลายๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงอยากขอขอบพระคุณสำหรับทุกความปรารถนาดีที่บุคคลดังกล่าวต่อไปนี้มีให้เสมอมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.อุษา รุ่งโรจน์การคำ บุคคลที่สำคัญที่สุดในทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณในทุกคำแนะนำ คำลั้งใจ คำสั่งสอน ความรักและความอดทนที่ร่วมเดินทางไปด้วยกันตั้งแต่วันแรกจนกระทั่งในวันนี้ที่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการ ดร.มนต์ ขอเจริญ กรรมการในการสอบและเป็นอาจารย์คนแรกผู้มอบความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์ ขอขอบพระคุณ ผศ. ดร.ไววุฒิ วุฒิอรรถสาร ที่กรุณามาเป็นกรรมการในการสอบพร้อมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเป็นอย่างมาก และขอขอบพระคุณพี่ก๊วย ชลาสัย พงษ์ศิริ สำหรับทุกการช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนกระทั่งกระบวนการสุดท้ายของการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณครอบครัว คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย และหลานๆ สำหรับความรัก คำลั้งใจ และคอยสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อตามที่ตั้งใจอย่างเต็มที่

ขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิเทศศาสตร์ ป.โท 56 สำหรับมิตรภาพที่อบอุ่นที่มีให้กันเสมอ นับจากวันแรกที่พวกเราได้รู้จักกัน เป็นอีกหนึ่งประสบการณ์ในชีวิตการเรียนที่มีค่ามากที่สุด

ขอขอบคุณคุณณัฐวกลม หรือพี่เอ๋ สราวุธ เอ็งสวัสดิ์ ที่สละเวลาให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ และแลกเปลี่ยนมุมมองที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จออกมาอย่างสมบูรณ์

สุดารัตน์ เทียงไทสง

สารบัญ

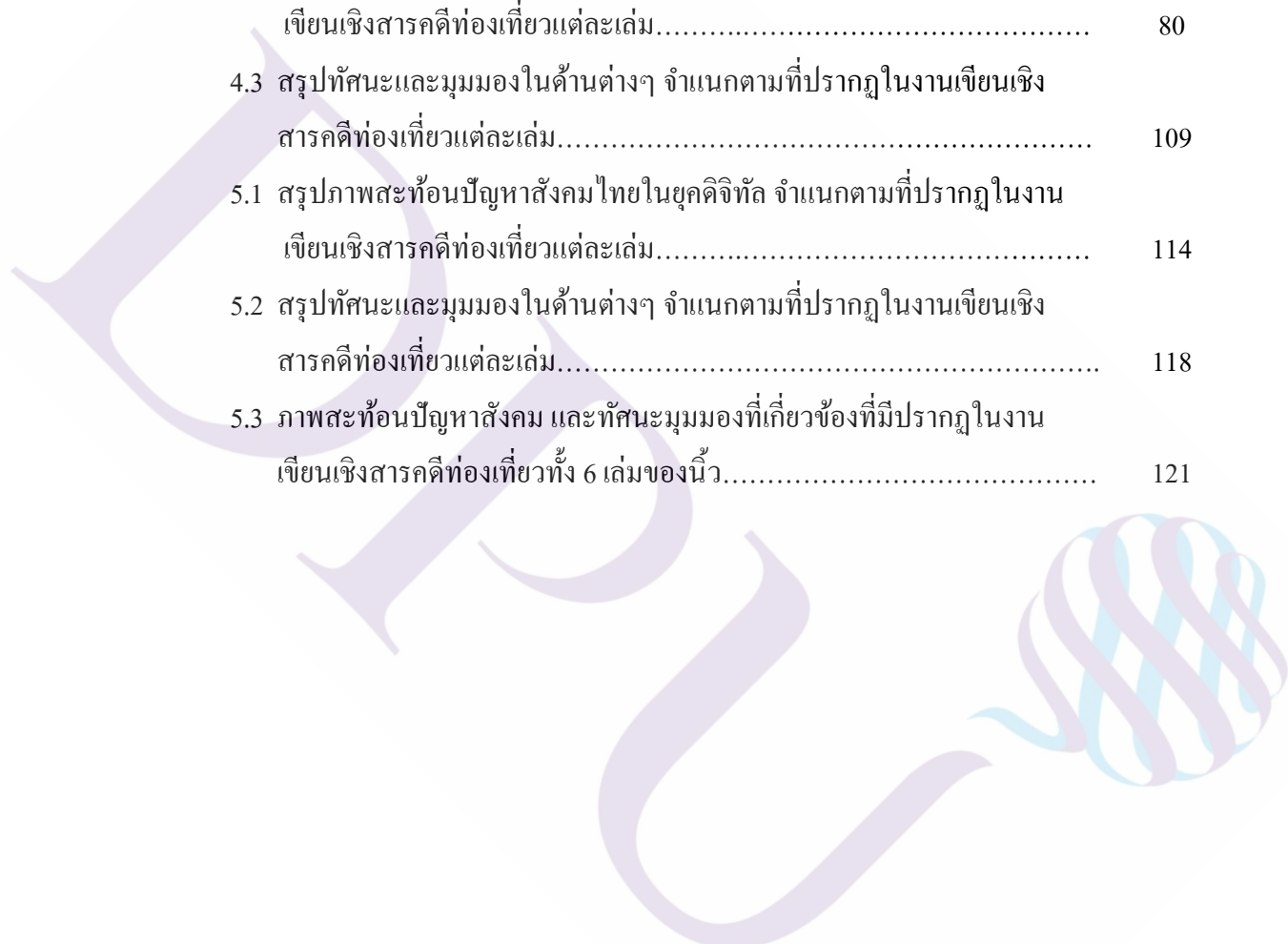
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามงานวิจัย.....	11
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	11
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	11
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
1.6 นิยามศัพท์.....	12
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
2.1 แนวคิดสารคดีท่องเที่ยว.....	13
2.2 แนวคิดการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมตามแนวสะท้อนสังคม.....	17
2.3 แนวคิดการเล่าเรื่อง.....	21
2.4 แนวคิดภาพตัวแทน.....	24
2.5 ทฤษฎีการประกอบสร้างความจริงทางสังคม.....	26
2.6 ทฤษฎีภาพสะท้อน.....	30
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
2.8 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	43
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	45
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	46
3.4 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
3.5 การนำเสนอผลการวิจัย.....	47
4. ผลการศึกษา.....	48
4.1 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว ของนั้วกลม.....	48
4.2 ทักษะและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ ปรากฏอยู่ในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม ในฐานะที่เป็น การประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทย ในยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม.....	83
5. สรุป การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	112
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	112
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	122
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	134
5.4 ข้อเสนอแนะด้านการทำวิจัยในครั้งต่อไป.....	135
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก.....	143
ประวัติผู้เขียน	147

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 กรอบระเบียบวิธีวิจัย.....	44
4.1 แสดงปริมาณพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504-2558.....	79
4.2 สรุปภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัล จำแนกตามที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเล่ม.....	80
4.3 สรุปทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ จำแนกตามที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเล่ม.....	109
5.1 สรุปภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัล จำแนกตามที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเล่ม.....	114
5.2 สรุปทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ จำแนกตามที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเล่ม.....	118
5.3 ภาพสะท้อนปัญหาสังคม และทัศนะมุมมองที่เกี่ยวข้องที่มีปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวทั้ง 6 เล่มของนี้.....	121

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 หน้าปกหนังสือโตเกียวไม่มีขา ในรูปแบบที่แตกกันเนื่องจากการพิมพ์.....	5
1.2 หน้าปกหนังสือกัมพูชาพริบตาเดียว ในรูปแบบที่แตกกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ	6
1.3 หน้าปกหนังสือเนปาลประมาณสะดือ ในรูปแบบที่แตกกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ.....	6
1.4 หน้าปกหนังสือนั่งรถไฟไปดูเย็น.....	7
1.5 หน้าปกหนังสือลอนดอนโคออร์ดิ้ง 1.1 ในรูปแบบที่แตกกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ.....	7
1.6 หน้าปกหนังสือความฝันที่มันสุดท้าย.....	8
2.1 ความสัมพันธ์ของสถาบันต่างๆ ที่ก่อให้เกิดโลกแห่งสัญลักษณ์หรือโลกทางสังคม.....	27
2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51
4.1 การเปรียบเทียบพื้นที่โฆษณาบนรถเมล์ในประเทศไทย และประเทศอังกฤษ...	61
4.2 พื้นที่โฆษณาบนอาคารสูงในประเทศไทย.....	62
4.3 พื้นที่โฆษณาที่สามารถพบได้ในทุกพื้นที่ของรถไฟฟ้าในประเทศไทยทั้งตัวรถไฟฟ้า ภายในรถไฟฟ้า สถานีรถไฟฟ้าทั้งบนชานชาลา และบันไดทางขึ้น.....	62
4.4 ภาพข่าวการฟ้องร้องโครงการบ้านจัดสรรที่เกิดจากความไม่ละเอียดในการก่อสร้างบ้าน.....	71
4.5 ภาพข่าวการฟ้องร้องโครงการบ้านจัดสรรที่เกิดจากความไม่ละเอียดในการก่อสร้างบ้าน.....	71
4.6 ภาพข่าวการบุกจับไม้เถื่อนที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์.....	77
4.7 ภาพข่าวแสดงปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์.....	78
4.8 ภาพข่าวการบุกกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเข้าครอบครองที่ดิน จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์.....	78

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.9 กระตุ้นแสดงความคิดเห็น และการระบายความรู้สึกอัดอั้นในสังคมการทำงาน ในปัจจุบันบนสื่ออินเทอร์เน็ต.....	104
4.10 หน้าเพจปรัชญามนุษย์เงินเดือน ที่มียอดผู้ติดตามจำนวน 348,935.....	105

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเป็นพลวัต กล่าวคือ ไม่หยุดนิ่ง การที่สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เกิดจากการเรียนรู้ และสร้างสรรค์ของมนุษย์ กอปรกับการสื่อสารเป็นตัวกลางสำคัญทำให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ทั้งในทุกระดับทั้งระดับปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันจนพัฒนากลายเป็นภาวะวิกฤตมากมาย ปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง ปัญหาจากภัยธรรมชาติ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกายและสภาวะจิตใจจนกลายเป็นความเครียดก่อให้เกิดเป็นภาวะซึมเศร้าหรือโรคซึมเศร้าได้ จากการที่ธนาคารโลกและองค์การอนามัยโลกได้สำรวจ และรายงานเกี่ยวกับโรคที่จะสร้างปัญหาให้กับประชาชนและประเทศไทย ในปีพุทธศักราช 2563 พบว่า โรคจิตเวชโดยเฉพาะโรคซึมเศร้าจะมีอัตราการป่วยของประชากรสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก และคาดว่าจะมีร้อยละ 10 ของโลกที่มีปัญหาสุขภาพจิตซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทั้งผู้ป่วย ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

จากการศึกษารายงานภาวะสังคมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547 – 2557 เป็นระยะเวลา 10 ปี พบว่าสภาพจิตใจของคนไทยยังคงน่าเป็นห่วง มีผู้ป่วยจากการเปลี่ยนแปลงภาวะทางจิตใจเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีทั้งผู้ป่วยที่มีความผิดปกติจากโรคประสาท ความเครียด และอาการทางกายที่หาสาเหตุไม่ได้ เช่น โรคประสาท ความผิดปกติทางจิตใจ อาการทางกายที่เกิดจากจิตใจและความเครียด วิตกกังวล ย้ำคิดย้ำทำ ความจำเสื่อม ฯลฯ รวมทั้งผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ (สะเทือนอารมณ์) เช่น คลั่ง ตื่นเต้น ซึมเศร้า ฯลฯ โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นในทุกปี แม้ว่าจะมีอัตราการลดลงอยู่บ้างในช่วงระหว่างปี 2549-2550 แต่ทว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในระดับโลกและในประเทศไทยในปี 2551 นั้น ส่งผลให้ปัญหาสุขภาพจิตมีแนวโน้มสูงขึ้นเพราะความเครียดจากปัญหาเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสังคมไทยในหลายด้าน อัตราการว่างเงินเพิ่มสูงขึ้น เกิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและคดียาเสพติดที่มีมากขึ้น เกิดกลุ่มมิจฉาชีพฉวยโอกาสหลอกลวงแรงงานที่ต้องการหางานทำใน

ลักษณะของการค้ามนุษย์ รวมทั้งเกิดปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาครอบครัว ซึ่งอาศัยอยู่กับมารดาหรือบิดาเพียงฝ่ายเดียว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มักอาศัยอยู่กับมารดา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมารดาต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและรับภาระหนัก จึงมีเวลาพูดคุยปัญหาต่างๆกับบุตรน้อย และเข้าไม่ถึงการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และความคิดของบุตร ซึ่งความคิดส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด คดีชีวิตและร่างกาย ตามลำดับ จากผลสำรวจของกรมสุขภาพจิตในปีพุทธศักราช 2551 ซึ่งได้ทำการสำรวจตัวอย่าง 2,400 ราย ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในจังหวัดที่มีหน่วยงานของกรมสุขภาพจิตตั้งอยู่ และจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า ปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุด คือ ปัญหาการงาน รองลงมา คือ ปัญหาการเงิน โดยผู้หญิงจะมีความเครียดสูงกว่าผู้ชาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงานได้สร้างแรงกดดันต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพร่างกายตามมา รวมทั้งส่งผลต่อความมั่นคงทางสังคม เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนมีความก้าวร้าวรุนแรง ฆ่าตัวตาย ดิคา และเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนสูงขึ้นและสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนด (รายงานภาวะสังคมไทยปี 2553, 2554)

ปัญหาด้านสุขภาพจิตที่ตกต่ำของประชาชนในสังคมยังปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่องจากรายงานภาวะสังคมในปีพุทธศักราช 2553 ซึ่งว่าความสุขมวลรวมของคนไทยลดลง และมีอัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มอายุ 25-29 ปี ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีพอ ความบีบคั้น แรงกดดัน และความยากลำบากในการดำรงชีพ โดยสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายส่วนใหญ่เกิดจากความเครียด รองลงมาได้แก่ โรคซึมเศร้า ดิคาเสพติด และการเจ็บป่วยทางกาย ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการสำรวจคุณภาพชีวิตของคนไทยระดับชาติ ประจำปี 2555 ในโครงการที่ชื่อว่า “คนไทย มอนิเตอร์ เสียงนี้มีพลัง ครั้งที่ 2” ซึ่งมูลนิธิเพื่อคนไทยได้ดำเนินการสำรวจคนไทยทั่วประเทศจำนวน 100,000 คน ครอบคลุม 77 จังหวัด พบว่าคนไทยพอใจในคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ลดลงจากปี 2554 โดยเฉพาะคนกรุงเทพฯ มีความพึงพอใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างต่ำ อีกทั้งผลการสำรวจยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด ทัศนคติและความเชื่อมั่นที่มีในทิศทางลบอีกด้วย

นอกจากนี้ รายงานภาวะสังคมในปีพุทธศักราช 2553 ยังชี้ให้เห็นว่าการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 11 สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่เสื่อมถอยลง ทั้งความรุนแรงในครอบครัว สถานศึกษา สถานที่ทำงาน และสถานการณ์ในสังคมทั่วไป ทั้งในลักษณะของการค้ามนุษย์ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืน กระทำชำเรา หรือคุกคามทางเพศ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ กระตุ้นให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพกายและจิตใจ

สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่ยุคแห่งการเชื่อมต่อทางศีลธรรมของมนุษย์ เป็นภาวะวิกฤตทางสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม และการบริโภคสื่อผ่านทางเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำนำสมัย แต่ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับการส่งผ่านอาจไม่ถูกต้องเสมอไป

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอดีตสู่ความเป็นไปของสังคมไทยที่ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลในปัจจุบัน เราไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า “การสื่อสาร” มีส่วนช่วยเหลือหลอมสังคมไทยให้ดำเนินไปแบบที่เห็นกันในทุกวันนี้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้การสื่อสารก้าวล้ำแบบไร้ขอบเขต ส่งผลให้ผู้คนสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว กระชับ นับใจ ดังจะเห็นได้จากบางเรื่องราวอาจก่อให้เกิดปรากฏการณ์ หรือกระแสทางสังคมที่เป็นผลมาจากการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารผ่านสื่อใหม่อย่าง Social Media ปัญหาสังคมที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดปัญหาหนึ่ง คือ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนด้วยคดีเกี่ยวกับเพศอันมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการได้รับสื่อที่ไม่เหมาะสม เช่น สื่อลามกและภาพโป๊ที่เผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆ รวมทั้งการเล่นเกมสล็อตสูรแรงที่เด็กและเยาวชนติดกันอย่างแพร่หลายทางสื่อออนไลน์ทำให้ซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงไปโดยไม่รู้ตัวส่งผลให้พฤติกรรมเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน และอาจมีผลต่อประเทศชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วย ซึ่งปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ก็เพราะแม้ว่าคนไทยจะมีคอมพิวเตอร์และสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนยังมีการใช้งานเพื่อความบันเทิงมากกว่าใช้เพื่อศึกษาหาความรู้ (รายงานภาวะสังคมในปีพุทธศักราช 2549, 2550) นอกจากนี้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วยังส่งผลให้พฤติกรรมในการบริโภคของประชาชนในสังคมไทยเปลี่ยนไป เกิดความนิยมซื้อสินค้าและบริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น เกิดค่านิยมในการใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าออนไลน์จนก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินค้ำ มีการก่อหนี้สินซ้ำซ้อน เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต เกิดความเครียด กลายเป็นวงจรปัญหาสังคมไม่มีที่สิ้นสุด

จากความก้าวหน้าทันสมัยของโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ส่งผลให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น การบริโภคเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง การผลิตสินค้าและบริการต่างๆ เน้นตอบสนองวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนเมือง มีค่านิยมและพฤติกรรมบริโภคเลียนแบบต่างชาติ เกิดความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่เห็นคุณค่าความเป็นไทย อีกทั้งทัศนคติของเด็กวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะการขาดความอดทน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่ “ภาวะวิกฤตทางจิตศีลธรรม ของบุคคลในชาติ” ซึ่งในปีพุทธศักราช 2557 ที่ผ่านมามองเห็นได้ว่าเริ่มมีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี รวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะคนไทยเพื่อปลูกฝังเรื่องค่านิยมที่พึงปฏิบัติ

หน้าที่ของพลเมืองที่ดี ควบคู่กับการมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสองปี 2556, 2557) ทั้งนี้เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจให้เกิดพลังสุขภาพจิตเพื่อการอยู่ดีมีสุขและสร้างสรรค์ประเทศให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

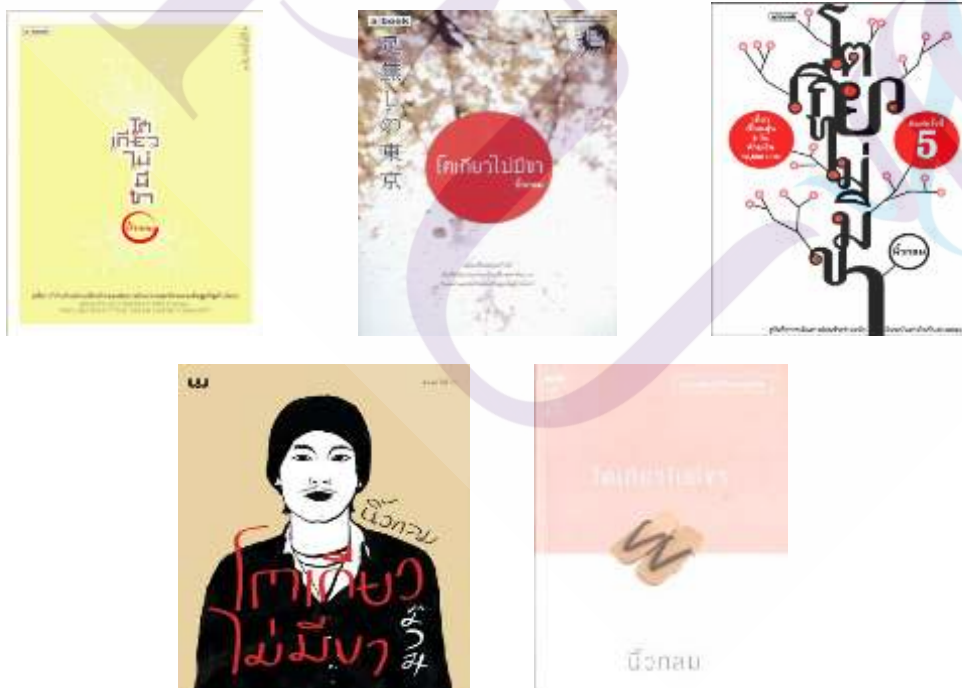
จากทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สื่อที่มีอยู่อย่างมากมายนั้น กล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง และหล่อหลอมให้เกิดสังคมที่ดี (กาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.314) โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่สังคมอยู่ใน “ภาวะวิกฤตทางจิตใจ ศีลธรรม ของบุคคลในชาติ” โดยงานเขียนก็ถือเป็นทางหนึ่งการสื่อสารที่เสมือนเป็นกระจกสะท้อนสภาพสังคมที่ผู้ประพันธ์ได้ทำการสื่อสารสู่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบันที่เทคโนโลยีได้รับการพัฒนาไปอย่างไร้ขีดจำกัด การเกิดขึ้นของเว็บ 2.0 (Web 2.0) ที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ร่วมกันแบ่งปันข้อมูล และสามารถปฏิสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือกัน จนเกิดสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้สื่อใหม่อย่าง Social Media ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั่วโลกส่งผลกระทบต่อสื่อสิ่งพิมพ์อย่างงานหนังสือในแง่มุมของการเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างง่ายดาย แม้กระนั้น สื่อสิ่งพิมพ์อย่างงานหนังสือก็ยังคงได้รับความสนใจจากผู้อ่าน ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของนายจรัญ หอมเทียนทอง นายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (PUBAT) คนล่าสุด ที่ได้กล่าวถึงความสำเร็จที่เกินความคาดหมายทั้งในแง่ของผู้ร่วมงานและยอดขายโดยรวมของสำนักพิมพ์ต่างๆ ในงาน “มหกรรมหนังสือระดับชาติครั้งที่ 19 ซึ่งจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 15-26 ตุลาคม 2557 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์” อีกทั้งยังได้ระบุถึงหนังสือที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในงานมหกรรมหนังสือระดับชาติในครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือที่นักเขียนต่อยอดผลงานของตนเองจากโลกออนไลน์ อาทิ เว็บไซต์ บล็อก แฟนเพจ เป็นต้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความรู้ ความคิดในแง่มุมต่างๆ รวมถึงหนังสือแนวท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยคาดว่าความนิยมดังกล่าวนี้น่าจะเป็นเพราะนักเขียนมีฐานของแฟนคลับซึ่งมีส่วนช่วยอย่างมากในเรื่องของยอดขายที่ประสบความสำเร็จ (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2557)

โดยในจำนวนผลงานเขียนในเชิงสารคดีท่องเที่ยวที่สอดแทรกไว้ซึ่งทัศนะ ความคิด และการมองโลกในแง่มุมต่าง ๆ นั้น ผลงานของนักเขียนนามปากกา *นิ้วกลม* นับได้ว่าเป็นหนึ่งในงานเขียนที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างมากในปัจจุบัน สังเกตได้จากผลงานหนังสือชุด 10 ปี นิ้วกลมที่ขึ้นเป็น 1 ใน 5 หนังสือขายดีจากรายงานจัดลำดับหนังสือขายดี เมื่อเดือนธันวาคม 2557 ของร้านหนังสือ SE-ED Book Center อีกทั้งความนิยมในงานเขียนและตัวนักเขียนท่านนี้ยังปรากฏให้เห็นจากรายการแฟนพันธุ์แท้ ตอน นิ้วกลม ในปี 2013 ซึ่งแฟนพันธุ์แท้เป็นรายการตอบปัญหาที่ส่งเสริมความรู้ ความรัก ความคลั่งไคล้ และแสดงถึงอัจฉริยภาพในสาขาต่างๆไม่ว่าจะเป็นบุคคล

สิ่งของ สถานที่ วัฒนธรรม วรรณกรรม และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีแนวคิดมากจากการนำเรื่องราวของกลุ่มแฟนคลับต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว มานำเสนอในรูปแบบของเกมโชว์ และในปีเดียวกันยังได้มีการจัดทอล์กโชว์ (Talk Show) โดยรายการ เจาะใจ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2556 ภายใต้ชื่อว่า The Moment 4 By Lactasoy ตอน Talk Around the Life คนที่คุณควรมี โดยน้่วกลม หรือ เอ๋ สราวุธ เอ็งสวัสดิ์

น้่วกลม เป็นนามปากกาของนายสราวุธ เอ็งสวัสดิ์ ปัจจุบัน (พ.ศ 2561) อายุ 40 ปี จบการศึกษาจากภาควิชาการออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันทำงานเป็นนักเขียนหนังสือและคอลัมน์ต่างๆลงในนิตยสาร A Day, GM เป็นต้น โดยน้่วกลมได้เริ่มงานเขียนครั้งแรกจากการเขียนเว็บไซต์ของคณะสถาปัตย์จุฬาฯ ก่อนจะไปประกอบอาชีพเป็นนักโฆษณาภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษา จนกระทั่งได้มีโอกาสเขียนคอลัมน์ให้กับนิตยสาร A Day และได้มีผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เล่มแรกในปี 2547 คือ บันทึกการเดินทางท่องเที่ยวเรื่อง *โตเกียวไม่มีขา* ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่าน และสร้างชื่อเสียงให้กับเขาเป็นอย่างมากโดยพิสูจน์ได้จากยอดขายและจำนวนครั้งที่ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำถึง 10 ครั้ง (ตั้งแต่ปี 2547-2554) โดยหลังจากนั้นน้่วกลมก็ได้ผลิตงานเขียนประเภทนี้ออกมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางของน้่วกลมนั้นมีทั้งหมด 6 เล่ม ได้แก่

1) โตเกียวไม่มีขา (2547)

ภาพที่ 1.1 ภาพหน้าปกหนังสือโตเกียวไม่มีขา ในรูปแบบที่แตกต่างกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ

2) กัมพูชาพริบตาเดียว (2548)

ภาพที่ 1.2 ภาพหน้าปกหนังสือกัมพูชาพริบตาเดียว ในรูปแบบที่แตกต่างกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ

3) เนปาลประมาณสะดือ (2549)

ภาพที่ 1.3 ภาพหน้าปกหนังสือเนปาลประมาณสะดือ ในรูปแบบที่แตกต่างกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ

4) นั่งรถไฟไปตู้เย็น (2551)

ภาพที่ 1.4 ภาพหน้าปกหนังสือนั่งรถไฟไปตู้เย็น (2551)

5) ลอนดอนไดอารี่ฯ 1.1 (2551)

ภาพที่ 1.5 ภาพหน้าปกหนังสือลอนดอนไดอารี่ฯ 1.1 ในรูปแบบที่แตกต่างกันเนื่องจากการพิมพ์ซ้ำ

6) ความฝันที่มันสุดท้าย (2556)

ภาพที่ 1.6 ภาพหน้าปกหนังสือความฝันที่มันสุดท้าย

งานเขียนส่วนใหญ่ของนิวกลมนับได้ว่าเป็นงานเขียนประเภทสารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) ซึ่งงานเขียนสารคดีท่องเที่ยว เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วชนิดหนึ่งที่ถูกเขียนได้บันทึกเรื่องราวที่ได้ประสบพบเจอจากการเดินทาง มีการให้ความรู้ทางด้านสภาพภูมิศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของคนพื้นถิ่น ความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น (ชะลอ รอดลอย, 2544, น.3) โดยมักมีการดำเนินเรื่องราวในลักษณะเล่าเหตุการณ์เป็นลำดับขั้นตอน เช่น งานพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง ไกลบ้าน มีการดำเนินเรื่องในรูปแบบเชิงเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของสถานที่นั้นๆ เช่น จดหมายถึงเพื่อนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ เป็นต้น สารคดีท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นสารคดีอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมจากผู้อ่าน สาเหตุอาจเกิดจากเนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวนั้นสอดคล้องกับลักษณะนิสัย และความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ อีกทั้งผู้อ่านจะได้รับความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เดินทางไปสถานที่ที่ตนเองอยากไป เมื่อได้อ่านสารคดีท่องเที่ยวจึงเป็นเสมือนได้รับประสบการณ์รอง (second hand experience) นอกจากนี้ สารคดีท่องเที่ยวยังช่วยกระตุ้นสัญชาตญาณการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ให้กับชีวิต และยังเป็นคู่มือสำหรับนักเดินทางได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (กันยรัตน์ ผ่องสุข, 2553, น.1)

งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมนั้น ไม่เพียงแต่นำเสนอแง่มุมของบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ การสอดแทรกไว้ซึ่งทัศนะ มุมมองในการมองโลกและการใช้ชีวิตในแง่มุมต่างๆ ทั้งความสุข ความฝัน ความรัก และความคิด ดังตัวอย่างที่เขาได้นำเสนอไว้ในงานเขียนเรื่อง “โตเกียวไม่มีขา” ใจความตอนหนึ่งว่า

เมื่อเราเติบโต ภารกิจต่างๆก็พอกพูนตามวันวัยจนยากที่จะขยับตัว
ไปทำอะไรตามใจ โดยวางภาระหน้าที่เหล่านั้นไว้ข้างหลัง
“ถ้าอยากเที่ยว ต้องไม่สนใจอะไรทั้งนั้น”
ใครบางคนเคยพูดไว้ และคิดว่าน่าจะจริงเสียด้วย
ความยากลำบากของการปลดตัวเองออกจากภาระหน้าที่ในชีวิต
ประจำวันของเรา ยังคงเป็นกำแพงกั้นระหว่างเรากับประตูเครื่องบิน
ไม่ให้เราทะยานขึ้นฟ้าหนีไปไหนได้ ยังไม่ต้องกล่าวถึงเรื่องค่าใช้จ่าย
เพื่อออกทริปประสบการณ์ในต่างแดนที่ต้องสะสมเป็นเวลาพอสมควร
แต่เวลาว่างไม่สามารถหาซื้อได้ที่เซเวน-อีเลฟเว่น
เราต้องหาเอาเอง

(โตเกียวไม่มีชา, 2547, น.22-23)

งานเขียนของนี่ยุกลม ถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมากในด้านของการเป็นเสมือนแรงผลักดัน
ให้กับคนรุ่นใหม่ที่มีความฝัน “วงศ์ทะนง ชัยณรงค์สิงห์ หรือ โหน่ง อะเคย์” นักเขียน และ
บรรณาธิการนิตยสารอะเคย์ ได้กล่าวถึงงานเขียนของนี่ยุกลมไว้ในหนังสือชุด 10 ปีของนี่ยุกลมใน
เรื่องความฝันไว้ว่า “งานเขียนของนี่ยุกลม นอกจากจะช่วยให้เข้าถึงความฝันมากขึ้นแล้ว ผู้อ่านยังจะ
ได้รับพลังงานบางอย่างที่ลุดให้อยากลุกขึ้นมาทำชีวิตให้ดีกว่าที่เป็นอยู่”

นอกจากเนื้อหาในหนังสือที่เป็นเสมือนแรงผลักดันพลังในตัวผู้อ่านแล้ว เนื้อหา
เหล่านั้นยังสอดคล้องกับสภาพสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ดัง
ตัวอย่างที่นี่ยุกลม ได้แสดงทัศนะไว้ในหนังสือเรื่อง “ความฝันที่มันสุดท้าย” ใจความตอนหนึ่งว่า

เราออกท่องเที่ยวยุโรปโลกเพียงเพื่อเปลี่ยนสถานที่ช้อปปิ้ง
เรามีบ้านหลังใหญ่ตกแต่งตามสไตล์ที่เราชอบใจ
แต่ยังรู้สึกชีวิตขาดอะไรไปอยู่ดี
สิ่งที่พร่องคือหัวใจที่ยังอยากมีอยากได้อะไรใหม่อยู่ตลอดเวลา
รถคันใหม่ กระเป๋าราคาแพง รองเท้าแบรนด์เนม กิจกรรมหรูหรา
กาแฟแก้วละเป็นร้อย การเดินทางไปหย่อนใจในรีสอร์ทห้าดาว
ให้ความสุขกับเราได้ชั่วคราวเท่านั้น
คล้ายชีวิตขาดอะไรไป
คล้ายมีგრ่งขังที่เรามองไม่เห็น
ไม่เห็นเพราะกร่งที่ว่านั้นเข่าว่ากันว่า มันคือ “ชีวิตที่ดี”
มนุษย์ทุกวันนี้เคลื่อนที่ไวมาก หลายอย่างที่เรพยายามคว้าไขว่

แม้จะดูเหมือนไม่ใช่การแข่งขัน แต่อันที่จริงมันก็ใช่
 มิใช่หรือว่า สังคมปลูกปั้นให้เราอยากเป็นคนที่ดีกว่าคนอื่น
 เจ็กว่าคนอื่น รวยกว่าคนอื่น อยู่ตลอดเวลา
 เป็นสตาร์ เป็นไอดอล เป็นผู้ประสบความสำเร็จ
 แตกต่าง โดดเด่น เหนือระดับ
 หรือนี่คือการรบกวนรูปแบบหนึ่ง?
 หรือชีวิตปัจจุบันคือการทำสงครามกันโดยไม่ใช้ปืน?
 ไม่มีฉากศพให้เห็น แต่ผู้แพ้ไม่มีที่ยืนในสังคมของคนดูๆ
 จีปนาวุธล่องหนลอยเฉียดหัวเราไปทุกวัน เหนื่อน่านฟ้ากรุงเทพฯ และ
 มหานครอื่นทั่วโลก

(ความฝันที่มันสุดท้าย, 2556, น.72-73)

ทัศนະต่างๆที่นิ้วกลมได้นำเสนอไว้ผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของเขาได้
 สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านการสื่อสารด้วยภาษาและการเปรียบ
 เปรยให้เห็นภาพอย่างชัดเจน เสมือนว่านิ้วกลมเข้าไปนั่งอยู่ในความคิดและจิตใจของกลุ่มผู้อ่านที่
 นิยมในผลงานของเขา “หนุ่มเมืองจันท์” หรือสรกล อดุลยานนท์ นักเขียนชื่อดังที่มีผลงานเป็นที่รู้จัก
 ในวงกว้าง เคยได้กล่าวถึงงานเขียนของนิ้วกลมไว้ในคำนิยมของหนังสือนิ้วกลม ชื่อเรื่อง “หาก
 ความเข้าใจยังมีอยู่จริง” ใจความตอนหนึ่งว่า “...หนังสือแต่ละเล่มของนิ้วกลมเหมือนวงปีของต้นไม้
 จำนวนของปกหนังสือไม่ได้บอกเพียงจำนวนเวลาที่เขาอยู่ในแวดวงหนังสือเท่านั้น หากยังบอกถึง
 การเติบโตทางความคิดของนิ้วกลมด้วย แม้ว่านิ้วกลมจะยังคงเป็นนักเดินทางไปยังประเทศต่างๆ
 มากมาย แต่เรื่องราวที่เขาค้นหาคลับเป็นเรื่องที่ย้อนกลับมาภายในจิตใจ เพื่อหาคำตอบให้กับคำถาม
 แห่งชีวิตมาก ด้วยภาษาที่นุ่มนวลและมุมคิดที่คมคายของนิ้วกลม...วันนี้นิ้วกลมถือเป็นนักเขียนที่
 เป็นสะพานเชื่อมที่ติดกับคนรุ่นใหม่”

คำนิยามดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยารัตน์ ผ่องสุข ที่ได้ศึกษาถึงเนื้อหา
 และกลวิธีทางภาษาในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม โดยผลการวิจัยเนื้อหาพบว่า งาน
 เขียนดังกล่าวของนิ้วกลมนอกจากจะนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวแล้ว ยังเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็น
 ทัศนະเกี่ยวกับโลกและชีวิต

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผู้ใดศึกษาอย่างชัดเจนว่า ผลงานเขียนของนิ้วกลมสะท้อนภาพ
 สังคมปัจจุบันและพฤติกรรมของคนในสังคมว่าเป็นอย่างไร หรือนิ้วกลมได้ประกอบสร้างความจริง
 ทางสังคมผ่านการสอดแทรกทัศนະต่างๆ ไว้อย่างไรในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวทั้ง 6 เล่มนี้
 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารภาพสะท้อนของปัญหาสังคมรวมทั้งผู้คนในยุคดิจิทัล

ผ่านงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในสังคม ตนเอง และผู้อื่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง และสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม

1.2 คำถามงานวิจัย

- 1) สารคดีเชิงท่องเที่ยวของนั้วกลมสะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยยุคดิจิทัลอย่างไร
- 2) สารคดีเชิงท่องเที่ยวของนั้วกลมประกอบสร้างความจริงทางสังคมด้วยการเล่าเรื่องผ่านทัศนะมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม
- 2) เพื่อวิเคราะห์ทัศนะและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลมในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลในปัจจุบันให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวหรือบันทึกการเดินทางของนั้วกลม ทั้ง 6 เล่ม ได้แก่

- โตเกียวไม่มีซา (2547)
- กัมพูชาพริบตาเดียว (2548)
- เนปาลประมาณสะดือ (2549)
- นั่งรถไฟไปตุ๋เยิน (2551)
- ลอนดอนไดอารี่ 1.1 (2251)
- ความฝันที่มันสุดท้าย (2556)

รวมทั้งศึกษาริบททางสังคมตั้งแต่ปี 2547 – 2556 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ปรากฏในงานเขียนดังกล่าว เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างบริบททางสังคมกับภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในงานเขียนทั้ง 6 เล่มนี้

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่สะท้อนผ่านบันทึกการเดินทางของ นีวกลม
- 2) สามารถแยกแยะได้อย่างถูกต้องระหว่างภาพสะท้อนสังคมในความเป็นจริง กับภาพที่เกิดจากการประกอบสร้างความจริงทางสังคมจากผู้ประพันธ์
- 3) ทำให้เข้าใจแนวความคิดและปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่สอดแทรกอยู่ในบันทึกการเดินทางของนีวกลม
- 4) สร้างการรับรู้ถึงปัญหาและแนวทางในการปฏิบัติตน รวมถึงการรับผิดชอบต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคม

1.5 นิยามศัพท์

สารคดีท่องเที่ยว คือ งานเขียนที่เล่าเรื่องราวการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดีความเป็นอยู่ของผู้นคน ขนบธรรมเนียม ประเพณีค่านิยมและวัฒนธรรมรวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือนักท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง ที่พัก อาหาร สถานที่สำคัญ ฯลฯ นอกจากนี้ผู้เขียนมักตั้งข้อสังเกต และแสดงทัศนะต่อสิ่งที่พบเห็นไว้ด้วย ซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ บันทึกการเดินทางของนีวกลม ทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ โตเกียวไม่มีชา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาลประมาณสะคือ นั่งรถไฟไปสู่เข็่น ลอนดอนไดอารี่ 1.1 และความฝันที่มันสุดท้าย

ยุคดิจิทัล คือ ยุคที่การสื่อสารอาศัยเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบไปด้วยเครื่องมือในการสื่อสารอย่างสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก อินสตราแกรม ทวิตเตอร์ ไลน์ ฯลฯ เป็นเครื่องมือหลักในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน อีกทั้งลักษณะสังคมเป็นแบบสังคมเมืองที่มีความเป็นพลวัตสูง มีความสะดวก รวดเร็ว ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมเป็นไปอย่างทางการ เร่งรีบ และมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ

ภาพสะท้อน คือ ภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพต่างๆ ในสังคม ทำให้ผู้อ่านรู้และเข้าใจสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ในด้านบวก และด้านลบของคนในสังคม

ทัศนะและมุมมองในการใช้ชีวิต คือ ทัศนะและมุมมองในแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับการใช้ชีวิต ที่นีวกลมได้นำเสนอสอดแทรกไว้ในเนื้อหาบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม

การประกอบสร้างความจริงทางสังคม คือ การให้ความหมายกับสิ่งๆ หนึ่ง หรือคำๆ หนึ่ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างแนวคิด หรือมุ่งหวังให้เกิดความเข้าใจในความหมายที่ผู้ให้ความหมายต้องการสื่อสาร ซึ่งผู้ให้ความหมายในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประพันธ์ หรือนีวกลม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนักเขียน” ใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยว (Travelogue)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสะท้อนสังคม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง (Narrative)
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้างความจริงทางสังคม
- 2.6 ทฤษฎีภาพสะท้อน
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยว (Travelogue)

สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) เป็นวรรณกรรมที่ให้ความรู้หรือความคิด เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ด้านรายงาน ตำรา พระราชพิธี พงศาวดาร เป็นต้น จัดว่าเป็นงานเขียนสารคดีประเภทเล่าเรื่องจากประสบการณ์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่างานเขียนประเภทนี้ถือเป็นการสร้างประสบการณ์รองให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่าน มีคุณค่าทั้งด้านความรู้และความคิด เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้เดินทางสู่ผู้อ่านและสังคม ทั้งความประทับใจ สถานที่ ผู้คนต่างๆ ภูมิประเทศ และวัฒนธรรมที่ประสบพบเจอในระหว่างการเดินทาง

จิม มอลนาร์ (อ้างถึงใน รัชญา สังขพันธานนท์, 2548, น.166) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ วิถีชีวิตแห่งการคิด และการมองเห็นวิถีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกที่เขาอาศัยอยู่ หรือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับถิ่นฐานและสิ่งแวดล้อม นักเขียนสารคดีท่องเที่ยวแนวใหม่จะไม่เขียนสารคดีท่องเที่ยวเพียงเพื่อแนะนำสถานที่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องสร้างสรรค์วรรณกรรมที่แสดงออกถึงความประทับใจต่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่มีอยู่เฉพาะในสถานที่นั้นๆ อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวจึงมีความสัมพันธ์กับสังคม เพราะเป็นเสมือนกระจกส่องสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ ดังเช่นที่รัฐจวน อินทรกำแหง (2521, น.2) ได้กล่าวว่า トラバドที่สังคมเคลื่อนไหวไปตามแรงกระตุ้นของภาวะที่แวดล้อม トラบนั้นงานเขียนย่อมต้องเคลื่อนไหวตามไปด้วย ศิลปะและวรรณคดี เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จะเกิดขึ้นได้ด้วยมนุษย์ร่วมกันสร้าง ดังนั้น ศิลปะและวรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เป็นสิ่งที่ต้องสัมผัสกับชีวิต และสรุปบทเรียนให้กับชีวิตที่มีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลง เพื่อสิ่งที่ดีๆ ขึ้นไปของชีวิตมนุษย์

สำหรับความหมายของคำว่าสารคดีตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า สารคดี หมายถึง เรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง อีกทั้งคำนิยามจากบรรดานักวิชาการทางการเขียนสารคดีที่ได้นิยามความหมายไว้ในหลากหลายทัศนะ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของงานเขียนสารคดีที่เนื้อหาในงานเขียนสารคดีนั้นเป็นเสมือนตัวสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคม หรือชีวิตผู้คนในสังคมนั้นๆ ดังทัศนะของนักวิชาการทั้งหลาย ดังนี้

ชะลอ รอดลอย (2544, น.3) ได้ให้คำจำกัดความคำว่าสารคดีไว้ว่า สารคดี คือ งานประพันธ์ร้อยแก้วที่ผู้เขียนมุ่งที่จะเสนอความรู้และความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ เป็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กันด้วย นอกจากนี้ นักวิชาการด้านงานเขียนสารคดีท่านอื่นๆ ยังได้ให้นิยามของคำว่าสารคดีไว้ในหลากหลายทัศนะ ดังนี้

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2514, น.56) กล่าวว่า สารคดี หมายถึง งานเขียน หรือวรรณกรรมที่ผู้แต่งเจตนาให้ความรู้เป็นเบื้องต้น ความเพลิดเพลินเป็นเบื้องหลัง และไม่ับเอกสารหรือหนังสือที่เขียนเป็นวิทยากรโดยตรง ที่ผู้แต่งมีความจำนงเรียบเรียง เพื่อประโยชน์แก่คนในวงวิชาชีพยิ่งกว่าที่จะมีเจตนาอย่างอื่น

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2535, น.61) กล่าวว่า สารคดี ได้แก่ หนังสือที่ให้เนื้อหาสาระและความรู้แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่บางทีก็ให้ความเพลิดเพลินด้วย ทั้งยังแบ่งออกไปเป็นประเภทย่อยๆ อีกหลายประเภท เช่น บทความ เรื่องเล่าส่วนบุคคล ชีวิตประวัติ อัตชีวประวัติ และความเรียง

สำหรับถวัลย์ มาศจรัส (2538, น.20) ให้นิยามว่า สารคดี หมายถึง งานเขียนที่ยึดเรื่องราวจากความจริง นำมาเขียนเพื่อมุ่งแสดงความรู้ ความจริง ทัศนะ ความคิดเห็นเป็นหลัก ด้วยการจัดระเบียบความคิดในการนำเสนอผสมผสานในการถ่ายทอดต่อการสนใจใฝ่รู้ของอ่านเพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา ขณะที่มาลี บุญศิริพันธ์ (2535, น.10) กล่าวว่า สารคดี คือ ข้อเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาเบื้องต้นเพื่อรายงานเรื่องที่เป็นความจริง มิใช่เกิดจากจินตนาการ เรียบเรียงอย่างสละสลวย โดยเน้นองค์ประกอบของความสนใจของมนุษย์มากกว่าองค์ประกอบของความสด และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข่าวสารความรู้ ความผ่อนคลายแก่ผู้อ่านในเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้ มาลี บุญศิริพันธ์ ยังได้รวบรวมคำจำกัดความของคำว่าสารคดีในทัศนะของนักวิชาการและนักวิชาชีพทางการเขียนสารคดีต่างประเทศไว้ได้แก่ Alexis McKinney (ม.ป.ป.) แห่งสำนักพิมพ์ Denver Post ได้กล่าวไว้ว่า สารคดี คือ ข้อเขียนที่มีผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เป็นข่าว และยังคงตอบคำถามใคร อะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน ทำไม และอย่างไร ส่วน Prof.George A.Hough, 3rd (1975) แห่ง Michigan State University ให้คำนิยามว่า สารคดี คือ เรื่องเกี่ยวกับคุณภาพ ธรรมชาติมนุษย์ และสภาวะการณ์ที่เราทุกคนเข้าใจ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นกับทุกคน สารคดี ทำให้เราสนใจบุคคลและเดือนในสิ่งที่มนุษย์มีประสบการณ์ร่วมกัน (อ้างถึงใน มาลี บุญศิริพันธ์, 2535, น.8-10)

จากนิยามและคำจำกัดความจากนักวิชาการและนักวิชาชีพทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศอาจสรุปได้ว่า คำว่า สารคดี คือ วรรณกรรมที่บันทึกไว้ซึ่งเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง ไม่ใช่จากจินตนาการ ผ่านการถ่ายทอดในรูปแบบของงานเขียน และสื่อต่างๆ เพื่อสะท้อนให้ผู้รับเห็นถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และจากการแบ่งประเภทของงานเขียนสารคดี โดยสายทิพย์ นุกถกิจ นั้น (2537, น.273) งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว จัดว่าเป็นงานเขียนประเภทเรื่องเล่าจากประสบการณ์ที่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น จดหมาย อนุทิน ความทรงจำ สารคดีชีวประวัติ สารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางท่องเที่ยว ฯลฯ

สำหรับคำนิยามของสารคดีท่องเที่ยวที่นั่น รศ.วนิดา บำรุงไทย (2545, น.91) ได้กล่าวถึงสารคดีท่องเที่ยว และบันทึกการเดินทางไว้ว่า หนังสือบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของงานเขียนสารคดี ซึ่งมีความเป็นมาที่เก่าแก่และยาวนาน นับแต่โบราณกาลตามหลักฐานที่ปรากฏ ได้แก่ บันทึกปากคำของมาร์โค โปโล ซึ่งเล่าถึงการเดินทางและสิ่งที่พบเห็นในราชอาณาจักรกุบไลข่าน ตั้งแต่ ค.ศ. 1271 ถือว่าเป็นหนังสือบันทึกการท่องเที่ยวเรื่องเก่าแก่ที่สุดของโลกตะวันตก ส่วนในทางเอเชีย ก็มีบันทึกของหลวงจีนฟาเหียน หรือพระถังซำจั๋ง เล่าเรื่องการเดินทางกับศิษย์ ไปยังอินเดียและศรีลังกา เพื่ออัญเชิญพระไตรปิฎกไปประดิษฐานที่ประเทศจีน

ในส่วนของสารคดีเล่าเรื่องการท่องเที่ยวของไทยนั้น มีหลักฐานที่เก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นบันทึกของบาทหลวงที่เดินทางมาเผยแพร่คริสต์ศาสนา เช่น จดหมายเหตุลาลูแบร์ ของ ลาลูแบร์ บันทึกเรื่องราวในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และเรื่องเล่ากรุงสยามของบาทหลวง ปา เลอแก้วซ์ เล่าเรื่องในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนบันทึกการท่องเที่ยวเรื่องแรกของนักเขียนไทย คือ จดหมายเหตุราชอาณาจักรสยามไปเมืองลอนดอน ของหม่อมราโชทัย ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อหม่อมราโชทัยเดินทางไปเป็นล่ามกับคณะทูตไทยเพื่อเจริญพระราชไมตรีระหว่างไทย-อังกฤษ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชินีนาถวิกตอเรีย เมื่อ พ.ศ.2400

ซึ่งบันทึกการเดินทาง สารคดีท่องเที่ยว หรือวรรณกรรมท่องเที่ยว นั้น ได้รับความนิยมนำมาตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ซ่งในยุคกลางของจีน โดยถูกเรียกว่า “วรรณกรรมบันทึกการเดินทาง” และมักจะถูกเขียนอยู่ในรูปแบบของการเล่าเรื่อง, ร้อยแก้ว, เขียนเรียงความ และการบันทึกประจำวัน (Diary) โดยที่นักเขียนวรรณกรรมท่องเที่ยวมักจะนำข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์และข้อมูลภูมิประเทศรวมไว้ด้วยกัน ในขณะที่เดียวกันก็ยังได้นำเสนอในเรื่องของปรัชญาและศีลธรรมควบคู่ไปด้วย ดังเช่นในงานเขียนเรื่อง “Record of Stone Bell Mountain” ของรัฐบุรุษ Su Shi และในบางครั้งนักเขียนจะนำตัวเองเข้าไปอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อสัมผัสความรู้สึกของสถานที่นั้นๆ และถ่ายทอดออกมาในงานเขียนอีกด้วย (อ้างถึงใน Hargett, 1985, น.67-76)

รศ.วนิดา บำรุงไทย (2545, น.92) ยังให้ทัศนะถึงลักษณะของสารคดีบันทึกการเดินทางไว้ว่า ในแง่เนื้อหาที่มีขอบข่ายที่กว้างขวาง ครอบคลุมทุกสาระเรื่องราวชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สัตววิทยา มานุษยวิทยา ชีววิทยา ศิลปะ และวรรณคดี เป็นต้น

สารคดีท่องเที่ยว หรือ บันทึกการเดินทางท่องเที่ยว นั้น จะมีลักษณะเป็นการเขียนบันทึกขนาดยาวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เช่นเดียวกับการเขียนบันทึกเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ การเขียนบันทึกการเดินทางที่ดี คือ บันทึกที่บรรยายความได้ชัดเจน เนื้อเรื่องผู้บันทึกจะบอกถึงการเดินทาง เมื่อใด ไปที่ใด ได้เห็นอะไร ได้พบกับใคร ประทับใจเรื่องใดบ้างเป็นลำดับขั้นตอน และจากเนื้อเรื่องที่ถูกบรรจุอยู่ในบันทึกการเดินทางดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

สอดคล้องกับที่ Beate Borowa และ Clausberg (อ้างถึงใน Albrecht Classen, 2010, p.2116) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Handbook of Medieval Studies ในหัวข้อที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมในยุคกลางว่า บันทึกการเดินทางเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่อยู่ตรงจุดกึ่งกลางระหว่างวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีและสารคดี ซึ่งได้รับการพิจารณาทั้งในเรื่องของปรากฏการณ์ทางวรรณกรรม และเรื่องของสังคมในฐานะที่สามารถสะท้อนสังคมและเป็นบันทึกความทรงจำทางวัฒนธรรม

จากคำจำกัดความและลักษณะของสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางในข้างต้น อาจกล่าวได้ว่างานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวเป็นเสมือนบันทึกข้อเท็จจริงที่ผู้เดินทางประสบพบเจอแล้วนำมาบอกเล่าเรื่องราวทั้งด้านภูมิศาสตร์ สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ สังคม รวมถึงลักษณะโดยรวมด้านจิตใจของคนในสถานที่นั้นๆ ผ่านการนำเสนอเป็นวรรณกรรมแบบร้อยแก้ว ที่นักเขียนสารคดีในปัจจุบันจะสอดแทรกทัศนะ และเชื่อมโยงถึงสภาพแวดล้อมและสังคมที่นักเขียนนั้นอาศัย

อยู่ ไม่ต่างจากที่วิทช์ สีวะศรียานนท์ (2541, น.199) กล่าวไว้ว่า นักประพันธ์ทุกคนย่อมเขียนไปตามความคิดเห็นและมโนคติของตน โดยรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม ทั้งหมดนี้ย่อมแสดงโลกทัศน์หรือท่าทีของนักประพันธ์ที่มีต่อชีวิตและโลก และเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ ฉะนั้น วรรณคดี หรือวรรณกรรมไม่ใช่การแสดงออก (expression) เท่านั้น แต่เป็นการสื่อสาร (communication) ด้วย (วิทช์ สีวะศรียานนท์, 2541, น.199) ดังนั้นในการศึกษาภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนวกมล ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทาง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะสำคัญของงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคมและวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสิ่งที่สะท้อนจากงานเขียนและเชื่อมโยงกับบริบทในสังคมไทย และยังสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ทัศนคติของนวกมลเกี่ยวกับโลก ชีวิต และสังคม ที่ได้ทำการสื่อสารสู่ผู้อ่านผ่านบันทึกการเดินทางของเขา

2.2. แนวคิดการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมตามแนวสะท้อนสังคม

การวิจารณ์วรรณกรรมตามแนวสังคมวิทยาเริ่มขึ้นในชาติตะวันตกเช่นเดียวกับแนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมแนวอื่นๆ การวิจารณ์วรรณกรรมแนวนี้ได้รับพัฒนาจากการวิจารณ์วรรณกรรมตามแนวมาร์กซิสต์ (Marxist Criticism) ที่มีความเชื่อว่า วรรณกรรมสามารถเป็นเครื่องมือในการปฏิวัติสังคมได้ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539, น.51) แต่ภายหลังจากการปรับแนวคิดเพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของระบบสังคมนิยม การวิจารณ์วรรณกรรมตามแนวคิดใหม่นั้นได้มองว่าวรรณกรรมเป็นเสมือนเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ทางสังคมนิยมให้ขยายออกไป โดยมุมมองดังกล่าวนี้เป็นการวิพากษ์ในมิติทางสังคมเป็นสำคัญ

ความทับซ้อนกันของทฤษฎีวิพากษ์สังคมกับทฤษฎีวิพากษ์วรรณกรรม อาจมีสาเหตุมาจากลักษณะเด่นของทฤษฎีวิพากษ์สำนักแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) ซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีวิพากษ์สังคมที่มีแนวคิดหลักในการวิเคราะห์บทบาทเกี่ยวกับความสำนึกที่ผิดพลาดและอุดมคติในความเป็นอมตะของลัทธิทุนนิยมโดยมักนำมาใช้วิเคราะห์ผลงานต่างๆทางวัฒนธรรม รวมถึงวรรณกรรม, ดนตรี, และศิลปะ ประเด็นสำคัญของการทับซ้อนกันของทั้งสองศาสตร์ คือ ในการปฏิสัมพันธ์กันของทั้งสองศาสตร์นั้นได้พิจารณาในเรื่องของภาษา, สัญลักษณ์ และการสื่อสาร รวมถึงการพิจารณาในกระบวนการสร้าง (Construction) อีกด้วย สอดคล้องกับที่ Jurgen Habermas ได้เสนอไว้ในงานเขียนของเขาที่มีชื่อว่า Erkenntnis und Interesse (Knowledge and Human Interests) โดยกล่าวว่า ทฤษฎีวิพากษ์ทั้งหมดในวรรณคดีศึกษา ที่สุดแล้วคือรูปแบบหนึ่งของ Hermeneutics (อรรถปริวรรตศาสตร์) นั่นคือ ความรู้โดยผ่านการตีความ แปลความหมาย เพื่อที่จะ

เข้าใจความหมายเกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆของมนุษย์ และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เชื่อในประโยชน์เชิงปฏิบัติในการทำความเข้าใจกันและกัน เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมอย่างบริสุทธิ์ภายในตัวของมันเองโดยตัดเอาผู้เขียนออกไป ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ตามหลักดังกล่าวนี้สามารถทำให้มนุษย์ปลดปล่อยตัวของพวกเขาเองเป็นอิสระจากการครอบงำ (อ้างถึงใน สมเกียรติ ตั้งมะโน, 2548)

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 20 ภายหลังจากการอ่อนกำลังลงของแนวคิดสังคมนิยม การวิจารณ์วรรณกรรมในประเทศไทยตามแนวมาร์กซิสต์นั้นก็ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการวิจารณ์วรรณกรรมแนวมาร์กซิสต์ มักเป็นการศึกษาถึงเงื่อนไขและนัยทางสังคมตามอุดมการณ์ของสังคมนิยมมากกว่าพิจารณาในแง่สังคมวิทยา (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539, น.236) ประกอบกับการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับวรรณกรรมไว้ว่า “กวีถึงจะเป็นคนๆ เดียว แต่ก็เปรียบเสมือนสามคน คือ นอกจากจะเป็นผู้แต่งหนังสือแล้ว ยังเป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมอีกด้วย (วิทช์ ศิวะศรียานนท์, อ้างถึงใน ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539) ซึ่งทำให้นักวิจารณ์วรรณกรรมเริ่มพิจารณาวรรณกรรมตามแนวสังคมวิทยามากขึ้น

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539, น.237) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของวรรณกรรมวิจารณ์ตามแนวสังคมวิทยาไว้ว่า เป็นการศึกษาภาพสะท้อนที่ปรากฏในวรรณกรรม โดยยึดหลักว่าวรรณกรรม คือ กระจกสะท้อนสังคมในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ผู้วิจารณ์จะวิเคราะห์ให้เห็นภาพสะท้อนในแง่มุมต่างๆโดยการพิจารณาเนื้อหาโครงเรื่อง การบรรยายฉากสถานที่ตลอดจนการตีความ อีกทั้งพิจารณาบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม โดยแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมนั้นๆ มีอิทธิพลต่อสังคมในยุคนั้นๆ อย่างไรบ้าง

สอดคล้องกับ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2517, น.2) ได้กล่าวว่า วรรณคดีวิจารณ์ คือ การเรียนรู้ถึงชีวิตมนุษย์ในเชิงสุนทรียภาพทางภาษา การเรียนวรรณคดีวิจารณ์ก็คือการเรียนรู้เรื่องราวชีวิตมนุษย์

นอกจากนี้ สิทธิ พินิจกุล (2546, น.122) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสังคมวิทยาไว้ว่า เป็นการวิจารณ์แนววิชาการที่นำเอาหลักวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ (Society) มาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรม รวมทั้งการศึกษาปัญหาสังคม การจัดรูปแบบของสังคมหรือกลุ่มชน และสังคมในวรรณกรรมยังเป็นสังคมที่มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นส่วนจำลองของสังคมที่แท้จริงที่ผู้แต่งจงใจจำลองมาใส่ไว้ในงานวรรณกรรม ลักษณะที่สอง คือ สังคมในจินตนาการที่ผู้แต่งสร้างขึ้น

ดร.เสริมจิตร สิงหนเสนี (อ้างถึงในกุหลาบ มัลลิกะมาส, 2538, น.7-8) ได้แบ่งหลักการวิจารณ์ออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. Impressionistic criticism การวิจารณ์ในแนวที่ว่าวรรณคดีแต่ละชั้นก่อให้เกิดความรู้สึกเช่นใดแก่ผู้วิจารณ์
2. Historical criticism การวิจารณ์วรรณคดีแต่ละชั้นโดยใช้ประวัติ วัฒนาการของวรรณคดีประจำชาติ และเหตุการณ์แวดล้อมตัวผู้ประพันธ์เป็นหลักในการพิจารณา
3. Textual criticism การพิจารณาต้นฉบับเดิมของวรรณคดีแต่ละชั้นนั้นมีลักษณะอย่างไร ทั้งเนื้อเรื่องและภาษา ในกรณีที่วรรณคดีเรื่องนั้นถูกคัดแปลงแก้ไขโดยบุคคลอื่น
4. Formal criticism การวิจารณ์วรรณคดีในแง่ของลักษณะการประพันธ์ โดยถือกฎเกณฑ์ที่ยอมรับนับถือว่าเป็นมาตรฐานสำหรับบทประพันธ์แต่ละชั้น
5. Judicial criticism การวิจารณ์วรรณคดีโดยมาตรฐานชุดใดชุดหนึ่งเป็นหลักในการพิจารณา เช่น มีการประกวดวรรณกรรม กรรมการมักกำหนดลงไปว่าวรรณกรรมที่ส่งเข้าแข่งขันจะต้องประกอบด้วยลักษณะใดบ้าง
6. Analytical criticism การวิจารณ์ในแง่ลักษณะของวรรณคดีโดยพิจารณาโครงสร้างและส่วนประกอบต่างๆ โดยละเอียด
7. Moral criticism การวิจารณ์ในแง่ของอิทธิพลที่วรรณคดีแต่ละชั้นมีต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคน
8. Mythic criticism การวิจารณ์ในแง่ว่า วรรณคดีแต่ละชั้นมีเนื้อหาและความหมายอันทำให้อาจจัดได้ว่าวรรณคดีชั้นนั้นๆ เป็น “กุหลาบ” ของวรรณคดีเก่าแก่เรื่องใด

ซึ่งในการศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม ผู้วิจัยได้นำเอาหลักการวิจารณ์ ประเภท Moral criticism ที่เป็นการวิจารณ์ในแง่ที่วรรณคดี ในที่นี้คือ งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม มีอิทธิพลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทย ในฐานะที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในสังคมไทย และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสังคมปกติสุข ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดในการวิจารณ์แนวใหม่ที่ ชาโตบริงด์ และมาดาม เดอ สตาเอล (1768-1848, อ้างถึงในกุหลาบ มัลลิกะมาส, 2538, น.12) กล่าวว่า ขนบธรรมเนียม ศาสนา การศึกษา ความเจริญของวัตถุตลอดจนดินฟ้าอากาศ หรือที่เรียกว่า สิ่งแวดล้อม ล้วนมีส่วนสัมพันธ์กับวรรณคดีทั้งสิ้น ในการวิจารณ์หรือวินิจฉัยคุณค่าของงานวรรณคดี เราตัดสินโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่ได้ วรรณคดีเรื่องหนึ่งๆ แห่งสมัยหนึ่งๆ ย่อมมีสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมย่อมทำให้วรรณคดีแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ในการวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม เพื่อให้เห็นถึงภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยนั้น

ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามหลักการวิพากษ์วิจารณ์งานวรรณกรรมควบคู่ไปกับการศึกษาบริบทของสังคมไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ.2556 ซึ่งเป็นช่วงปีที่งานเขียนดังกล่าวถูกประพันธ์และตีพิมพ์

อย่างไรก็ตาม ดร.วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (อ้างถึงในกุหลาบ มลลิกะมาส, 2538, น.16-17) ได้ชี้แจงเพิ่มเติมถึงแนววิจารณ์วรรณคดีที่ยึดถืออิทธิพลต่างๆ ของสังคมไว้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของมนุษย์ วรรณคดีที่ดีควรแก่การยกย่องต้องเป็นวรรณคดีประเภทที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง บรรทัดฐาน ค่านิยมและอิทธิพลต่างๆ ของสังคมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ แนวทางการวิจารณ์วรรณคดีเชิงสังคมนั้น นักวิจารณ์กลุ่มสังคมนิยมยังได้ประสมประสานแนวคิดเรื่องอิทธิพลของสังคม (หรือสิ่งแวดล้อม) เข้ากับลัทธิทางการเมืองด้วย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวรรณคดีว่า วรรณคดีนั้นๆ มีส่วนช่วยในการชักจูง ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมหรือไม่ อย่างไร

ในส่วนของหลักการในการวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีนั้น ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ (2517, น.7) ยังได้นำเสนอไว้ว่า การวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดี สามารถทำให้เห็นเป็นขั้นๆ ได้ดังต่อไปนี้

1.วิเคราะห์ คือ แยกแยะส่วนต่างๆ ออกมาให้ถี่ถ้วนเท่าที่จะทำได้ โดยเมื่อพิจารณางานเขียนชิ้นหนึ่งๆ เราจะแยกแยะไปตามรูปแบบของงานนั้น

2.วินิจฉัยสาร หรือวินิจฉัยสาร คือ การตีความ ในภาษาอังกฤษเรียกว่า interpretation การตีความนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการอ่านหนังสือ ไม่ว่าหนังสือจะเป็นวรรณคดีหรือไม่ วรรณคดีรูปแบบใด เพราะศิลปกรรมคือการสื่อสาร เราจำเป็นต้องเข้าใจว่า สาร ของผู้ประพันธ์หรือผู้ประกอบศิลปกรรมคืออะไร โดยการทำความเข้าใจกับ ขนบประเพณีเชิงวรรณคดี ที่แต่ละชุมชนนำมาใช้ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและประเพณีในวิถีชีวิตของคนในแต่ละชุมชน ในการตีความ จำเป็นต้องรับขนบประเพณีเชิงวรรณคดีดังกล่าวของแต่ละชุมชนที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้นๆ เสียก่อน จากนั้นจึงทำความเข้าใจถึง พื้นหลังของเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในหนังสือเล่มหนึ่ง หรือเรื่องหนึ่ง พิจารณาความเป็นไปในสมัยที่หนังสือเรื่องนั้นๆ ได้ถูกแต่งขึ้น อีกทั้งจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับลัทธิ ความเชื่อของยุคสมัยนั้นๆ ไม่เฉพาะในด้านชีวิตทั่วไป แต่ต้องใช้ความรู้อื่นๆ ประกอบ เช่น ความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น เมื่อนำความรู้ทั้งหลายมาประมวลเข้าแล้ว จึงพยายามวินิจฉัย หรือตีความว่าผู้เขียนจงใจส่งสารอะไรมายังผู้อ่านบ้าง

3.วิจารณ์ หรือการพิจารณา ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในการวิจารณ์วรรณคดีมักจะเป็นการพิจารณาในด้านของกลวิธีเป็นหลัก

4. วิพากษ์ เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เรียกว่าเป็น อัตวิสัย โดยอาศัยข้อเท็จจริงและเหตุผล วิจัยหลายด้านหลายมุมเป็นองค์ประกอบในการวิพากษ์

จากการทบทวนแนวคิดการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ผู้วิจัย ทราบถึงความเชื่อมโยงของวรรณกรรมกับสังคมที่มีความสัมพันธ์กันจนไม่สามารถแยกออกจาก กันได้ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม ควบคู่กับ การศึกษาข้อเท็จจริงและบริบทของสังคมไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ.2556 ซึ่งเป็นช่วงปี ที่งานเขียนดังกล่าวถูกประพันธ์และตีพิมพ์ซึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึงภาพสะท้อนของสังคมไทย แล้ว ยังสามารถวิเคราะห์และวินิจฉัยสารเพื่อให้เห็นถึงปัญหาสังคมที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนเชิงสาร คดีท่องเที่ยวของนิวกลมได้และยังทำให้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของสังคมในยุคดิจิทัลและความ เปลี่ยนแปลงของคนในสังคมได้ว่าเป็นอย่างไร อีกทั้งหลักการวินิจฉัยสารตามแนวคิด วิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมนี้ ยังสามารถทำให้ทราบถึงความหมายที่แท้จริงของสารที่นิวกลม ต้องการสื่อสารสู่ผู้อ่านได้อีกด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง (Narrative)

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2549, น.277) กล่าวว่า วรรณคดี หรือวรรณกรรม นำเราเข้าไปใกล้ กับชีวิตด้านต่างๆ จากสายตาของนักประพันธ์ที่ได้ประสบหรือได้รู้ได้เห็นชีวิตด้านนั้นๆ และมี ทัศนะอันลึกซึ้ง มองเห็นความสำคัญของชีวิตเช่นนั้น เป็นการเล่าเรื่องจากปลายปากกาของนัก ประพันธ์ที่มีทั้งเรื่องเล่าที่มาจากโลก หรือสังคมที่แท้จริง สะท้อนภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ เป็นอยู่จริง กับโลกจำลองที่นักประพันธ์ได้ประกอบสร้างหรือแต่งขึ้นเพื่อสื่อสารความหมาย บางอย่างสู่ผู้อ่าน สอดคล้องกับแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration) ที่กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวถึง แนวคิดการเล่าเรื่องไว้ว่า การเล่าเรื่องเป็นการประกอบสร้างของกระบวนการสื่อสารที่ก่อให้เกิด ภาพลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น วอลเตอร์ พิชเซอร์ (1987 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น. 161) นักวิชาการที่สนใจเรื่องการเล่าเรื่องได้เสนอแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องพอสังเขป ดังนี้

2.3.1 มนุษย์เป็นสัตว์เล่าเรื่อง พิชเซอร์เห็นว่าคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด คือ มนุษย์เราเป็นสัตว์เล่า เรื่อง (narrative being) การเล่าเรื่องเป็นคุณสมบัติที่พื้นฐานกว่าคุณสมบัติอื่นๆ ของความเป็นมนุษย์ จากคุณสมบัติดังกล่าวทำให้มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่เล่าเรื่องผ่านเข้ามาเป็นประสบการณ์และเข้ามา สัมผัสกับชีวิตของเรา จนดูคล้ายๆ ชีวิตของเราก็คือเรื่องราวที่มีตัวละคร มีเหตุการณ์ที่ดำเนิน ต่อเนื่องกันไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.161)

2.3.2 กระบวนทัศน์แห่งการเล่าเรื่อง พิชเซอร์ได้พยายามนำเสนอ “กระบวนทัศน์แห่งการเล่า เรื่อง” เพื่อมาคานสมดุลกับกระบวนทัศน์เชิงเหตุผล (Rationality paradigm) ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์

หลักในแวดวงวิชาการแต่เดิม พิชเซอร์ (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.161) ได้นำเสนอว่า มนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์ที่มีประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม และมีการเล่าเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือ การสื่อสารในเรื่องอะไร ก็ล้วนแล้วแต่เป็น “การเล่าเรื่อง” ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะที่ใดมีมนุษย์ที่นั่นย่อมมีการ เล่าเรื่อง

คำว่า “การเล่าเรื่อง” เป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการพูด หรือการกระทำก็ ตามที่มีลำดับขั้นตอนและความหมายสำหรับผู้ที่มิชีวิตอยู่หรืออาศัยอยู่ในเรื่องเล่านั้น หน้าที่ของ ข่าวสารจากเรื่องเล่านั้นก็จะเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่เราจะมีชีวิตอยู่ในเรื่องเล่านั่นเอง สอดคล้องกับ ความเห็นของนักคิดอย่าง John Fiske (อ้างถึงในพิชญ์รักษ์ ปีตาทะสังข์, 2548, น.21) ที่กล่าวว่า การ เล่าเรื่องนั้น มีการผลิตความหมายของสาร (Message) โดยนักสื่อสารเป็นผู้สร้างสัญลักษณ์ สร้าง ความหมายเพื่อให้คนในสังคมเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นทุกมุมโลก ให้ทุกคนเห็นและเข้าใจใน สิ่งที่ต้องการให้เข้าใจ

เช่นเดียวกับ เอเดรียน ทิลลี (1991) ที่เห็นว่า การเล่าเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ ทางสังคม โดยเฉพาะในเด็กนั้น พวกเขาเรียนรู้เรื่องเล่าจากหนังสือ โฆษณา การ์ตูน และบทเพลง เด็กๆ เรียนรู้ศัพท์ใหม่ในทักษะการเล่าเรื่อง รู้จักลำดับเหตุการณ์อย่างมีเหตุผล เด็กได้เรียนรู้ สัญลักษณ์ที่ใช้ตั้งแต่เริ่มต้น จนจบเรื่องเล่า และรู้จักที่จะคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้า และยังช่วย เพิ่มพูนประสบการณ์ในคลังความรู้อีกด้วย หรือทัศนะของ ริชาร์ดสัน (1990) ที่เห็นว่า เรื่องเล่ายัง ช่วยให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับ โลกและตัวของเราเอง เป็นวิธีการแรกๆ ที่ช่วยให้มนุษย์สามารถจัดลำดับ ประสบการณ์ตัวเอง เรื่องเล่านี้เป็นเรื่องของวิธีการในการใช้เหตุผลและเป็นตัวแทนการนำเสนอ เพื่อให้ผู้คน ได้เข้าใจโลกจากเรื่องเล่าอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่รูเบอร์ (1986) ได้กล่าวไว้ว่า การ ใช้เหตุผลเป็นวิธีการหนึ่งของมนุษย์ในการเรียนรู้ นอกจากวิธีการเรียนรู้ที่เป็นตรรกะทาง วิทยาศาสตร์ (อ้างถึงในขจิตขวัญ กิจวิสาละ, 2553, น.71)

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ ยังได้เพิ่มเติมในเรื่องของความหมายที่แฝงไว้ในเรื่องเล่า ว่า เนื่องจากพิชเซอร์มีทัศนะพื้นฐานร่วมกับนักวิชาการสำนักประกอบสร้างนิยมโดยทั่วไปที่เชื่อว่า “ความหมายนั้น ไม่ได้อยู่ที่ตัววัตถุ หากแต่อยู่ที่ความคิดและความเข้าใจของผู้รับรู้” กรอบแนวคิด ดังกล่าวจะให้คำอธิบายเกี่ยวกับการสร้าง การประกอบ การปรับตัว การนำเสนอ รวมทั้งการรับ ข่าวสารเชิงสัญลักษณ์ของแต่ละคน/แต่ละกลุ่ม (กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.162)

พิชเซอร์ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.162-163) เห็นว่ากระบวนการเล่า เรื่องมีคุณลักษณะกล่าวโดยสรุปได้ว่า มนุษย์เราเป็นนักเล่าเรื่องที่ใช้ “เหตุผลที่ดีๆ” ในการตัดสินใจ โดยอาศัยประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติชีวิตของเรา วัฒนธรรม และตัวละคร มาเป็นตัวกำหนดว่า “เหตุผลที่ดีๆ” นั้นคืออะไร ซึ่งเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินใจ “เหตุผลเชิงการเล่าเรื่อง (narrative rationality)

ว่าเรื่องนั้นมี “เหตุผลที่ดี” หรือไม่มี 2 เกณฑ์ คือ ความสอดคล้องกัน (coherence) และ “ความน่าเชื่อถือ” (fidelity) ของเรื่อง เรื่องเล่าที่ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นเสมือนโลกของเรา (ผู้เล่า) ที่เราเลือกสาร และเราก็เลือกสร้างสรรค์ชีวิตของเราครั้งแล้วครั้งเล่าตามเรื่องที่เราได้รับฟังมา

โดยกระบวนการที่นักเชิงการเล่าเรื่องนั้น สไตล์ (style) และความงดงามถือเป็นเส้นทางหลักที่จะลากจูงคนฟัง/คนดูให้ก้าวผ่านเข้ามาในประตูของเรื่องที่กำลังเล่า ซึ่งทั้งนี้ก็เป็นหนึ่งในหลากหลายผลกระทบที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการ/กรอบความคิดจากกระบวนการที่นักเชิงเหตุผลมาสู่กระบวนการเล่าเรื่อง

2.3.3 จุดยืนของผู้เล่าเรื่อง (Narrator's standpoint) จุดยืนของผู้เล่าเรื่องถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งของการประกอบสร้างความเป็นจริงของเรื่องเล่านั้น โดยเริ่มจากความเข้าใจง่ายๆ โดยทั่วไปว่า ผู้เล่าเรื่องมีทัศนคติอย่างไรต่อเรื่องที่เล่า ซึ่งทัศนคติของผู้เล่าเรื่องย่อมจะมีผลต่อวิธีการเลือกส่วนเลี้ยวต่างๆ มาเล่าอย่างแน่นอน โดยจุดยืนของผู้เล่าสามารถแบ่งผู้เล่าเรื่องออกได้ 4 แบบ ดังนี้

2.3.3.1 ผู้เล่าที่มองไปจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าวางตัวเองเข้าไปกับตัวเอกของเรื่อง ข้อเด่น คือ ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ ผู้ฟังได้ล่วงรู้ถึงความนึกคิดและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเอก แต่ข้อด้อย คือ อาจจะมีอคติเจือปน

2.3.3.2 ผู้เล่ามองไปจากมุมมองของบุรุษที่สาม (The third-person narrator) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอก (ไม่ใช่เรื่องของผู้เล่าโดยตรง) ซึ่งวิธีการนี้ผู้เล่าเรื่องจะไม่ล่วงรู้ถึงสิ่งที่อยู่ภายในของตัวละคร

2.3.3.3 การเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวผู้เล่าในลักษณะบุคคล แต่เป็นการเล่าจากมุมมองคนวงนอกที่สังเกตและรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกลางตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และปล่อยให้ผู้ชมตัดสินใจเอาเอง เช่น วิธีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์สารคดี เป็นต้น ข้อเด่น คือ จะมีความเป็นกลาง มีอคติน้อยลง แต่ข้อด้อย คือ ผู้เล่าจะไม่สามารถช่วยให้ผู้ชมเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง

2.3.3.4 การเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) วิธีการเล่าเรื่องแบบนี้จะมีจุดร่วมกันทั้ง 3 วิธีข้างต้น โดยที่ผู้เล่าเรื่องอาจจะเคลื่อนย้ายจุดยืนไปเรื่อยๆ ลักษณะพิเศษ คือ ผู้เล่าจะมีลักษณะหยั่งรู้ไปหมดทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความนึกคิด แรงงูใจ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งจะอธิบายให้ผู้ชมได้ล่วงรู้ได้หมด (กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.166)

ฟิชเชอร์สรุปว่า (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.163) สำหรับเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องของสัจธรรมบางอย่างของชีวิต เช่น ชีวิตผู้คนที่มิจุดเริ่มต้นและจุดจบ มีทุกข์สุขเคล้าระคนกันไป รวมทั้งเป็นเรื่องที่ “เป็นมนุษย์จริงๆ” (ไม่ใช่เรื่องของอุดมคติมากเกินไป) มักจะเป็นเรื่องที่จับ

ใจผู้คนเพราะคุณลักษณะที่ “น่าเชื่อจนดูประหนึ่งว่าเป็นเรื่องจริง” สอดคล้องกับที่กุหลาบ มัตติกะ มาส (2543, น. 142) ได้กล่าวไว้ในเรื่องการวิจารณ์วรรณกรรมว่า การจับความมุ่งหมายของผู้แต่ง เป็นเรื่องที่ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาให้เห็นถึงสาระของเรื่องให้ได้ ว่าผู้แต่งมองโลก มองมนุษย์ในแง่ใด อย่างไร เพราะไม่ว่าจะแต่งไปตามที่เป็นจริง หรือตามจินตนาการ มักจะปรากฏจุดมุ่งหมาย หรือสาระของเรื่องที่คุณผู้แต่งเจตนาแสดงให้เห็นถึงอะไรสักอย่างหนึ่งอยู่เสมอ

ดังนั้น ความน่าสนใจและคุณค่าของงานเขียนประเภทเรื่องเล่าประสบการณ์ จึงได้แก่ แนวทัศน์ แนวคิด โลกทัศน์ของผู้เขียน และที่สำคัญคือ ความสามารถในการเล่าเรื่องที่ต้องอาศัย ความเพลิดเพลิน ทั้งโดยศิลปะการเสนอเรื่อง มุมมองที่น่าสนใจและภาษาที่ดี (วนิดา บำรุงไทย, 2545, น. 118)

การศึกษาตัวบทในฐานะการเล่าเรื่องนั้นมีมาเป็นเวลานานแล้ว และแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อ (Content Analysis) เนื่องจากแนวคิดนี้สามารถครอบคลุมประเภทของเนื้อหาสื่อได้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ละคร โฆษณา หรือแม้แต่ข่าว รวมไปถึงวรรณกรรม ซึ่งมีนัยยะของความเป็นจริงซ่อนอยู่ (พิชญ์รักษ์ ปิตาทะสังข์, 2548, น.21) และจากกรอบแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า นวัตกรรมอยู่ในฐานะที่เป็นทั้งผู้รับรู้ และผู้เล่าเรื่องที่ได้ออกเดินทางไปสัมผัสกับสภาพแวดล้อมในที่ต่างๆ เขาได้รับรู้และตีความสิ่งต่างๆ ที่พบเจอตลอดการเดินทาง และทำการสื่อสารสู่ผู้อ่านในรูปแบบของบันทึกการเดินทางที่นอกจากจะบรรยายให้เห็นถึงสภาพบ้านเมืองในแต่ละแห่งแล้ว ยังสอดแทรกทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ไว้ด้วย ดังนั้น กรอบแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงกระบวนการเล่าเรื่องของผู้ประพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์เนื้อหาของงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนักกวมทั้ง 6 เล่มเพื่อให้ทราบถึงทัศนคติและมุมมองที่ผู้ประพันธ์ได้ประกอบสร้างไว้ในงานเขียนดังกล่าวทั้ง 6 เล่ม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทน

แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน เป็นหนึ่งในความสนใจที่นักวิชาการนิเทศศาสตร์สำนักวัฒนธรรมศึกษาให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยได้ทำการวิเคราะห์ว่า โลกรอบตัวเราถูกประกอบสร้างขึ้นโดยสังคม (Socially constructed) และสืบทอดเผยแพร่โดยตัวเราหรือมาถึงตัวเราได้อย่างไร (สมสุข หินวิมาน, 2556, น.426)

ตามหลักของนักภาษาศาสตร์ดั้งเดิมอธิบายว่า ภาพ คือ กระบวนการที่ภาษา/การสื่อสารได้สะท้อน (reflect) ความเป็นจริงของโลกรอบตัวเราออกมา เช่น ทัศนคติที่ว่า “วรรณกรรมก็คือกระจกสะท้อนสังคม” ซึ่งก็หมายความว่า ถ้าสังคมจริงๆ ในแต่ละยุคเป็นเช่นไร วรรณกรรมในสมัย

นั้นๆ ก็จะสะท้อนภาพความจริงของสังคมออกมา เพราะฉะนั้นตามทฤษฎีภาษาศาสตร์แนวภาพสะท้อน (reflectionism) จึงเชื่อว่า ความจริงเคยมีอยู่/มีอยู่แล้ว (the truth is out there) และภาพ/การสื่อสารก็คือกระจกส่องให้เราเห็นความจริงนั้นๆ ตามแบบที่มันเป็น (สมสุข หินวิมาน, 2556, น. 426)

สจิวต ฮอลล์ (อ้างถึงในธำรง จิตตะปะสาทะ, 2553, น.24) นักทฤษฎีวิวัฒนาการศึกษาก็ได้ให้ความหมายโดยสังเขปของภาพตัวแทนไว้ว่า เป็นการใช้ภาษาเพื่ออธิบายถึงบางสิ่งที่อยู่ ความหมายไปยังผู้อื่นได้ โดยการทำงานของภาพตัวแทนนั้นมีความสลับซับซ้อนอย่างยิ่ง เพราะภาพตัวแทนเป็นกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงกับเรื่องของภาษา (Language) ความหมาย (Meaning) ระบบคิด (Concept) และอำนาจ (Power)

เช่นเดียวกับที่ มิเชล ฟูกูต์ (อ้างถึงในสมสุข หินวิมาน, 2548, น.248) ได้อธิบายเรื่องของอำนาจที่แฝงไว้ในการสร้างภาพตัวแทนไว้ว่า การประกอบสร้างนั้นจะแสดงถึงอำนาจของผู้สร้าง (หรืออำนาจในสังคม) ที่ต้องการสื่อสารต่อผู้รับสาร

ในกรณีงานเขียน นักเขียนเปรียบเสมือนผู้มีอำนาจในการ “ใส่ความหมาย” ลงไปในตัวบทต่างๆ เป็นภาพตัวแทนที่อาจแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ หรือวิธีการมองโลกของแต่ละยุคแต่ละสมัย หรือของแต่ละกลุ่มชน ผู้เขียนเป็นผู้กำหนดกรอบและให้ความหมายกับสิ่งรอบข้างที่ไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเอง ซึ่งหากวิเคราะห์ให้ละเอียดลึกซึ้งแล้วจะเห็นถึงกระบวนการควบคุมหรือจัดการกับวิถีคิดของมนุษย์ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการหล่อหลอมความคิดของผู้อ่าน ดังนั้นในการวิเคราะห์อำนาจดังกล่าวจึงจำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่าผู้ให้คำหรือความหมายนั้นๆ ผ่านภาพตัวแทนเป็นใคร มีตำแหน่งที่ใดในสังคม หรืออยู่สถาบันใด (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2551, น.2)

นอกจากนี้ วัลลาสิณี พิพิชกุล (อ้างถึงในธำรง จิตตะปะสาทะ, 2553, น.24) นักวิชาการด้านการสื่อสาร อธิบายถึงภาพตัวแทนไว้ว่า เป็นผลผลิตของความหมายผ่านการสื่อสาร โดยเป็นการเชื่อมโยงความคิดเข้ากับโลกแห่งความเป็นจริง หรือโลกแห่งจินตนาการ ภาพตัวแทนมีอิทธิพลมาก แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปรับไปตามสภาพสังคม และยังมีผลต่อการเคลื่อนไหวของสังคมในเวลานั้นๆ

อย่างไรก็ดี ทิศนะต่อภาพ และภาพตัวแทน ของสำนักวิวัฒนาการศึกษาเชื่อว่าภาพตัวแทนมิใช่การสะท้อน/เลียนแบบ/ค้นพบ หากแต่เป็นการประกอบสร้างส่วนเสี้ยวหนึ่งของโลกความเป็นจริง หรือที่รู้จักกันในชื่อของแนวคิดเรื่อง การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม (social construction of reality) ด้วยเหตุนี้ สำนักวิวัฒนาการศึกษาจึงมักตั้งคำถามว่าสิ่งต่างๆ หรือความหมายต่างๆ ในโลกเรานี้ ถูกสร้างภาพขึ้นมาได้อย่างไร ผ่านสัญญาณที่เป็นเสียง ตัวอักษร วัตถุ รูปภาพ หนังสือ คลื่นโทรทัศน์ และสื่อต่างๆ ได้อย่างไร (สมสุข หินวิมาน, 2556, น.426)

นอกจากในแง่ของกระบวนการประกอบสร้างภาพตัวแทนดังกล่าวแล้ว คริส บาร์คเกอร์ (อ้างถึงในสมสุข หินวิมาน, 2556, น.427) ได้ชี้ว่า ด้วยจุดยืนของสำนักวัฒนธรรมศึกษาที่ได้ อธิธิพลมาจากแบบจำลองการเข้ารหัส/ถอดรหัส (encoding/decoding) ของ สจวร์ต ฮอลล์ สำนักนี้ จึงตั้งคำถามต่อด้วยว่า เมื่อถึงระดับของการตีความหรือรับรู้ภาพตัวแทนแล้ว ผู้คนที่อยู่ในบริบททาง สังคมที่แตกต่างกัน จะทำความเข้าใจความหมายของภาพตัวแทนเหมือนหรือต่างกันอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากภาพตัวแทนนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงของผู้รับสาร ประสบการณ์ในการรับรู้ของผู้ส่งสาร (ในที่นี้คือนักกมล) มีส่วนสำคัญในการประกอบสร้าง ความจริงทางสังคมของผู้แต่ง กรอบแนวคิดเรื่องภาพตัวแทนดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถึง กระบวนการสร้างภาพตัวแทนที่เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบสร้างความจริง ซึ่งสามารถนำไปใช้ ในการวิเคราะห์เนื้อหาในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนักกมลทั้ง 6 เล่ม เพื่อทำความเข้าใจ เกี่ยวกับโลกทัศน์และวิธีการมองโลกที่สอดคล้องไว้กับบันทึกการเดินทางของนักกมล และสามารถ วิเคราะห์ได้ว่าทัศนคติและมุมมองที่ปรากฏดังกล่าวนี้ถูกประกอบสร้างความจริงทางสังคมในเรื่อง ไคบัง

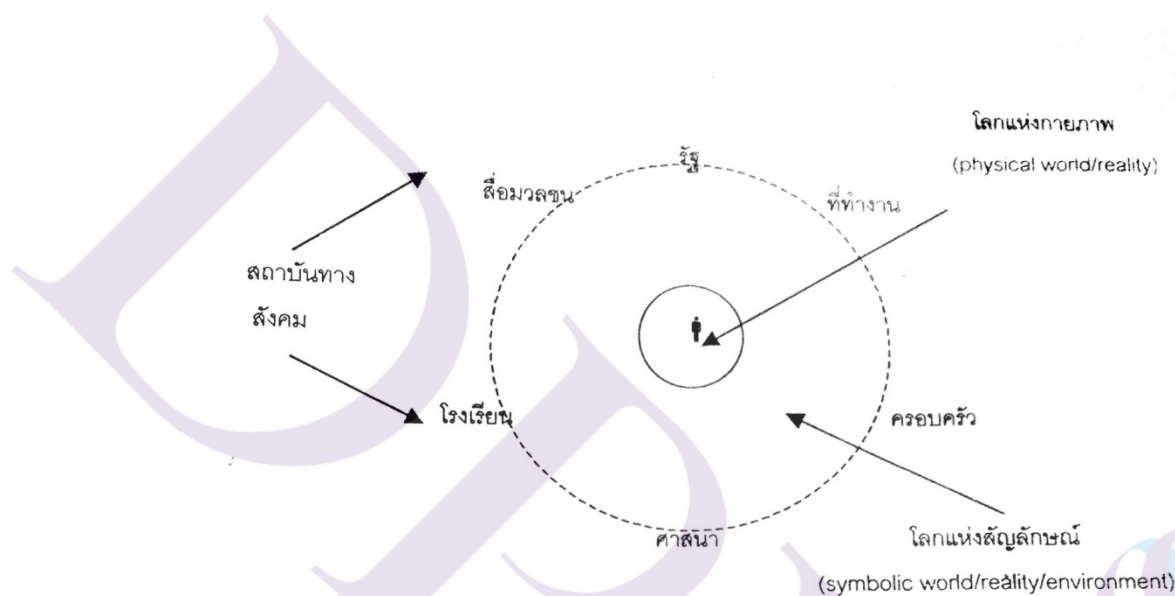
2.5 ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม

อัลเฟรด ชูทส์ (1970 อ้างถึงใน อภิรัตน์ รัตนานนท์, 2547, น.17) นักสังคมศาสตร์ชาว ออสเตรเลีย ได้อธิบายถึงการสร้างความเป็นจริงทางสังคมว่า ชีวิตประจำวันของเราไม่ได้เป็นโลก ส่วนตัวของเรา แต่เป็นอัตวิสัยร่วม (intersubjective) ที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรก และเราก็สามารถร่วมรับรู้ กับเพื่อนร่วมโลกของเรา ซึ่งแต่ละคนก็มีประสบการณ์และการตีความหมายที่แตกต่างกันออกไป และสภาพที่เราพบว่าตัวเองอยู่ในโลกในขณะใดขณะหนึ่งนั้น เป็นเพียงขอบเขตเล็กๆ ที่เราได้สร้าง ขึ้นมานั่นเอง กล่าวโดยสรุปคือ ความหมายความเข้าใจทั้งหลายของเรานั้น เกิดจากการสื่อสารของ เรากับคนอื่น

สอดคล้องกับที่ กาญจนา แก้วเทพ (2556, น.324) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการประกอบสร้าง ความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) มีแก่นความคิดหลักที่ว่า “โลกแห่งความ เป็นจริงในชีวิตประจำวันของเราทุกคนล้วนแต่เป็นอัตวิสัยร่วม (intersubjectivity) ที่เกิดขึ้นจากการ ประกอบสร้าง (construction) ระหว่างความเป็นจริงที่หยิบมาจากคนอื่น บวกผสมกับความเป็นจริง ที่เราสร้างขึ้นมาเอง”

โดย อัลเฟรด ชูทส์ (1970 อ้างถึงในสุภา จิตติวิสุรัตน์, 2545, น.11) ยังได้เสนอแนวคิด การสร้างความเป็นจริงทางสังคมไว้ว่า

“โลกที่แวดล้อมตัวบุคคลนั้น มีอยู่ 2 โลก โลกแรก เป็นโลกทางกายภาพ (Physical World) อันได้แก่ วัตถุ สิ่งของ บุคคล บรรยากาศด้านกายภาพทั้งหลายที่แวดล้อมบุคคล โลกนี้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ส่วนอีกโลกหนึ่ง มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น โลกทางสังคม (Social World) สิ่งแวดล้อมเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic environment) หรือความเป็นจริงทางสังคม (Social Reality) โลกนี้เกิดจากการทำงานของสถาบันต่างๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ที่ทำงาน รัฐ และสื่อมวลชน เป็นต้น” ดังรูปภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของสถาบันต่างๆ ที่ก่อให้เกิดโลกแห่งสัญลักษณ์หรือโลกทางสังคม

นอกจากนี้ เบอร์กเกอร์ และลัคแมน (1966 อ้างถึงใน อภิรัตน์ รัตนานนท์, 2547, น.17) ได้ให้ความหมายของการสร้างความเป็นจริงทางสังคมไว้ในทางเดียวกันว่า มนุษย์ไม่สามารถรับรู้ “ความจริง” ของโลกภายนอกตัวเขาได้โดยตรง แต่ต้องกระทำผ่าน “ตัวกลาง” คือ ประสาทสัมผัส และกระบวนการรับรู้ทางจิตใจของมนุษย์ซึ่งถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคมมาก่อน

ซึ่งการหล่อหลอมนั้นได้กระทำโดยสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา รัฐ สื่อมวลชน ฯลฯ ที่ต่างทำหน้าที่ประกอบสร้าง (Construct) ความหมาย (Meaning) ให้แก่สิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของ เหตุการณ์ต่างๆ แม้กระทั่งความฝัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น “ความจริง” ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นโลกทางสังคมหรือโลกแห่งสัญลักษณ์ อันเป็นโลกที่มนุษย์สามารถที่จะอธิบาย ให้ความหมาย หรือรับรู้ความหมายได้นั่นเอง (สุภา จิตติวิสุรัตน์, 2545, น.11)

ในขณะที่การรับรู้ความหมายของ “ความเป็นจริง” ในโลกทางสังคม หรือโลกแห่งสัญลักษณ์นั้น มนุษย์เราจะรับรู้ “ความเป็นจริง” เพียงบางส่วนจากโลกแห่งความเป็นจริง และนำมาสร้างขึ้นเป็น “คลังแห่งความรู้ทางสังคม” (Stock of social knowledge) “ความเป็นจริง” ที่เกิดขึ้นในสมองการรับรู้ของมนุษย์นี้ ก็คือ ความเป็นจริงทางสังคม (Social reality) นั่นเอง (สุภา จิตติวิสุรัตน์, 2545, น.12)

เบอร์เกอร์ และลัคแมน (1966 อ้างถึงใน อภิรัตน์ รัตนานนท์, 2547, น.19) ยังได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความรู้” (Knowledge) ในเชิงสังคมวิทยาเอาไว้ว่า ความรู้ หมายถึง วิธีการที่มนุษย์ได้จัดระบบแบบแผนให้กับประสบการณ์ที่ได้พบเห็นในแต่ละวัน ส่วนทางด้านการศึกษาสารนั้น “ความรู้” มีที่มาจากสองแหล่งด้วยกัน แหล่งแรก คือ ความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรง ซึ่งเราได้ประสบพบจากเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ส่วนแหล่งที่สอง คือ ความรู้ที่มาจากประสบการณ์ผ่านสื่อ ซึ่งเราได้พบเห็นจากการนำเสนอของสื่อมวลชน

ความรู้ที่มาจากทั้งสองแหล่งนี้จะช่วยกำหนดและตีกรอบให้มนุษย์ “รู้” ว่าควรปฏิบัติตนเช่นไรในสถานการณ์ทางสังคมหนึ่งๆ ดังนั้น “ความรู้” นี้เองจึงเป็นสิ่งที่อธิบายและทำให้มนุษย์สร้างระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตตลอดจนสร้างสถาบันต่างๆ ขึ้นมา เพื่อจัดระบบให้พฤติกรรมของสมาชิกดำเนินไปในทิศทางเดียวกับที่สังคมกำหนด

แต่ในขณะเดียวกัน มืด (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.327) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า มนุษย์ไม่ได้ถูกหล่อหลอมจากสังคมเพียงด้านเดียว หากแต่มนุษย์เองมีส่วนทั้งถูกหล่อหลอมและในเวลาเดียวกันก็มีส่วนในการประกอบสร้างสังคมขึ้นมา

สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2556, น.327) ที่ได้ยกตัวอย่างเพิ่มเติมไว้ว่า คนเรานั้นเปรียบเสมือนตัวดักแด้ที่ไม่ได้มีใครเอาดาบข้อมาครอบคลุมตัวเรา แต่ตัวเราเองเป็นคนถักร้อยดาบข้อมาทางสังคม (โลกทางสังคม/โลกทางสัญลักษณ์) ห่อหุ้มตัวเองต่างหาก การถักร้อยดาบข้อมาทางสังคมนี้เกิดขึ้นในระหว่างที่เรามีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับคนอื่นๆ ดังนั้น ทุกครั้งที่เราพูดกัน ยิ้มให้กัน ประบมือ พยักหน้า ฯลฯ กับคนอื่นๆ ก็เหมือนเราได้ “ถักทอสายใย” ขึ้นมาหนึ่งสาย และเราก็เป็นคนตัดสินใจว่า เราจะหยิบสายใยนั้นมาพันรอบตัวเราหรือไม่ และนี่คือวิธีการที่มนุษย์ได้โลกสังคมมา ซึ่งมีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและส่วนที่เราตัดสินใจเอง ตามแนวคิด intersubjectivity ของชูทส์ ดังที่กล่าวมาในข้างต้น

ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิด “การสร้างระบบความหมายร่วม” ที่เกิดจากการนำความคิดเรื่องการรับรู้ของมนุษย์มาผสมรวมกับแนวคิดการสร้างโลกทางสังคมด้วยการปฏิสัมพันธ์ ดังที่กล่าวมาแล้ว และจากการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการรับรู้ของมนุษย์ไม่ได้มีความหมายเพียงชั้นเดียว แต่ยังมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ เช่น แหวน ในชั้นแรกเราจะรับรู้ว่าเป็นเพียงวัตถุ

รูปร่างกลม มีรูตรงกลาง แต่ในความหมายที่สองซึ่งเป็นความหมายเชิงสัญลักษณ์ แหวนคือเครื่องหมายของความรัก และในการอ่านความหมายชั้นที่สองนี้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมแต่ละแห่ง และเนื่องจากความหมายในชั้นที่สองนี้คือความหมายเชิงสัญลักษณ์นั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ แต่ต้องเกิดจากการเรียนรู้ตามหลักของมีด คือการมีประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจความหมายที่สองที่ซ่อนอยู่ และนี่คือหลักการที่ซูทส์กล่าวว่า โลกแห่งสัญลักษณ์ก็คือ อัตวิสัยร่วม ระหว่างความหมายของคนอื่น ๆ (ความหมายร่วม) กับความหมายของตัวเอง ซึ่งหากมีความเข้าใจร่วมกันก็เท่ากับมี “ระบบความหมายร่วมกัน” เมื่อนั้นก็เกิด “สังคม” ซูทส์กล่าวว่าสังคมมนุษย์ยังมีอะไรอื่นนอกจาก “คลังที่เก็บรวบรวมแห่งระบบความหมายร่วม” (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.328)

การมีระบบความหมายร่วมกันนอกจากจะทำให้มนุษย์เข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจปรากฏการณ์สังคมแล้ว ซูทส์และมิดยังได้เสนอหน้าที่ของความหมายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยซูทส์เสนอว่า ระบบความหมายร่วมดังกล่าวเป็นตัวกำหนดการกระทำของคนเราโดยเฉพาะในชีวิตประจำวัน สำหรับมิดส์ได้เสนอเรื่องการทำหน้าที่ของระบบความหมายร่วมว่า หลังจากเราถักร้อยโลกทางสังคมไว้รอบตัวเราแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้รับคือ เราจะค่อยๆ ซึมซับ (internalize) กฎระเบียบสังคมในตัวเอง และเราสามารถที่จะใช้ปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ตีความโลก/รับรู้ความหมายของสิ่งต่างๆ รอบตัวได้โดยปริยาย (taken for granted) กล่าวโดยสรุปคือ หากเราได้ซึมซับกฎระเบียบเข้าไปไว้ในใจ นั่นหมายถึงโลกทางสังคมได้ห่อหุ้มตัวเราไว้แล้ว และโลกนี้จะทำหน้าที่เป็นปมควบคุมการรับรู้ การตีความหมาย ตลอดจนการกระทำของเราในสังคม เมื่อเรามีปฏิสัมพันธ์กับคนและโลกรอบๆ ตัว (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.329)

นอกจากนี้ แนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคมดังกล่าว ยังได้มีการนำมาใช้อธิบายในเชิงภาษาศาสตร์ โดย แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (อ้างถึงในพิชญ์รักษ์ ปิศาหะสังข์, 2548, น.15) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส ได้ศึกษาถึงระบบภาษาด้านประโยคกับความหมายในเชิงภาวะวิสัยของประโยคที่ปรากฏ ซึ่งเป็นการศึกษาลำพังตัวบท ไม่ใส่ใจบริบทของภาษาทั้งในแง่วัฒนธรรม สังคม จึงยังไม่รอบด้านมากนัก จนกระทั่งต่อมา โรล็อง บาร์ต (Roland Barthes) นักวิพากษ์วรรณกรรม นักทฤษฎีวรรณกรรมและทฤษฎีสังคม นักปรัชญา และนักสัตววิทยาผู้เป็นศิษย์ได้พัฒนาแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคมในทางภาษาศาสตร์เพิ่มเติมมากขึ้น โดยศึกษาทั้งในระดับผิวและระดับลึก กล่าวคือ คำๆ หนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีความหมายประจำตัวเป็นความหมายร่วมที่ทุกคนในสังคมรับรู้และเข้าใจตรงกัน สิ่งนี้เป็นความหมายระดับผิว หรือความหมายตรง (denotation) ส่วนความหมายในระดับลึก ซึ่งเป็นความหมายนัยประหวัด (connotation) เกิดจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึกและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของภาษากับความเป็นจริงยังได้ถูกนำเสนอโดยเอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ และเบนจามิน ลี วอร์ฟ (อ้างถึงในพิชญ์ ปิตาทะสังข์, 2548, น.15) นักมานุษยวิทยาภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันไว้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างแนวคิด (Concept) เกี่ยวกับความจริง โดยมีแก่นของแนวคิดที่ว่า เมื่อโลกกายภาพแตกต่างกัน ทำให้เกิดโลกทางสังคมและระบบภาษาที่ต่างกัน จากการใช้ภาษาที่ต่างกัน ก็จะทำให้คนมีประสบการณ์กับความเป็นจริงต่างกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาษาทำหน้าที่เป็นกุญแจไขประตูไปสู่ความเป็นจริง

และด้วยลักษณะของบันทึกการเดินทางที่มักถูกสอดแทรกเรื่องทัศนะแนวคิดในการมองโลก อาจเกิดจากการประกอบสร้างเนื้อหา หรือความจริงบางอย่างจากมุมมองของผู้ประพันธ์ ดังเช่นที่ เอ.ซี.วอร์ด (อ้างถึงใน รศ.วนิดา บำรุงไทย, 2545, น.95) นักวิจารณ์วรรณกรรมผู้มีชื่อเสียงชาวอังกฤษได้กล่าวว่า หนังสือการเดินทางที่ดีนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่บอกกล่าวแต่ถึงความแปลกใหม่หรือความห่างไกลของสถานที่ หากแต่สิ่งที่สำคัญก็คือ บุคลิกและทัศนะของผู้เขียนที่แทรกอยู่ในเนื้อหา สอดคล้องกับที่ประคอง เจริญจิตรกรรม (2551, น.16) กล่าวว่า ผู้แต่งวรรณกรรมทุกคนล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะแต่งวรรณกรรมเพื่อสื่อความคิดบางประการมายังผู้อ่าน ความคิดเหล่านี้ ย่อมส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความคิดหรือการกระทำบางประการด้วย

ในงานวิจัยนี้ นอกจากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมแล้ว ผู้วิจัยยังมุ่งเน้นศึกษาถึงการประกอบสร้างความจริงทางสังคมผ่านทัศนะและมุมมองที่นักกลมได้สอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขา ฉะนั้นการศึกษาแนวคิดการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมดังกล่าวข้างต้นนี้ จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจผู้เขียน หรือนักกลมในฐานะสื่อที่ประกอบสร้างความจริงทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ความหมายร่วมกับปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัล ซึ่งมีส่วนช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ทำให้เกิดสังคมปกติสุข

2.6 ทฤษฎีภาพสะท้อน

ทฤษฎีภาพสะท้อน (Reflection Theory) นับว่าเป็นทฤษฎีที่เก่าแก่ทฤษฎีหนึ่งและเป็นทฤษฎีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายสาขาวิชา รวมทั้งสาขาวิชาด้านนิเทศศาสตร์ที่เป็นศาสตร์เกี่ยวกับการสื่อสารทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และระดับมวลชน

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดมาจากความเชื่อที่ว่า “ความหมายที่ปรากฏในเนื้อหา/สารนั้นก็คือ ภาพสะท้อนของความเป็นจริง” ที่วางอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีภาพสะท้อน โดยอุปมาอุปไมยว่า สื่อทุกประเภทของสังคมทำหน้าที่ประดุจเป็น “กระจกส่องสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม” ดังนั้นวิธีการที่เราจะมองเห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม (Social reality) นอกเหนือจากการเข้าไปสัมผัสด้วยตัวเองแล้ว อีกวิธีหนึ่งคือ การส่องสะท้อนดูเอาจากภาพที่ปรากฏในสื่อต่างๆ

กาญจนา แก้วเทพ (กาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.311) ได้ประมวลการวิเคราะห์ความหมายของทฤษฎีภาพสะท้อนไว้ใน 2 สาขาวิชา คือ วิชาการสายมนุษยศาสตร์ (Humanistic tradition) ที่มุ่งเน้นศึกษาถึงเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในสื่อ และความหมายของทฤษฎีภาพสะท้อนในสาขาวิชาการสายสังคมศาสตร์ (Social Science tradition) ที่มุ่งเน้นในเรื่องของผลกระทบของสื่อที่มีต่อประชาชน (Impact study)

โดยในการศึกษาวิจัยภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลมในครั้งนี้นั้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงตัวผู้ประพันธ์และเนื้อหาที่ปรากฏเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงความหมายของทฤษฎีภาพสะท้อนในสาขาวิชาการสายมนุษยศาสตร์เพียงเท่านั้น ดังนี้

2.6.1 ทฤษฎีภาพสะท้อนจากทัศนะของสายมนุษยศาสตร์

นักวิชาการสายมนุษยศาสตร์ได้กล่าวว่าเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในสื่อประเภทต่างๆ เช่น วรรณกรรม ละคร เพลง ฯลฯ นั้น เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของวัฒนธรรมของสังคมที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ (integral part) สอดคล้องกับ สมสุข หินวิมาน (2556, น.411) อธิบายไว้ว่า นักมานุษยวิทยาจำนวนหนึ่งนิยามว่า วัฒนธรรม คือผลผลิตที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นแรงยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มกันและสืบทอดจนเป็นมรดกของคนกลุ่มนั้น

โดยคลีฟฟอร์ด เกียร์ซ (Geertz, 1988 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน 2556, น.412) ได้ให้คำนิยามในเชิงสัญลักษณ์ถึงวัฒนธรรมว่า คือ บันทึกแห่งการกระทำ (acted document) ที่อยู่ระหว่างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งถูกประกอบสร้างขึ้นมา โดยเกียร์ซเห็นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏอยู่ในสังคมเป็นบันทึกแห่งการกระทำ หรือที่นักสัตววิทยาเรียกว่าเป็น ตัวบ่ง ที่บรรจุความหมายหรือระบบสัญลักษณ์บางอย่างเอาไว้ และมนุษย์จำเป็นต้องเข้าไปตีความหมายที่ซุกซ่อนเอาไว้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสัญลักษณ์ร่วมกัน บันทึกแห่งการกระทำนี้ เป็นได้ตั้งแต่ภาพวาด ภาพถ่าย การ์ตูน ตัวอักษร การแสดง กีฬา บทเพลง รวมทั้งวรรณกรรม เป็นต้น ฉะนั้นเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในสื่อประเภทต่าง ๆ จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

หนึ่งในแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา/สารที่สำคัญตามสายมนุษยศาสตร์ คือ การวิเคราะห์หาความหมายของกลุ่มงานศิลป์ โดยเชื่อว่าองค์ประกอบของเนื้อหาในสื่อเหล่านั้นเป็นภาพตัวแทนของความเป็นจริงในสังคมในแต่ละบริบท ฉะนั้นจึงมองหาตรรกะภายในเนื้อหา (internal logic) ในทุกองค์ประกอบ แล้ววิเคราะห์ว่า เนื้อหาสื่อสะท้อนสังคมอย่างไรบ้าง (กาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.311)

ต่อมา ทฤษฎีภาพสะท้อนในยุคหลัง มีการพัฒนาที่ซับซ้อนมากขึ้น กล่าวคือ การศึกษาเนื้อหานั้นมีความสำคัญ เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่ซุกซ่อนอยู่ในเนื้อหา เช่น ความตั้งใจของผู้ส่งสาร

หรืออุดมการณ์ที่แฝงไว้ของผู้แต่ง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ทราบถึงสารที่ผู้ผลิตต้องการสื่อและต้องการสื่อให้กลุ่มใด ทั้งยังสามารถทราบได้ถึงผลกระทบที่จะมีต่อผู้รับสาร โดยเป็นไปในลักษณะของผลกระทบระยะยาวที่จะบอกให้ทราบได้ว่า คนในสังคมนั้นได้เรียนรู้อะไรบ้าง (กาญจนา แก้วเทพ, 2556, น.314)

2.6.2 ความถูกต้องเที่ยงตรงของการสะท้อน

ทฤษฎีภาพสะท้อนในโลกที่เป็นจริง มีความเป็นจริงอยู่ 2 ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นในสื่อ คือ ความเป็นจริงของสังคม (social reality) และความเป็นจริงในสื่อ (media reality) คำถามที่มักปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ คือ ความเป็นจริงในสื่อบิดเบือนจากความเป็นจริงของสังคมมากน้อยเพียงใด มีงานวิจัยจำนวนมากที่พบข้อเท็จจริงที่ว่า ภาพสะท้อนที่ปรากฏในสื่อแม้แต่ในประเภทรายการที่ต้องเป็นเรื่องจริงอย่างเช่นรายการข่าว ก็ยังปรากฏว่าภาพในสื่อที่บิดเบือนอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่องและอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะภาพสะท้อนที่เบี่ยงเบนดังกล่าวอาจเป็นเพราะการสะท้อนนั้นต้องทำหน้าที่บางประการ เช่น เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบของสังคม หรือเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ตอกย้ำค่านิยมบางอย่างของสังคมเอาไว้ตามหลักทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ได้อธิบายไว้ หรือหลักทฤษฎีการครอบงำ (Hegemony theory) ที่ได้อธิบายไว้ว่า สื่อมวลชนเป็นกลไกของสังคมที่ทำหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ สร้างความคิดหลักเพื่อครอบงำ ฉะนั้น การนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของกลุ่มผู้มีอำนาจก็เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจของคนกลุ่มนี้ที่ เป็นผู้ควบคุมกลไกของรัฐ เป็นต้น

ซึ่งงานวรรณกรรมประเภทงานเขียนสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางท่องเที่ยว นับเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งของการสื่อสารที่ต้องอาศัยทฤษฎีภาพสะท้อนเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพสังคมที่สอดแทรกไว้ในงานเขียนนั้นๆ

ดังเช่นที่ประคอง เจริญจิตรกรรม (2551, น.8) กล่าวไว้ว่า เพราะวรรณกรรม คือ ภาพจำลองสังคมมนุษย์ที่ผู้แต่งสร้างสรรค์ขึ้นอย่างงดงามชวนให้ผู้อ่านติดตาม การเสนอความเป็นจริงของชีวิตในวรรณกรรมสามารถกระทำได้ 2 แนวทาง คือ

ประการแรก การเสนอสังขรณ์ของโลก วรรณกรรมจะแสดงความเป็นจริงของโลกผ่านชะตาชีวิตตัวละคร เหตุการณ์ในเรื่อง กลวิธีการเขียน เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักและซึมซับความเป็นจริงของโลก โดยวรรณกรรมเกือบจะทุกเรื่องจะปรากฏสังขรณ์เหล่านี้ของโลกเสมอ

ประการที่สอง การเสนอทัศนคติต่อโลก ผู้แต่งเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมซึ่งได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นผู้แต่งย่อมแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับสังคมไว้ในงานเขียนด้วย

ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาของวรรณกรรมก็จะสะท้อนความเป็นจริงของสังคม สิ่งที่สังคมดำเนินอยู่ในขณะที่วรรณกรรมเหล่านั้นได้รับการสร้างสรรค์ขึ้น (ประคอง เจริญจิตรกรรม, 2551, น.11) ประคอง เจริญจิตรกรรม (2551, น.16) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ในการพิจารณาวรรณกรรมในฐานะภาพสะท้อนสังคมนั้น จำเป็นต้องพิจารณาให้คิดว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดคือความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้แต่ง

ในการศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลมนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาวรรณกรรมดังกล่าวในฐานะที่เป็นภาพสะท้อนของสังคมในยุคดิจิทัล โดยอาศัยทฤษฎีภาพสะท้อนมาช่วยในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพสังคมที่สอดแทรกไว้ในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลมทั้ง 6 เล่ม เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาของสังคมไทยที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาที่นัวกลมได้เปรียบเปรยไว้กับสังคมในแต่ละท้องถิ่น ในแต่ละภูมิภาค แต่ละประเทศที่ปรากฏในงานเขียนดังกล่าว อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์เนื้อหาในงานเขียนเพื่อให้ทราบถึง สภาพสังคมที่ปรากฏในงานเขียนของนัวกลมทั้ง 6 เล่มนั้นเป็นอย่างไร และสามารถแยกแยะได้ว่าส่วนใดคือทัศนคติ ความคิดเห็น และมุมมองในการมองโลกของผู้แต่งที่สื่อสารสู่สังคม

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนนัวกลม

กันยารัตน์ ผ่องสุข (2553) ศึกษาเรื่องเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลม โดยได้ทำการศึกษาจากงานเขียนสารคดีท่องเที่ยว จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ โตเกียวไม่มีขา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาลประมาณสะคือ สมองไหวในฮ่องกง นั่งรถไฟไปตู้เย็น และลอนดอนไดอารี่ พร้อมทั้งได้สัมภาษณ์นัวกลมเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอเนื้อหาและมุมมองที่เขามีต่องานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของตัวเอง ซึ่งผลวิจัยสรุปได้ว่าด้านเนื้อหา นัวกลมเสนอข้อมูลหลัก 2 ประการคือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และคำแนะนำสำหรับนักเดินทาง เป็นต้น 2) ทัศนะของผู้เขียน ประกอบด้วยทรรศนะเกี่ยวกับโลกและทรรศนะเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งนัวกลมได้นำเสนอทรรศนะของผู้เขียนมากกว่าเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและแม้แต่การเสนอข้อมูลท่องเที่ยว บางครั้ง นัวกลมก็ยังสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นทรรศนะเกี่ยวกับโลกและชีวิต

ทรรศนะเกี่ยวกับโลกที่ปรากฏในงานเขียนของนัวกลมทั้ง 6 เล่มดังกล่าว ได้แก่ 1) โลกคือแหล่งเรียนรู้ 2) โลกและสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในโลกล้วนต้องพึ่งพากัน 3) โลกและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงด้วยน้ำมือมนุษย์ และ 4) โลกเป็นของสิ่งมีชีวิตในวัยหนุ่มสาว ส่วนทรรศนะเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งเป็นทรรศนะที่นัวกลมเน้นมากที่สุดประกอบด้วย 1) มนุษย์ควรเข้าใจชีวิตในด้านต่างๆ คือ มนุษย์

ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น มนุษย์มีชีวิตไม่ยืนยาว มนุษย์มีความฝันและความหวัง มนุษย์ต้องพบอุปสรรค และมนุษย์มีชีวิตอยู่เพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ 2) มนุษย์ควรใช้ชีวิตอย่างมีความสุข นีวกลมเสนอว่าความสุขเกิดจากสิ่งต่างๆ ได้แก่ การยอมรับความแตกต่าง, การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การเห็นคุณค่าของตนเอง การมีมิตรภาพต่อกัน ความพอใจในสิ่งที่ตนมี การมีความหวังและศรัทธา การต่อสู้กับอุปสรรค และความสุขอยู่รอบตัวเรา

ด้านกลวิธีทางภาษาพบว่า นีวกลมใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายและน่าสนใจในการเสนอพรรณนา ได้แก่ 1) การเน้น 2) การเล่นคำ 3) การละเมิดการเกิดคู่กัน 4) การใช้ความเปรียบ 5) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 6) การสรุปด้วยคำคม 7) การกล่าวอ้างข้อความ 8) การใช้บทสนทนา

กลวิธีทางภาษาต่างๆ มักไม่ค่อยปรากฏอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากแต่มักปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่นๆ ในการเสนอพรรณนาแต่ละครั้ง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนีวกลม ทำให้ทราบถึงแนวทางในการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนีวกลมที่มักจะสอดแทรกทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ สื่อสารผ่านงานเขียนดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงภาพสะท้อนที่แท้จริงที่ปรากฏในงานเขียนและเชื่อมโยงสู่บริบทในสังคมไทยเพื่อสะท้อนภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม

ศุภชัย ภักดี และสนม ครุฑเมือง (2551) ศึกษาเรื่อง นกกระเต็นด่อน : วิเคราะห์ความเชื่อและภาพสะท้อนของสังคม ทำการศึกษาจากวรรณกรรมเรื่อง นกกระเต็นด่อน ซึ่งชำระโดย พระราชรัตน์ โนบล (พิมพ์ นาร โท) ใช้วิธีการศึกษาวรรณกรรมเรื่องนกกระเต็นด่อน และทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ด้าน ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความเชื่อ ตามหลักความเชื่อทั้งหมด 11 ประการ ซึ่งจำแนกโดยเสน่ห์ บุญรักษา
- 2) วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม ทั้งในด้านความเป็นอยู่ การเมืองการปกครอง คติธรรมและประเพณี

ผลการวิจัย พบว่า ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีมากที่สุด รองลงมาคือความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม โชคเคราะห์ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ความเชื่อเรื่องบุคคล ความเชื่อเรื่องภูตผี ปีศาจ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ ความเชื่อเรื่องหมอดูโหราศาสตร์ และความเชื่อเรื่องสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมพบว่า ผู้แต่งได้สะท้อนภาพของสังคมในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ ประกอบไปด้วย สภาพความเป็นอยู่ การเมืองการปกครอง ประเพณีและคตินิยม

จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าเหตุที่ปรากฏความเชื่อดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าในสมัยก่อน วิทยาการสมัยใหม่ยังไม่เกิด เมื่อมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ เกิดขึ้น จึงไม่สามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้ จึงทำให้มีความเชื่อว่าเบื้องหลังแห่งปรากฏการณ์ที่ลึกลับเหล่านั้นน่าจะมีผู้ที่มีอำนาจบันดาลให้เกิดขึ้น เช่น พระอินทร์ พระพรหม เป็นต้น

ประกอบกับในวรรณกรรมเรื่องนี้ เป็นวรรณกรรมที่พระสงฆ์นิยมใช้เทศนากันในวันเข้าพรรษา จึงมีการสอดแทรกความเชื่อในเรื่องของนรก สวรรค์ เข้าไปเพื่อเป็นการสั่งสอนประชาชนที่มาฟังธรรมเทศนาให้เกรงกลัวต่อบาป ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนในเรื่องกรรมดีกรรมชั่ว โลกนี้และโลกหน้า นรก สวรรค์ จึงเป็นการสนับสนุนให้ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่แล้วนั้น มั่นคงแน่วแน่ยิ่งขึ้น

นภสมน นิจันต์ (2554) ศึกษาเรื่อง นภสมน นิจันต์ ศึกษาเรื่อง ปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมรามคำแหง ประจำปี 2554 โดยได้ทำการศึกษาเรื่องสั้นเกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12-24 ปี จำนวน 10 เรื่องใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของวัยรุ่นในสังคมไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยที่สะท้อนจากเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมรามคำแหง ประจำปี 2554 จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งผลการวิจัยมี 3 ประเด็นหลัก คือ

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาได้เช่นกัน แต่ต่างกัน ในลักษณะของปัญหาที่มีผลมาจากความต้องการที่ไม่เหมือนกันมากกว่า นอกจากนี้ อายุ ระดับการศึกษา ครอบครัว สภาพสังคม ยังเป็นปัจจัยที่สะท้อนภาพปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทยได้แตกต่างกัน

2) วิถีชีวิตวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาเรื่องสั้นดังกล่าว สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตวัยรุ่นใน 5 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านค่านิยม ด้านการใช้สัญลักษณ์ทางสังคม

3) สภาพปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบัน จากเรื่องสั้นทั้ง 10 เรื่อง สามารถสรุปปัญหาของวัยรุ่นไทยได้ 5 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านค่านิยมมีมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัญหาพฤติกรรมรุนแรง ส่วนปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด พบในสัดส่วนที่เท่ากัน ซึ่งปัญหาที่พบทั้ง 5 ด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น แต่ละคนมีความต้องการต่างๆทั้งทางกายภาพ และความต้องการทางด้านจิตใจ และความต้องการของวัยรุ่นนั้นมักขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่ค่านิยมของกลุ่มที่วัยรุ่นเป็นสมาชิกอยู่จะมีอิทธิพลมาก เช่น ค่านิยมของเพื่อนในโรงเรียน ดังนั้นความต้องการที่เป็นจริงก็คือความต้องการของตนเองบวกกับความต้องการของสังคมนั่นเอง

ทิพย์โชค ไชยวิศิษฐ์กุล (2549) ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ จากเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่างปี พ.ศ.2536-2545 โดยทำการศึกษาด้วยวิธีการสำรวจและรวบรวมเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่างปี พ.ศ.2536-2545 ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพสังคมกรุงเทพฯ ระหว่างปี พ.ศ.2536-2545 และทำการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ ในด้านต่างๆ คือ ด้านจริยธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านค่านิยม ด้านครอบครัว ด้านอาชญากรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการขายบริการทางเพศ ด้านการจรรยาบรรณ ด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อ และด้านศาสนา จากเรื่องสั้นต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ 12 ด้าน คือ

ด้านจริยธรรม สะท้อนให้เห็นว่าคนกรุงเทพฯ ขาดจริยธรรมมากขึ้น เพราะสภาพสังคมที่มีการแข่งขันกันสูง ทำให้คนในสังคมทำเพื่อผลประโยชน์ของตนโดยไม่สนใจความเดือดร้อนของผู้อื่น

ด้านเทคโนโลยี สะท้อนให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยส่วนดี คือ ช่วยผ่อนแรงงานมนุษย์ แต่หากใช้มากเกินไปก็จะทำให้แรงงานมนุษย์ด้อยความสำคัญลง

ด้านค่านิยม สะท้อนให้เห็นว่าคนกรุงเทพฯ รับค่านิยมจากตะวันตกเข้ามาใช้มากขึ้น และยึดติดกับวัตถุนิยม บางครั้งอาจมองข้ามค่านิยมที่ดีงามของคนไทย

ด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวต่างๆที่เป็นสาเหตุให้เกิดการหย่าร้าง และเมื่อเกิดการหย่าร้างแล้วจะทำให้เด็กมีปัญหา

ด้านอาชญากรรม สะท้อนให้เห็นความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนกรุงเทพฯที่เกิดกับคนทุกเพศ ทุกวัย

ด้านเศรษฐกิจ สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำที่ทำให้ประเทศไทยต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และผลจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้คนในสังคมตกงานมากขึ้น

ด้านการขายบริการทางเพศ สะท้อนภาพของกลุ่มผู้ขายบริการที่มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย มาจากหลายสาขาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนี้ด้วยความสมัครใจ เพราะต้องการเงินไปตอบสนองความต้องการทางวัตถุ

ด้านการจรรยาบรรณ สะท้อนภาพการจรรยาบรรณตกต่ำเพราะจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มขึ้น และการตัดถนนที่ขาดการวางผังเมืองที่ดี ประกอบกับผู้ขับขี้อวดระเบียบวินัยจึงทำให้การจรรยาบรรณตกต่ำมากขึ้น

ด้านการเมือง สะท้อนให้เห็นว่าการปกครองของประเทศไทยยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะรัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการในการออกคำสั่ง ประชาชนขาดความเข้าใจ และละเลยสิทธิหน้าที่ของตน

ด้านสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นปัญหาแผ่นดินทรุดตัวในเมืองกรุงเทพฯ มาจากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ และเพิ่มน้ำหนักบนผิวดิน ส่วนปัญหาควันพิษจากโรงไฟฟ้า เกิดขึ้นเพราะโรงไฟฟ้าไม่ติดตั้งระบบกรองอากาศ

ด้านความเชื่อ สะท้อนให้เห็นว่าแม้แต่สังคมจะเจริญด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่คนในสังคมบางกลุ่มก็ยังมีเชื่อในด้านไสยศาสตร์และพิธีกรรมอยู่

ด้านศาสนา สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ที่ปลุกเสกเครื่องรางของขลังและใบหวย เพื่อนำเงินบริจาคมาใช้ตอบสนองความต้องการทางวัตถุ

ซึ่งภาพสะท้อนในด้านต่างๆ เหล่านี้ส่วนมากเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แต่ยังมีบางส่วนที่เป็นภาพสะท้อนที่ผู้เขียนจินตนาการขึ้นว่าน่าจะเกิดขึ้นจริงในสังคมได้ในไม่ช้าและภาพสะท้อนทั้งหมดเป็นภาพสะท้อนที่เป็นปัญหาสังคมมากกว่าเป็นภาพสะท้อนที่ดี

จากภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ ดังกล่าว ทำให้เรื่องสั้นมีบทบาทต่อสังคมหรือผู้อ่านด้านความคิด คือทำให้ผู้อ่านมองเห็นสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ (2546) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์เนื้อหาเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2540 และเพื่อศึกษาถึงสภาพทางสังคมไทยที่สะท้อนผ่านเพลงเพื่อชีวิต รวมถึงการเปรียบเทียบเนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตที่สะท้อนภาพสังคมไทยในระหว่างช่วง 14 ตุลาคม 2516 – 6 ตุลาคม 2519 กับช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2540 ซึ่งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาจากเนื้อหาบทเพลงเพื่อชีวิต ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2540 และเลือกทำการศึกษาเฉพาะผลงานเพลงของศิลปินเพื่อชีวิต 3 ท่าน คือ พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ ยืนยง โอภากุล และพงษ์สิทธิ์ คำภีร์ จำนวน 38 อัลบั้ม เป็นจำนวน 309 เพลง และทำการเก็บรวบรวมจากการสำรวจโดยอาศัยการสัมภาษณ์ เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า จากผลงานจำนวน 309 เพลง ของศิลปินเพื่อชีวิตทั้ง 3 ท่านนั้น มีเพลงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สังคม เศรษฐกิจ จำนวน 138 เพลง คิดเป็นร้อยละ 44.66 ของจำนวนเพลงที่ศึกษาทั้งหมด โดยสัดส่วนของเนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตที่สะท้อนภาพสังคมมีจำนวน 85 เพลง คิดเป็นร้อยละ 27.50 เป็นสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งเนื้อหาของเพลงได้สะท้อนสภาพปัญหาทางสังคมในด้านความยากจน

การทำมาหากิน การด้อยโอกาสทางการศึกษา ความแตกต่างทางชนชั้น ปัญหาเยาวชนและภัยจากยาเสพติด และเมื่อนำเนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตในช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519 ทำให้พบว่าเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตยังทำหน้าที่สะท้อนปัญหาทางสังคมในด้านสำคัญๆ ที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตยังสะท้อนถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สำคัญๆ ทางสังคม ประวัติศาสตร์ และการรุกรายทางวัฒนธรรมตะวันตก

สิรินาถ ฉัตรทอง (2549) ศึกษาเรื่อง เพลงลูกทุ่ง : ภาพสะท้อนค่านิยมในสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันเพื่อวิเคราะห์ค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในปัจจุบัน และเพื่อเปรียบเทียบค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ

โดยได้ทำการศึกษาจากเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมจากการจัดอันดับเพลงยอดนิยมของสถานีวิทยุลูกทุ่ง เอฟ.เอ็ม. 95 ในปี พ.ศ. 2546

ผลการศึกษาพบว่า เพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรัก พฤติกรรมระหว่างหนุ่มสาว วิถีชีวิต เหตุการณ์ประจำวัน และการติดต่อสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือ พบค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านทางเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง จำนวน 17 ค่านิยม ซึ่งค่านิยมที่ถูกกล่าวถึงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ก็เป็นค่านิยมในเรื่องความรัก กล่าวคือ เป็นเรื่องของการปฏิบัติต่อกันระหว่างคนรัก ค่านิยมในการเลือกคู่รักหรือคู่ครอง

สำหรับการเปรียบเทียบค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พบว่าเนื้อหาที่สะท้อนเรื่องเศรษฐกิจส่วนใหญ่ คือ เรื่องปัญหาความยากจน การเดินทางเข้ามาทำงานในเมือง โดยปัญหาเรื่องความยากจนที่สะท้อนผ่านเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งทั้งในช่วงก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจนั้นมีความคล้ายคลึงกัน จะมีความแตกต่างในเรื่องการเดินทางเข้ามาทำงานในเมืองช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจซึ่งพบว่าการเข้ามาทำงานในเมืองสำหรับผู้หญิงจะถูกกล่าวโทษว่าทะเลาะทะเลาะ นินยัมั่วตั่ว ส่วนในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าต้องอดทนทำงานเพื่อความสำเร็จ และพบว่ามีกรกล่าวถึงความประหยัดในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจอีกด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมดังกล่าวในข้างต้น ทำให้สามารถนำมาเป็นหลักการในการวิเคราะห์งานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมในแง่มุมของการเป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยในบริบทต่างๆ ในยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถเข้าใจ และรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายในการสื่อสารของผู้เขียนผ่านทัศนะและมุมมองต่างๆ ทำให้มองเห็นปัญหา สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อีกด้วย

2.7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่อง ภาพตัวแทนและการประกอบสร้างความจริงทางสังคม

พิชญ์รักษ์ ปิตาทะสังข์ (2548) ศึกษาเรื่อง การเล่าเรื่องและการสร้างความจริงทางสังคมในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์การรายงานข่าวคลื่นยักษ์สึนามิของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดการเล่าเรื่องในแต่ละช่วงเวลา (2) วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ของการสร้างความหมายทางสังคมของการเล่าเรื่องในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ และ (3) ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดรูปแบบการเล่าเรื่องในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ ของหนังสือพิมพ์ทั้งหมด 6 ฉบับ คือ ไทยรัฐ ข่าวสด มติชน ไทยโพสต์ โพสต์ทูเดย์ และกรุงเทพธุรกิจ ตั้งแต่ธันวาคม 2547 ถึง มิถุนายน 2548 พร้อมทั้งได้ทำการสัมภาษณ์ตัวละคร (แหล่งข่าว) จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์มีโครงสร้างตามแบบแผนการเล่าเรื่องอย่างชัดเจน ประกอบด้วยการดำเนินเรื่องที่แบ่งตัวละครออกเป็นฝ่าย ใช้ฉากเข้าไปเข้ามา และกระตุ้นอารมณ์ด้วยภาษาที่เห็นภาพจนราวกับอยู่ในเหตุการณ์ ทำให้ข่าวคลื่นยักษ์สึนามิเป็นข่าวที่เต็มไปด้วยอารมณ์เศร้า ตื่นตะลึง และความหวาดกลัว มากเกินไป

อีกทั้งยังพบว่า การเล่าเรื่องมีส่วนในการสร้างความเป็นจริงให้กับหนังสือพิมพ์ ทั้งในแง่การนำไปสู่ความหมายที่ดีของชีวิต และสร้างความเข้าใจผิด ด้วยลีลาการใช้ภาษาที่เร้าความสนใจจากการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเล่าเรื่องในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิมีทั้งปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งแอบอิงกับแหล่งข่าวที่คุ้นเคย เช่น แหล่งข่าวทางราชการ และปัจจัยภายในองค์กร เช่น วัฒนธรรมที่ปฏิบัติในที่ทำงาน ไปจนถึงปัจจัยจากตัวนักข่าวในการตัดสินใจเลือกนำเสนอข่าว อีกด้วย

อัญมณี ภักดีมวอลชน (2552) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารภาพตัวแทนของลูกชายในภาพยนตร์ไทย : ศึกษากรณี ภาพยนตร์เรื่อง “น.ช.นักโทษชาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าภาพยนตร์ไทยเรื่อง น.ช.นักโทษชายสร้างภาพตัวแทนของลูกอย่างไร และผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรงกับผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อ ถอดรหัสภาพตัวแทนของลูกที่ผ่านสื่อภาพยนตร์ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น โดยผู้วิจัยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและทฤษฎีว่าด้วยอำนาจของ

มิเชล ฟูโกต์เป็นแกนหลักของการวิจัย และใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ผสมผสานกับการวิเคราะห์ผู้รับสาร (audience analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ภาพตัวแทนของลูกแบ่งได้เป็น 9 ลักษณะ อันเป็นไปตามวาทกรรมหลักของการจัดระเบียบวินัย ตามหลักทฤษฎีทวินันท์ ดังนี้ 1. ลูกเป็นแหล่งรวมคนที่กระทำความผิด 2. ลูกเป็นสถานที่รวมของความเลวร้าย เช่น ยาเสพติด เป็นต้น 3. ลูกเป็นพื้นที่ของพวกที่มีความคิด

หรือพฤติกรรมที่แปลกไปจากกฎเกณฑ์ทางสังคม เช่น พวกวิกัลจริต รักร่วมเพศ เป็นต้น 4. คุณเป็นพื้นที่ในการฟื้นฟูพฤติกรรม 5. คุณเป็นพื้นที่ที่มีการจัดระเบียบวินัย 6. คุณเป็นพื้นที่ที่มีการใช้อำนาจ 7. คุณเป็นพื้นที่ที่ขาดอิสรภาพ 8. คุณเป็นพื้นที่ที่มีการต่อต้านอำนาจ 9. คุณเป็นพื้นที่ที่มีทั้งคนดีและคนเลาปะปนกัน

ทั้งนี้ในส่วนของกลยุทธ์ทางด้านภาษาที่ภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชายใช้ในการสร้างความสมจริง ได้แก่ 1. การใช้คนจริงๆ เข้าไปแสดง 2. การสร้างตัวละครนักโทษแบบภาพสรุปเหมารวม (stereotype) 3. การใช้กลวิธีการนำเสนอเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ ซึ่งดูแล้วเสมือนจริง 4. การนำกลวิธีการสร้างมาจากสารคดี เรื่อง “คุก” ชีวิตในพันธนาการ และ 5. การใช้วิธีการจับภาพในรูปแบบต่างๆ เสมือนกล้องมีอำนาจในการสร้างความหมาย

ศศิกาญจน์ กสิวัฒน์ (2550) ศึกษาเรื่องการนำเสนอภาพตัวแทนและค่านิยม “ความเป็นหญิงยุคใหม่” ในนิตยสารคลีโอที่มีผลต่อทัศนคติของผู้อ่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการนำเสนอภาพตัวแทนความเป็นหญิงยุคใหม่ และค่านิยมของความเป็นหญิงยุคใหม่ที่สะท้อนอยู่ในเนื้อหาของนิตยสารคลีโอ รวมถึงทัศนคติของผู้อ่าน โดยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาในคอลัมน์ที่มีการนำเสนอภาพตัวแทนของผู้หญิงยุคใหม่ ตั้งแต่ฉบับเดือนมกราคม 2549 ถึงฉบับเดือนธันวาคม 2549 รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 ฉบับ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกองบรรณาธิการคลีโอจำนวน 5 คน และผู้อ่านนิตยสารคลีโอจำนวน 16 คน

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการนำเสนอภาพตัวแทนความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ในนิตยสารคลีโอมีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา แต่เนื่องจากนโยบายของนิตยสารที่มีการปรับเปลี่ยนตามท้องที่ จึงมีการคัดเลือกเรื่องของกองบรรณาธิการที่คำนึงรูปแบบการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อและค่านิยมของผู้อ่านที่เป็นคนไทย โดยภาพตัวแทนความเป็นหญิงยุคใหม่ของนิตยสารคลีโอจะมีการผสมผสานให้ภาพที่ออกมามีลักษณะทั้งความเป็น อุดมคติ (ideal) ด้วยการวางบุคลิกของนิตยสารเปรียบเทียบกับผู้หญิงคนหนึ่งที่น่ารัก สดใส มนุษย์สัมพันธ์ดี มีความสุข มองโลกในแง่ดี เข้าใจในการใช้ชีวิต เป็นรับสิ่งใหม่ๆ มีความสนใจโลกภายนอก และส่วนที่เป็นความจริง (reality) ด้วยการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง ทั้งนี้ภาพตัวแทนที่วางไว้ก็สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

ค่านิยมของความเป็นหญิงยุคใหม่ที่สะท้อนมาจากเนื้อหาของนิตยสารคลีโอ จะเป็นค่านิยมของความเป็นหญิงยุคใหม่ในแง่ของการดำเนินชีวิตของผู้หญิงที่มองโลกในแง่ดี เป็นตัวของตัวเอง เปิดรับสิ่งใหม่ๆ มีอิสระทางความคิด มีการวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้า สนใจติดตามเหตุการณ์ต่างๆ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เชื่อในการสร้างสรรค์ทางความคิดและวัตถุต่างๆ ยอมรับในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัจจุบันและอนาคตได้

อภิรัตน์ รัทยานนท์ (2547) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์ โดยมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบสองด้านในกระบวนการสื่อสาร นั่นคือ “ตัวบทละครโทรทัศน์ (content analysis) และ “ผู้รับสาร” (audience analysis) เพื่อตอบคำถามสองประการ ประการแรก คือ ละครโทรทัศน์สร้างความเป็นจริงทางสังคมว่าด้วย “นางร้าย” อย่างไร โดยอาศัยทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชน (social construct of reality) และแนวคิดเรื่องความเบี่ยงเบน (deviance) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ความหมายของนางร้ายในตัวบท (text) ละครโทรทัศน์ ประการที่สอง คือ ผู้ชมสตรีรับรู้ความหมายและสร้างความเป็นจริงต่อภาพ “นางร้าย” อย่างไร โดยอาศัยแนวคิดเรื่องความเบี่ยงเบน (deviance) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (depth – interview) จากผู้ชมสตรีที่ติดตามชมละครโทรทัศน์มาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 8 คน มาเป็นแนวทางวิเคราะห์การถอดรหัสความหมายของผู้รับสาร

ผลการวิจัยพบว่า ละครโทรทัศน์สื่อความหมายให้นางร้ายมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์แห่งบรรทัดฐาน 4 ประการ ได้แก่ บรรทัดฐานทางเทคนิค วิธีประชา ประเพณี และกฎหมายอย่างครบถ้วน โดยวิธีที่ละครโทรทัศน์นำมาใช้ในการสื่อสารความเบี่ยงเบนนั้น เป็นการลงรหัสออกมาเป็นภาพ ให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนถูกสื่อออกไปในความหมายมิติต่างๆ นอกจากนี้ ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยังลงรหัสให้นางร้ายมีจุดจบอันทุกข์ทรมาน การสื่อสารความหมายเช่นนี้เป็นการชี้ให้ผู้ชมว่า สุดท้ายแล้วผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะต้องมีจุดจบอันน่าเวทนา อันเป็นการลดทอนอำนาจของผู้หญิงที่มีพฤติกรรมขัดแย้งจากกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรม อีกทั้งยังเป็นการสร้างกรอบบรรทัดฐานให้มีความชัดเจนและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

สำหรับในประเด็นเรื่อง “การถอดรหัส” ของผู้รับสารนั้นพบว่า ผู้รับสารใช้เกณฑ์หลากหลายในการนิยามความเบี่ยงเบนของนางร้าย แต่โดยภาพรวมผู้รับสารจะใช้บรรทัดฐานและกรอบทางศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์พิจารณา เช่น ในประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษนางร้าย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ใช้กรอบศีลธรรมมาเป็นจุดยืนในการพิจารณาว่า “นางร้ายสมควรที่จะถูกลงโทษ” ตามคตินิยมเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ของพุทธศาสนา แต่กระนั้น ก็ยังมีผู้ชมบางส่วนที่มีทัศนคติขัดแย้งแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ดังกล่าว เช่น ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างบางคนมีทัศนคติว่า “อยากเป็นเช่นนางร้ายในละคร” เพราะนางร้ายมีอำนาจและวิถีชีวิตที่สะดวกสบาย ในขณะที่นางเอกต้องโดนกลั่นแกล้งทำร้าย และมีเรื่องให้ทุกข์ใจอยู่ตลอดเวลา หากทว่าทัศนคติดังกล่าวมีส่วนที่น้อยมาก ซึ่งปรากฏการณ์ข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ชมละครโทรทัศน์ยังคงใช้บรรทัดฐานและกรอบแห่งศีลธรรมเป็นแนวทางในการนิยามความเบี่ยงเบนของนางร้าย

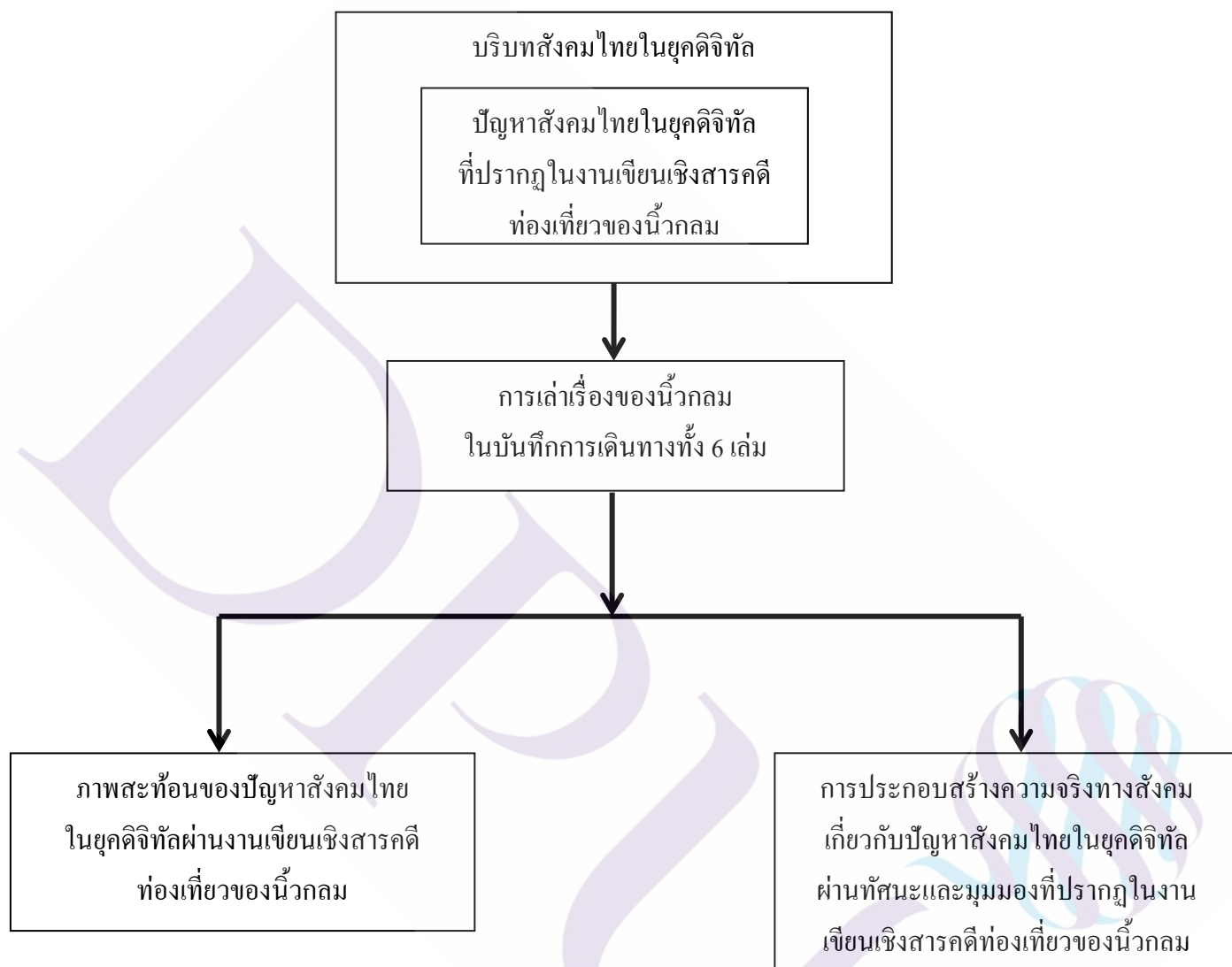
ฉันทา อาจารย์ยุตต์ (2549) ศึกษาเรื่อง การประกอบสร้างความจริงในข่าวสงครามระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอิรักของหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำการศึกษาด้วยวิธีการ

วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ทั้งหมด 4 ชื่อฉบับ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คมชัดลึก มติชน และผู้จัดการ เริ่มทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2546 จนถึงฉบับวันที่ 31 ธ.ค.2546 โดยเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะข่าวเท่านั้น รวมทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้รับผิดชอบข่าวสงครามดังกล่าวประกอบด้วย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการประกอบสร้างความจริงในข่าว

ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์มีการประกอบสร้างความจริงในเนื้อหาข่าวสงครามโดยให้ความหมายผ่านการใช้ภาษาทั้งเชิงบวกและเชิงลบเกี่ยวกับสงครามประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอิรัก และประเทศไทยแตกต่างกันไปตามระดับความขัดแย้ง ประกอบกับนำกลวิธีการเล่าเรื่องมาใช้ในการรายงานข่าว ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ไม่ได้ให้ความหมายในเชิงตัดสินใจที่เจาะจงลงไปชัดเจนว่า ฝ่ายใดเป็นพระเอกหรือผู้ร้าย แตกต่างกันไปสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปัจจัยของการประกอบสร้างความจริงในข่าวสงครามครั้งนี้มีทั้งหมด 4 ปัจจัย คือ แหล่งข่าวที่นำมาใช้ในการรายงานข่าว, มุมมองและทัศนคติส่วนตัวของผู้สื่อข่าว, ประสบการณ์ในการทำข่าวและความรู้เท่าทันสื่อของผู้สื่อข่าว, วิธีการทำให้ข่าวดูตื่นเต้น น่าสนใจ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการประกอบสร้างความจริงและภาพตัวแทนดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวทางในการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้วิเคราะห์ทัศนยะและมุมมองในด้านต่างๆ ที่นักพลมได้สอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวทั้ง 6 เล่มของเขา เพื่อสามารถเข้าใจถึงการประกอบสร้างความจริงทางสังคมที่นักพลมได้สื่อสารสู่ผู้อ่านเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.8 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อความ (Textual Analysis) จากบันทึกการเดินทางของนิ้วกลมทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ โตเกียวไม่มีขา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาลประมาณสะคือ สมองไหวในฮ่องกง นั่งรถไฟไปผู้เย็น ลอนดอนไดอารี่ 1.1 และความฝันที่มันสุดท้าย นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาทำการจัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งทำการศึกษาริบทของสังคมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2556 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บันทึกการเดินทางเหล่านี้ถูกประพันธ์และตีพิมพ์ เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นิ้วกลม ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาสังคมและการประกอบสร้างความจริงที่ปรากฏผ่านทัศนคติและมุมมองในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม โดยมีกรอบระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ตารางที่ 3.1 กรอบระเบียบวิธีวิจัย

คำถามนำวิจัย	แนวคิดทฤษฎี	วิธีที่ใช้ในการวิจัย
1. สารคดีเชิงท่องเที่ยวของนิ้วกลม สะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยยุคดิจิทัลอย่างไร	-แนวคิดเรื่องสารคดีท่องเที่ยว -แนวคิดเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสะท้อนสังคม -แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง -ทฤษฎีภาพสะท้อน (ยุคดั้งเดิม)	-การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ -การศึกษาริบทของสังคมไทยช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2556
2. สารคดีเชิงท่องเที่ยวของนิ้วกลมประกอบสร้างความจริงทางสังคมผ่านทัศนคติมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ อย่างไร	-แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน -แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง -แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง -ทฤษฎีภาพสะท้อน (ยุคหลัง)	-การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ -การสัมภาษณ์เชิงลึก -การศึกษาริบทของสังคมไทยช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2556

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลจากบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิวกลม ข้อมูลจากการศึกษาบริบททางสังคมในช่วงเวลาที่ปรากฏในงานเขียนที่ศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียนดังกล่าวมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อตอบคำถามวิจัยและสอบทานในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1.1 ข้อมูลจากบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม ของนิวกลม ได้แก่ โตเกียวไม่มีขา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาลประมาณสะคือ นั่งรถไฟไปผู้เย็น ลอนดอนไดอารี่1.1 และความฝันที่มันสุดท้าย

3.1.2 ข้อมูลจากการศึกษาบริบททางสังคมในช่วงเวลาที่ปรากฏในงานเขียนที่ศึกษา เป็นข้อมูลจากรายงานภาวะสังคมไทย ตั้งแต่ปี 2547 – 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี และบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน

3.1.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นข้อมูลจากการเจาะจงสัมภาษณ์เชิงลึกนิวกลม เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์หลักของตัวผู้ประพันธ์ที่ต้องการสะท้อนภาพและสื่อสารสู่ผู้อ่านผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางดังกล่าว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาข้อมูลในเรื่องการทำงานของนิวกลมเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาอีกด้วย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวางแผนเก็บข้อมูลใน 3 ส่วน โดยแบ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ดังนี้

ข้อมูลทุติยภูมิ

3.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว ทั้ง 6 เล่ม ของนิวกลม ได้แก่ โตเกียวไม่มีขา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาลประมาณสะคือ นั่งรถไฟไปผู้เย็น ลอนดอนไดอารี่1.1 และความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งงานเขียนดังกล่าวทั้ง 6 เล่ม ถูกประพันธ์และตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ 2547 – 2556 (โดยระยะเวลาในการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2560 จนถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560)

3.2.2 การวิเคราะห์บริบททางสังคมในช่วงปีที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อมูลจากรายงานภาวะสังคมไทย ตั้งแต่ปี 2547 – 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี

ข้อมูลปฐมภูมิ

3.2.3 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประพันธ์ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิด เน้นการแสดงทัศนะ และมุมมองที่มีต่องานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว และทัศนะ มุมมองที่มีต่อโลกและมนุษย์ ซึ่งอาจมีส่วนในการกำหนดเนื้อหาที่สื่อสารผ่านงานเขียนทั้ง 6 เล่มดังกล่าว โดยระยะเวลาในการสัมภาษณ์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 จนถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 คำถามในการสัมภาษณ์ ได้แก่ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Dept Interview) โดยผู้วิจัยกำหนดคำถามแบบกว้างๆ ที่พัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่การเก็บข้อมูลที่ละเอียด ถูกต้อง และครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ อีกทั้งยังสามารถยืดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์จริง โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

ประเด็นคำถามสำหรับผู้ประพันธ์

แรงบันดาลใจอะไรที่ทำให้คุณอยากเขียนหนังสือเชิงสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทาง ทั้งที่ก่อนหน้านี้จะมาเขียนหนังสือคุณเป็นนักโฆษณา

คุณคิดว่าบันทึกการเดินทางของคุณแตกต่างจากบันทึกการเดินทางของคนอื่นๆ อย่างไรบ้าง

คุณมีมุมมองอย่างไรในการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ผ่านการเดินทางในแต่ละครั้ง

คุณมีมุมมอง หรือแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างไร

คุณต้องการเปรียบเทียบระหว่างสังคมไทยและสังคมในบ้านเมืองอื่นๆ ในระหว่างการเดินทางหรือไม่ อย่างไร

คุณคิดว่าปัญหาที่สามารถพบเจอได้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของคุณมีอะไรบ้าง

คุณมีทัศนะ และมุมมองกับสังคมไทยตั้งแต่อดีต จนถึงยุคปัจจุบันที่ก้าวเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล อย่างไร

3.3.2. อุปกรณ์บันทึกเสียง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงโดยขออนุญาตจากผู้ถูกสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3.3.3 อุปกรณ์จดบันทึก ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ หรือลักษณะท่าทาง สีหน้า อารมณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากงานเขียนสารคดีเชิงท่องเที่ยวของนั้วกลมทั้ง 6 เล่ม พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทสภาพของสังคมไทยจากเอกสารเกี่ยวกับบริบททางสังคมในช่วงปีที่ปรากฏอยู่ในงานเขียน ควบคู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวผู้ประพันธ์ และเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยที่ถูกต้องครบถ้วน ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ได้แก่ แหล่งข้อมูลเอกสาร และแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลทั้งจากตัวผู้ประพันธ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์และตอบคำถามนำวิจัยของการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า สารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลมสามารถสะท้อนสภาพปัญหาสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างไร และสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลมสอดแทรกไว้ซึ่งทฤษฎะ มุมมองในการมองโลกและการใช้ชีวิตในแง่มุมต่างๆ อันเป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคมอย่างไร

3.5 การนำเสนอผลวิจัย

การนำเสนอผลวิจัยเรื่องภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม เมื่อผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่แล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นที่ได้ศึกษาตามบทต่อไปนี้

บทที่ 4 ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม

4.1 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทย

4.2 ทฤษฎะ มุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิต

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม” ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบริบทในสังคมไทย มาเป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากบันทึกการเดินทางของนั้วกลม ทั้ง 6 เล่ม ได้แก่

1. โตเกียวไม่มีขา
2. กัมพูชาพริบตาเดียว
3. เนปาลประมาณสะตือ
4. นั่งรถไฟไปสู้เย็น
5. ลอนดอน ไดอารี่ 1.1
6. ความฝันที่มันสุดท้าย

เพื่อให้ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยจึงแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม

4.2 ทักษะและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลมในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลในปัจจุบันให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม

4.1 ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2524 ได้ให้ความหมายของปัญหาสังคมว่า หมายถึง ภาวะใดๆ ในสังคมที่คนจำนวนมากถือว่าเป็นสิ่งผิดปกติและไม่พึงปรารถนา รู้สึกว่าไม่สบายใจ และต้องการให้มีการแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ ปัญหาสังคมเป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคม รวมถึงการประเมิณพฤติกรรมของคนในสังคมด้วยมาตรฐานศีลธรรมในขณะนั้น

โดยสาเหตุของปัญหาสังคมนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ความเป็นระเบียบของสังคม หรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ม.ป.ป.)

จากการศึกษาเนื้อหาในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิวทอม ควบคู่กับการศึกษาบริบทในสังคมไทยจากรายงานสถานะสังคมไทยและบทความทางวิชาการอื่นๆ ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวทอม ทั้งหมด 7 ประเด็นได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมไทย ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคม ปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ปัญหาอาชญากรรมอันมีผลมาจากการรับสื่อลามก อานาจารและค่านิยมทางเพศ ปัญหาชีวิตการทำงาน ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรม และปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดของผลการศึกษาแต่ละปัญหา มีดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาค่านิยมทางวัตถุในสังคมไทย

วัตถุนิยม เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการครอบครองและการบริโภควัตถุ Richins and Dawson ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องวัตถุนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ไว้ว่า

วัตถุนิยม เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่บุคคลถือเอาการครอบครองวัตถุสิ่งของเป็นศูนย์กลางของชีวิตตน และการครอบครองวัตถุสิ่งของนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งความสุขในชีวิต ดังนั้นคนที่มีความเป็นวัตถุนิยมสูง จึงมักจะตัดสินความสำเร็จของตนเอง และผู้อื่นจากจำนวนและคุณภาพของวัตถุสิ่งของที่ผู้นั้นครอบครอง (กุศล สุนทรธาดา และชารทิพย์ จินดาคำ, 2557, น.52)

จากการศึกษาบันทึกการเดินทาง จำนวน 6 เล่มของนิวทอม ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมในบันทึกการเดินทาง 3 เล่ม ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปซูชิเย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งผู้เขียน หรือนิวทอม ได้สะท้อนภาพปัญหาด้านค่านิยมทางวัตถุของสังคมในประเทศต่างๆ ที่เขาได้เดินทางไปสัมผัส เชื่อมโยงสู่สังคมไทย สะท้อนสู่ผู้อ่านให้เห็นถึงปัญหาค่านิยมของคนในสังคมไทยในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของวัตถุ การหาความสุขนอกกายที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวเอง และสังคม โดยนิวทอมได้ทำการสื่อสารสู่ผู้อ่านในรูปแบบของการบรรยายสภาพบ้านเมืองที่เขาได้เดินทางไปพบเจอ และแสดงทัศนคติความคิดเชื่อมโยงกับสังคมไทย พร้อมทั้งตั้งคำถามเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้

ดังเช่นในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา ในตอนที่มิซึซึว่า กินในชอกที่กินชานี้ นึกลมได้บรรยายถึงย่านช้อปปิ้งชื่อดังในมหานครโตเกียว นั่นคือ ย่านกินซ่า ที่เต็มไปด้วยร้านค้าสินค้าแบรนด์เนม หูหระ ราคาแพง กระตุ้นต่อมความอยากมีอยากได้ของคนในสังคมปัจจุบัน โดยได้แสดงทัศนะไว้ว่า แม้จะใช้เงินมากแค่ไหน แต่ทุกคนก็ยังมีความสุข เป็นความสุขแบบทุนนิยมในโลกสมัยใหม่ที่ดูเหมือนจะมีความคิดในการดำเนินชีวิตที่ว่า ต้องทำงานให้หนัก ให้ได้เงินที่มากพอเพื่อสามารถซื้อความสุขเหล่านั้นได้ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

สาธุชนทั้งหลาย นี่คือมหานครแห่งการช้อปปิ้ง!!!

กองทัพห้างสรรพสินค้าล้อมเราไว้ทุกทิศทาง ช้าย-ขวา-หน้า-หลัง แบรินด์ดังอย่าง Cartier, Louis Vitton, Prada, Macintosh, Shishedo ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ ผมอาจใช้ไปยาลใหญ่หน่อยเกินไปด้วยซ้ำ!

แต่ละแบรนด์ไม่ใช่แค่บูทหรือร้านเล็กๆ แต่เป็นอาคารทั้งหลัง!

ป้ายโฆษณาเคลื่อนไหววูบวาบหวิวหวัดต้นตา เข้ากันเป็นอย่างดีกับเสียงจอแจออกแจ็กของฝูงมนุษย์ที่เดินกันจนบาทวิถีกว้างๆ แทบไม่มีทางให้เดิน รอยยิ้มที่ติดอยู่บนใบหน้าประกาศแทนเจ้าของปากถึงความสุขสมจากการจับจ่ายใช้สอย...ความสุขทุนนิยม แต่ทุกคนมีความสุขจิตใจดีและมีเงินมากพอ พร้อมทั้งจะจ่ายอย่างไม่เคียดรื้อน

ปรัชญาชีวิตสมัยใหม่ ทำงานหนักเพื่อหาเงินมาใช้ให้หนัก เพื่อบำเรอความสุข ใครมีสิทธิตัดสินว่าผิด?

(โตเกียวไม่มีชา, น.130-131)

ผู้วิจัยยังพบว่า นึกลมได้เชื่อมโยงเรื่องความฟุ่มเฟือย และค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมญี่ปุ่นเข้ากับสังคมไทยว่ามีลักษณะที่ไม่ต่างกัน ผู้คนในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะคนในสังคมเมืองไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทย หรือประเทศญี่ปุ่น ดูเหมือนจะมีหลักในการดำเนินชีวิตที่เน้นการทำงานหนักเพื่อให้ได้เงินเยอะ เพื่อนำเงินนั้นมาจับจ่ายใช้สอยได้อย่างสะดวก ซื้อความหรูหรา ความมั่งคั่ง หากความสุขจากวัตถุภายนอกโดยเข้าใจว่านั่นเป็นความสุขที่แท้จริง และอาจละเลยถึงผลกระทบในด้านอื่นๆ ที่อาจตามมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา ตอน โอโต้ซัง สังคม ปรัชญา สาเก

คนที่นี้ก็คือคล้ายๆ กับคนที่เมืองไทย เดียวนี้คนทั่วโลก

มีรูปแบบชีวิตคล้ายๆ กันหมด คือทำงานหนัก เพื่อทำเงินให้เยอะ

แล้วก็เอาเงินที่ได้มาจับจ่ายซื้อความสุข พอเงินหมดก็กลับไปทำงาน
หนักอีก....

(โตเกียวไม่มีขา, น.293-295)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่านิวกลมยังได้นำเสนอค่านิยมของคนไทยในแง่มุมมองของการให้
ค่าต่อวัตถุสิ่งของว่าเป็นเครื่องแสดงถึงควมมีหน้ามีตาในสังคม เป็นเสมือนเครื่องหมายของคน
ชั้นสูง เกิดเป็นกระแสและพฤติกรรมซื้อสินค้าเลียนแบบ เช่น การซื้อสินค้าตามแบบคารา หรือผู้มี
ชื่อเสียงในวงสังคม โดยผู้วิจัยพบในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น ตอนเหมือน = เพื่อน
ซึ่งเป็นตอนที่นิวกลมและซูซี่เพื่อนร่วมงาน และเป็นเพื่อนร่วมเดินทางในการเดินทางครั้งนี้ของเขา
ได้พบเจอกับสภาพแวดล้อมของชนบทในประเทศจีนระหว่างทางที่เขาและเพื่อนมุ่งหน้าสู่เมืองฮาร์
บินโดยการโดยสารรถไฟ เขาพบว่าหลายหมู่บ้านที่เขาเดินทางผ่านนั้นบ้านแต่ละหลังมีลักษณะ
หน้าต่างที่คล้ายคลึงกัน นิวกลมจึงได้สนทนากับตัวเอง พร้อมสะท้อนกลับมายังประเทศไทย และ
สื่อสารสู่ผู้อ่านด้วยข้อชวนคิดว่า เหตุที่บ้านของเราในปัจจุบันถูกสร้างให้มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อ
เน้นในเรื่องของประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก หรือเพื่อแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ มั่งคั่ง ร่ำรวย บ่ง
บอกถึงฐานะ และรสนิยมของเจ้าของบ้าน ดังใจความตอนหนึ่งที่ว่า

ผมนึกถึงโฆษณาบ้านในเมืองไทย บางหมู่บ้านพยายามขาย
ความแตกต่างไม่เหมือนใคร บ้านของคุณจะมีเอกลักษณ์เฉพาะ
บ่งบอกตัวตน และไม่ซ้ำใครในโลกนี้ ดูเหมือนว่าเราไม่ได้มีบ้านไว้แค่
อยู่อาศัย แต่เรายังมีมันไว้เป็นโลโก้ เพื่อบอกกล่าวกับชาวบ้านว่าฉัน
แตกต่าง ฉันเท่ ฉันเก่งกว่าเธอ...

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, น.241-242)

เช่นเดียวกันกับในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ในตอนที่มีชื่อว่า
จีปนาวูที่มองไม่เห็น ผู้วิจัยพบว่านิวกลมได้พยายามสื่อสารกับผู้อ่านในเชิงตั้งคำถามว่า ความสุข
จากวัตถุนิยมต่างๆ นั้น ใช่ว่าความสุขที่แท้จริงหรือไม่ เพราะในขณะที่ผู้คนพยายามทำงานอย่างหนัก
เพื่อให้ได้วัตถุสิ่งของต่างๆ เหล่านั้นมาปรนเปรอความสุขทั้งทางกายและทางใจ แต่ดูเหมือนได้มา
มาก หรือมีมากเท่าไรก็ไม่พอสักที เพราะเมื่อโลกหมุนเวียนเปลี่ยนไป ความต้องการใหม่ๆ ก็กลับ
เข้ามา จนต้องทำงานหาเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการใหม่ๆ เหล่านั้น จนกลายเป็นวัฏจักรที่ไม่จบ
สิ้น คล้ายเหมือนที่เราถูกขังให้วิ่งวนอยู่ในสังคม ในโลกของวัตถุนิยมที่ใครๆ ต่างเรียกมันว่า ชีวิตที่
ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรามีความสุขกันจริงหรือ ขณะที่ในมือมีเทคโนโลยีรุ่น
ใหม่หมุนเวียนมาให้ลืบลำทุกวัน แต่กลับมีเวลาสัมผัสมือกัน

และกันน้อยลง มีแฟชั่นใหม่ให้เลือกซื้อจนหาเงินกันแทบไม่ทัน
 ขณะที่ในบางประเทศ แรงงานผู้ตัดเย็บชุดเหล่านั้น ไม่มีเงินซื้อ
 เสื้อให้ลูกใส่ เราออกท่องเที่ยวยุโรปโลกเพียงเพื่อเปลี่ยนสถานที่
 ซ้อปิ้ง เรามีบ้านหลังใหญ่ตกแต่งตามสไตล์ที่ชอบใจ แต่ยัง
 รู้สึกว่าชีวิตขาดอะไรไปอยู่ดี
 รถคันใหม่ กระเป๋าราคาแพง รองเท้าแบรนด์เนม
 กิจกรรมหรูหรา กาแฟแก้วละเป็นร้อย การเดินทางไปหย่อนใจ
 ในรีสอร์ตห้าดาว ให้ความสุขกับเราได้ชั่วคราวเท่านั้น
 คล้ายชีวิตขาดอะไรไป
 คล้ายมีกรงขังที่เรามองไม่เห็น
 ไม่เห็นเพราะกรงที่ว่ำนั้นเขาว่่ากันว่า มันคือ “ชีวิตที่ดี”

(ความฝันที่มันสุดท้าย, น.72)

จากภาพสะท้อนค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้ง 3 เล่ม ดังตัวอย่างในข้างต้นนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบทสังคมก็พบว่า คนในสังคมส่วนใหญ่มีค่านิยมในด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น กรมประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ ได้มีการเผยแพร่บทความเกี่ยวกับลักษณะของสังคมไทยในปัจจุบันไว้ว่า เป็นสังคมที่เห็นถึงคุณค่าทางวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ตกเป็นทาสของทุนนิยม เกิดกิเลสอยากมี อยากได้ คนส่วนใหญ่มีความคิดว่าการมีความพร้อมทางวัตถุจะทำให้ชีวิตมีความสุข จึงชอบวิ่งตามวัตถุ ไขว่คว้าหาบารุงชีวิต สิ่งใดที่ยังไม่เหมือนคนทั่วไปก็จะพยายามดิ้นรนหาหา สิ่งที่มีอยู่แล้วก็ให้มีมากกว่าเดิม ถึงกับกู้หนี้ยืมสินมาซื้อหา (สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, ม.ป.ป.) สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในสังคมเช่นนี้ หากความต้องการในวัตถุเหล่านั้นไม่ได้ตั้งอยู่ในพื้นฐานของความพอดี ซึ่งความพอดีในที่นี้หมายถึง มีความต้องการไม่สอดคล้องพอดีกับเงินที่มี ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเองในด้านอื่นๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ยิ่งถ้าหากรายจ่ายสวนทางกับรายได้แล้วด้วยนั้น การขาดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจของคนในสังคมก็อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งในปัจจุบันจากการศึกษาบริบททางด้านเศรษฐกิจของคนในสังคมไทย ทำให้ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันในสังคมไทยเกิดค่านิยมในการใช้บัตรเครดิตจ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะความสะดวกและรวดเร็วในการจ่ายใช้สอยและจุดเด่นของบัตรเครดิตที่สามารถนำเงินในอนาคตมาใช้ได้ก่อนแล้วค่อยผ่อนจ่ายทีหลัง จึงทำให้อัตราจำนวนบัตรเครดิตเพิ่มสูงขึ้น และแน่นอนว่าภาระหนี้สินคงค้างก็ตามมาด้วยเช่นเดียวกัน

ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ระบุว่า ยอดจำนวนบัตรเครดิตมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ 2541 – พ.ศ 2550 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของบัตรเครดิตมากถึง 10 ล้านใบ ในระยะเวลาเพียง 9 ปีเท่านั้น และนอกจากนี้ มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตก็เพิ่มขึ้นตามลำดับในทุกๆ ปีด้วยเช่นกัน (กรุงเทพธุรกิจ, 2552) ซึ่งการใช้ผ่านบัตรเครดิตนี้ แม้ว่าจะสร้างความสะดวกสบายในการใช้จ่ายใช้สอย โดยผู้ซื้อไม่ต้องพกเงินสดติดตัวเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสามารถที่จะใช้ก่อนผ่อนทีหลังได้ แต่ในทางกลับกันหากผู้ถือบัตรขาดวินัยในการใช้จ่ายแล้วย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบตามมา ดังจะเห็นได้จากในปี 2550 คริวเรื่อนเป็นหนี้เพิ่มขึ้นจาก 5 ปีที่แล้วมาก ทั้งสัดส่วนผู้เป็นหนี้ ร้อยละ 63.3 ของคริวเรื่อนทั้งประเทศ และยอดหนี้เฉลี่ยคริวเรื่อนละ 1.16 แสนบาท (ผู้จัดการ 360° รายสัปดาห์, 2551) และจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ระบุไว้ในรายงานสภาวะสังคมไทยในปี 2556 ได้มีการระบุถึงอัตราการเพิ่มสูงขึ้นของการเป็นหนี้จากบัตรเครดิตที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะสร้างความสะดวกในการใช้จ่ายเงินให้กับผู้ถือบัตรแล้ว ยังเป็นค่านิยมในการบ่งบอกสถานะทางสังคมได้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556, น.12-13)

โดยพบว่า คนกรุงเทพฯ ที่ถือบัตรเครดิต ประมาณ 2 ใน 3 จะมีบัตรเครดิตไม่ต่ำกว่า 2 ใบ และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือนนั้นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมชำระค่าบัตรเครดิตเพียงบางส่วนเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มของผู้มีรายได้ต่ำหรือผู้ที่มีบัตรจำนวนหลายใบ มีโอกาสเป็นหนี้สะสมได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง หรือปานกลาง เนื่องจากความสามารถในการใช้เงินมีอย่างจำกัด และเมื่อผู้ใช้จ่ายได้ทำการค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนของยอดสินเชื่อคงค้างในช่วงปีต่อๆ มา ตั้งแต่ พ.ศ 2547 – พ.ศ 2559 จากรายงานการให้บริการบัตรเครดิตของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า มีจำนวนยอดสินเชื่อคงค้างเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะการเจ็บป่วยทางจิตใจของคนในสังคมไทย ภาวะทางเศรษฐกิจที่สาเหตุส่วนหนึ่งมีผลมาจากการขาดวินัยในการใช้จ่ายใช้สอยของคนไทยก่อให้เกิดภาวะความเครียดในลำดับต่อมา

จากการศึกษาบริบทของสังคมจากรายงานสภาวะสังคมไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงปี พ.ศ 2547 - 2548 พบว่า สถานการณ์สภาพจิตใจของคนไทยอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเป็นห่วง อัตราการเจ็บป่วยของคนไทยในช่วงปีนี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุที่อาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางกายได้ในระยะต่อมา เช่น โรคเครียด ที่สามารถส่งผลให้เกิดโรคอื่นๆ มากมาย เช่น โรคไมเกรน ความจำเลอะเลือน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เป็นต้น และจากข้อมูลผู้ป่วยในที่ได้รับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีผู้ป่วยจากการเปลี่ยนแปลงภาวะทางจิตใจเพิ่มขึ้น

ทุกปี โดยภาวะการเจ็บป่วยทางจิตใจด้วยสาเหตุที่สามารถป้องกันได้ หรือจากพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ยาในด้านอุปโภคบริโภคที่เกินกำลังและความพอดี มีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548, น.8-9)

จากภาวะสังคมดังที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะหนี้สินคงค้าง ภาวะความเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการให้ค่าของวัตถุที่มีเพิ่มสูงขึ้นของคนในสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบันที่เน้นในเรื่องของการยกย่องเงินตราและการให้ค่าแก่วัตถุสิ่งของนอกกายที่มากเกินไปจนกลายเป็นในชีวิตประจำวัน จนกลายมาเป็นค่านิยมทางวัตถุในสังคมไทย และจากภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยด้านค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลมนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมไทยที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมตั้งอยู่บนพื้นฐานของการบริโภควัตถุนิยม ก่อให้เกิดการดิ้นรนแข่งขันกันเพื่อการครอบครอง การแสวงหาความสุขจากการได้เป็นเจ้าของวัตถุสิ่งของนั้นๆ หลงใหลในความสำเร็จที่สามารถวัดกันได้ด้วยเงิน จนละเลยความสุข หรือคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างอีกด้วย

4.1.2 ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมไทย

จากการศึกษาบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิ้วกลม ผู้วิจัยได้พบภาพสะท้อนของปัญหาความเป็นสังคมเมืองบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของสังคมไทยจากเดิมที่เป็นแบบเกษตรพึ่งพาตนเองสู่ระบบทุนนิยม และจากการศึกษาบริบททางสังคมจากรายงานภาวะสังคมไทย ตั้งแต่ปี 2547 - 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี ผู้วิจัยพบว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบันทำให้ผู้คนให้คุณค่ากับเงินทองและวัตถุสิ่งของมากกว่ามูลค่าทางจิตใจ มีส่วนก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกของผู้คนในสังคมเมือง หรือสังคมสมัยใหม่ อีกทั้งยังส่งผลกระทบในเรื่องของการขาดจิตสำนึกสาธารณะที่พึงมีของผู้คนในสังคมอีกด้วย (รายงานภาวะสังคมไทยปี 2556, 2557) ซึ่งคำว่าความแปลกแยกนี้ เป็นสำนึกของปัจเจกบุคคลที่รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไม่มีสายสัมพันธ์กับคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในสังคม โดยเชื่อว่ามีต้นตอของปัญหานั้นเกิดจากลักษณะของสังคม (กาญญาแก้วเทพ, 2552, น.37)

ภาพสะท้อนปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมไทยที่ผู้วิจัยพบในบันทึกการเดินทางของนิ้วกลมนี้ ปรากฏอยู่

ในบันทึกการเดินทางจำนวน 3 เล่ม ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว, บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะตือ และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ

ด้วยพื้นฐานลักษณะสังคมไทยและวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตถือเป็นสังคมชนบทที่เน้นความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีลักษณะการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพากัน แต่ในปัจจุบันเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมไทยปัจจุบันจึงเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจากสังคมชนบทสู่ความเป็นสังคมเมือง ทั้งในด้านระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

ซึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะตือ ผู้วิจัยได้พบลักษณะความเป็นสังคมเมืองของกรุงเทพฯ ในตอนที่มีชื่อว่า ลา ที่นี้วกลมได้บรรยายไว้คร่าวๆ ดังตัวอย่างนี้

ลาก่อนกรุงเทพฯ

ลาก่อนรถติด

ลาก่อนมลพิษในอากาศ

ลาก่อนบิลบอร์ดละลานตา

.....

ลาก่อนคอมพิวเตอร์

ลาก่อนช้อปปิ้งเซ็นเตอร์ลดกระหน่ำ

.....

ลาก่อนกล่องลิฟต์ที่ออฟฟิศ

ลาก่อนความหงุดหงิดบนโต๊ะประชุม

.....

ลาก่อนชาเขียวชงดื่มเต็มเมือง

ลาก่อนรถไฟฟ้าวิ่งไม่หยุด

ลาก่อน MRT ใต้ดิน

ลาก่อนโลตัส บิ๊กซี คาร์ฟูร์

ลาก่อนมือถือรุ่นหรูทันสมัย

ลาก่อนบรรยากาศแข่งขันว่องไว

ลาก่อนภาระหน้าที่

ลาก่อนงานคั่งค้ำประดามี

ลาไปก่อนนะ เจอกันอีกทีเมื่อกลับมา

(เนปาลประมาณสะตือ, น.47-48)

ในวันทีการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริตตาเดียว เป็นบันทึกการเดินทางที่ผู้เขียน หรือนักกมลได้เดินทางไปท่องเที่ยวเพียงลำพังในประเทศกัมพูชา ซึ่งในระหว่างการเดินทางนั้นเขาได้พบกับวิถีชีวิตของชาวกัมพูชาที่เรียบง่าย ผู้คนยังคงใช้ชีวิตในรูปแบบเดิมๆ ที่ยังสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติ ทำให้เขาได้ย้อนนึกกลับมาถึงรูปแบบ และการดำเนินชีวิตของเขาในสภาวะแวดล้อมของสังคมเมืองไทยในปัจจุบัน โดยผ่านการตั้งคำถามต่างๆว่า เหตุใดชีวิตของเขาถึงมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างในเชิงตัวใครตัวมัน ซึ่งนักกมลพยายามสื่อให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันระหว่างสังคมแบบชนบทในหมู่บ้านที่ประเทศกัมพูชา เปรียบเทียบกับสภาพความเป็นอยู่แบบสังคมเมืองไทยที่ตัวเองอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งในปัจจุบันมักมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นความสัมพันธ์ในเชิงเดี่ยวยิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นความสัมพันธ์แบบต่างคนต่างอยู่ ที่แม้ขนาดเพื่อนบ้านที่รั้วบ้านอยู่ติดกันยังไม่รู้จักชื่อของกันและกัน นอกจากนี้ นักกมลยังได้สะท้อนให้เห็นว่าเทคโนโลยีที่นำสมัยเช่น โทรศัพท์ เครื่องเล่นเพลง (ซาวนด์อะเบาท์) หรือคอมพิวเตอร์ ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแยกตัวเขาออกจากสิ่งแวดล้อม หรือแยกออกจากผู้คนรอบข้าง โดยที่เขาไม่ทันรู้ตัวด้วยซ้ำ ดังใจความตอนหนึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริตตาเดียว ตอนหมู่บ้านรั้วเดียว ดังตัวอย่างนี้

รั้วบ้านของหมู่บ้านนี้มีไว้บอกอาณาเขต ไม่ได้มีไว้กั้น

เพื่อนบ้านออกจากกัน

“เพื่อนบ้าน” – ลืมคำนี้ไปหรือยังครับ?

หมู่บ้านระหว่างทางจากบันทายศรีกลับสู่เสียมเรียบนั้นมี
ชีวิตชีวา เรียบง่าย จริงใจ เหมือนในชนบทของบ้านเรา....

.....

เพราะบ้านเมืองที่จากมาไม่ได้เป็นเช่นนี้

และตัวผมเองก็มิได้เป็นเช่นนั้น

ผมอดตั้งคำถามกับตัวเองไม่ได้ว่า ทำไมเวลาขึ้นรถไฟฟ้า

เราต้องควักโทรศัพท์ออกมามาก หรือไมก็เสียบหูฟังซาวนด์อะเบาท์

ตัดตัวเองออกจากคนรอบข้าง? ทำไมผมถึงรู้สึกไม่สบายเมื่อช่วง

บ่ายต้องนั่งกินข้าวร่วมโต๊ะกับคนอื่นที่ไม่ได้มาด้วยกัน? ทำไมผม

ถึงไม่รู้จักระทังชื่อเล่นของคนที่อยู่บ้านหลังติดกัน? ทำไมเล็กๆ

ในหมู่บ้านของผมถึงหมกตัวเล่นเกมคอมพิวเตอร์อยู่กับบ้าน

แทนที่จะออกมากระโดดยาง เตะบอลกับเพื่อนๆ? ทำไมนับวัน

ความสัมพันธ์ยิ่งห่างเหิน?

ทำไมเราถึงต้องการความเป็นส่วนตัวกันมากขึ้น? ทำไมเรายิ้ม

ให้กันน้อยลง?

แล้วทำไม

เราต้องกันรั้วบ้านให้สูง หนา และใหญ่ขนาดนั้น?

ถ้าหน้าที่ของมันมีไว้บอกอาณาเขต

(กัมพูชาพริบตาเดียว, น.169-171)

เช่นเดียวกันกับในบันทึกการเดินทางเรื่อง เนปาลประมาณสะดือ ซึ่งถูกตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2549 ภายหลังจากบันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียวถูกตีพิมพ์ 1 ปี นีวกลมยังได้มีกล่าวถึงสภาพบ้านเมืองในประเทศเนปาลที่มีความเป็นอยู่แบบสังคมชนบท เน้นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ซึ่งนีวกลมได้เปรียบเทียบกับสังคมเมืองที่เขาอาศัยอยู่ในปัจจุบันที่ต้องเร่งรีบจนไม่มีแม้แต่วินาทีที่ตนเองกำลังทำอะไร ดังใจความตอนหนึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ ตอน โปคาราริมๆ ชิมน้ำกระเด็นในฟิวา ดังนี้

อาคารร้านรวงหลังเล็กกับพ่อค้ามาขายที่มีรอยยิ้มแปะไว้

บนหน้า แคมยังเรียกขานให้เราเป็น “My Friend” ของเขา ชวนให้

อยากใช้ชีวิตซ้าๆ ที่นี้ไปอีกนานๆ ดูเผินๆ ทุกคนเหมือนอยู่ไปวันๆ

ไม่ได้ต้องการเงินทองมากมาย และดูคล้ายกับไม่ได้ต้องการพัฒนา

ตัวเองไปจากที่เป็นอยู่ – ชีวิตก็สุขสงบคืออยู่แล้วนี่

ผมไม่รังเกียจชีวิตแบบอยู่ไปวันๆ ตรงกันข้าม ผมกลับ

อิจฉาชีวิตแบบนั้นเสียด้วยซ้ำ

ชีวิตในเมืองที่ต้องเคลื่อนที่ไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ไม่มีเวลา

ให้มานั่งตั้งคำถามว่าเรากำลังทะยานไปไหน

(เนปาลประมาณสะดือ, น.199-201)

จากตัวอย่างทั้ง 3 ตัวอย่างในข้างต้นนี้ นีวกลมได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานคร ที่ในปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ความเร่งรีบ ความรู้สึกต้องการความเป็นส่วนตัวจนสุดท้ายก็ตัดตัวเองออกจากสังคมทำให้เกิดสภาวะแปลกแยกขึ้นในสังคม โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครซึ่งถือได้ว่าเป็นสังคมเมืองที่มีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว จากบทความของ World Bank พบว่า ในช่วง 10 ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของสังคมเมือง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มสูงขึ้นเป็นอันดับที่ 5 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง มีอัตราเพิ่มสูงกว่ามหานครอย่างกรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย, กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ และกรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ โดยลักษณะความสัมพันธ์

ของสังคมเมืองนั้นเป็นไปอย่างทางการ มีความสัมพันธ์กับระบบทุนนิยม ยึดถือผลประโยชน์เป็นหลัก มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว อีกทั้งยังก่อให้เกิดสภาวะแปลกแยกขึ้นในสังคมอีกด้วย (The World Bank IBRD.IDA, 2015)

ความแปลกแยกมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า Alienation ซึ่งในภาษาไทยได้มีการแปลเป็นคำต่างๆ เช่น การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความแปลกแยก ภาวะแปลกแยก ภาวะความห่างเหิน ภาวะความออกห่าง เป็นต้น (สาคร สมเสริฐ, ม.ป.ป.)

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้อธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และความแปลกแยกไว้ว่า ชีวิตมนุษย์เราเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่กับเพื่อนมนุษย์ ต้องมีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ ตั้งแต่ในครอบครัว บุตรหลาน พ่อแม่ เป็นต้น ไป ชีวิตมนุษย์ต้องอยู่กับกิจกรรมที่ทำตลอดเวลา เราต้องไม่แปลกแยกจากกิจกรรมแห่งชีวิตของเรา หรือปรับความต้องการของเราให้ตรงกับผลที่แท้จริงตามธรรมชาติของการทำงานที่ทำ แต่มนุษย์ปัจจุบันเป็นพวกที่แปลกแยกจากธรรมชาติดังกล่าว อย่างแรกคือ แปลกแยกจากธรรมชาติแวดล้อม เห็นได้จากคนทุกวันนี้ทำงานจนลืมชื่นชมธรรมชาติรอบตัว ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อย่างที่ 2 แปลกแยกกับเพื่อนมนุษย์ เพราะความที่ต้องการแข่งขัน แข่งแย่งกัน อย่างที่ 3 แปลกแยกออกไปจากกิจกรรมของตัวเอง ซึ่งความแปลกแยกดังกล่าว ทำให้มนุษย์แสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวใหม่ๆ ทางวัตถุ ซึ่งไม่มีสิ่งใดให้ความสุขได้อย่างจริงจัง (สาคร สมเสริฐ, ม.ป.ป.)

โดยประเภทของความแปลกแยกนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ความแปลกแยกจากตัวเอง ความแปลกแยกจากการทำงาน ความแปลกแยกจากสังคมวัฒนธรรม และความแปลกแยกจากธรรมชาติแวดล้อม (สาคร สมเสริฐ, ม.ป.ป.) ซึ่งในการศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความแปลกแยกจากสังคมวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัญหาที่พบในการศึกษาครั้งนี้

ความแปลกแยกจากสังคมวัฒนธรรม เป็นสภาวะที่มนุษย์แยกออกห่างจากความเป็นธรรมชาติ เพราะโดยธรรมชาติของสังคมและวัฒนธรรมแล้ว มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมกันสร้างสรรค์วัฒนธรรมและสังคมที่ดี เพื่อเป็นแบบหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม อันเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงจะทำให้มนุษย์สามารถอยู่รอดปลอดภัยได้ และเป็นสุข

แต่การที่มนุษย์มีความรู้สึกแปลกแยกจากสังคมและวัฒนธรรมนั้น เป็นภาวะที่มนุษย์ในฐานะสมาชิกของสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเปลี่ยนไปจากเดิมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย “คุณค่าแห่งชีวิตทางวัฒนธรรม” กลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย “มูลค่าทางเศรษฐกิจ”

ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ในสังคมทุกระดับ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่อยู่บนเงื่อนไขของผลประโยชน์อย่างที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน (สาคร สมเสริฐ, ม.ป.ป.)

นอกจากภาพสะท้อนความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความแปลกแยกของคนในสังคม ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังพบภาพสะท้อนของปัญหาความเป็นสังคมเมืองของไทยในปัจจุบันในมุมมองของการขาดจิตสำนึกสาธารณะของผู้คนในสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อถึงกัน กล่าวคือ เมื่อผู้คนมีความรู้สึกแปลกแยกและตัดตัวเองออกจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้มองเห็นแต่ตัวเองเป็นสำคัญ นึกถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก จนอาจก่อให้เกิดการทะเลาะและขาดการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ดังเช่น ในบันทึกการเดินทางเรื่อง ลอนดอนไดอารี่ฯ ในตอนที่มิชชีว่าพื้นที่ที่เงินซื้อไม่ได้

นี้วกลมได้บรรยายถึงสภาพบ้านเมืองของกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ สะท้อนกลับสู่บ้านเมืองตัวเองที่มีลักษณะของความเป็นสังคมเมืองที่ขาดจิตสำนึกสาธารณะ โดยนี้วกลมได้เล่าสู่ผู้อ่านให้เห็นสภาพความเป็นเมืองของกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ที่ถึงแม้จะมีลักษณะของสังคมเมืองที่ทันสมัย แต่กลับมีการจัดการบ้านเมืองได้อย่างเป็นระเบียบ นี้วกลมได้ยกตัวอย่างการจัดการพื้นที่โฆษณาในกรุงลอนดอนให้เห็นว่า มีการจัดการพื้นที่โฆษณาไว้อย่างเป็นระเบียบ มีการคำนึงถึงความเป็นอยู่ของผู้คนในเมือง โดยเขาได้พยายามสื่อสารเชื่อมโยงกลับมาสู่บ้านเมืองของตัวเอง นั่นคือ กรุงเทพมหานคร ที่ถึงแม้เขาจะไม่ได้ระบุอย่างชัดเจน แต่ก็ได้มีการบรรยายสภาพบ้านเมืองที่ยกตัวอย่างให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของกรุงเทพฯ ได้อย่างเด่นชัด เช่น พื้นที่โฆษณาที่มีให้เห็นแทบจะทุกพื้นที่สาธารณะไม่ว่าจะเป็น บนรถไฟฟ้า ป้ายรถเมล์ หรือแม้กระทั่งโฆษณาบนตึกสูงใหญ่ ฯลฯ ซึ่งประเด็นสำคัญที่นี้วกลมต้องการสื่อสารผู้อ่านนั้น ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องความเป็นระเบียบของบ้านเมืองเท่านั้น แต่ยังแฝงไว้ซึ่งความมีจิตสำนึกสาธารณะของทั้งคนในสังคมและระดับผู้บริหารบ้านเมืองในการจัดการระเบียบความเป็นสังคมเมืองให้มีความน่าอยู่ และเคารพสิทธิ์ของผู้คนในเมืองอีกด้วย ดังตัวอย่างนี้

ทำไมลอนดอนถึงสะอาดตา

.....
 แต่วันนี้เท่าที่เห็น รถเมล์กับรถแท็กซี่ รวมไปถึงสภาพแวดล้อม
 ริมถนน ก็พ่นคำตอบสำหรับคำถามในบรรทัดแรกใส่หูของผมแล้ว
 ว่า “เพราะที่นี่มี “พื้นที่ที่เงินซื้อไม่ได้” ไงล่ะ”
 หากผมเป็นครีเอทีฟคิดโฆษณา ผมคงหงุดหงิดกับพื้นที่โฆษณา
 ข้างตัวถังรถเมล์ลอนดอน เพราะมันตีบแคบ คิดไอเดียสนุกๆ ยาก
 เหลือเกิน แทนที่เสียเงินซื้อสื่อทั้งทีจะได้พื้นที่ใหญ่ๆ สะใจเจ้าของ

สินค้าและคนคิดโฆษณา เอาให้มันกระแทกลูกค้าผู้คน แต่พื้นที่โฆษณาข้างรถเมล์สีแดงที่นี้กลับจำกัดเป็นแถบแคบๆ เท่านั้น ทั้งที่มันควรจะใหญ่กว่าบ้านเรา เพราะรถของเขาตั้งสองชั้น เมื่อลองมองหันหน้าหาบิลด์บอร์ดขนาดยักษ์ก็ไม่ยกกะเห็น ยิ่งเป็นในส่วนตัวเมืองด้านใน บิลด์บอร์ดใหญ่กะกะลูกตานี้แทบไม่มีให้เห็นเลยสักป้าย ทั้งหมดถูกติดไว้ในตำแหน่งที่ไม่เกิดขวางทัศนวิสัยของผู้คนในเมือง

ไม่เหมือนเมืองหลวงบางแห่งที่โฆษณาตามมรรระรานได้ทุกสถานที่ กระตุ้นต่อมอยากมีอยากได้ไม่หยุดหย่อน ทั้งบนล่างซ้ายขวา ใต้รถไฟฟ้า บนรถไฟฟ้า ชั้นบันได ป้ายรถเมล์ กระทั่งผนังห้องน้ำ อยากรื้อซื้อบนรถเมล์คุณก็หุ้มได้ทั้งคัน หรือถ้าร้ายกว่านั้น คุณก็สามารถเอาสติ๊กเกอร์แผ่นยักษ์หุ้มติดทั้งหลังได้โดยไม่ต้องเกรงใจว่าสถาปนิกผู้ออกแบบจะร้องไห้เสียทีชงูไปก็แผ่นขอแค่เงิน ทุกพื้นที่พร้อมแบ่งขายครบถ้วนาย ครั้นจะว่านักโฆษณาและนักการตลาดฝ่ายเดียวก็ไม่ยุติธรรมนัก ต้นตออาจจะอยู่ที่ทัศนคติของผู้บริหารบ้านเมืองมากกว่า ว่าจะซังน้ำหนักและบริหารจัดการพื้นที่ว่างกับกระเป๋าเงินอย่างไร ถ้ามีเงินมาซื้อเท่าไรก็ขายไปเท่านั้น สักวันคงไม่มีพื้นที่ให้หายใจ

(เรื่องลอนดอนไดอารี่, น.141-144)

เนื้อหาในตัวอย่างข้างต้นนี้ นีวกลมได้สะท้อนกลับให้เห็นสภาพสังคมไทยโดยเปรียบเทียบกับกรุงลอนดอนในเรื่องของจิตสำนึกสาธารณะและการรับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมไปถึงการจัดการพื้นที่สาธารณะของสังคมไทยได้อย่างชัดเจน โดยนีวกลมได้ยกตัวอย่างพื้นที่โฆษณาบนรถเมล์ของประเทศอังกฤษที่ขนาดตัวรถใหญ่กว่ารถเมล์ในกรุงเทพฯ แต่พื้นที่โฆษณาบนรถเมล์ในกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษนั้นกลับมีขนาดเล็กกว่าพื้นที่โฆษณาบนรถเมล์ในกรุงเทพฯ ที่ทั้งคันรถถูกหุ้มไว้ด้วยภาพโฆษณา ดังภาพตัวอย่างด้านล่างนี้

ภาพที่ 4.1 ภาพแสดงการเปรียบเทียบพื้นที่โฆษณาบนรถเมล์ในประเทศไทย และประเทศอังกฤษ

ที่มา: Google Search / Image / ภาพโฆษณาบนรถเมล์ : เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2561

และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการสังเกตสภาพแวดล้อมของสังคมไทยก็พบว่า แทบจะทุกพื้นที่ สาธารณะในสังคมไทยในยุคดิจิทัล เราสามารถเห็นสื่อโฆษณาได้อย่างละลานตาโดยปราศจากการจัดการที่เป็นระเบียบ และขาดการคำนึงถึงสิทธิของผู้คนในสังคมดังภาพตัวอย่างข้างล่างนี้

ภาพที่ 4.2 ภาพพื้นที่โฆษณาบนอาคารสูงในประเทศไทย

ที่มา: Google Search / Image / ภาพโฆษณาบนตึกสูง : เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2560

ภาพที่ 4.3 ภาพพื้นที่โฆษณาที่สามารถพบได้ในทุกพื้นที่ของรถไฟฟ้าในประเทศไทย ทั้งตัวรถไฟฟ้า, ภาพในรถไฟฟ้า, สถานีรถไฟฟ้าทั้งบนชานชรา และบันไดทางขึ้น

ที่มา: Google Search / Image / ภาพโฆษณาบนตึกสูง : เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2560

ภาพสะท้อนปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมไทยที่ผู้วิจัยพบในบันทึกการเดินทางของนิวกลมดังที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยตั้งคิดว่า ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมไทยดังกล่าวนี้นี้มีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ สภาพความรู้สึกแปลกแยกของผู้คนในสังคมเมือง มีส่วนทำให้สมาชิกในสังคมมองเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ทำให้คนในสังคมขาดความรู้สึกกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขาดความรู้สึกที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง ความรู้สึกเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางของสังคมได้ว่าจะไปในทางปกติสุขหรือไม่ ดังนั้น ภาพสะท้อนปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมไทยที่นิวกลมได้สะท้อนออกมาสู่ผู้อ่านผ่านบันทึกการเดินทางทั้ง 3 เล่มนี้ จึงเสมือนเป็นกระจกส่องให้ผู้คนในสังคมได้เห็นถึงพฤติกรรมของตนเองที่มีผลต่อแวดล้อมและความเป็นอยู่ของสังคม อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในสังคมด้วยเช่นกัน

4.1.3 ปัญหาด้านแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา

แม้ว่าการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เจริญมากขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันจะทำให้มีการขยายตัวของการใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มสูงขึ้น แต่จากรายงานสถานะสังคมไทยในปี พ.ศ. 2550 กลับพบว่า กิจกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ของคนในสังคมไทยโดยเฉพาะในหมู่เยาวชนยังเป็นไปในรูปแบบของการให้ความบันเทิงเป็นหลัก เช่น การเล่นเกมส์ การแชท หรือการซื้อสินค้าออนไลน์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, น. 16) และแม้จะมีการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น พิพิธภัณฑ์ อุทยานการเรียนรู้ หรือแหล่งการเรียนรู้เฉพาะด้านต่างๆ แต่ก็ยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยประกอบกันหลายๆ ด้าน ทั้งตัวเด็ก ระบบการเรียนการสอน บุคลากร หรือสถาบันครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาในสังคมไทย

จากการศึกษาบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิวกลม ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของปัญหาด้านแหล่งการเรียนรู้ในสังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้คนในสังคม นิวกลมได้สะท้อนภาพของปัญหาดังกล่าวนี้นี้ผ่านสภาพแวดล้อมของบ้านเมืองในประเทศต่างๆ เช่น กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น หรือกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ที่เต็มไปด้วยแหล่งศึกษาหาความรู้ นอกสถานศึกษา พร้อมทั้งเปรียบเทียบสะท้อนกลับมาสู่สภาพสังคมไทย โดยผู้วิจัยพบในบันทึก

การเดินทางจำนวน 2 เล่ม คือ บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ ตัวอย่างเช่น

ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา ตอนโทมัสแมชชิน นีวกลมได้เดินทางไปเที่ยวชมสวนสาธารณะอุเอโนะ แล้วพบว่าไม่เพียงแต่เป็นสวนสาธารณะไว้เพื่อพักผ่อนหย่อนใจกลางเมืองหลวงอย่างโตเกียวเพียงเท่านั้น แต่รอบๆ สวนอุเอโนะยังเต็มไปด้วยแหล่งการเรียนรู้นอกสถานที่อย่างพิพิธภัณฑ์ ซึ่งนีวกลมก็ได้เขียนบอกเล่าให้ผู้อ่านได้เห็นภาพ พร้อมกับได้เชื่อมโยงกลับสู่บ้านเมืองตัวเองในลักษณะเสียดสีสังคมไทย ด้วยการยกเอาแหล่งการเรียนรู้นอกสถานที่อย่างพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมนในการเที่ยวชมในหมู่คนไทย มาเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในด้านการเรียนรู้และการศึกษาของสังคมไทย โดยเฉพาะในหมู่เยาวชน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความรู้เต็มสวนเลย

ในบริเวณรอบสวนอุเอโนะ มีพิพิธภัณฑ์เรียงรายกันอยู่

หลายแห่ง ทั้งพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้งตะวันตก

และตะวันออก พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ นอกจากนั้นยังมีสวนสัตว์

อยู่ในบริเวณนั้นด้วย

สวนสาธารณะที่นี้ใหญ่ทั้งในแง่ของขนาดและคุณภาพ

ใครมาที่นี้นอกจากจะได้สูดออกซิเจนเข้าเต็มปอดแล้ว ยังจะได้ซึมซับ

ความรู้จนล้นสมอง

คนญี่ปุ่นเดินดูพิพิธภัณฑ์เหมือนมาดูหนัง ดูคอนเสิร์ต

เยอะเยอะยั่วเย้าไปหมด ทั้งผู้ใหญ่ เด็ก และคนชรา ทุกคนมีสีหน้า

เบิกบานสนุกสนานตลอดเวลา

เวลาพักผ่อนกับเวลาหาความรู้ของพวกเขา รวมเข้ากัน

เป็นเนื้อเดียว จนยากจะแยก

เป็นสาระที่มีความสนุก เป็นความสนุกที่มีสาระ

เสาร์-อาทิตย์สำหรับคนญี่ปุ่น...ห่างสรรพสินค้าคงไม่ใช่

คำตอบแรก!

(เรื่องโตเกียวไม่มีชา, น.85-87)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่า นอกจากนีวกลมจะสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะอุเอโนะ ประเทศญี่ปุ่นแล้ว นีวกลมยังได้บรรยายถึงการให้ความนิยมของคนญี่ปุ่นในการเที่ยวชมแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่าง

พิพิธภัณฑ์ว่ามีไม่น้อยไปกว่าการใช้เวลาไปกับกิจกรรมเพื่อความบันเทิงอื่นๆ เช่น การดูคอนเสิร์ต, การดูหนัง หรือแม้แต่การเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนก็เหมือนว่านี่วลมกำลังพยายามทำการสื่อสารเป็นเชิงเปรียบเทียบสู่ผู้อ่านให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องของการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

เช่นเดียวกันกับในบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ ในตอนที่มิเชอว์ มหานครที่รัก ซึ่งเป็นบันทึกการเดินทางที่วลมได้ออกเดินทางสู่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เขาและเพื่อนได้เที่ยวชมสภาพโดยทั่วไปของกรุงลอนดอนและพบว่า ณ มหานครหลวงแห่งนี้ ก็เต็มไปด้วยพิพิธภัณฑ์ที่หลากหลาย ซึ่งทำให้เขาได้เข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของเมือง เข้าใจในประวัติศาสตร์และผู้คนในกรุงลอนดอนได้มากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวอันเลื่องชื่อที่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ซึ่งวลมก็ได้แบ่งปันประสบการณ์เหล่านี้สู่ผู้อ่านพร้อมทั้งเปรียบเทียบย้อนกลับมาสู่สังคมไทยด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สามชั่วโมงในพิพิธภัณฑ์แห่งลอนดอนทำให้ผมได้รู้จักมหานครแห่งนี้มากขึ้น ไม่ใช่เมืองที่มีแค่หอนาฬิกาบิ๊กเบน ซิงช้าสวรรค์หิมวิว อู๋อัยอย่างลอนดอนอาย ทีมฟุตบอลใหญ่อย่างอาร์เซนอลหรือเชลซีเท่าที่ผมเคยรู้จัก แต่ยังได้รู้เห็นความเป็นมา บาดแผล และเหตุการณ์อันน่าเห็นใจ รวมไปถึงความยิ่งใหญ่ในอดีต เมืองก็เหมือนคน ทุกเมืองมีเรื่องราวที่น่าสนใจ ขอเพียงเมืองเมืองนั้นเอ่ยปากเล่าให้เราฟัง สิ่งที่ฝังตัวเองอยู่ก็จะลอยละล่องออกมา หวนกลับไปคิดถึงเมืองที่ผูกพันใกล้ชิดกันมาเป็นเวลานาน ผมรู้เรื่องราวอะไรเกี่ยวกับมันบ้าง ทั้งที่มันเป็นเมืองที่มีเสน่ห์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีประวัติศาสตร์อันยาวนานไม่แพ้เมืองไหน กลับไปครั้งนี่คงต้องหาโอกาสมานั่งฟังกรุงเทพฯ เล่าเรื่องของมันให้ฟังบ้าง เรื่องราวคงยาวไม่แพ้ชื่อที่ยาวที่สุดในโลกของมัน ผันอยากเห็นพิพิธภัณฑ์แห่งกรุงเทพมหานคร ผมต้องนอนอีกที่คืนหนอ

(เรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ, น.169-170)

นอกจากการขาดความสนใจในการศึกษาและเที่ยวชมแหล่งการเรียนรู้ในสังคมไทยแล้ว การใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้งอย่าง คอมพิวเตอร์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในสังคมไทยในปัจจุบันยังเป็นเป็นไปอย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากนัก จากรายงานสถานะสังคมไทยดังกล่าวพบว่า เด็กไทยใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังเน้นไปที่การเล่นเกมส์ โดยเฉพาะในหมู่เยาวชน (15-24 ปี) อีกทั้งสื่อหลักอย่างโทรทัศน์ยังเน้น

การสื่อสารที่มุ่งให้ความบันเทิงเป็นหลัก โดยอาจเป็นเพราะความนิยมในการชมรายการบันเทิงของคนไทยที่มีมากกว่ารายการด้านอื่นๆ ถึงร้อยละ 51.6 ในขณะที่รายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีหรือความรู้มีปริมาณการรับชมในหมู่คนไทยไม่ถึงร้อยละ 1 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547, น.22) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของคนในสังคมไทยตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน ดังจะเห็นได้จากการจัดลำดับความรู้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานจนน่าตกใจ ผลการประชุมของ WEF หรือ World Economic Forum – The Global Information Technology Report ในปี 2013 ได้จัดอันดับคุณภาพการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งพบว่าประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มที่มีคะแนนคุณภาพการศึกษาค่ำที่สุด รองจากประเทศเวียดนามที่ได้อันดับ 7 และประเทศกัมพูชาที่อยู่ในอันดับ 6 (สยามรัฐ, 2556) หรือแม้กระทั่งรายงานผลการประเมินการศึกษาของนักเรียนนานาชาติ หรือ PISA ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ โออีซีดี ประจำปี 2558 ระบุความสามารถทางการศึกษาของเด็กไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปนั้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่อันดับที่ 55 จาก 70 ประเทศทั่วโลก (Ispace Thailand, 2559) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งแม้จะมีความพยายามพัฒนาทางการศึกษาของไทยมาอย่างต่อเนื่องแต่ดูเหมือนยังไม่เห็นผลทางรูปธรรมที่ชัดเจน

ฉะนั้น ภาพสะท้อนปัญหาด้านแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษาในสังคมไทยที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้ง 2 เล่มของนี้วกลม คือ บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ จึงสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของคนในสังคมที่ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นกิจกรรมเพื่อความบันเทิง อีกทั้งยังขาดความสนใจในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้คนในสังคมไทยอย่างปฏิเสธไม่ได้

4.1.4 ปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย อันมีผลมาจากการรับสื่อลามก อนาจาร และค่านิยมทางเพศ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้สื่อต่างๆ มีการพัฒนารูปแบบและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสารสนเทศ อันเป็นสังคมที่อุดมไปด้วยข้อมูลข่าวสาร มีอัตราการผลิตและบริโภคข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งข้อมูลข่าวสารกลายเป็นอำนาจ และกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนต่างปรับตัวให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ตซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกชนชั้น แต่อินเทอร์เน็ตไม่ได้มีแต่ประโยชน์เสมอไป

หากใช้ในทางที่ผิดก็จะได้รับโทษมหันต์เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน หรือวัยรุ่นที่อาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตกเป็นเหยื่อของการใช้อินเทอร์เน็ตผิดประเภทได้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตในการบริโภคสื่อลามก อนาจาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ ตามมา ดังเช่นงานวิจัยเรื่อง “การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตและพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น” พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่เปิดรับสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ต มีความถี่เฉลี่ย 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยประมาณ 1 ชั่วโมง (สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, 2553 : 5 อ้างถึงในวีรพงษ์ พวงเล็ก, ม.ป.ป., 225)

ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา และเนปาลประมาณสะคือ เป็นบันทึกการเดินทางจำนวน 2 เล่มที่ผู้วิจัยพบว่านี้วกลมได้สะท้อนภาพปัญหาในด้านนี้ไว้ ซึ่งนี้วกลมได้กล่าวถึงค่านิยมด้านเพศสัมพันธ์ในประเทศญี่ปุ่น ดินแดนที่ถูกกล่าวว่าเป็นแหล่งผลิตสื่อลามกที่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ชายไทย โดยนี้วกลมได้สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นถึงค่านิยมในด้านนี้ของสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มสังคมชายไทยที่มีการรับรู้ และซึมซับสื่อลามกจากแดนปลาดิบอย่างมากมาสะท้อนความแพร่หลายของสื่อลามก อนาจารในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ชายไทยทุกคนควรร่วมกันยอมรับว่า เราโตมากับหนังโป๊
ญี่ปุ่น พวกเธอซุกตัวอยู่ใต้เตียงนอน และในซอกความจุของแฟ้ม
อิเล็กทรอนิกส์ที่ซ่อนไว้ลึกสุดๆ ในฮาร์ดดิสก์ของคอมพิวเตอร์ ที่เรา
ไปยื้อยุดดูเธอมาจากเว็บไซต์ต่างๆ รวมถึงที่นอนแน่นิ่งรอการ
สัมผัสอยู่ในแผ่นซีดีบางๆ ที่กั้นลิ้นชัก
เราผูกพันกับเธอเหล่านั้นไม่น้อยไปกว่าโคเรมอน ชิบาสะ
กบ Kero หรือ Bad Badtz Maru
เป็นคุณ...จะไม่อยากดูหนังโป๊บนแผ่นดินตันฉบับ
สักครั้งในชีวิตเชียวหรือ?

(เรื่องโตเกียวไม่มีขา, น.93-94)

ไม่เพียงแต่ค่านิยมด้านลบนี้จะปรากฏในกลุ่มชายไทยเท่านั้น ผู้วิจัยยังพบว่า ในกลุ่มผู้หญิงไทยก็มีค่านิยมทางเพศที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบด้วยเช่นกันจากบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะคือ ในตอนที่มิซึซึว่า ฮาวโป๊ นี้วกลมได้กล่าวถึงค่านิยมของหญิงไทยในปัจจุบันที่ดูเหมือนว่าจะให้ความสนใจในเรื่องรูปลักษณ์ทางเพศมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแสดงของกลุ่มนักแสดงโชว์ที่มักใช้สรีระเพื่อเชิญชวนดังเช่นที่นี้วกลมได้กล่าวถึง หรือการแต่งกายของวัยรุ่นไทยที่เน้นความเซ็กซี่มากขึ้นแม้จะใส่ชุดนักศึกษาก็ตาม อีกทั้งการนำเสนอของสื่อมวลชนที่นำภาพคาราเนกักร้องที่โชว์สรีระ ซึ่งสื่อในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญถึงขนาดนำมาเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่งสู่

สาธารณะชน ดังใจความตอนหนึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะคือ ตอนหาโวโป
ดังนี้

แค่การลอบไปมา เปิดหัวไหล่ หัวเข่า เนินอกเล็กน้อย
ก็เรียกเสียงฮือฮา อื้ออ่า ได้ไม่น้อยแล้ว นี่คงเรียกว่าโป่มากแล้ว
สำหรับเมืองที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ใส่ชุดหม่มคลุมผิวหนังทั้งตัว ไซ้!

.....

แต่แล้ว...ในสายตาพวกเรา-นักเดินทางจากประเทศที่มี
พัฒนพงศ์ พัทธา นั่งดูไปก็หาโวไป

.....

พวกเขาจะรู้มัยว่าในอีกประเทศหนึ่งบน โลกใบเดียวกัน ผู้คน
เลิกตื่นเต้นที่จะได้เห็นเนินไหล่ หน้าท้อง สะคือ หัวเข่า กระทั่ง
หัวนม หรือ “ตรงนั้น” แล้วด้วยซ้ำ!

พวกเขาจะรู้มัยว่าในอีกประเทศหนึ่งบน โลกใบเดียวกัน
การแก้ผ้าทั้งตัวไม่ได้กระตุกหัวใจของผู้ชายที่ไปเที่ยวให้เดินตบขึ้นมาได้
แม้แต่น้อย ผู้ชายเหล่านั้นยังมองหาความตื่นเต้นแปลกๆ ใหม่ๆ
ที่นับวันจะยิ่งวิปริตวิถารมากขึ้นทุกที พวกเขาจะรู้มัยว่าในประเทศ
นั้น ทุกวันนี้ถึงขั้นต้องโชว์การสาวโอบมิดโกนออกมาจาก “ตรงนั้น”
กันแล้ว!

.....

ในประเทศที่มีนักร้องวัยรุ่นใส่กางเกงในร้องเพลง หนังสือพิมพ์
ลงรูปนมคาราหกละเอะหน้าหนึ่ง นักศึกษาสาวยังแต่งตัวรัดตึง
ริงรี่ไปนั่งเรียนหนังสือ

คงยากจะคาดเดาถึงโชว์ในวันพรุ่งนี้ของพวกเขา

ว่าต้องสาวอะไรออกมา

(เนปาลประมาณสะคือ, น.100-101)

และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายงานสภาวะสังคมไทยๆ ก็พบว่าปัญหาด้านสื่อลามก
อนาจารนี้นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย โดยรายงานสภาวะสังคมไทยได้เปิดเผยข้อมูล
จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า จำนวนคดีอาญามีอัตราเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับชีวิต
ร่างกาย และเพศ การข่มขืน การค้าประเวณี ซึ่งคดีอาชญากรรมดังกล่าวยังขยายความรุนแรงและ
ความซับซ้อนมากขึ้นไปสู่กรณีการลักลอบค้าผู้หญิงข้ามชาติ และอาชญากรรมยุคไซเบอร์ หรือยุค

ไอทีอีกด้วย นอกจากนี้ ดร.สุทธิชัย ปัญญาโรจน์ นักวิชาการและอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ยังเคยได้แสดงทัศนะในเรื่องปัญหาดังกล่าวนี้ไว้ในทำนองเดียวกันว่า ปัญหาสื่อลามก อนาคตกับวัยรุ่นไทยเกี่ยวข้องกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเลี้ยงดู ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาเรื่องของบริโภคนิยม ปัญหาเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัญหาเรื่องเพศ ฯลฯ ซึ่งวัยรุ่นไทยในปัจจุบันเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ทางสื่อลามกเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ทำให้เกิดการอยากลองแล้วก่อให้เกิดการกระทำไปในทางก่อเหตุ ก่อคดีต่างๆ ขึ้นในสังคมไทย โดยการเลียนแบบสื่อลามก เช่น สื่อหนัง X ในปัจจุบัน เป็นต้น และจากผลวิจัยของเอแบคโพลล์ ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง “ความคิดเห็นต่อสื่อลามก : กรณีศึกษาประชาชนอายุระหว่าง 15-60 ปี ในเขต กทม.” พบว่า 47.5 % คิดตามสื่อลามกเมื่ออายุ 15-17 ปี ซึ่ง 33.8 % บอกว่ามีสาเหตุมาจากการอยากรู้อยากลองเรื่องเพศ และ 92 % ระบุว่าสื่อลามกทำให้เยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และกว่า 87.6 % บอกว่าสื่อลามกส่งเสริมการคุกคามหรือล่วงเกินทางเพศ ขณะที่ 76.5 % เห็นภาพ หรือการแสดงที่ไม่เหมาะสมทางเพศ โดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ส่วนอีก 72.4 % เห็นจากการดูวิดีโอ หรือ วีซีดี นอกจากนี้ 68.2 % ยังบอกว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อทางเพศที่เป็นปัญหาต่อเยาวชนสูงที่สุด (สุทธิชัย ปัญญาโรจน์, ม.ป.ป.)

อาจกล่าวได้ว่า สื่อลามกในรูปแบบต่างๆ มีปรากฏในสังคมและอยู่คู่กับสังคมไทยมาเนิ่นนานอย่างยากจะแก้ไข สื่อเหล่านี้มีผลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่งของประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมด้านลบในเรื่องเพศและการเรียนรู้เรื่องเพศของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เยาวชนทั้งชายและหญิง อันจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมทางเพศได้ในที่สุด ซึ่งสังคมไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องตระหนักถึงและร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขในทุกภาคส่วน

4.1.5 ปัญหาชีวิตการทำงานของคนในสังคมปัจจุบัน

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของสังคมไทยในปัจจุบันนอกจากจะสร้างความเจริญทั้งทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของไทยให้ทัดเทียมกับชาติอื่นๆ แล้ว ความรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ความเร่งรีบ และการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันก็มีไม่น้อยเช่นเดียวกัน คุณภาพของผลผลิตที่ลดน้อยลง ความละเอียดยและการเอาใจใส่ในการทำงานที่มีน้อยลงในปัจจุบัน ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างในด้านอื่นๆ ตามมา

จากการศึกษาบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิวกลม ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงานในบันทึกการเดินทาง จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งนิวก

กลมได้ทำการสื่อสารสะท้อนภาพปัญหาชีวิตสังคมการทำงานในปัจจุบันให้เห็นได้เป็นอย่างดี ทั้งในมิติของผลผลิตที่ด้อยคุณภาพที่โดยปราศจากความละเอียดและการเอาใจใส่ในการทำงาน และภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงานในเรื่องของทัศนคติด้านลบของคนที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในสังคมไทยปัจจุบัน

ในบันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว ผู้วิจัยพบว่า นีวกลมได้เสนอภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงานไว้ในแง่มุมของความตั้งใจและการเอาใจใส่ในการทำงาน ซึ่งเขาได้จัดบันทึกในระหว่างที่เขาได้ไปเที่ยวชมปราสาทบันทายสรีที่ได้ชื่อว่าเป็นปราสาทที่มีความสวยงามมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศกัมพูชา นีวกลมได้แสดงทัศนะไว้ว่า หรือแท้ที่จริงแล้วขนาดของสิ่งต่างๆ นั้น ไม่ได้แสดงออกถึงความสำคัญเสมอไป ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่เขาได้เอาปราสาทบันทายสรีที่มีความสวยงามมากแห่งนี้ เปรียบเทียบกับปราสาทนครวัดที่ใหญ่โตและอลังการมากกว่า แต่กลับมีความสวยงามน้อยกว่า อีกทั้งลวดลายในการแกะสลักที่ปรากฏอยู่บนปราสาทบันทายสรีซึ่งถูกสร้างขึ้นก่อนปราสาทนครวัดนั้น ยังมีความละเอียดในงานมากกว่าด้วย จึงเกิดคำถามขึ้นในความคิดของนีวกลม และเขาได้สื่อสารกลับมาสู่ผู้อ่านให้เห็นถึงมุมมองในการทำงานในเรื่องความละเอียดและการใส่ใจในการทำงานที่มีน้อยลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขนาดไม่สำคัญเสมอไป

เทวาลัยบันทายสรีนี้สร้างขึ้นก่อนนครวัดเป็นเวลากว่า

หนึ่งร้อยห้าสิบปี สมัยนั้นช่างแกะสลักยังว่างและละเอียดละไมกว่า

ในสมัยนครวัดอยู่มากพอๆ และหากเปรียบเทียบต่อมายังสมัย

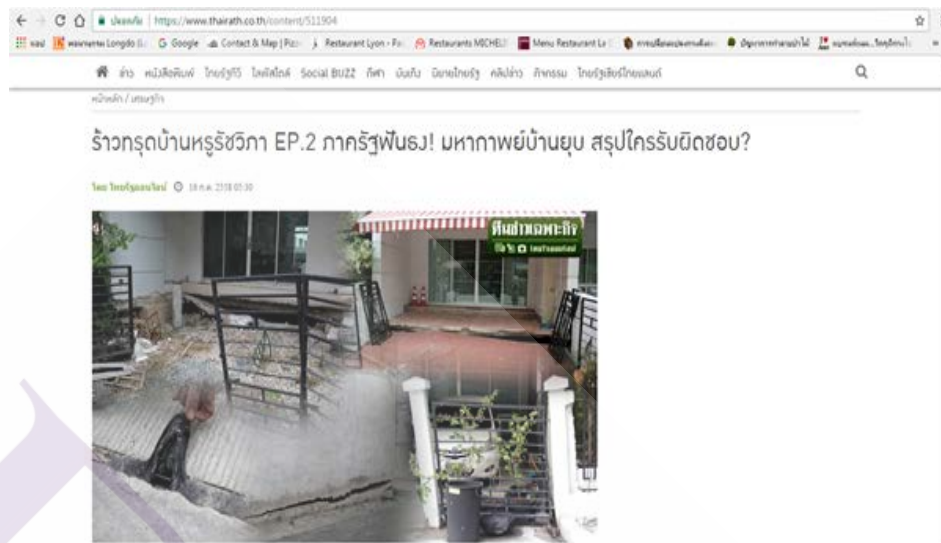
บาเยน หรือนครธม ก็จะเห็นว่าความหยาบเพิ่มขึ้นสวนทางกับความ

ลึก+ซึ่งในลวดลายบนก้อนหิน

หรือยิ่งวัน เรายิ่งละเอียดลออกันน้อยลง?

(กัมพูชาพริบตาเดียว, น.163-164)

ในตัวอย่างดังกล่าวนี้ นีวกลมได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการทำงานที่ขาดความละเอียด และการใส่ใจในงาน จนก่อให้เกิดปัญหาตามมา และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาริบทสังคมพบว่า ในสังคมยุคดิจิทัล เราพบภาพข่าวการฟ้องร้องอันเกิดจากความผิดพลาด และความไม่ละเอียดในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ดังเช่นเหตุการณ์การฟ้องร้องโครงการบ้านจัดสรรที่มีโครงสร้างทรุดตัวก่อให้เกิดความเสียหาย ดังภาพข่าวที่เห็นได้ในปัจจุบัน ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ภาพที่ 4.4 ภาพแสดงข่าวการฟ้องร้องโครงการบ้านจัดสรรที่เกิดจากความไม่ละเอียดในการก่อสร้างบ้าน เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2558

ที่มา: Google Search/ฟ้องร้องบ้านจัดสรร : เข้าถึง 22 มิถุนายน 2560

ภาพที่ 4.5 ภาพแสดงข่าวการฟ้องร้องโครงการบ้านจัดสรรที่เกิดจากความไม่ละเอียดในการก่อสร้างบ้าน เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559

ที่มา: Google Search/ฟ้องร้องบ้านจัดสรร : เข้าถึง 22 มิถุนายน 2560

นอกจากนี้ จากการศึกษาบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิวทอม ผู้วิจัยยังพบภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงานในเรื่องของทัศนคติด้านลบในการทำงานอีกด้วย ซึ่งการมีทัศนคติในการทำงานในด้านลบนั้น กล่าวได้ว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อผลผลิตที่จะได้จากการทำงาน ทั้งนี้สาเหตุของการมีทัศนคติในด้านลบต่อการทำงานนั้นอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น บรรยากาศแวดล้อมในการทำงาน, สังคมหรือวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดี, ค่าจ้างหรือรายได้ที่ต่ำกว่าค่าครองชีพในสังคม, การทำงานที่หนักจนเกินไป ฯลฯ เป็นต้น

ในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของสังคมการทำงานในยุคโลกาภิวัตน์ดังเช่นในปัจจุบัน ซึ่งนิวทอมได้บรรยายไว้ให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพบรรยากาศของสังคมการทำงานได้อย่างชัดเจน ในตอนที่มิชื่อเข้าเขตความฝัน โดยนิวทอมได้หยิบยกเอาใจความตอนหนึ่งของบทความที่ ริวี มาคอสกี ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องหลงกลิ่นกัญชาของรงค์ วงษ์สวรรค์ นิวทอมได้ตัดตอนบางส่วนมานำเสนอผู้อ่าน พร้อมทั้งยังได้กล่าวถึงสังคมการทำงานในยุคอียิปต์เมื่อห้าสิบปีก่อนเปรียบเทียบกับสังคมการทำงานในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร ไว้ว่า แม้โลกจะหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านมานานเท่าไรนับจากยุคอียิปต์อันโด่งดังในสังคมอเมริกา แต่รูปแบบการใช้ชีวิตในสังคมการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนมากนัก ภาพความเร่งรีบของสังคมการทำงานในยุคทุนนิยม การเอาใจเอาเปรียบของนักธุรกิจผู้เป็นนายทุนเจ้าของเงิน ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน ความโหดร้ายของการตกอยู่ภายใต้อำนาจเงินและทุนนิยมไม่ได้เบาบางลง และอาจจะดูโหดร้ายกว่าเดิมด้วยซ้ำสำหรับบางคน ดังใจความตอนหนึ่ง ดังนี้

โลกที่...บนตึกสูงๆ ที่มันแย่งกันทะลิ่งขึ้นเสียดฟ้า คน
 ที่อยู่ในนั้นทุกคนต้องรีบร้อนทำงานกันเหมือนนรก เสมียน
 พิมพ์ดีดกันไม่เคยได้หยุดนิ่ง คนเดินสารวิ่งพล่านตลอดเวลา
 พนักงานซุ่มสายโทรศัพท์เหน็ดเหนื่อยจะเป็นบ้า นักบัญชีวิ่งวายน
 กับตัวเลขจนรู้สึกลิ้นเหียน เลขานุการินีนั่งจดคำบอกจากนาย
 ของหล่อน ซึ่งถ่มคำพูดออกมาเหมือนมีสองลิ้น เราต้องทำงาน
 แข่งกับเวลา เข็มนาฬิกามันมีอำนาจน่าสะพรึงกลัว แต่ไอ้ใคร
 ที่ร้ายกาจกว่ามันก็มี เขาคือนักบริหารธุรกิจชั้นสูง ผู้วางแผน
 และบงการชีวิตของทุกคนให้แนบอยู่กับงาน เขาพยายามจ่ายเงิน
 ให้เราดงามเพื่อจะซื้อสิทธิ์ทุกๆ นาฬิกาของเรา...
 โลกที่...เรามีเครื่องจักรทุนแรงอันทันสมัย เรามีคอม-
 พิวเตอร์ช่วยย่นเวลา และแม้แต่เฉลยปัญหาต่างๆ ที่เราสงสัย

แต่พวกนักบริหารธุรกิจที่เป็นทาสนักอุตสาหกรรมนั้น ก็ยังมีความรู้สึกกระสันสุขที่เห็นภาพผู้คนที่ทำงานกันอย่างบ้าคลั่ง

.....
 เข้มน่าพิกากระดิกผ่านกาลเวลามาห้าสิบปี “โลกแห่งความจริง” ของคนกรุงเทพฯ มิได้ต่างไปจากคำบ่นของเขานัก และอาจโหดร้ายกว่านั้นสำหรับบางคน

(ความฝันที่มันสุดท้าย, น. 17-18)

นอกจากนี้ ภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงานในเรื่องทัศนคติลบในการทำงานนั้น ผู้วิจัยยังพบได้ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา ในตอนที่มิซึซึว่า โอโตซัง (สังคม ปรชญาสาเก) นีวกลมได้กล่าวถึงบทสนทนาระหว่างเขากับโอโตซัง ที่เป็นทั้งพ่อครัวและเจ้าของร้านอาหารชาวญี่ปุ่นที่เขาและเพื่อนได้ไปทานอาหารเย็น และได้มีโอกาสพูดคุยกันถึงเรื่องต่างๆ ซึ่งหนึ่งในบทสนทนานั้น คือ ทัศนคติในเรื่องการทำงาน โดยนีวกลมได้กล่าวถึงทัศนะของโอโตซังผู้เปี่ยมไปด้วยความตั้งใจ และความรักในอาชีพ โดยเนื้อหาของบทสนทนานั้นสะท้อนภาพปัญหาชีวิตการทำงาน เรื่องทัศนคติในด้านลบในการทำงานของสังคมปัจจุบันไว้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ทำงานหนักไปไม่ใช่เรื่องที่ดี แต่งานหนักนั้นเป็นสิ่งที่ตัวเองรักหรือเปล่า อย่างพ่อก็เหนื่อยต้องเข้าครัวทำอาหารทุกวัน และต้องทำให้อร่อยด้วย ต้องทำให้ดีที่สุดในที่นั่น แต่มันก็มีความสุขเพราะได้ทำในสิ่งที่เราชอบ”

“ถ้าไม่ชอบก็น่าจะลาออก เพราะมันเท่ากับว่าเราทนทำไปแบบไม่เต็มใจ เท่ากับว่าเราไม่ซื่อสัตย์ต่ออาชีพของเรา ไม่ซื่อตรงต่อตัวเอง แล้วยังไม่ซื่อตรงต่อออฟฟิศที่เราทำงานอยู่ด้วย”

(โตเกียวไม่มีขา, น.293-294)

ปัญหาชีวิตการทำงานของคนในสังคม โดยเฉพาะผู้คนที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานครที่วิถีชีวิตส่วนใหญ่มีตารางเวลามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในแต่ละวัน นอกจากความเร่งรีบ และการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงจะส่งผลต่อผลิตผลจากการทำงานที่อาจทำให้งานที่ออกมา นั้นขาดความละเอียดที่มากพอ ทำให้งานด้อยคุณภาพ ฯลฯ แล้ว ผลกระทบทางด้านจิตใจที่เกิดจากทัศนคติด้านลบในการทำงานยังก่อให้เกิดค่านิยมที่ไม่ดีในการทำงานและเกิดสังคมการทำงานที่มีสภาพแวดล้อมไม่พึงประสงค์อีกด้วย การคั่งร่นทำงานหนักเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นดูเหมือนจะเป็นรูปแบบการทำงานที่ชัดเจนที่สุดในสังคมการทำงานในปัจจุบัน แต่หากพิจารณาอย่างจริงจังก็จะสามารถพบได้ว่า ชีวิตของพวกเขา กำลังถูกขูดรีดอย่างหนักหน่วง

การมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ การมีเวลาศึกษาเรียนรู้และติดตามข่าวสารบ้านเมือง ล้วนถูกลิดรอนไปหมด เพราะต้องทำงานหนักและยาวนานกว่าปกติในแต่ละวันซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจ และร่างกาย ก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาได้ด้วยเช่นกัน

4.1.6 ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ร่ำรวยด้วยศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันหลากหลาย ซึ่งถือเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของประเทศชาติ นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การอนุรักษ์ ทำนุบำรุงรักษา และสืบสานศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติจึงเป็นอีกหนึ่งหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ดังเช่นพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลวชิราลงกรณฯ ที่ได้พระราชทานไว้ ดังนี้

“...ชาติไทยเรานั้นได้มีเอกราช มีภาษา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นของตนเองมาช้านานหลายศตวรรษแล้ว ทั้งนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราได้เสียสละ อุทิศชีวิต กำลัง ทั้งกาย และใจ สะสมสิ่งเหล่านี้ไว้ให้พวกเรา จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่เราจะต้องรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้ให้คงทนถาวรตกเป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป...”

(พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลวชิราลงกรณฯ ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รวมคำแห่ง จังหวัดสุโขทัย 25 มกราคม 2507)

ในบันทึกการเดินทางของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม เรื่อง โตเกียวไม่มีขา เป็นบันทึกการเดินทางเพียงเล่มเดียวที่ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรม โดยปรากฏภาพสะท้อนปัญหาสังคมในด้านนี้ไว้ในตอนที่มิซึเอะ ออคิด อนาคต ปัจจุบัน วันเดียว (กะบุกิ) ซึ่งนิวกลมได้บอกเล่าสู่ผู้อ่านถึงประสบการณ์การดูละครกะบุกิที่เป็นนาฏศิลป์โบราณของประเทศญี่ปุ่น โดยนิวกลมได้บรรยายให้เห็นถึงความนิยมของชาวญี่ปุ่นที่ยังคงมีต่อละครกะบุกิตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อมกับไม่ลืมที่จะเชื่อมโยงกลับมาสู่สังคมไทยในเชิงตั้งคำถามกับสังคมไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติที่ไม่ได้รับการสนับสนุนและการให้ความสนใจจากคนในชาติเท่าที่ควร ดังเช่นใจความตอนหนึ่ง ดังนี้

ที่กะบุกิ-ซะ ในย่านกินซ่า มีผู้คนมากมายยืนต่อแถวรอ
 ซื่อบัตรตั้งแต่โรงละครยังไม่เปิด คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุ
 บางคน จริงจังถึงขนาดสวมกิโมโนเต็มยศมาดู แต่ก็มีเด็กวัยรุ่นที่
 ให้ความสนใจเข้ามาดูในจำนวนที่น่าพอใจ นอกนั้นก็เห็นเป็นฝรั่ง
 นานาชาติและคนเอเชียแปลกหน้าอย่างเราทั้งสองคน
 ผมอดสงสัยไม่ได้ว่าจะไรทำให้ผู้คนมาต่อแถวแต่เช้าตรู่

เพื่อรอดูการแสดงอายุกว่าสามร้อยปีนี้ ระหว่างนั้นภาพของลิก โจน โนรา แวบเข้ามาในห้วงสมอง ผมนึกถึงข่าวการปิดตัวลงของ คณะละครหุ่นเชิดไทย

(โตเกียวไม่มีขา, น.204-205)

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารต่างๆ ได้พัฒนาประเทศไทยเจริญขึ้น ในหลายด้านจนก้าวเข้าสู่สังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากจะส่งผลดีในด้านการพัฒนาให้ชาติ เจริญทัดเทียมกับนานาอารยประเทศแล้ว ผลกระทบด้านลบต่อสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย ก็เป็นสิ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ ภาพข่าวการปิดตัวลงของนาฏศิลป์ชั้นสูงของไทยอย่างคณะหุ่น ละครเล็ก โจ หลุยส์ และโรงละครภัทรวดีเรียวเตอร์ ถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างของปัญหาด้าน ศิลปวัฒนธรรมที่สังคมไทยกำลังเผชิญหน้าอยู่ในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งของคุณสุรินทร์ ยังเขียวสด หัวหน้าคณะหุ่นละครเล็ก โจ หลุยส์ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้กับ หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ดังนี้

“จากที่เคยคิดว่าศิลปะที่ดีจะอยู่ได้ด้วยการอุ้มชู และการเห็นคุณค่าของคนในสังคมไม่ ช้าก็เร็ว แต่เหตุการณ์ “เสียชีวิต” ครั้งนี้ก็ทำให้ผมได้เรียนรู้ว่า วันนี้ ศิลปะที่ปราศจากเชิงพาณิชย์ไม่ อาจอยู่ได้ในสังคมไทย และไม่อาจคาดหวังการเชิดชูจากหน่วยงานใดได้ โดยเฉพาะรัฐบาลและ หน่วยงานราชการไทย”

(สุรินทร์ ยังเขียวสด, มิถุนายน 2554)

จากเหตุการณ์การปิดตัวลงของโรงละครคณะหุ่นละครเล็ก โจ หลุยส์ ณ สวนลุมไนท์ บาซาร์นั้น แม้ว่าสาเหตุหลักของการปิดโรงละครดังกล่าวจะเป็นเหตุผลในเรื่องของสัญญาเช่าที่เป็น หลัก แต่ปัญหาด้านการไม่ได้รับความนิยมน หรือการขาดการสนับสนุนที่มากพอจากทางภาครัฐ ก็ไม่ อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่อีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อศิลปะการแสดงดังกล่าว เช่นเดียวกับการปิดตัวลงของโรงละครภัทรวดีเรียวเตอร์ ที่เป็นเสมือนแหล่งการเรียนรู้ พัฒนา ศิลปวัฒนธรรม และผลิตเหล่าศิลปินระดับประเทศมากมาย ก็ต้องประสบกับปัญหาเดียวกัน นั่นคือ การขาดการสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรมจากทั้งภาครัฐ และประชาชนคนในชาติ ดังเช่นบท สัมภาษณ์ของคุณภัทรวดี มีชูชน เจ้าของและผู้บริหารโรงละครภัทรวดีเรียวเตอร์ ที่ได้แสดงทัศนะใน เรื่องการขาดการสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐ ซึ่งให้สัมภาษณ์ไว้กับหนังสือพิมพ์ฉบับ หนึ่ง ดังนี้

“ดิฉันไม่สอนการแสดงแล้ว ถ้ามีเด็กอยากเป็นก็อยากจะให้ไปอยู่เมืองนอก เพราะหาก ที่นี้จะไปทำมาหากินที่ไหนได้ เพราะเขาไม่ได้สนับสนุน....”

(ภัทรวดี มีชูชน, 15 พฤษภาคม 2557)

ภาพสะท้อนปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิ้วกลม และจากบริบทในสังคมไทยดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม สู่วัฒนธรรมอุตสาหกรรมที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ก่อให้เกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่สังคมไทยอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ค่านิยม คติความเชื่อ และวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เกิดการละเลย ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ดังนั้นประชาชนคนไทยในทุกภาคส่วนจึงจำเป็นที่จะต้องตระหนัก ไม่ลุ่มหลงในวัฒนธรรมต่างชาติจนหลงลืมความเป็นไทย และช่วยกันสืบสานศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นมรดกของชาติให้คงไว้สืบไป

4.1.7 ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการศึกษาภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม จำนวน 6 เล่ม ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของปัญหาด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาด้านป่าไม้ในบันทึกการเดินทางของนิ้วกลมเพียงเล่มเดียวเท่านั้น คือ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปสู่เย็น ในตอนที่สี่ชื่อว่า ทำไม้ตาย ซึ่งเป็นตอนที่นิ้วกลมและเพื่อนเดินทางไปยังกรุงฮาร์บิน ประเทศจีน และในระหว่างการเดินทางนั้นเขาและเพื่อนได้พบกับผืนป่าที่ต้นไม้ในบริเวณนั้นถูกตัดจนเหลือแต่ตอเป็นระยะทางหลายร้อยเมตร และในบริเวณใกล้เคียงกันก็พบท่อนไม้จำนวนมหาศาลวางเรียงต่อกันเป็นทางยาวจนน่าตกใจ ดังใจความตอนหนึ่งที่เขาได้บรรยายไว้ว่า

หากระหว่างทางที่เราผ่านมาเป็นทะเลป่าไม้ ที่เรากำลังเห็น
อยู่คงเป็น “ทำเรือ”
เป็นท่าจอดเรือที่ขนท่อนไม้ที่ตัดมาจากต้นจนเหลือแต่ตอ
นำมาเรียงต่อกันเป็นป่าอีกผืน พื้นที่ส่วนนี้เป็นผืนดินโล่ง แต่มี
ท่อนไม้เรียงรายอยู่เป็นภูเขา

.....
จินกำลังโต ใครๆ ก็รู้

ในยุคที่มนุษย์พยายามแปลงทรัพยากรทุกอย่างให้เป็นเงิน
เปลี่ยนทุกอย่างให้กลายเป็นกระดาษที่มีตัวเลข ทุกสิ่งที่แปลงร่างเป็น
เงินได้ก็มีชะตากรรมเช่นนี้

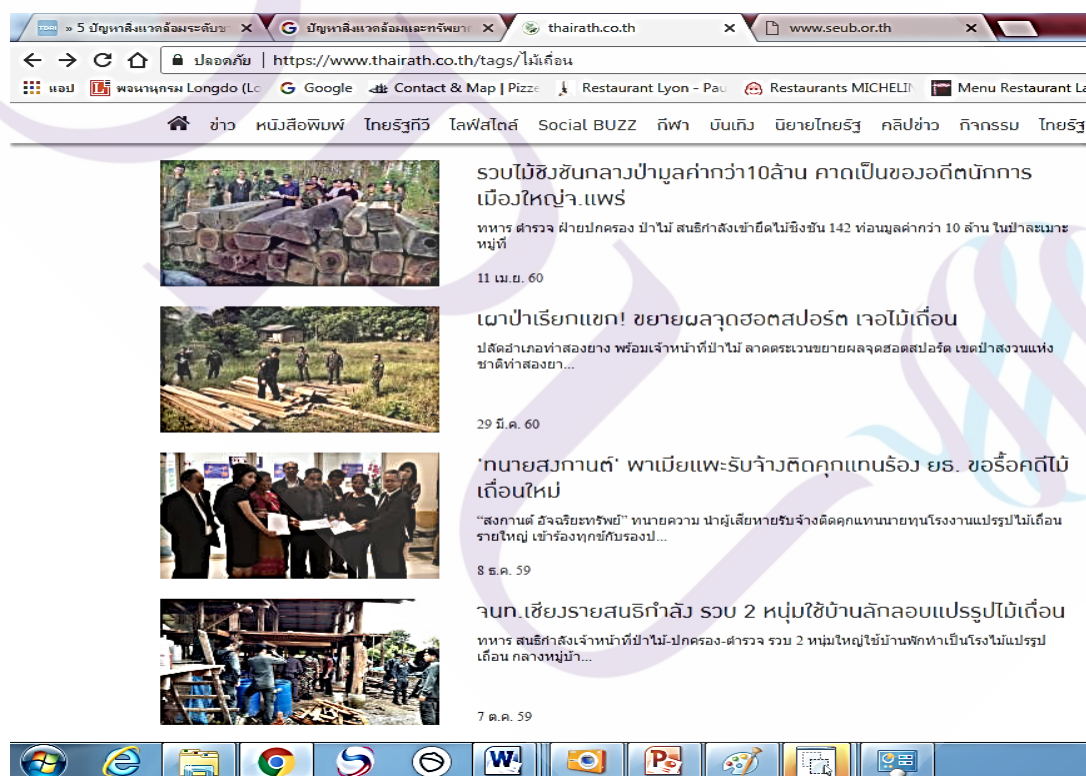
สิ่งที่ตัดต้นไม้เหล่านี้ จริงๆ แล้วไม่ใช่เลื่อยไฟฟ้า แต่มันคือ
กระดาษบางๆ ที่มีตัวเลขนั้นต่างหาก

.....

ผมคิดถึงยุคหนึ่งที่เศรษฐกิจในบ้านเรากำลังเจริญก้าวหน้า
 ยุคนั้นใช้ไหมที่ผืนป่าในประเทศไทยลดน้อยลงฮวบฮาบ จนกระทรวง
 ศึกษาธิการแทบจะเปลี่ยนตัวเลขที่บอกอาณาเขตพื้นที่ป่าในตำรา
 ไม้ทัน หากจะให้แม่นยำ คงต้องเปลี่ยนกันทุกปี ปีนี้เด็กๆ อาจจะท่อง
 กันว่าบ้านเรามีพื้นที่ป่าหกสิบล้านไร่ เป็นต้น ปีหน้าอาจจะเหลือสักสี่สิบล้าน

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, หน้า 255-257)

สิ่งที่นี้วักกลมได้พบเจอทำให้เขานึกย้อนกลับสู่สภาพป่าไม้ของไทยที่มีปัญหาเรื่องการ
 ตัดไม้ทำลายป่ามาอย่างต่อเนื่องคงจะเห็นได้ตามที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ใน
 ปัจจุบัน โดยมีสาเหตุที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพื่อประโยชน์ในเชิง
 พาณิชย์ หรือปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดิน และแม้กระทั่งการจัดสร้าง
 สาธารณูปโภคของภาครัฐ เช่น เขื่อน โรงไฟฟ้า หรือเส้นทางคมนาคม เป็นต้น ดังเช่นภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 4.6 ภาพข่าวการบุกจับไม้เถื่อนที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์

ที่มา: Google Search/จับไม้เถื่อน : เข้าถึงวันที่ 20 มิถุนายน 2560

ภาพที่ 4.7 ภาพข่าวแสดงปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์

ที่มา: Google Search/จับไม้เถื่อน : เข้าถึงวันที่ 20 มิถุนายน 2560

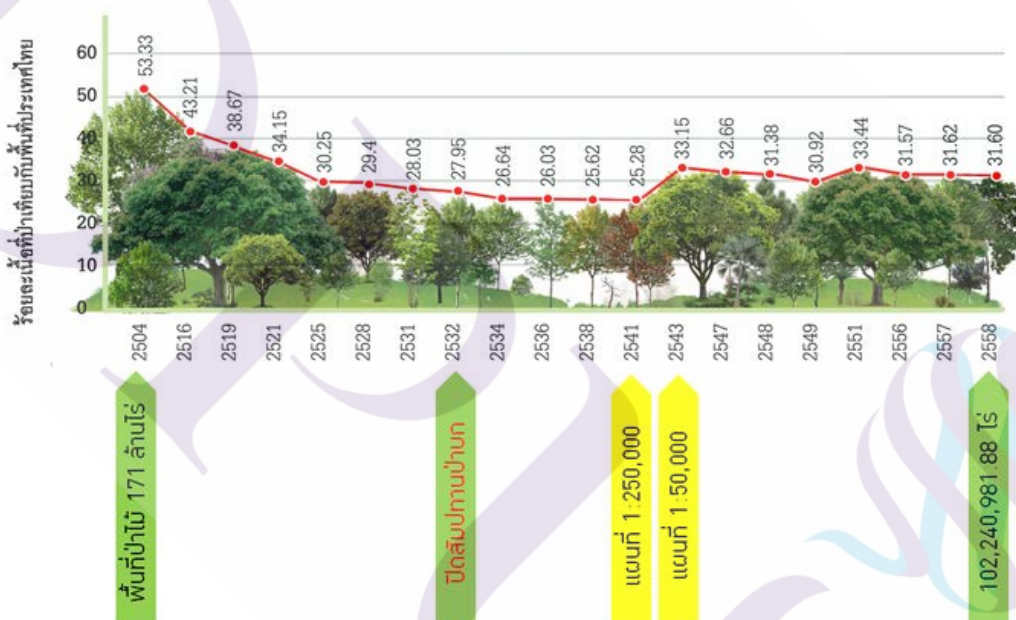

ภาพที่ 4.8 ภาพข่าวการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเข้าครอบครองที่ดิน จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์

ที่มา: Google Search/จับไม้เถื่อน : เข้าถึงวันที่ 20 มิถุนายน 2560

ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ค้นคว้าเพิ่มเติมถึงสถานการณ์ด้านป่าไม้ในประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า ปริมาณป่าของไทยมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่องนับจากปี พ.ศ 2504 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการสำรวจผืนป่าเนื่องจากมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และจากรายงานสถานการณ์ป่าไม้ พ.ศ 2558 – 2559 ของมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ระบุว่าในช่วงปีแรกที่มีการสำรวจผืนป่า คือ ปี พ.ศ. 2504 ในขณะนั้นประเทศไทยมีปริมาณป่าไม้อยู่ถึงประมาณ 171 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ประเทศ แต่จากการสำรวจล่าสุดในปี พ.ศ 2558 กลับพบว่า พื้นที่ป่าไม้ของไทยลดลงเหลือเพียงร้อยละ 31.60 ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น ดังแผนภูมิแสดงปริมาณผืนป่าไม้ของไทย ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงปริมาณพื้นที่ป่าไม้ของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ 2504 – 2558

ที่มา: มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร (online) : เข้าถึง 20 มิถุนายน 2560.

โดยสาเหตุของการลดจำนวนปริมาณป่าไม้ของไทยนั้น มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ได้มีการระบุเพิ่มเติมไว้ว่า อาจเป็นไปได้ในหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกป่าอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวบางชนิดของทางภาครัฐ การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรม การลักลอบตัดไม้ การค้าไม้เถื่อน เป็นต้น (อรุณา สังขะมาน, 2559)

นอกจากนี้ จากรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทยปี 2559 ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังได้ระบุว่า ปัญหาการบุกรุกป่าไม้เป็น 1 ใน 5 ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับชาติที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา โดยเร่งด่วน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559)

การศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนั้วกลม จำนวน 6 เล่มนี้ ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยทั้งหมด 7 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ปัญหาการทำงาน ปัญหาอาชญากรรมอันมีสาเหตุมาจากสื่อลามกอนาจาร ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสุดท้าย ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปผลภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัล จำแนกตามที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม

ภาพสะท้อนปัญหาสังคม	บันทึกการเดินทางเรื่องที่พบ
1.ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
2.ปัญหาความแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมือง	บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว, บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ
3.ปัญหาแหล่งการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษา	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา และ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ
4.ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจาร และค่านิยมทางเพศ	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา และ บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ
5.ปัญหาการทำงาน	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว, บันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
6.ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา
7.ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น

จากตารางสรุปผลภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสาร

คดีท่องเที่ยวของนี้วกลม จะสังเกตได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม ภาพสะท้อนปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะ และภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงาน เป็นภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางมากที่สุด ซึ่งพบได้ในบันทึกการเดินทางทั้งหมดจำนวน 3 เล่มเท่ากัน รองลงมาคือ ภาพสะท้อนปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา และปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจารและค่านิยมทางเพศ มีปรากฏในบันทึกการเดินทางจำนวน 2 เล่ม และสุดท้าย ภาพสะท้อนปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภาพสะท้อนปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม สามารถพบได้ในบันทึกการเดินทางเพียงเล่มเดียวเท่านั้น

ในส่วนของเนื้อหาในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม ผู้วิจัยพบว่า บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา เป็นบันทึกการเดินทางที่ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยปรากฏอยู่มากที่สุด คือ พบภาพสะท้อนปัญหาสังคมมากถึง 5 เรื่อง จากจำนวนภาพสะท้อนปัญหาทั้งหมด 7 เรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นด้วยสาเหตุที่ว่าบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา เป็นบันทึกการเดินทางที่มีแก่นเรื่อง (Theme) ที่ไม่ชัดเจนนัก กล่าวคือ ผู้เขียน หรือนี้วกลมไม่ได้มีการวางแก่น หรือโครงเรื่อง หรือแม้กระทั่งคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะเขียนอะไร เป็นการบันทึกเหตุการณ์ในระหว่างการเดินทางจริงๆ ดังเช่นที่นี้วกลมได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“อย่างที่บอกว่าเราไม่ได้มีความตั้งใจเป็นหลักว่าต้องการใส่ทัศนะหรือมุมมองอะไร มากมายนักลงไป ในบันทึกการเดินทางเรื่องแรกเลย คือ โตเกียวไม่มีซา จุดเริ่มต้นของหนังสือเรื่องนี้ มาจากการที่เราอยากออกไปเที่ยว เราเลยไปญี่ปุ่น พอเราเจออะไรเราก็จดไว้ แล้วจึงนำมาเขียน มันเหมือนเป็นการเล่าเรื่องให้กันฟังมากกว่าว่าเราไปเจออะไร รู้อะไรมาแค่ไหน เราก็เลยเล่าให้ฟัง แล้วก็เขียนออกมาให้ได้อ่าน...” (ศราวุช เอ็งสวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีภาพสะท้อนและการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสังคม จึงพบว่าบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซาเป็นเสมือนบันทึกภาพความเป็นจริงของสังคมญี่ปุ่นที่นี้วกลมได้นำเสนอสะท้อนกลับสู่สังคมไทยอย่างแท้จริง เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เขียนบันทึกภาพเหตุการณ์ สภาพสังคมที่ไปพบเจอ แล้วบอกเล่าเรื่องราวออกมาสู่ผู้อ่าน เป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมให้ผู้อ่านได้เห็น ดังเช่นตามหลักแนวคิดเรื่องงานเขียนเชิงสารคดี และหลักทฤษฎีภาพสะท้อนได้กล่าวไว้

นอกจากนี้ ในบันทึกการเดินทางเล่มอื่นๆ ที่ปรากฏภาพสะท้อนปัญหาในปริมาณที่น้อยกว่าบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซานั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่ผู้เขียน หรือนี้วกลม เริ่มมีการกำหนดโจทย์ หรือเริ่มมีการกำหนดแก่นเรื่องที่จะเขียน มีเป้าหมายในการเขียนมากขึ้น ดังเช่นที่เขาเคยให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

“.....พอเล่มที่สอง คือ กัมพูชาพริบตาเดียว อันนี้เริ่มที่จะลึกซึ่งมากขึ้น คือเราเริ่มสนุกกับการเดินทาง เริ่มอยากเปิดโลกให้กว้างมากขึ้น เริ่มมีความรู้สึกที่ตั้งใจจะเขียนแล้ว ส่วนเล่มที่สามก็มีจุดเริ่มต้นคล้ายกับเล่มที่สอง แต่เล่มที่สามนี่คือตั้งใจที่จะเดินทางมากๆ เล่มที่สี่ คือ เรื่องสมองไหวในฮ่องกง เล่มนี้จริงๆ เป็นเล่มที่เรามีโจทย์เป็นที่ตั้งอย่างจริงจังก่อนที่จะเริ่มเขียน เพราะตอนนั้นเราบ้ามาราคามีมากๆ งานที่ออกมามันเลยจะดูแบบเพ้อๆ หน่อย แต่ไม่มีเนื้อหาสาระอะไรเลย พอมาเล่มที่ห้า คือ เรื่องนั่งรถไฟไปตุ๋นๆ เรื่องนี้เราเริ่มโตขึ้นแล้ว มันเป็นงานเขียนที่เราเขียนในระหว่างที่เราไปทำงานอยู่ที่เมืองจีน เพราะฉะนั้น เนื้อหามันเลยจะดูแบบโตๆ หน่อย เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตมากขึ้น เล่มที่หก คือ เรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ อันนี้คือแบบตั้งใจมากๆ ที่จะเขียน เพราะว่าลาออกจากงาน แล้วก็ลองไปใช้ชีวิตช่วงหนึ่งอยู่ที่ลอนดอน เลยแบบตั้งใจว่าจะต้องทำอะไรก็ได้ให้ได้เงิน เลยเขียนหนังสือนี้ละ เพียงแต่ก็ยังเป็นการเขียนในแบบที่เราถนัด คือเป็นบันทึกการเดินทาง เราก็จะเขียนในสิ่งที่เราเห็นแล้วก็เล่าออกมา ส่วนเล่มสุดท้าย คือ เรื่องความฝันที่มันสุดท้าย อันนี้จะออกไปทางสารคดีหน่อยๆ อาจเป็นเพราะว่าเราเขียนตอนที่เราไปทำรายการพื้นที่ชีวิต เนื้อหาในเรื่องจึงคล้ายๆ กับรูปแบบของรายการ...” (ศราวุธ เฮ้งสวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

ดังนั้น บันทึกการเดินทางเรื่องใดก็ตามที่ไม่มีขา จึงพบภาพสะท้อนของปัญหาสังคมมากกว่าบันทึกการเดินทางเล่มอื่นๆ เนื่องจากเป็นเสมือนบันทึกการเดินทางที่สะท้อนภาพของสังคมในทุกแง่มุมที่ผู้เขียน หรือนักกมลพบเจอตลอดการเดินทาง พร้อมทั้งเชื่อมโยงสู่สังคมไทยในหลายมิติ ส่วนบันทึกการเดินทางเล่มอื่นๆ กลับปรากฏภาพสะท้อนปัญหาสังคมเพียงบางเรื่องเท่านั้น ด้วยเพราะว่าเป็นงานเขียนที่ถูกกำหนดแก่นเรื่อง หรือ โจทย์ไว้แล้วในเบื้องต้น แต่ด้วยลักษณะของงานเขียนบันทึกการเดินทางที่มีลักษณะเด่นคือเป็นการบันทึกความเป็นจริงที่พบเจอ จึงทำให้พบภาพสะท้อนปัญหาสังคมอยู่บ้างแต่เป็นในมุมมองที่แคบลงเท่านั้น

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์เนื้อหาในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม ผู้วิจัยยังพบว่านักกมลมีวิธีการเล่าเรื่องในการสะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยอยู่ 2 ลักษณะ คือ นักกมลใช้จุดยืนในการเล่าเรื่องที่มองไปจากมุมมองบุรุษที่สาม (The third-person narrator) เป็นการเล่าเรื่องจากสิ่งที่ผู้เล่า หรือนักกมลได้พบเห็นแต่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเล่า หรือเหตุการณ์เหล่านั้น ซึ่งผู้เล่าหรือนักกมลจะไม่สามารถล่วงรู้ถึงสิ่งที่อยู่ภายในตัวละคร หรือผู้คนที่ในสถานการณ์นั้นๆ ได้ เสมือนเป็นการเล่าให้ผู้อ่านได้รับรู้ในสิ่งที่เห็นมาเพียงเท่านั้น คือ รู้อะไรมา ก็พูดหรือเล่าออกอย่างนั้น และลักษณะที่สอง คือ จุดยืนในการเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวผู้เล่าในลักษณะบุคคล แต่เป็นการเล่าเรื่องจากมุมมองคนวงนอกที่สังเกตและรายงานเหตุการณ์ ซึ่งมีจุดเด่น คือ จะมีความเป็นกลาง มีอคติน้อยลง โดยลักษณะทั้งสองรูปแบบนี้สามารถ

พบได้อย่างเด่นชัดในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา ซึ่งเป็นบันทึกการเดินทางที่พบภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลมากที่สุด

4.2 ทักษะ มุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนักวอลกิ้ง ในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลในปัจจุบันให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม

นอกจากภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนักวอลกิ้ง ยังปรากฏทักษะ และมุมมองในด้านต่างๆ อีกจำนวน 6 ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ทักษะและมุมมองในการมองโลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง, ทักษะและมุมมองด้านสังคม, ทักษะและมุมมองด้านแหล่งการเรียนรู้, ทักษะและมุมมองเรื่องการทำงาน, ทักษะและมุมมองด้านศิลปวัฒนธรรม และทักษะและมุมมองด้านสิ่งแวดล้อม

โดยในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทักษะและมุมมองดังกล่าวซึ่งเป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคมผ่านการเล่าเรื่องของนักวอลกิ้ง

ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นย่อยได้ 6 ประเด็น ดังนี้

4.2.1 ทักษะและมุมมองในการมองโลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยพบว่า ทักษะและมุมมองในการมองโลกในที่นี้ หมายถึง ทักษะที่ผู้เขียน หรือนักวอลกิ้งรู้สึก และรับรู้ได้จากสิ่งที่พบเห็นในการเดินทางในแต่ละครั้ง และได้สื่อสารออกมาโดยการสะท้อน เปรียบเทียบกับสังขรณ์ในการดำเนินชีวิต เช่น ความอนิจจังของชีวิต ความไม่เที่ยง ความไม่แน่นอน การไม่ยึดติดกับสิ่งต่างๆ การเปิดใจยอมรับในความแตกต่าง การแสวงหาความหมายของชีวิต แนวทางการใช้ชีวิต และอิสรภาพ ฯลฯ โดยในบันทึกการเดินทางในแต่ละเล่มนั้น นักวอลกิ้งได้สื่อสารถึงผู้อ่านด้วยการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่เขาพบเจอตลอดการเดินทางเข้ากับสังขรณ์ของชีวิต

จากการศึกษาบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนักวอลกิ้ง ผู้วิจัยพบว่านักวอลกิ้งได้มีการนำเสนอทักษะและมุมมองในการมองโลก เชื่อมโยงสิ่งที่เขาพบเจอเข้ากับสังขรณ์ของชีวิต ซึ่งพบได้ในบันทึกการเดินทางทั้งหมด 6 เล่มของเขา โดยนักวอลกิ้งได้บรรยายสภาพแวดล้อมที่เขาได้พบเจอจากสังคมในประเทศต่างๆ เพื่อสื่อสารสู่ผู้อ่านให้เห็นถึงแก่นแท้ของชีวิต ถือเป็น การสร้างความเข้าใจสู่ผู้อ่านให้เห็นถึงธรรมชาติ และความสูงที่แท้จริงของมนุษย์ โดยนักวอลกิ้งได้นำเอาประสบการณ์ในการเดินทางของตนมาใช้ในการเล่าเรื่องราวต่างๆ สู่ผู้อ่าน พร้อมทั้งเชื่อมโยงเข้าสู่สังขรณ์ในเรื่องของความเป็นอนิจจัง และการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้แต่งหรือนักวอลกิ้งต้องการสื่อสารสู่ผู้อ่าน โดยทักษะเหล่านั้นเป็นเสมือนการเน้นย้ำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความไม่จีรังยั่งยืนของวัตถุสิ่งของ เป็นเหมือนการกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจถึงคุณค่าและธรรมชาติที่แท้จริงของ

ความสุขในชีวิตและไม่ยึดติดในวัตถุใดๆ เป็นการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมสู่ผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาค่านิยมของคนในสังคมที่ปัจจุบันมักให้คุณค่าและความสำคัญกับวัตถุสิ่งของมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ จนก่อให้เกิดความวุ่นวาย และเกิดผลกระทบทั้งต่อตนเองและคนรอบข้างมากขึ้น เช่น การใช้จ่ายเงินไปกับสิ่งของเครื่องใช้ที่เกินความพอดีจนก่อให้เกิดภาวะเงินฝืดเคือง เกิดความเครียดตามมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจและร่างกายเสื่อมโทรม เป็นต้น

จากบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิ้วกลม เขาได้พยายามส่งสารให้ผู้อ่านได้รับทราบ ว่า นอกจากการเดินทางจะสอนให้เขาได้รู้จัก และทำความเข้าใจกับโลกมากขึ้นแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า นิ้วกลมยังได้นำเสนอทัศนะในด้านนี้ผ่านการเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ไม่แน่นอนตลอดการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างการเดินทางแม้จะมีการวางแผนก่อนการเดินทางมาแล้วก็ตาม ดังเช่น ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา ซึ่งพบว่า ตลอดการเดินทางของนิ้วกลมและเพื่อนในกรุงโตเกียว มักพบเจอกับสิ่งที่เขาและเพื่อน ไม่ได้คาดคิด หรือเรื่องความไม่เที่ยงของชีวิตที่พบมากในบันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว และเนปาลประมาณสะคือ

ในบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะคือ นิ้วกลมและเพื่อนได้ออกเดินทางสู่ประเทศเนปาลเพื่อท่องเที่ยวและปีนเขาหิมาลัย แต่ระหว่างทางนั้นเขาและเพื่อน ได้พบเจอกับความไม่เที่ยงของชีวิตในหลายช่วงเวลาของการเดินทางในครั้งนี้ ดังเช่นที่นิ้วกลมได้เล่าไว้ในตอนที่ชื่อว่า ปศุปตินาด : ละครที่แสดง โดยฟาง ควัน แม่น้ำ และ... และตอน ปศุปตินาด : ก่อนขึ้นสู่เวที ก่อนลงสู่ลำธาร โดยนิ้วกลมได้เชื่อมโยงกลับมาสู่ผู้อ่านให้เห็นถึงสังขธรรมในความไม่เที่ยงของชีวิตมนุษย์ผ่านวิถีชีวิตของชาวเนปาลที่เขาพบเห็นที่วัดปศุปตินาดซึ่งกำลังทำพิธีเผาศพ ไม่เพียงแต่การบรรยายให้เห็นถึงขั้นตอนในการดำเนินการแล้ว นิ้วกลมยังได้พยายามสื่อสารให้ผู้อ่าน ได้สัมผัสถึงความรู้สึกของผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น พร้อมเชื่อมโยงกลับมาสู่สังขธรรมความไม่เที่ยงของชีวิต ดังข้อความบางตอนที่ปรากฏในบันทึกการเดินทาง ดังนี้

จากมุมมองของแม่น้ำ ถ้าอ่านสิดำตรงหน้าแต่ละก้อนไม่ต่าง
กันเลย ก่อนชีวิตจะเดินทางมาถึงวันนี้ แต่ละคนได้ตั้งใจ – เสียใจ
ร้องไห้ – หัวเราะ และตะเกียกตะกายเพื่อ “มีชีวิต” อย่างไม่รู้จบมาบ้าง
ในวันที่ยังวิ่งวุ่นทั้งกายและใจ คงไม่มีโอกาสได้แวบคิดถึง
ฉากชีวิตของตน ณ วันนี้ – ฉากสุดท้าย

(เนปาลประมาณสะคือ, น.123)

ทัศนะเช่นนี้ ยังปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งแม้เนื้อหาในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้ายนี้ นิ้วกลมจะสื่อสารถึงผู้อ่านในเรื่องของอิสรภาพ และ

การใช้ชีวิตเป็นหลัก แต่ก็ยังพบทัศนคติและมุมมองในการมองโลกในด้านความเป็นอนิจจังอยู่บ้าง
 ดังเช่นข้อความในตอนที่มีชื่อว่า โลกไม่มีเจ้าของ ดังใจความตอนหนึ่งดังนี้

“โลกไม่ใช่ของเรา เราต่างหากที่เป็นของโลก เรามา
 อยู่แค่ชั่วคราวเท่านั้น เดี่ยวเราก็จากไปแล้ว คุณจะครอบครอง
 แผ่นดินนี้ไว้ได้ยังไง”

(ความฝันที่มันสุดท้าย, น.120)

หรือเนื้อหบางส่วนในตอนที่มีชื่อว่า ในดงดอกไม้ จากบันทึกการเดินทางเรื่องความฝัน
 ที่มันสุดท้าย เช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ด้วยความประทับใจในบรรยากาศแปลกประหลาดที่สุด
 ครั้งหนึ่งในชีวิต ซาคินี่ไม่เคยคิดว่าจะได้มานั่งสนทนาปรัชญา
 กับฮิปปีเดนมาร์ค ก่อนจาก ผมหยิบกระดาษแผ่นหนึ่งยื่นให้
 พี่เขลา “ช่วยเขียนอะไรก็ได้ครับ”

เขายิ้ม ลูบเครา “อย่าเลย ผมไม่รู้จะเขียนอะไร”

“อะไรก็ได้ครับ ผมอยากเก็บช่วงเวลานี้เอาไว้”

“คุณเก็บช่วงเวลานี้เอาไว้ไม่ได้หรอก ทุกชั่วขณะมันก็
 ผ่านไปตลอดเวลา” เขาพยักหน้ายืนยัน ว่าแล้วเขาก็รับปากกา
 จากผมไป “เอาละ ผมจะเขียนประโยคนี้นะ”

This now is always on the move.

(ความฝันที่มันสุดท้าย, น.211)

ทัศนคติในเรื่องของการปล่อยวางในความไม่อนิจจัง ยังปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่อง
 ลอนดอนไดอารี่ฯ ด้วยเช่นกัน ในตอนที่มีชื่อว่า วางไว้แล้วไปต่อ ดังตัวอย่างดังนี้

เราไม่มีแรงแบกทุกอย่างติดตัวไปตลอด
 ของไม่จำเป็นมากมายที่เราเสียดาย ไม่อยากทิ้ง บางสิ่งนั้น
 หนักทำให้กล้ามเนื้อปวดร้าว แต่เราก็ไม่อยากทิ้ง แบกมันขึ้นหลัง
 อยู่เนิ่นนาน กว่าที่จะวางมันลงก็ระบมไปหมด
 มิใช่แค่หลัง แต่ยังหมายถึงสมอง
 มิใช่แค่หัวใจ แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงหัวใจด้วย
 หากไม่ทิ้งสิ่งเก่าไปบ้าง จะมีที่ว่างให้สิ่งใหม่ที่จะเจาะระหว่าง
 ทางข้างหน้าได้อย่างไร

.....

สิ่งที่เหมือนกันก็คือ เมื่อเดินทางผ่านเวลามาชั่วระยะเวลาหนึ่ง
 ย่อมถึงเวลาที่ต้องจัดกระเป๋า
 “จะเอาอะไรติดตัวกับเราต่อไป”
 “สิ่งนั้นยังมีคุณค่ากับเราหรือเปล่า หรือเป็นแค่ขยะที่เราเสียดาย”
 “แล้วมีอะไรบ้างที่ควรวางทิ้งไว้”
 คำตอบอยู่ในใจเจ้าของกระเป๋า

(ลอนดอน ไดอารี่, น.115)

ทัศนคติตัวอย่างในข้างต้นทั้งหมดนี้เป็นทัศนคติที่นักทฤษฎีได้นำเสนอไว้ให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความเป็นอนิจจังของทุกสิ่งบนโลก เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักรู้และไม่ยึดติดอยู่กับวัตถุสิ่งของใดๆ ไม่มีสิ่งใดเลยที่เราในฐานะมนุษย์บนโลกจะสามารถยึดติดไปกับเราได้ชั่วชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาสังคมเรื่องค่านิยมทางวัตถุที่นักทฤษฎีได้สะท้อนไว้ในบันทึกการเดินทางจำนวน 3 เล่มของเขา ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย

เมื่อเกิดการรับรู้ถึงความไม่เที่ยงของสิ่งใดๆ ในโลก โดยเฉพาะวัตถุสิ่งของที่เป็นของนอกกาย หรือการยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ แล้ว การให้คุณค่ากับวัตถุสิ่งของนั้นๆ ก็อาจลดน้อยลงด้วยเช่นกัน นักทฤษฎียังได้นำเสนอทัศนคติเพิ่มเติมอีกด้วยว่า การสร้างสิ่งดีๆ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันต่างหากที่จะคงอยู่ยาวนานกว่า ดังเช่นใจความตอนหนึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว ในตอนที่มิชื่อเดียวกันว่า กัมพูชาพริบตาเดียว ดังตัวอย่างนี้

ตลอดเวลาของการเดินทางสั้นๆ ครั้งนี้ ผมได้พบแต่ความ
 ไม่จริงยั่งยืน
 ตั้งแต่ความมุพั้ง สีกกร่อนของมหาปราสาทที่เคยยิ่งใหญ่
 ในอาณาจักรที่เกรียงไกรที่สุดแห่งหนึ่ง มาถึงกระทั่งความสัมพันธ์
 กับคนระหว่างทางที่ได้เจอเจอ....
 และหากจะคิดไป, ชีวิตมนุษย์อันแสนสั้นนั้นก็เป็นแค่เสี้ยว
 กระพริบตาเดียวเท่านั้นเอง เมื่อนำไปเทียบเคียงกับอายุนับหลาย
 ล้านปีของจักรวาล
 ในพริบตาเดียวนั้น, ใครจะมีความสุขมากกว่ากัน
 ในพริบตาเดียวนั้น, ใครจะดูแลคนใกล้ชิดได้ดีกว่ากัน
 ในพริบตาเดียวนั้น, ใครจะแบ่งปันให้เพื่อนบ้านได้มากกว่ากัน

ในพริบตาเดี๋ยวนั้น, ใครจะยืมได้กว้างกว่าได้บ่อยกว่ากัน
ในพริบตาเดี๋ยวนั้น

(กัมพูชาพริบตาเดียว, น.221 – 225)

อาจกล่าวได้ว่า ทศนะและมูมมอองในการมอง โลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลงที่นิวกลมได้นำเสนอไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้น เป็นการสื่อสารให้เห็นถึงการทำความเข้าใจโลก ซึ่งให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของทุกสิ่ง ทั้งชีวิตมนุษย์ และวัตถุสิ่งของที่ไม่มีสิ่งใดเลยที่เป็นนิรันดร์ ซึ่งสอดคล้องกับภาพสะท้อนปัญหาสังคมด้านค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมที่นิวกลมได้สะท้อนไว้ให้เห็นในบันทึกการเดินทางของเขาในเรื่องของการให้คุณค่าวัตถุสิ่งของที่มากเกินไปของคนในสังคม ดังนั้นทศนะและมูมมอองในการมอง โลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงเป็นเสมือนสารจากผู้เขียนหรือนิวกลมที่พยายามบอกให้ผู้อ่านได้มองเห็นวิธีการคิดเพื่อลดทอนการให้ค่ากับวัตถุสิ่งของ อีกทั้งยังมุ่งชี้ให้เห็นความสำคัญและการให้คุณค่าทางจิตใจมากขึ้น เป็นอีกหนึ่งหนทางในการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมเพื่อลดปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมให้ลดน้อยลง

4.2.2. ทศนะและมูมมอองเรื่องการเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ

จากบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิวกลม ผู้วิจัยพบว่า ทศนะและมูมมอองเรื่องการเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ มีปรากฏอยู่ในบันทึกการเดินทางถึง 4 เล่มด้วยกัน ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่อง โตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว, บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งทศนะดังกล่าวนี้เป็นผลผลิตที่มาจากปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมต่างๆ ที่เขาได้พบเจอในการเดินทางในแต่ละครั้ง ผ่านกระบวนการคิดและเชื่อมโยงสู่บริบทของสังคมไทยในช่วงนั้นๆ และได้ทำการจดบันทึกเพื่อสื่อสารสู่ผู้อ่านในแง่มุมต่างๆ กัน โดยในแต่ละบันทึกการเดินทางนั้น มีรายละเอียดดังนี้

บันทึกการเดินทางเรื่อง โตเกียวไม่มีขา ผู้วิจัยพบทศนะในเรื่องของการให้ความเคารพผู้อื่น ในตอนที่มิซึซึว่า อีกด้านหนึ่งของเหรียญ (ซงซา) เป็นตอนที่นิวกลมได้เล่าถึงการได้มีส่วนร่วมในพิธีชงชาแบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น โดยในระหว่างที่เขาได้ร่วมพิธีอยู่นั้น ได้มีการอธิบายถึงที่มาที่ไปของวัสดุ อุปกรณ์ในพิธี ซึ่งเนื้อหาของคำอธิบายเหล่านั้น นิวกลมได้นำมาคิด และเชื่อมโยงสู่เหตุการณ์ในสังคมพร้อมนำเสนอผู้อ่านของเขา นิวกลมได้แสดงทศนะไว้ว่า การกล่าวชื่นชมสิ่งเหล่านั้นที่มีที่มาจากประเทศอื่นที่ไม่ใช่ญี่ปุ่น ก็เปรียบเสมือนการกล่าวชื่นชมผู้อื่น เป็นการให้เกียรติกัน อยู่รวมกันได้แม้จะต่างที่มาหรือต่างความคิด ถือเป็นมารยาทและทำความเข้าใจในตัวผู้อื่นด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“วันนี้เป็นพิธีแบบผสมผสานตะวันออกกับตะวันตก
ก็เลยนั่งเก้าอี้แทนที่จะนั่งพื้นเหมือนพิธีปกติ พิธีชงชาต้องใช้สมาธิและ
ความละเอียดอ่อน ทุกคนจะชื่นชมความงามและประวัติที่มาของ
สิ่งต่างๆ ในพิธี มีการกล่าวชมด้วยชา ถามถึงแหล่งที่มาของถ้วยชา
กระบายดักขา ฯลฯ
“ตะวันตกรวมกับตะวันออก การใช้ชีวิตอย่างมีความสุข”
นั่นเป็นเหตุผลของการเลือกอุปกรณ์ต่างๆ ในพิธีวันนี้มาจาก
สถานที่ต่างๆ ของโลก

.....
การเอ่ยปากกล่าวชื่นชมความงามของอุปกรณ์ต่างๆ นั้น
ยอมทำให้ผู้กล่าวได้สัมผัสความงามและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
ได้ยอมรับในความงามที่ต่างไป และเข้าใจในสิ่งที่ประเทศอื่นชื่นชม
ผมยืนซาบซึ้งกับปรัชญาข้างผนังนั้นและอยากให้นาย
จอร์จ ดับเบิลยู บุช มาอยู่ด้วยกันตรงนี้

(โตเกียวไม่มีชา, น.226)

จะเห็นได้ว่า นีวกลมได้แสดงทัศนคติในเชิงเสียดสีถึงผู้นำบางประเทศ นั่นคือ นายจอร์จ ดับเบิลยู บุช ซึ่งมีปัญหาขัดแย้งกับชาติอื่นๆ เสมือนนีวกลมพยายามส่งสารให้ผู้อ่านได้กลับไปคิด ต่อในมุมมองบริบทของสังคมโลกที่เป็นอยู่ในขณะนั้น รวมถึงบริบทของสังคมไทยด้วยเช่นกัน ซึ่ง ในช่วงเวลาที่งานเขียนเรื่อง โตเกียวไม่มีชาถูกตีพิมพ์เป็นครั้งแรกนั้น คือ ในปี พ.ศ. 2547 เป็นปี เดียวกับที่สังคมไทยเริ่มมีความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมอย่างเห็นได้ชัดจนกลายมาเป็น ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และจากการสัมภาษณ์นีวกลม ผู้วิจัยพบว่า แม้ในความตั้งใจแรกของผู้เขียนจะไม่ได้เขียนบันทึกการเดินทางขึ้นเพื่อต้องการ เปรียบเทียบสังคมที่เขาได้ไปพบเจอเชื่อมโยงเข้าสู่สังคมไทยอย่างจริงจัง แต่ด้วยลักษณะของงาน เขียนบันทึกการเดินทางของนีวกลมเป็นงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวที่เป็นเสมือนกระจกสะท้อน ความจริงของสังคม อีกทั้งลักษณะเฉพาะตัวของงานของผู้เขียนที่มีการวิพากษ์ และเปรียบเทียบสิ่ง ที่ได้พบเจอ จึงทำให้นอกจากภาพสะท้อนแล้ว ผู้วิจัยพบการประกอบสร้างความจริงทางสังคม ผ่านการเล่าเรื่องจากทัศนะและมุมมองในด้านสังคมที่นีวกลมได้บันทึกและนำมาเสนอไว้ในบันทึก การเดินทางของเขาทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจก็ตาม ดังใจความตอนหนึ่งในบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เราไม่ได้ตั้งใจใส่ทัศนะ หรือไม่ได้ตั้งใจว่าจะไปท่องเที่ยวเพื่อเปรียบเทียบอะไร ขนาดนั้น แต่เราว่ามันเป็นไปตามธรรมชาติส่วนหนึ่งของมนุษย์ที่ชอบการเปรียบเทียบ บวกกับนิสัย

ชอบวิจารณ์ของเรา มันเลยทำให้เราได้คิดจากสิ่งที่เราได้เห็น แล้วเราก็เริ่มทบทวนถึงสาเหตุว่า สิ่งต่างๆ เหล่านั้นมันเกิดจากอะไร แล้วเราก็เขียนมันออกมา อย่างเช่นเรื่อง โตเกียวไม่มีขา เริ่มเลยคือเกิดจากความอยากของเรา เราอยากไปเที่ยวโตเกียว พอเราไปเจออะไรมาเราก็เลยอยากเล่า แล้วก็เลยเขียนออกมา”

“งานที่เราตั้งใจใส่ทัศนะคงเป็นบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย เพราะเป็นงานที่ลึกลับรายการพื้นที่ชีวิต และตั้งใจที่จะสื่อสารบางอย่างกับสังคม เพราะคิดว่ามันเหมาะสมสถานการณ์ของสังคมในบ้านเราช่วงนั้นที่มันเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางความคิด...” (ศราวุธ เสงส์สวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

เช่นเดียวกันกับเนื้อหาในตอนที่มีชื่อว่า โลกใบเล็ก เหล็กชนหัว ในบันทึกการเดินทางเล่มเดียวกันนี้ นีวกลมได้แสดงทัศนะกล่าวเปรียบเทียบสิ่งที่เค้าเห็นในเครื่องเล่นที่เรียกว่า Small World ใน Disneyland Tokyo เข้าสู่บริบทสังคมโลกที่ครุกรุ่นในขณะนั้น นีวกลมได้ส่งสารบางอย่างสู่ผู้อ่านให้เห็นว่า โลกจำลอง Small World แห่งนี้ แม้จะมีความหลากหลายในชนชาติจากทั่วโลกแล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ ความสุข และรอยยิ้มที่อยู่บนใบหน้าของตุ๊กตาจำลองเหล่านั้น โดยนีวกลมได้แสดงทัศนะว่า Small World เป็นโลกในอุดมคติที่ทุกคนอยากให้มีจริงในโลกปัจจุบัน แต่เหตุใดในความเป็นจริงจึงไม่เป็นเช่นนั้น เหตุใดผู้คนในโลกปัจจุบันยังคงทนอยู่กับความวุ่นวาย และการสร้างสงคราม โดยนีวกลมพยายามเสนอทัศนะที่ทำให้เกิดแก่ผู้อ่านให้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในบริบทสังคมไทย และสังคมโลก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Small World จำลองโลกจริงด้วยตุ๊กตาหน้าตาน่ารัก
หลายชาติ หลากทวีป แต่ละตัวมีหน้าตาและท่าทางต่างๆ กันไป
แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ รอยยิ้ม ไม่มีสักตัวที่ทำหน้าบึ้งตึงขึงโกรธ
ไม่มีตัวไหนถือปืน หรือลูกระเบิด ไม่มีเลือด ไม่มีสงคราม เป็นโลก
ในแบบที่ทุกคนอยากเห็น แต่ไม่มีใครช่วยกันทำให้มันเกิดขึ้น
จินตนาการมักถูกวางไว้บนหิ้ง คนเราก็ตนอยู่กับความจริง
กันต่อไป

(โตเกียวไม่มีขา, น.260)

ในบันทึกการเดินทางเล่มที่ 2 เรื่องกัมพูชาปริศนาเดี่ยว ผู้วิจัยพบทัศนะ และมุมมองทางสังคมในเรื่องการให้ความเคารพผู้อื่นนี้ด้วยเช่นกัน ดังเช่นในตอนที่มีชื่อว่า ตาแก้ว : หากไม่เป็นการรบกวนกันเกินไป ซึ่งเนื้อหาในตอนนี้นีวกลมได้กล่าวถึงการเที่ยวชมปราสาทตาแก้ว และได้พบเจอกับเหตุการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก และชาวกัมพูชา ในลักษณะที่เขาได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกระทำต่อเจ้าบ้านเหมือนเป็นการไม่เคารพผู้อื่นด้วยกริยาที่นักท่องเที่ยว

ชาวตะวันตกคนนั้นแสดงออกมา ซึ่งนี่วกลมได้ทำการเปรียบเทียบการแสดงออกเช่นนั้นของนักท่องเที่ยวยุคตะวันตกว่า เปรียบเสมือนโบราณสถานที่เขากำลังเที่ยวชมอยู่ นั่นก็คือ ปราสาทตาแก้ว ที่ดูจากภายนอกใหญ่โต แต่ไร้ซึ่งหัวใจที่เมตตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขณะที่เดินดูปราสาทตาแก้วชั้นบนสุดอยู่ ผมเห็นเด็กชายคนนั้นชี้ชวนให้นักท่องเที่ยวยุโรปคนหนึ่งดูนครวัดผ่านกรอบหน้าต่างบานใหญ่ที่มีฝรั่งนั่งอยู่สองคน ฝรั่งมองไม่เห็นไม้ถนัดนัก เด็กชายจึงขออนุญาตฝรั่งที่กำลังนั่งตักข้าวกล่องใส่ปาก ให้ขยับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงให้มองเห็นได้ชัดเจนขึ้น

แหม่มคนนั้นหันมาพูดเสียงดังใส่เด็กเขมรด้วยแววตาดูถูกว่า ไร้มารยาท พลังหันมามือขวับขวับใส่เด็กชายคนนั้น...

เด็กชายชาวเขมร เจ้าของบ้าน!

เมื่อผมไม่ชอบแววตาดูหมิ่นเหยียดหยามที่เธอทอดมองมายังเด็กชายชาวเขมร ราวกับกำลังจับจ้องมนุษย์ผู้ไม่ศิวิไลซ์ ไร้อารยธรรม ผมเองก็ไม่ควรเหมารวมว่าชาวตะวันตกหัวทองทุกคนจะมีหัวใจแข็งกร้าวเช่นเดียวกันหมด

หากไม่เป็นการรบกวนกันเกินไป

ใช่หรือไม่? เราควรแบ่งปันให้กันและกัน

(กัมพูชาปริศนาเดี่ยว, น.104 – 106)

ผู้วิจัยสังเกตว่า นี่วกลมมักใช้วิธีการเล่าเรื่องราวต่างๆ ผ่านภาพเหตุการณ์ที่เขาได้พบเจอตลอดการเดินทางทำการสื่อสารสู่ผู้อ่านด้วยการสอดแทรกทัศนคติในเรื่องต่างๆ ดังเช่นทัศนคติและมุมมองในเรื่องของการเคารพผู้อื่น เช่นเดียวกันในบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ ที่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ นี่วกลมได้เสนอทัศนคติผู้อ่านในเรื่องของความต่างของคน โดยยกตัวอย่างจากคนใกล้ชิดตัวนั้นก็คือ เพื่อนของเขาในกรุงลอนดอน นี่วกลมได้บอกเล่าให้ผู้อ่านได้คำนึงถึงความหลากหลายของคนในสังคม ที่แม้จะไม่เหมือนกัน แต่ก็ยังสามารถอยู่ร่วมกันได้ เพียงแค่เปิดใจยอมรับในความต่างนั้น และเคารพกันและกัน นี่วกลมได้นำเสนอให้เห็นถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขปราศจากสงคราม และความเกลียดชัง เพียงแค่เปิดใจยอมรับและเคารพกันและกัน ซึ่งทัศนคตินี้ปรากฏในตอนที่มีชื่อว่า เบ็ญลอนดอน ดังใจความตอนหนึ่ง ดังนี้

ตากว้างใจก็กว้าง ถ่างดวงใจเปิดรับความคิดคนอื่นที่งามไม่ต่างจากเรา เมื่อเห็นความงามหลายแบบ เมื่อผู้คนได้แลกเปลี่ยนความงาม

สู่กันชม โลกก็คงจะงงงามขึ้นไปอีก
 เมื่อนั้นอาจไม่มีสงครามอีกต่อไป ใครจะมานั่งเสียเวลาทำ
 สงครามกับความงาม เรามักจะทำสงครามกับสิ่งที่เราเห็นว่าน่าเกลียด
 และน่ารังเกียจเท่านั้น

(ลอนดอนไดอารี่๑, น.69)

และในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย นีวกลมก็ยังคงแสดงทัศนะในเรื่องของการเคารพผู้อื่นไว้ในตอนที่มิชชีว่า เสรีภาพของฉันทและคนอื่น ซึ่งในบันทึกการเดินทางเล่มนี้ นีวกลมได้นำเสนอทัศนะในเรื่องนี้ผ่านบทสนทนาระหว่างเขาและป้านี้นา หญิงสาวชาวสวีเดนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในดินแดนคริสเตียนีย โดยนีวกลมได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเคารพผู้อื่นของคนในสังคมคริสเตียนีย การรับฟังความคิดเห็น และยอมรับความต่างที่มีอยู่อย่างมากมายในคริสเตียนียสู่ผู้อ่าน พร้อมกันนี้ นีวกลมยังได้เชื่อมโยงเข้าสู่บริบทในสังคมไทยในช่วงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของไทย ที่เกิดความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรงของคนในสังคมไทย พร้อมกับได้นำเสนอแนวคิดในการยอมรับความต่างนั้นไว้ในตอนท้ายบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เราไม่ได้อะไรจากการท่องประโยคว่า “คนไทยรักกัน”
 ซ้ำๆ อยู่อย่างนั้น ทรายที่เรายังไม่เคารพความเห็นที่แตกต่าง
 ไม่เปิดหูและเปิดใจ รับฟังความคิดที่ต่างออกไป ทรายที่ยัง
 เปิดเว็บไซต์ดีๆ อ่านแต่ข่าวสารที่ตัวเองชอบ ลบเพื่อนที่คิด
 ไม่เหมือนกันทิ้งไปจากเฟสบุ๊ก ทรายที่ยังเป็นแบบนี้ “คนไทย
 รักกัน” ย่อมเป็นเพียงคำขวัญในฝันเท่านั้นเอง

(ความฝันที่มันสุดท้าย, น.92)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบทัศนะเช่นเดียวกันนี้ในตอนที่มีชื่อว่า คนไร้เกลียด ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นตอนที่นีวกลมได้สนทนากับผู้คนในคริสเตียนียนามว่า เอ็มเมอร์ริค โดยเขาได้พูดคุยถึงเรื่องความต่างของคนในสังคม และการจัดการกับความต่างนั้นด้วยการให้เกียรติกัน โดยหลังจากการพูดคุยนีวกลมได้กลับมาคิดและวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เขาได้พูดคุยกับผู้อื่น พร้อมนำเสนอสู่ผู้อ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เราถกเถียงกันเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน

เพราะไม่ว่าเราจะเห็นตรงกันหรือไม่ สุดท้าย พงุ่นนี้เราก็ต้อง
 ตื่นขึ้นมาอยู่ในบ้านหลังนี้ อยู่ในชุมชนนี้ด้วยกันอยู่ดี สิ่งสำคัญ
 จึงไม่ได้อยู่ที่ใครชนะใครแพ้ เราทุกคนต้องหาวิธีอยู่ร่วมกัน
 ให้ได้ต่างหาก”

จากคำตอบของเอ็มเมอร์ริค ผมสังเกตว่าเขาพยายาม
คิดในมุมมองคนอื่นอยู่เสมอ ไม่ได้คิดจากมุมมองตัวเองแค่ฝ่ายเดียว
ไม่ว่ามุมมองของคน (ที่ถูกรังแก) เผลอ คนที่เห็นต่างจากเขา คนที่
มีจำนวนน้อยกว่า ซึ่งวิธีคิดแบบนี้เป็นวิธีที่เคารพคนอื่นและ
มองทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยแท้ ในสังคมที่ผู้คนให้เกียรติ
คนอื่นแบบนี้ พวกเขาอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ใช้ความรุนแรง
ให้เกียรติทุกคนในสถานะของคนเท่ากัน
ถ้าเราให้เกียรติกันก็คงไม่มีอะไรให้เกลียดกัน

(ความฝันที่มันสุดท้าย, น.169)

ทัศนะเรื่องการให้ความเคารพผู้อื่นในสังคมนี้ ยังปรากฏในบทอื่นๆของบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้ายอีกในหลายตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาของบันทึกการเดินทางเรื่องนี้มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องเสรีภาพ อิสระทางความคิด และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า ทัศนะและมุมมองในเรื่องการให้ความเคารพผู้อื่นนี้ มีปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้ายอยู่ในปริมาณมาก ทั้งนี้ นอกจากเนื้อหาหรือแก่นของเรื่องจะมุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องอิสรภาพและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างอย่างคริสเทียเนียนแล้ว นีวกลมยังมีความตั้งใจนำเสนอทัศนะในเรื่องความแตกต่างกันของคนในสังคม และการเคารพซึ่งกันและกัน ไว้ในบันทึกการเดินทางเล่มนี้ เสมือนเป็นการบอกแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งทางความคิดและความรู้สึกของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและลดความรู้สึกแปลกแยกที่เกิดขึ้นของผู้คนในสังคมเมือง เป็นความตั้งใจส่งสารบางอย่างสู่ผู้อ่านเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในปัญหาสังคมไทยที่ในขณะนั้นเต็มไปด้วยความแปลกแยกอีกด้วย ดังเช่นใจความตอนหนึ่งในบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“งานที่เราตั้งใจใส่ทัศนะลงเป็นบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย เพราะเป็นงานที่ลึกลับรายการพื้นที่ชีวิต และตั้งใจที่จะสื่อสารบางอย่างกับสังคม เพราะคิดว่ามันเหมาะกับสถานการณ์ของสังคมในบ้านเราช่วงนั้นที่มันเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางความคิด...”(ศราวุธ เสงส์สวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

จากตัวอย่างในข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ทัศนะและมุมมองของนีวกลมในเรื่องการเคารพผู้อื่นที่ได้นำเสนอไว้นั้น มีความสอดคล้องกับปัญหาความแปลกแยกของคนในสังคมที่นีวกลมได้สะท้อนภาพไว้ในบันทึกการเดินทางของเขา เสมือนเป็นการนำเสนอทัศนะและมุมมองที่ชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงแนวทางเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกรัก สามานฉันท์ และกลมเกลียวกันในสังคมเพื่อลดทอนความรู้สึกแปลกแยกของผู้คนในสังคมด้วยการให้ความเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน และจาก

บทสัมภาษณ์ผู้เขียนนั้น ผู้วิจัยยังสังเกตได้ว่า แม้ช่วงเวลาในการเขียนและบริบททางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ แม้ผู้เขียนจะเขียนบันทึกการเดินทางในตัวอย่างข้างต้นนี้คนละปี พ.ศ. ซึ่งมีบริบททางสังคมแตกต่างกัน แต่ผู้เขียนก็ยังคงสอดแทรกนำเสนอทัศนะและมุมมองในเรื่องการให้ความเคารพซึ่งกันและกันอยู่อย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการพบทัศนะและมุมมองในเรื่องนี้อยู่ในบันทึกการเดินทางมากเป็นอันดับ 2 คือ พบทัศนะและมุมมองในเรื่องนี้ในบันทึกการเดินทางถึง 4 เล่ม ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้เขียน ดังใจความตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ดังนี้

“.....ถ้าถามเรา ให้เราลองสังเกตงานตัวเอง เรารู้ว่ามันจะมีพ้อยท์ (point) ที่เหมือนกันอยู่ อย่างคือ เรื่องของการให้พื้นที่ทางความคิด อิสระทางความคิด ซึ่งมันก็คือเรื่องของการให้เกียรติซึ่งกันและกันนั่นละ ซึ่งเราว่าเรื่องนี้มันมีอยู่เกือบจะในทุกเล่มของเราเลย..”(ศราวุธ เสงส์สวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

นอกจากทัศนะในเรื่องของการเคารพผู้อื่นแล้ว ผู้วิจัยยังพบทัศนะและมุมมองทางสังคมในเรื่องความมีระเบียบวินัย และจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมด้วยเช่นเดียวกัน แต่พบในปริมาณเล็กน้อย กล่าวคือ มีพบอยู่บ้างในบันทึกการเดินทางบางเล่ม และบางตอนเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา นีวกลมได้กล่าวถึงความเป็นระเบียบของคนในสังคมญี่ปุ่นที่แม้ว่าหลายสิ่งในเมืองจะเต็มไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก แต่ผู้คนก็ยังคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งนีวกลมได้สื่อความหมายในเรื่องนี้ผ่านการเล่าถึงภาพความมีระเบียบของคนญี่ปุ่นจากการต่อแถวที่เป็นเสมือนกฎที่ทุกคนในสังคมตระหนักและกระทำตาม พร้อมทั้งยังได้เสนอทัศนะส่วนตัวไว้ในตอนท้ายด้วยว่า การนี้ถึงผู้อื่นเป็นเรื่องจำเป็นและพึงกระทำ เพราะมันมีผลกระทบต่อส่วนรวม เสมือนเป็นจิตสำนึกสาธารณะที่คนในสังคมพึงมี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพคนญี่ปุ่นต่อแถวเป็นภาพที่ธรรมดาสามัญ มีให้เห็น
ทุกที่ ทั้งป้ายรถเมล์ สถานีรถไฟ ตลาด ฯลฯ
ด้วยนิสัยที่ไม่สนใจและไม่ชอบยุ่งเรื่องคนอื่น บางคนอาจ
มองว่าโตเกียวเป็นสังคม “ตัวใครตัวมัน” แต่หากมองกันจริงๆ แล้ว
ในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของแต่ละคนอย่างคึ้น มีสำนึกถึง
คนรอบข้างผสมอยู่ในนั้นอย่างแนบเนียน ในความหมายเดียวกัน
กับคำว่า “ไม่เห็นแก่ตัว”
หากคิดกันในสเกลที่ใหญ่ขึ้น ทุกคนล้วนเป็นประชากรโลก
การคิดถึงคนอื่นให้มากยิ่งขึ้นเข้าไปใหญ่ เพราะเพียงหนึ่ง

รายละเอียดของการกระทำของคนในที่หนึ่ง ย่อมกระเพื่อมสู่คน
อีกที่หนึ่งเสมอ

(โตเกียวไม่มีชา, น.83)

เช่นเดียวกันกับเนื้อหาในตอนที่มีชื่อว่า เริ่มที่ครัวเอง ในบันทึกการเดินทางเรื่อง
ลอนดอนไดอารี่ฯ ที่นิวทลมได้เสนอทัศนะในเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งนิวทลมได้เสนอ
ทัศนะให้เห็นว่า ทุกอย่างเริ่มขึ้นที่ตัวเราเอง ไม่ว่าจะปัญหาเล็กหรือปัญหาใหญ่ หากเราละเลย
หรือมองแค่ว่ามันเป็นเรื่องเล็กน้อย ปัญหาที่เล็กน้อยเหล่านั้นอาจพัฒนากลายเป็นปัญหาที่
ใหญ่โตขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งนิวทลมยังเสนอเพิ่มเติมอีกว่า สิ่งดีๆ ก็เช่นเดียวกัน ต่างก็มีจุดเริ่มต้นจาก
จุดเล็กๆ หรือเริ่มต้นจากตัวเราเอง โดยนิวทลมได้นำเสนอทัศนะเช่นนี้ผ่านภาพเหตุการณ์ ตัวอย่าง
ต่อไปนี้

คล้ายโลกจำลองเล็กๆ หากมนุษย์รับผิดชอบกับสิ่งที่ตัวเองทำ
โลกน่าจะคงสภาพที่ดีไว้ได้นาน
ในทางตรงกันข้าม เมื่อมีคนกินแล้วไม่ล้าง ก็จะมีคนที่สอง
ตามมา ไม่ช้างานสกปรกก็คงล้นห้องครัว ล้นจากห้องครัวไปถึงห้อง
นั่งเล่น ล้นจากห้องนั่งเล่นไปถึงประตู ล้นประตูออกไปสู่ถนน ล้นถนน
จนเต็มเมือง ล้นเมืองออกไปอีกเมืองจนเต็มประเทศ ล้นประเทศ
จนเต็มโลก ถึงตอนนั้นจะมานั่งสะสางงานสกปรกทั้งหมดก็คงไม่ไหว
ปัญหาใหญ่ๆ มักเกิดขึ้นจากจุดเล็กๆ
เรื่องดีๆ ใหญ่ๆ ก็เช่นกัน

(ลอนดอนไดอารี่, น.86)

ทัศนะและมุมมองในเรื่องความมีระเบียบวินัย และจิตสำนึกสาธารณะที่นิวทลมได้
นำเสนอไว้ดังตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นทัศนะและมุมมองที่เกิดจากการที่นิวทลมได้เห็นภาพความมี
ระเบียบวินัยของคนในสังคมญี่ปุ่น และการสร้างจิตสำนึกสาธารณะในสังคมประเทศอังกฤษ ที่เขา
ได้เดินทางไปสัมผัสและรับรู้จากสังคมอื่น แล้วนำเสนอสู่ผู้อ่านของเขาในสังคมไทย เป็นทัศนะ
และมุมมองที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมนั้นๆ แล้วทำการสื่อสารสู่ผู้อ่านให้ได้
ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องความมีระเบียบวินัยและการมีจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคม
เป็นการนำเสนอทัศนะและมุมมองเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ
คนในสังคม เป็นเสมือนการเสนอแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการขาดจิตสำนึก
สาธารณะของคนในสังคม

4.2.3 ทักษะและมุมมองในเรื่องการเรียนรู้

ทักษะและมุมมองในเรื่องแหล่งการเรียนรู้ เป็นทักษะและมุมมองที่ผู้วิจัยพบในปริมาณเล็กน้อย กล่าวคือ พบได้ในบันทึกการเดินทางเพียง 2 เล่มเท่านั้น ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ ซึ่งพบได้เพียงในบางตอนของบันทึกการเดินทางทั้งสองเล่มเท่านั้น

จากภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในเรื่องของแหล่งการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษาของคนในสังคมที่นิวกลมได้สะท้อนให้เห็นในเนื้อหาข้อ 4.1 นั้น จะเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาในด้านนี้ คือ คนในสังคมไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนขาดความสนใจที่มากพอในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้นอกโรงเรียนอย่างเช่นพิพิธภัณฑ์ อีกทั้งพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์ และการใช้ Internet ของคนในสังคมไทยปัจจุบันยังมุ่งเน้นในเรื่องของการแสวงหาความบันเทิงมากกว่าความรู้ จึงเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดการด้อยคุณภาพในเรื่องของการศึกษา ซึ่งในการศึกษาทักษะและมุมมองที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิวกลมนี้ นิวกลมได้นำเสนอทักษะในด้านนี้ไว้ด้วยเช่นกัน

ในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น นิวกลมได้แสดงทักษะในเรื่องของการรับชมสื่อหลักอย่างโทรทัศน์ ซึ่งเขาได้พูดถึงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในสื่อโทรทัศน์ไว้ว่า เรามักจะพบเนื้อหาที่เน้นเรื่องความบันเทิงเป็นหลัก โดยนิวกลมได้เสนอทักษะในเชิงตั้งคำถามว่า ในความบันเทิงเหล่านั้นอาจจะมีสิ่งที่เป็นสาระปะปนอยู่ด้วยบ้างหรือไม่ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดชีวิตที่ดีได้ด้วยเช่นกัน ดังเช่นใจความตอนหนึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น ตอน ขงจื้อก่อนนอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จริงๆ แล้วโทรทัศน์อาจถือกำเนิดขึ้นจากความคิดว่าจะนำความบันเทิงมาบรรจุกล่องก็ได้กระมัง มันอาจพัฒนามาจากการนำหนังใหญ่มาใส่จอเล็ก นั่นจึงทำให้สิ่งต่างๆ ในทีวีส่วนใหญ่ก่อนไปทางบันเทิงเรีงมย์มากกว่าจะมานั่งเล่าสาระสู่กันฟัง และนั่นอาจจะไม่ใช่ความคิดของทีวี

แต่ชีวิตที่ดี น่าจะมีส่วนผสมระหว่างสาระกับบันเทิงในปริมาณ

พอเหมาะ

เอ หรือทีวีที่ดีก็น่าจะเป็นแบบนี้เหมือนกัน

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, น.142)

นอกจากทัศนะในเรื่องของเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์แล้ว ทัศนะในเรื่องการสนับสนุนและให้ความสนใจแหล่งการเรียนรู้อย่างพิพิธภัณฑ์ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่นักวลมนำเสนอไว้ ซึ่งผู้วิจัยพบได้ในบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ ตอน ทิวปิค

นักวลมนำเสนอทัศนะเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ อย่างเช่นพิพิธภัณฑ์ไว้ว่า หากคนไทยมีแหล่งการเรียนรู้อย่างพิพิธภัณฑ์ได้มากมายหลากหลายรูปแบบ บางทีสถานที่ที่คนหนุ่มสาวนวดอกเดทกันอาจไม่ใช่ในโรงหนังแต่เพียงอย่างเดียว พิพิธภัณฑ์อาจเป็นหนึ่งทางเลือกของคนหนุ่มสาวก็ได้ พร้อมทั้งยังได้เสนอทัศนะเพิ่มเติมไว้ในทำนองเชิงเปรียบเทียบแบบติดตลกด้วยว่า การเข้าพิพิธภัณฑ์อาจเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างยาวนานกว่า เพราะได้จับทั้งความคิดและจับมือกันและกัน ดังใจความตอนหนึ่ง ดังนี้

นอกจากสนุกแล้ว บางเวลาพิพิธภัณฑ์อาจจะโรแมนติก
เสียดายที่บ้านเราไม่ค่อยมีพิพิธภัณฑ์ดีๆ ไม่อย่างนั้นตอน
เด็กๆ ช่วงหัดจีบสาว ผมคงชวนเธอเข้าพิพิธภัณฑ์ เราอาจได้คุย
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากกว่าการเดินเข้าโรงหนัง
แทนที่จะแอบจับมือกัน ก็แอบจับความคิดแทน
การจับมืออาจทำให้เราตื่นเต้น มันก็เป็นแค่ครั้งแรกๆ
ความคิดที่จับแล้วตื่นเต้นมีอายุยาวกว่า

(ลอนดอนไดอารี่, น.93)

จากทัศนะและมุมมองที่นักวลมนำเสนอไว้ข้างต้นนี้ พบว่าสอดคล้องกับภาพสะท้อนปัญหาในเรื่องแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษาของคนในสังคมไทย โดยนักวลมนำเสนอทัศนะเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ควรมีในสื่อหลักอย่างโทรทัศน์ในประเทศจีน และการแสวงหาความรู้นอกห้องเรียนอย่างเช่นการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์นั้น เป็นตัวอย่างที่นักวลมนำเสนอความหมายเพื่อเสนอแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและช่วยแก้ปัญหาในด้านนี้ผู้อ่านหรือสังคมไทย และทัศนะและมุมมองในเรื่องแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าว ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านและผู้คนในสังคมได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญในการแสวงหาความรู้ การปลูกฝังการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชน อีกทั้งยังเป็นการย้ำเตือนให้คนในสังคมโดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการจัดการเนื้อหาสาระในสื่อหลักอย่างโทรทัศน์อีกด้วยเช่นกัน

4.2.4 ทัศนะ และมุมมองในเรื่องการทำงาน

จากการศึกษาภาพสะท้อนของปัญหาในเรื่องการทำงานที่พบในบันทึกการเดินทางของนักวลมนั้น พบว่ามีสาเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งมาจากการขาดความใส่ใจในการทำงาน และปัญหาเรื่องทัศนคติด้านลบของคนทำงาน ซึ่งเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษาในเรื่องของทัศนะและมุมมองที่นัก

กลมได้สอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้น ก็สามารถพบเจอทศนะและมูมมอ
ในเรื่องการทำงานปรากฏอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยพบว่า ในบันทึกการการเดินทางท่องเที่ยวของนิ้วกลมทั้ง 6 เล่ม ปรากฏทศนะและ
มูมมอในเรื่องการทำงานที่นิ้วกลมได้นำเสนอไว้เป็นจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่อง
โตเกียวไม่มีขา, บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว, บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาล
ประมาณสะตือ, บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน
ไดอารี่ฯ ซึ่งนับได้ว่าทศนะและมูมมอในเรื่องการทำงานนี้เป็นทศนะและมูมมอที่มีปรากฏใน
บันทึกการเดินทางมากที่สุด

ทศนะและมูมมอในเรื่องการทำงานที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิ้วกลมทั้ง 5
เล่มนั้น เป็นทศนะและมูมมอในด้านการงานที่ปรากฏใน 2 มิติ คือ ทศนะและมูมมอในเรื่อง
การทำงานในมิติปัจเจกบุคคล และมิติทางสังคม กล่าวคือ ทศนะและมูมมอในด้านการงานใน
มิติที่เป็นปัจเจกบุคคลนั้น นิ้วกลมมุ่งนำเสนอทศนะในแง่มุมมองของการให้กำลังใจ การสร้างมุ่งมั่น
ตั้งใจเพื่อให้ชีวิตบรรลุยังจุดหมายที่ตั้งไว้ เป็นเสมือนการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่าน ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะตัวผู้เขียนเองก็เป็นคนรุ่นหนุ่มสาว หรือเป็นคนยุค Generation X และ Y (กลุ่มคนที่เกิด
ในช่วงปี พ.ศ 2508 – 2540) เป็นกลุ่มคนที่ไม่เน้นทุ่มเทให้กับการทำงานทั้งหมด แม้จะมีความคิดที่
เปิดกว้างแต่ก็ไม่ชอบพึ่งพาใครและขาดความอดทน อีกทั้งอาจเป็นเพราะกลุ่มคนรุ่น Generation X
และ Y เกิดมาท่ามกลางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทันสมัย ทุกอย่างหมุนเวียนเปลี่ยนผันไปอย่างรวดเร็ว
กว่าในอดีต จนทำให้ความสามารถในการอดทนต่อแรงกดดันในการทำงานมีอย่างจำกัด
(jobsdb.com. ม.ป.ป.)

อีกหนึ่งมิติของทศนะและมูมมอในเรื่องการทำงานที่พบในบันทึกการเดินทางของนิ้ว
กลม คือ ทศนะและมูมมอในเรื่องการทำงานในมิติทางสังคม กล่าวคือ เป็นทศนะและมูมมอที่นิ้ว
กลมนำเสนอถึงลักษณะของการทำงานที่อาจส่งผลต่อผู้อื่น เช่น ความรักและซื่อสัตย์ในอาชีพ การ
ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมการทำงาน เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะขอจำแนกเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

4.2.4.1 ทศนะและมูมมอในเรื่องการทำงานในมิติที่เป็นปัจเจกบุคคล

นิ้วกลมได้นำเสนอทศนะและมูมมอในการมองโลกในเรื่องความฝัน และจุดมุ่งหมาย
ของชีวิต โดยมักใช้วิธีการเปรียบเปรยสิ่งที่เขาพบเจอตลอดการเดินทางในแต่ละครั้ง เชื่อมโยงกับ
สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ความมุ่งมั่น ตั้งใจ และการไม่ยอมแพ้ต่อความยากลำบากต่างๆ ที่พบ
เจอตลอดการเดินทาง ปรับเปลี่ยนเป็นแรงผลักดันเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ มุ่งพาชีวิตให้ไปถึงความ
ฝันและบรรลุเป้าหมายของชีวิตที่วางไว้ โดยนิ้วกลมมักเสนอทศนะเหล่านี้ผ่านการถาม ตอบตัวเอง
และเพื่อนร่วมเดินทางของเขาในระหว่างการเดินทาง ดังเช่นตัวอย่างที่ปรากฏในบันทึกการเดินทาง

เรื่องโตเกียวไม่มีขา นีวกลมได้กล่าวไว้ว่า ในทุกการเริ่มต้นนั้น ไม่ว่าจะทำอะไร เราอาจพบอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่ง นั่นคือ ความยากลำบาก เพราะก่อนที่ทุกอย่างจะเป็นรูปเป็นร่าง มีเพียงความว่างเปล่าเท่านั้นในขั้นตอนแรก แต่นีวกลมก็พยายามสื่อสารสู่ผู้อ่านให้เห็นถึงแรงผลักดันว่า แต่หากไม่ทำอะไรในความว่างเปล่านั้น ก็จะไม่มียะไรก่อสร้างตัวเป็นชิ้นงานออกมา โดยเขาได้ทำการเปรียบเทียบถึงการเดินทางว่า หากไม่เริ่มออกเดินทาง แล้วเมื่อไหร่จะถึงจุดหมายสักที ดึงใจความตอนหนึ่ง ดังนี้

ทุกการเริ่มต้นยุ่ง+ยากเสมอ เพราะสิ่งที่มีอยู่ก่อนการเริ่มต้น
คือ ความว่างเปล่า
เมื่อมองจากจุดเริ่มต้น ดูเหมือนปลายทางจะอยู่ไกลแสนไกล
และเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ตลอดทางถูกขูด้วยสิ่งที่คาดเดา
ไม่ได้ แค่คิดบางคนก็เหนื่อย บางคนก็เมื่อยก่อนออกเดินทาง
เสียแล้ว
แต่ก็จริงอย่างที่คำคมเขากล่าวไว้บนหน้าหนังสือ...
“ถ้าไม่ออกเดินทางเมื่อไหร่จะถึงที่หมาย?”

(โตเกียวไม่มีขา, น.25)

ทศนะเช่นนี้ ผู้วิจัยยังพบในบันทึกการเดินทางเล่มที่สองของเขาด้วยเช่นกัน นั่นคือ บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว นีวกลมพยายามที่จะบอกให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงแรงผลักดันความกล้าที่จะเริ่มต้นทำอะไรใหม่ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในชีวิตที่วางไว้ นีวกลมได้แสดงทศนะให้เห็นถึงแรงบันดาลใจเพื่อให้กล้าที่จะคิด และทำอะไรใหม่ๆ โดยเสนอทศนะไว้ในทำนองที่ว่าทุกอย่างเริ่มต้นจากตัวเราเป็นสำคัญ หากอยากที่จะเดินตามความฝัน หรือเพื่อให้ชีวิตบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ตัวเราเองนั้นจะต้องเริ่มลงมือทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บางครั้งการเดินทางก็ต้องเริ่มจากตัวเอง คล้ายๆ กับเรื่องอื่นในชีวิตที่เรา
พลาดโอกาสไป แล้วมักโทษโน่น โทษนี่พัลวันวุ่นวาย
แต่ที่จริงแล้ว, เราเองต่างหากที่ไม่ “เริ่ม”

(กัมพูชาพริบตาเดียว, น.24)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าในบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ นอกจากจะพบทศนะในเรื่องแรงบันดาลใจ และจุดหมายหมายในชีวิต มีความมุ่งมั่นเพื่อนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นเกราะป้องกันความย่อท้อที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการทำงาน หรือระหว่างเส้นทางสู่ความสำเร็จซึ่งพบได้เป็นจำนวนมากแล้ว ยังพบทศนะที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง การอดทนต่ออุปสรรคต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาในบันทึกการ

เดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือเป็นเรื่องราวของการเดินทางเพื่อพิชิตเขานิมาลัยตามความตั้งใจของนิ้วกลมและเพื่อน ดังนั้นตลอดระยะเวลาในการเดินทางเขาจึงมักพบกับความยากลำบาก และอุปสรรคที่เขาและเพื่อนไม่คาดคิด นิ้วกลมได้หยิบยกเอาเหตุการณ์ และอุปสรรคต่างๆ ที่พบเจอตลอดการปีนเขาสะท้อนและสอดแทรกทัศนคติในเรื่องของความมุ่งมั่น ตั้งใจ พยายาม อดทน และสร้างกำลังใจผู้อ่าน ผ่านการบอกเล่าถึงเหตุการณ์ความยากลำบากที่เกิดขึ้นตลอดการปีนเขาของเขาและเพื่อน โดยนิ้วกลมได้เปรียบเทียบว่าซึ่งเส้นทางเหล่านั้นไม่ต่างอะไรกับการเส้นทางพิชิตความฝันของแต่ละคน ที่ต้องอาศัยทั้งกำลังกาย และกำลังใจ ความพยายามตั้งใจ และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ ในชีวิต เพื่อบรรลุสู่จุดหมายของแต่ละคน ซึ่งนิ้วกลมได้บันทึกไว้ตลอดการเดินทางพร้อมทั้งแสดงทัศนคติผู้อ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บางครั้ง ในห้วงยามที่ถูกบังคับให้ต้องหาทางออก เราอาจ
ได้เจอทางเส้นอื่นที่มุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน
ขอแค่เราเชื่อว่า ทางไม่ตัน เท่านั้นก็พอ

(เนปาลประมาณสะดือ, น. 212)

การเดินทางทำให้เรารู้ตัวว่าเราอ่อนแอ แพ้กระทั่งเส้นทางชัน
เพียงไม่กี่เมตร-เราก็ไม่สามารถเอาชนะมัน ได้!
การหยุดพักบ่อยๆ ดีกว่าการหยุดพักนานๆ เพราะเวลาหยุดพักนาน
แล้วเราจะรู้สึกสบายจน ไม่อยากออกเดินต่อ และพานจะลืมหืมความ
เหน็ดเหนื่อยที่ผ่านมา ทำให้เมื่อเริ่มออกเดินจะรู้สึกเหนื่อยง่าย
ถ้าเร็ว แต่ที่สำคัญลืมหืมไม่ได้เลยคือ เมื่อรู้สึกเหนื่อย เราควรจะพัก
เพราะฝืนเดินต่อไปก็คงได้อีกไม่ไกลเท่าไรหรอก
แต่กระนั้น เราก็ควรหยุดพักเมื่อเหนื่อยจริงๆ เพราะทุกครั้ง
ที่หยุดพัก ก็ไม่ต่างจากการถ่างจุดหมายออกให้ไกลขึ้น เมื่อไม่เดิน
ระยะระหว่างเรากับจุดหมายก็ไม่หดสั้นลง ยังไม่ต้องคิดไปถึงว่า
เมื่อเราหยุดและคนอื่นเดินต่อ
เมื่อหายเหนื่อยแล้ว จึงควรออกเดินต่อโดยเร็ว

(เนปาลประมาณสะดือ, น. 220)

คนที่น่าเศร้าอาจเป็นคนที่ไม่รู้ที่ทางขึ้นเขาถูกนั้นอยู่ตรงไหน
แต่คนที่น่าเศร้าใจยิ่งกว่า คือ คนที่เห็น “มันอยู่ตรงนั้น” แต่
ถอดใจไม่ก้าวเท้าออกเดิน
ใช่ – น่าเสียดาย เพราะสุดท้ายเราจะไม่มีวันได้รู้เลยว่า ถ้า

วันนั้นเราเริ่มไต่ขึ้นไป เหตุการณ์จะเป็นเช่นไรบ้าง
และถ้าขึ้นชื่อว่า “ภูเขา” เราต้องรีบไต่ตอนที่ยังมีแรง

(เนปาลประมาณสะตือ, น.373)

อย่างไรก็ตาม นีวกลมยังได้พยายามบอกผู้อ่านในมุมมองกลับกันด้วยว่า ไม่ใช่เพียงแค่ทุกคนควรพยายามผลักดันตัวเองไปสู่จุดมุ่งหมายในชีวิตเพียงเท่านั้น แต่สำหรับบางคน การเดินทางไปตามเส้นทางที่ตนเห็นว่าดี แม้จะไม่ได้เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด หรือเป้าหมายที่ต้องพิชิต ก็ถือได้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายของตนแล้ว

ทศนะในเรื่องความฝัน และจุดมุ่งหมายในชีวิตเพื่อเป็นหลักชัยในการทำงานยังปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น ซึ่งเป็นบันทึกการเดินทางตอนที่นีวกลมได้ไปทำงานที่ประเทศจีนอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง และได้ลองนั่งรถไฟไปเที่ยวแบบไม่ได้มีการวางแผนใดๆ ไว้ล่วงหน้า โดยในระหว่างการเดินทาง เขาได้บันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่พบเจอ และแสดงทศนะ มุมมองต่างๆ ไว้ เช่นทุกครั้งที่เขาออกเดินทาง นีวกลมได้เสนอไว้ว่า เมื่อเราออกก้าวเดิน บนเส้นทางนั้นเหล่านั้น อาจเปรียบเสมือนป่ารกชัฏเต็มไปด้วยอุปสรรคต่างๆ มากมายที่ตัวเราเองต้องฝ่าฟันไปให้ได้ด้วยตัวเอง ความสับสนและความไม่ชัดเจนในเส้นทางที่เลือกเดิน อาจเป็นอีกอุปสรรคที่พบเจอ แต่การอดทนและแสวงหาคือวิธีการนำไปสู่จุดหมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความเป็นไปได้ที่นับหมื่นแสนวางตัวอยู่เบื้องหน้า เหมือน
หนุ่มสาวเหล่านั้นถูกทิ้งไว้กลางทุ่งหญ้ารกชัฏ ยังไม่มีใครวางทาง
ยังไม่มีเส้นทางให้ก้าวไป มองมุมหนึ่งคือทุกเส้นทางล้วนรอให้
ดวงตาก ทุกเส้นทางล้วนเป็นไปได้ มองอีกมุมย่อมเป็นสถานการณ์
แห่งความสับสนยิ่ง เพราะไม่มีทางที่แน่ชัดให้ก้าวเดิน ต้องยื่นมือ
ออกไปหักกิ่งไม้และดวงตากด้วยตนเอง
ความเป็นไปได้กับความสับสนเป็นสิ่งเดียวกัน ต่างก็แค่ชื่อเรียก
แต่ทั้งสองสิ่งนั้นต่างก็ต้องการสิ่งหนึ่งเหมือนกัน สิ่งนั้นคือการแสวงหา
เราต่างคาดหวังว่าที่ปลายทางรถไฟจะมีสิ่งที่ซ่อนอยู่
เราต่างคาดหวัง
บางคนพบสิ่งนั้น มีบ้างที่เมื่อไปถึงปลายทางแล้วยังต้อง
เดินทางต่อ

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, น.37)

นอกจากนี้ นีวกลมยังได้เสนอทศนะในด้านนี้เพิ่มเติมอีกด้วยว่า ไม่ใช่เพียงแค่การมุ่งหน้าเดินเพื่อให้ถึงจุดหมายเท่านั้นที่เป็นสิ่งสำคัญ แต่การเก็บรายละเอียดในระหว่างทางที่เดินก็

สำคัญไม่แพ้กัน นีวกลมได้พยายามสื่อสารให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสำคัญของระหว่างทางที่จะเดินไปสู่จุดหมายที่วางเอาไว้ว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการบรรลุถึงเป้าหมาย ทั้งนี้รวมไปถึงการใส่ใจในบุคลิกหรือในในความหมายของการไม่เห็นแก่ตัวในการทำงาน ก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วยเช่นเดียวกัน โดยได้เปรียบเทียบกับการใช้ชีวิตที่นีวกลมพยายามสื่อให้เห็นว่าการใช้ชีวิตในแต่ละวันให้มีความสุขจนกระทั่งถึงจุดหมายปลายทางนั้นก็เป็สิ่งที่จำเป็นเหมือนกัน ดังตัวอย่างในตอนที่มีชื่อว่า ก่อนถึงซึ่งจุดหมาย ในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น ดังนี้

เปรียบไปก็เหมือนแบบจำลองชีวิต เราต่างใช้เวลาไปกับ

“ระหว่างทาง” มากกว่า “จุดหมาย” เสมอ

จริงๆ แล้วชีวิตกับการเดินทางก็มีส่วนคล้ายกันอยู่มาก

เรากำหนดจุดหมายไว้ล่อใจให้ตัวเองอยาก “เดินหน้า” ต่อไป เรายึด

จุดหมายในชีวิตก็เพื่อจะได้มีคำตอบให้ตัวเองว่าจะหายไปทำไม

แต่จริงๆ แล้วจุดหมายแท้จริงที่ใครๆ ก็รู้และใครๆ ก็อยากทำให้สำเร็จ

ก็คือการมีความสุขกับทุกวันของชีวิต

เป็นจุดหมายที่อยู่ในวิถีทาง

เป็นการเดินทางกับความสุข ซึ่งต่างกันอย่างมากกับการ

เดินทางมุ่งหน้าสู่ความสุข เพราะแบบหลังนั้น เราต้องรอให้ถึงวันที่

ไปถึงจุดหมาย จึงจะมีความสุขครั้งใหญ่ๆ ได้หนึ่งหน

ใครที่ยังเดินหน้าหาความสุข ย่อมพบว่าความสุขนั้นอยู่อีก

ไกล กระทั่งอาจหาไม่เจอ

ผู้ที่ไม่ตามหาต่างหากที่จะค้นพบ

หากดวงตาของเราเอาแต่จับจ้องไปยังยอดเขาสูงใหญ่

แล้วจะเหลืออะไรไว้มองดอกไม้ที่สวยงามตรงหน้า

(นั่งรถไฟไปผู้เย็น, น.217-219)

ผู้วิจัยยังพบทัศนคติเช่นเดียวกันนี้ในบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ ในตอนที่มีชื่อว่า Live Your Life ซึ่งนีวกลมได้เสนอทัศนคติในเรื่องนี้ไว้ในประเด็นที่ให้อ่านได้ทำความเข้าใจว่าเหตุใดเราจึงควรมีความฝัน นีวกลมได้พยายามชี้ให้เห็นว่า เราออกเดินทางออกเดินทางเพื่อตามหาตัวตน หรือค้นพบจุดหมายของชีวิต โดยในระหว่างทางนั้นเราจึงใช้ชีวิตไปกับแวดล้อมรอบตัวด้วยพร้อมๆ กันด้วย การออกไปเที่ยวและพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง พบเจอผู้คนใหม่ๆ เพื่อจะตามหาตัวเอง หรืออาจสูญเสียความเป็นตัวเองไปบ้างในบางครั้ง แต่ทั้งหมดนี้ก็เพื่อให้เห็นโลกใหม่ต่าง

จากใบเดิมที่เราเดินออกมา เพื่อที่จะพบเจอความฝัน หรือความมุ่งหวัง หรือแม้กระทั่งเพื่อค้นพบตัวเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เราเก็บกระเป๋าออกจากบ้านกันทำไม

นักสะพายเป้บางคนออกเดินทางเพราะอยากเจอคนใหม่ๆ

บางคนออกไปตามหาความฝัน บางคนออกไปตามหาตัวเอง (ฟังดูแปลกๆ แต่บางทีคนเราก็ไม่รู้เหมือนกันว่าไปทำตัวเองหล่นหายไว้ที่ไหน หรือมีตัวเราขึ้นรออยู่ระหว่างทางที่ไหนสักที่ที่กำลังเป็นอยู่ที่นี่ไม่ใช่ตัวฉัน) ขณะที่บางคนกลับไปทำตัวเองหล่นไว้ระหว่างทาง ผมชอบตัวหนังสือสีฟ้าบนพื้นสีเหลืองที่เขาเขียนเอาไว้ข้างผนัง

go travel, see the sights, drink with friends,

do day trips, meet new people, learn a language,

find yourself, lose yourself, see the world.

มันเป็นบทคัดย่อสั้นๆ ของการเดินทาง

และ-ใช่ เหมือนที่เขาเขียนตัวใหญ่เอาไว้ในบรรทัดสุดท้าย

live your life

จงใช้ชีวิต

(ลอนดอน ไดอารี่, น.119)

นอกเหนือจากทัศนะและมุมมองในเรื่องการทำงานในมิติปัจเจกบุคคลในแง่มุมมองของการให้กำลังใจ การสร้างความมุ่งมั่นให้กับตัวเองแล้ว นีวกลมยังได้นำเสนอในแง่มุมมองของความรักและความซื่อสัตย์ในอาชีพด้วยเช่นกัน ดังตอนที่มิชิชื่อว่า พัดริสเซีย ในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตุ๋เยิน ที่นีวกลมได้บรรยายถึงการแสดงรำพัดของนักแสดงสาวชาวรัสเซียที่ทำการแสดงด้วยใบหน้าเรียบเฉย นีวกลมได้สื่อสารสู่ผู้อ่านด้วยการเสนอทัศนะให้เห็นว่างานที่เราทำอยู่นั้นไม่เพียงแต่ต้องอาศัยถนัดในการทำงานเท่านั้น แต่ความรักและความสุขที่มีต่องานที่ทำการก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วยเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างที่นีวกลมได้บันทึกไว้ดังนี้

ผมคิดถึงใบหน้าแน่นิ่งของพวกเขาแล้วนี่ก็ถึงรอยยิ้มของเด็กๆ

ที่เล่นสเกตกันบนผิวแม่น้ำซงฮวา มันเป็นความรู้สึกที่ช่างแตกต่างกัน

เหลือเกิน พวกเขาอาจเคยเล่นสเกตน้ำแข็งด้วยรอยยิ้มกว้างแบบนั้น

มาแล้วเช่นกัน เพราะถ้าไม่รักและไม่สนุกที่จะเล่นสเกต พวกเขาคง

ไม่มีฝีมือขนาดนี้ แต่มันก็มักจะเป็นเช่นนี้ ความรู้สึกเวลาที่เรากำลัง

ด้วยความสนุกนั้นต่างจากการทำเพื่อแลกกับเงินเพื่อดำรงชีพ

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, น.213)

ทัศนะและมุมมองในเรื่องการทำงานในมิติปัจเจกบุคคลนี้ จะเห็นได้ว่า นีวกลมได้นำเสนอทัศนะในเรื่องของความมุ่งมั่น ตั้งใจ ความอดทน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย หรือประสบความสำเร็จในงานที่ทำ รวมทั้ง ความรักและความซื่อสัตย์ในงานก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่พึงระลึกถึงอยู่เสมอ นอกจากนี้ การใส่ใจผู้อื่นหรือใส่ใจในรายละเอียดอื่นๆ ในระหว่างเส้นทางสู่ความสำเร็จนั้นก็ เป็นเรื่องจำเป็นในสังคมการทำงานในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

4.2.4.2 ทัศนะและมุมมองในเรื่องการทำงานในมิติทางสังคม

นอกจากนี้ ทัศนะ และมุมมองในการทำงานในมิติปัจเจกบุคคลที่นีวกลมมุ่งนำเสนอแรงบันดาลใจ ความมุ่งมั่นตั้งใจ และความอดทนในการทำงานแล้วนั้น ทัศนะและมุมมองในเรื่องการทำงานในมิติทางสังคมยังเป็นอีกหนึ่งทัศนะที่ผู้วิจัยพบในบันทึกการเดินทางของนีวกลมด้วยเช่นกัน โดยนีวกลมได้นำเสนอทัศนะและมุมมองดังกล่าวไว้ว่าในแง่มุมของการทำงานที่จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ไม่คิดถึงเพียงแต่ผลประโยชน์ส่วนตนเพียงฝ่ายเดียว ดังเช่นในตอนที่มีชื่อว่า กวางของเขา เขาของกวาง จากบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น ซึ่งนีวกลมได้พบกับเหตุการณ์ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งที่มีอาชีพเลี้ยงกวางเพื่อนำเขากวางไปขายแลกเงิน โดยเขาได้สนทนากับคุณลุงเจ้าของกวางเหล่านั้น จึงทำให้ได้รู้และเห็นถึงขั้นตอนของอาชีพนี้ โดยนีวกลมไม่เพียงแต่เสนอทัศนะที่สะท้อนถึงการทำงานที่ควรให้ความสำคัญทั้งฝ่ายเจ้าของกิจการและฝ่ายลูกจ้างเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทัศนะในเรื่องการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งหากทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญและให้เกียรติกันและกันแล้ว ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง อีกทั้งยังสามารถช่วยลดความขัดแย้ง ความไม่พอใจที่อาจเกิดขึ้นได้ในสังคมการทำงานอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เลี้ยงไว้เพื่อผลิต “ผลิตภัณฑ์” นำไปตู้เงิน

หากประสิทธิภาพในการผลิตไม่ดีนัก ก็ได้เวลาลงดาบ หาก

แก้ตัวไปก็ได้เวลามาเอาเลือด ความหมายและคุณค่าของเรา หาก

มันเท่ากับเงินล้วนๆ มันจะคู่แข่งแล้งเงินไปไหม

ว่าแต่เรา-มนุษย์ที่มีขนาดสองใหญ่กว่าสัตว์เหล่านั้น เคยคิด

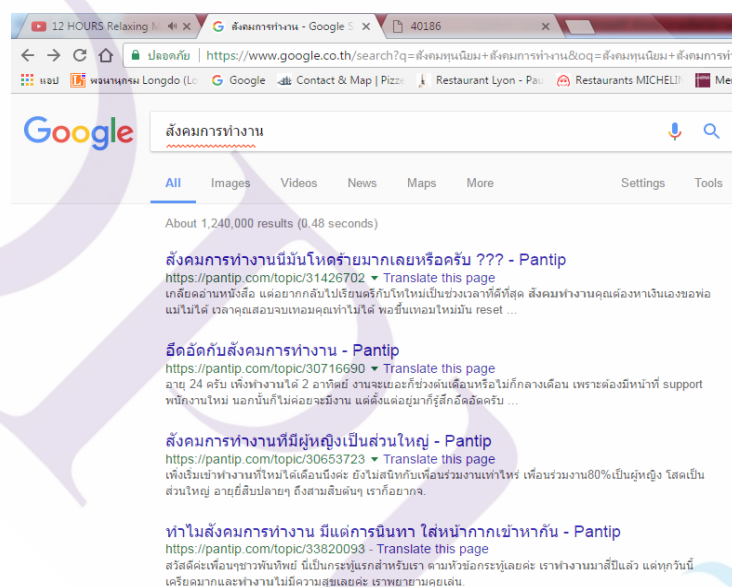
กันบ้างไหมว่า

ไม่ใช่ลำพังแค่เราที่เลี้ยงมัน ในทางกลับกัน มันก็เลี้ยงเรา

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, น.285)

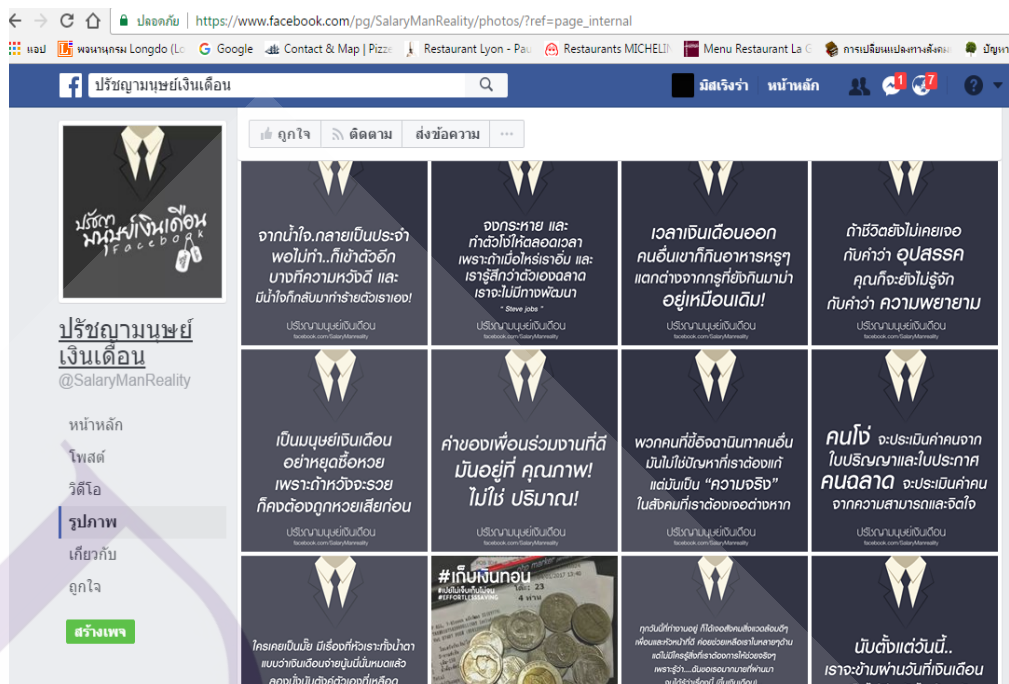
จากทัศนะและมุมมองในเรื่องการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลที่มุ่งเน้นให้คนมีแรงผลักดัน มีความมุ่งมั่นและอดทนต่อสิ่งต่างๆ และทัศนะมุมมองในเรื่องการทำงานในมิติทาง

สังคมที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นนั้น ผู้วิจัยสังเกตว่า นวัตกรรมพยายามสะท้อนและนำเสนอทัศนะทั้งสองส่วนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งนี้เพราะการกระทำส่วนบุคคลย่อมส่งผลต่อการกระทำต่อส่วนรวมเสมอไม่มากก็น้อย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบในด้านดี หรือด้านลบก็ตาม ทัศนะเหล่านี้เป็นเสมือนแรงจูงใจและการกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในชีวิตการทำงาน เพราะเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบทในยุคดิจิทัลเพิ่มเติมก็พบความไม่พอใจในสังคมการทำงานที่มักมีการระบายความอัดอั้นเหล่านั้นในโลกโซเชียลได้อย่างชัดเจน หรือตามสื่อ Social Media ในปัจจุบันที่มีเพจต่างๆ นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการทำงานสะท้อนความจริงทางสังคมการทำงานของคนในยุคดิจิทัล ที่เห็นตัวอย่างได้ชัดเจนที่สุด คือ ในสื่อ Social Media อย่าง Facebook ดังรูปตัวอย่างข้างล่างนี้

ภาพที่ 4.9 ภาพแสดงกระทู้ที่แสดงความคิดเห็น และการระบายความรู้สึกอัดอั้นในสังคมการทำงานในปัจจุบันบนสื่ออินเทอร์เน็ต

ที่มา: Google Search/สังคมการทำงาน : เข้าถึง 22 มิถุนายน 2560

ภาพที่ 10 ภาพแสดงหน้าเพจประชุมนุษย์เงินเดือน ที่มียอดผู้ติดตามจำนวน 348,935

ที่มา: Facebook ประชาชนมนุษย์เงินเดือน : เข้าถึงเมื่อ 22 เมษายน 2560

จากตัวอย่างทัศนคติและมุมมองในเรื่องการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวมในข้างต้น จะเห็นได้ว่านี่วกลมได้นำเสนอทัศนคติและมุมมองสอดคล้องกับภาพสะท้อนปัญหาสังคมในการทำงานที่ปรากฏอยู่ในบันทึกการเดินทางของเขา เสมือนเป็นการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาในการทำงานแก่ผู้อ่านทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเริ่มต้นจากตัวเอง ดังเช่นการนำเสนอทัศนคติในมิติปัจเจกบุคคล และการนำเสนอทัศนคติในมิติส่วนรวมที่ทุกคนในสังคมการทำพึ่งตระหนักและร่วมกันปฏิบัติ โดยนี่วกลมยังคงใช้วิธีการนำเสนอที่เขาค้นพบเจอในการเดินทางมาเป็นองค์ประกอบในการทำการสื่อสารทัศนคติและมุมมองดังกล่าวนี้สู่ผู้อ่านของเขา ซึ่งทัศนคติและมุมมองทั้งสองมิตินี้ มีเนื้อหาที่เน้นการกระตุ้นเตือนและสร้างกำลังใจให้แก่ผู้อ่าน เป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในสังคมการทำงาน และสังคมในด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

4.2.5 ทัศนคติและมุมมองด้านศิลปวัฒนธรรม

จากภาพสะท้อนปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนี่วกลม แสดงให้เห็นถึงสาเหตุหลักของปัญหาทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยที่เกิดขึ้นนั้นมีที่มาจากจากการขาดการสนับสนุนที่มากพอทั้งจากภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงคนไทยทุกคนในสังคม และแม้ว่าใน

ปัจจุบันภาครัฐจะมีนโยบายในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในทุกแขนง รวมถึงความพยายามในการปลูกฝังค่านิยมในการรักษาวัฒนธรรมไทยเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้ชัดในปัจจุบันที่คณะรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีโครงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งตลาดน้ำคลองผดุงกรุงเกษมที่เน้นขายสินค้าพื้นเมืองหรือสินค้าโอท็อป (OTOP) ขึ้นกลางกรุงเทพฯ สิ่งเหล่านี้ก็ยังคงเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งในการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ สิ่งที่สำคัญกว่าคือจิตสำนึกในความรักและหวงแหนสมบัติของชาติที่คนไทยในสังคมพึงมีน่าจะเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งในการอนุรักษ์ และทำนุบำรุง สืบสานศิลปวัฒนธรรมของไทยไว้ได้อย่างยั่งยืน

ในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็นเป็นบันทึกการเดินทางเพียงเล่มเดียวที่ผู้วิจัยพบทัศนคติและมุมมองในเรื่องศิลปวัฒนธรรม โดยนักกลมได้เสนอทัศนะในเรื่องของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติไว้ในตอนที่มิซึซึว่า เห็นซังยิม ยิมตามซัง ซึ่งนักกลมได้สนทนากับเพื่อนร่วมเดินทางของเขาถึงเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศจีนที่ยังคงมีการปลูกฝังสู่คนรุ่นหลังในปัจจุบัน พร้อมทั้งได้แสดงทัศนะส่วนตัวไว้ด้วยว่า ไม่เพียงแต่การหลงใหล และชื่นชมศิลปวัฒนธรรมของชาติตนเพียงเท่านั้น แต่การเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมของชาติอื่นก็เป็นเรื่องที่ดีที่พึงกระทำด้วยเช่นกัน เสมือนเป็นการแสดงทัศนะในเรื่องการปลูกฝังค่านิยมในการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติตนที่นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่แล้ว การรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นอย่างสมเหตุสมผลก็เป็นสิ่งที่พึงกระทำด้วยเช่นกันทั้งนี้เพื่อเป้าหมายในการเรียนรู้ และทำความเข้าใจผู้คนในสังคมอื่น ดังใจความตอนหนึ่ง ดังตัวอย่างนี้

“อิม ขอบนะ จีนมีเงินอยู่เยอะดี แล้วพวกเด็กๆ ก็รู้จักเยอะ
 มากเลยนะ อย่างเธอรู้เยอะมาก เราว่าจีนมีดีตรงนี้นะ รากแข็งแรง
 และคนรุ่นใหม่ยังเรียนรู้สิ่งดีๆ อยู่ไม่ขาด”
 “เด็กๆ เดียวนี้ก็ไม่ค่อยรู้แล้วละ เริ่มเห็นว่าวัฒนธรรมตะวันตก
 ดีกว่าและอยากเอาอย่าง ถึงบอกไฉนฉันชอบเพลงนี้”
 ผมชอบคนที่ภูมิใจในวัฒนธรรมของตัวเอง แต่ก็ต้องระวัง
 ไม่ให้ความภูมิใจมาทำให้ตาบอดจนมองไม่เห็นความดีงามของ
 วัฒนธรรมอื่น เพราะจะว่าไป วัฒนธรรมนั้น ไม่มีสูง-ต่ำ ไม่มีดี-แย่
 แต่มันเกิดมาอย่างถูกต้องทางของมันแล้ว ในดินแดน ภูมิอากาศ
 ภูมิประเทศ และประวัติศาสตร์ของแต่ละสถานที่ น่าสนุกดีที่จะได้
 เรียนรู้และทำความเข้าใจ

(นั่งรถไฟไปผู้เย็น, น.105)

ทัศนคติและมุมมองในด้านศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนี้่วกมลนี้ แม้จะมีปริมาณเล็กน้อย แต่ก็เป็นส่วนต่อขยายของภาพสะท้อนปัญหาสังคมในด้านศิลปวัฒนธรรมที่นี้่วกมลได้นำเสนอไว้ ซึ่งสามารถช่วยสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านเพื่อเห็นถึงความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรมของชาติที่ควรได้รับความสนใจ ให้ความสำคัญและร่วมกันสนับสนุนในทุกภาคส่วน อีกทั้งช่วยสร้างความรู้สึกรัก และหวงแหนสมบัติของชาติให้เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเกราะป้องกันปัญหาทางศิลปวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นได้ และที่สำคัญไม่เพียงแต่ช่วยย้าให้เห็นถึงปัญหาสังคมในเรื่องศิลปวัฒนธรรมที่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมเท่าที่ควรแล้ว ยังเชื่อมโยงไปสู่มุมมองในมิติของการแสดงความเคารพและการให้เกียรติในวัฒนธรรมของชาติอื่นด้วยเช่นกัน

4.2.6 ทัศนคติและมุมมองด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพสะท้อนปัญหาด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนี้่วกมลดังตัวอย่างในข้อ 4.1 นั้น นี้่วกมลไม่เพียงแต่สะท้อนสภาพแวดล้อมที่เขาเจอในระหว่างการเดินทางเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมของสังคมไทยเพียงเท่านั้น นี้่วกมลยังได้นำเสนอทัศนคติและมุมมองในด้านนี้ไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งพบทัศนคติและมุมมองในด้านสิ่งแวดล้อมเพียง 1 เล่มเท่านั้นจากบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น โดยนี้่วกมลได้เชื่อมโยงภาพปัญหาสังคมด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้เข้ากับสภาพสังคมทุนนิยมในปัจจุบัน กล่าวคือ นี้่วกมลได้เสนอทัศนคติและมุมมองในด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ว่าเป็นเสมือนการเอาโรคเอาเปรียบและเบียดเบียนธรรมชาติที่มากเกินไปจนความพอดีเพียงเพราะนึกถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งผลกระทบที่ตามมาไม่เพียงแต่เกิดขึ้นกับส่วนรวมและธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังสะท้อนกลับสู่ตนเองด้วยเช่นกัน ดังเช่นตัวอย่างดังต่อไปนี้

มองทะเลต้นไม้ตรงหน้าแล้วก็พยายามคิดเข้าข้างคนตัด
พยายามอย่างที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ไม่มีวันเห็นด้วยกับการตัดไม้
มากมายขนาดนี้ ผมว่ามนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อความ
อยู่รอดของตัวเองมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ และจะว่าไป เราก็เป็นส่วน
หนึ่งของธรรมชาติ เรามีสิทธิ์ที่จะพึ่งพากันได้ แต่ในสมัยนั้น
มนุษย์คงพึ่งพาธรรมชาติเพียงเพื่ออยู่รอด ต่างจากยุคนี้ที่มนุษย์
เอาเปรียบธรรมชาติเพราะอยากรวย
มันเกินไปกว่าความหมายของคำว่าอยู่รอด มันคือการสะสม
และปรนเปรอ

.....

เพราะหากจะว่าไป ถ้าเราคิดดูดีๆ ไม้ที่ตายแล้วก็ใช้ว่าจะไม่
งอกเงยอีก เพียงแค่มันไม้ได้งอกเงยออกเป็นกิ่งก้านใบ แต่มันงอกเงย
ไปเป็นเฟอร์นิเจอร์ เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไม้สอย ก่อสร้างเป็น
บ้านเรือน กระทั่งพื้นฐานที่สุด คือเป็นฟืนเพื่อเผาขับไล่ความหนาว
ในพื้นที่หนาวเหน็บและห่างไกลเช่นนี้
และสิ่งเหล่านั้นก็คือส่วนหนึ่งในชีวิตของเรา
คนเรา – ที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ
เพียงแค่ว่าเราจะฉลาดเกินไป ฉลาดจนแยกตัวเองออกจาก
สัตว์น้อยใหญ่ แยกตัวเองออกจากผืนป่า ท้องฟ้า และมหาสมุทร
แยกตัวเองออกจากธรรมชาติ และหมกตัวอยู่ในห้องที่กำลังเปิดแอร์ฯ
เย็นฉ่ำ ไม่สนใจว่าใครจะเป็นจะตายนอกห้อง ไม่สนกระทั่งลูกหลาน
ตัวเองในอีกร้อยปีถัดไป
จะสนก็แต่ความสุขสบายในทุกวันนี้ กับกระดาษแผ่นบางๆ
ที่มีตัวเลขในมือ
แล้วยึดถือว่านั่นคือความจริง

(นั่งรถไฟไปตู้เย็น, น.257-258)

ทัศนะและมุมมองในด้านสิ่งแวดล้อมนี้ นอกจากทัศนะข้างต้นที่นิ้วกลมได้นำเสนอไว้
แล้ว ผู้วิจัยยังพบว่านิ้วกลมยังได้มีการเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องของค่านิยมทางวัตถุ การบริโภคนิยมที่มี
ปรากฏในสังคมด้วยเช่นกัน ความต้องการที่มากเกินไปจนความพอดีจนกลายมาเป็นการเอาเปรียบ
ธรรมชาติชี้ให้เห็นถึงผลกระทบในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับสังคม และ
ผลกระทบที่เกิดกับธรรมชาติจนกลายเป็นภาวะวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติที่พบได้ในปัจจุบันนี้อีก
ด้วย

กล่าวโดยสรุป นิ้วกลมมักจะมีการนำเสนอทัศนะและมุมมองอยู่ในทุกตอนของบันทึก
การเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขา ซึ่งเป็นลักษณะเด่นในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม โดย
ทัศนะและมุมมองที่ปรากฏทั้งหมดในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ ทัศนะและมุมมองในการ
มองโลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง ทัศนะและมุมมองในเรื่องการให้ความเคารพ
ผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ ทัศนะและมุมมองในเรื่องแหล่งการเรียนรู้ ทัศนะและการ
มุมมองด้านการทำงานในมิติที่เป็นปัจเจกบุคคล และส่วนรวม ทัศนะและมุมมองในด้าน

ศิลปวัฒนธรรม และทัศนคติและมุมมองในเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ตารางสรุปผลทัศนคติและมุมมองในแง่มุมด้านต่างๆ ที่นักวลมได้นำเสนอไว้ จำแนกตามที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม

ทัศนคติและมุมมองที่นักวลมได้นำเสนอ	บันทึกการเดินทางเรื่องที่พบ
1.ด้านความเป็นอนิจจัง, ความไม่เที่ยง และการเปลี่ยนแปลง	บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะตี้ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
2.ด้านการให้ความเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ และ บันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
3.ด้านการเรียนรู้	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเย็น และ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ
4.ด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะตี้ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเย็น และ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ
5.ด้านศิลปวัฒนธรรม	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเย็น
6.ด้านสิ่งแวดล้อม	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเย็น

จากตารางสรุปทัศนคติมุมมองในด้านต่างๆ ที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนักวลม จะเห็นได้ว่าทัศนคติและมุมมองด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม เป็นทัศนคติและมุมมองที่ผู้วิจัยพบได้มากที่สุด ซึ่งสามารถพบได้ในบันทึกการเดินทางจำนวน 5 เล่ม

รองลงมา คือ ทัศนคติและมุมมองในเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง ตามมาด้วยทัศนคติและมุมมองทางสังคมในเรื่องของการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งสามารถพบทัศนคติทั้งสองเรื่องได้ในปริมาณที่เท่ากัน คือ พบในบันทึกการเดินทางจำนวน 4 เล่มด้วยกัน และทัศนคติและมุมมองในเรื่องการเรียนรู้ พบในบันทึกการเดินทางจำนวน 2 เล่ม ตามลำดับ

สำหรับทัศนะและมุมมองในเรื่องศิลปวัฒนธรรม และทัศนะและมุมมองในเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นทัศนะและมุมมองที่มีปรากฏในปริมาณน้อยที่สุด กล่าวคือ ผู้วิจัยพบทัศนะทั้งสองเรื่องนี้ในบันทึกการเดินทางเพียงหนึ่งเล่มเดียวเท่านั้น และยังปรากฏอยู่ในบันทึกการเดินทางเล่มเดียวกันด้วย นั่นคือ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาส่วนใหญ่ของบันทึกการเดินทางเรื่องนี้ ไม่เพียงแต่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับชีวิตเพียงเท่านั้น แต่นักกมลยังมีการเชื่อมโยงเข้าสู่สถานการณ์และสิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้น อีกทั้งช่วงเวลาที่นักกมลได้เขียนบันทึกการเดินทางเรื่องนี้เป็นช่วงที่เขาอยู่ในวัยทำงาน เป็นผู้ใหญ่มากแล้ว การเดินทางไปทำงานยังต่างแดนและวิถีชีวิตที่เพิ่มขึ้นนี้ อาจทำให้เนื้อหาโดยรวมของบันทึกการเดินทางค่อนข้างมีขอบเขตที่กว้างมากขึ้น กล่าวคือ พบทัศนะและมุมมองหลากหลายด้านมากขึ้น ซึ่งในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น สามารถพบทัศนะและมุมมองมากที่สุดถึง 4 เรื่องด้วยกัน ดังที่นักกมลได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“...เรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็นฯ เรื่องนี้เราเริ่มโตขึ้นแล้ว มันเป็นงานเขียนที่เราเขียนในระหว่างที่เราไปทำงานอยู่ที่เมืองจีน เพราะฉะนั้น เนื้อหามันเลยจะดูแบบใดๆ หน่อย เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตมากขึ้น” (ศราวุธ เสงส์สวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

จากทัศนะและมุมมองที่นักกมลได้นำเสนอไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มนี้ สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการเสนอแนะแนวทางเพื่อขจัดหรือลดทอนความรุนแรงของปัญหาสังคมต่างๆ ที่ได้สะท้อนภาพปัญหาไว้ในงานเขียนบันทึกการเดินทางดังเนื้อหาที่ได้กล่าวถึงในข้อ 4.1 ซึ่งทัศนะและมุมมองดังกล่าวนี้ นักกมลได้สื่อสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ถึงปัญหาสังคมในแต่ละด้าน ดังเช่น ทัศนะในเรื่องการทำงานที่นักกมลได้นำเสนอไว้ว่าผู้คนในสังคมการทำงานในปัจจุบันมีทัศนคติด้านลบมากขึ้น และเมื่อผู้วิจัยศึกษาบริบททางสังคมก็พบสถานการณ์การระบายความอัดอั้นในการทำงานในโลกโซเชียลได้อย่างชัดเจนในปัจจุบัน หรือ ทัศนะในเรื่องการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งทัศนะในเรื่องนี้ผู้วิจัยพบได้มากในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งเป็นบันทึกการเดินทางที่นักกมลมีความตั้งใจส่งสารบางอย่างสู่ผู้อ่านท่ามกลางบริบทสังคมในขณะนั้น ดังเช่นใจความตอนหนึ่งที่นักกมลได้เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“งานที่เราตั้งใจใส่ทัศนะลงเป็นบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย เพราะเป็นงานที่ลึกลับรายการฝันที่ชีวิต และตั้งใจที่จะสื่อสารบางอย่างกับสังคม เพราะคิดว่ามันเหมาะกับสถานการณ์ของสังคมในบ้านเราช่วงนั้นที่มันเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางความคิด...” (ศราวุธ เสงส์สวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

นอกจากนี้ จุดยืนในการเล่าเรื่องที่นักกมลได้นำมาใช้ในการนำเสนอทัศนะและมุมมองทั้ง 6 ด้านที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้งหมด 6 เล่มนั้น พบว่า มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ 1. จุดยืนในการเล่าเรื่องที่มองไปจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator) เป็นวิธีการที่ผู้

เล่าวางตัวเองเข้าไปอยู่กับตัวเอกของเรื่อง กล่าวคือ ผู้เล่าหรือนักกลมอยู่ในเหตุการณ์หรือมีส่วนร่วมในเรื่องเล่านั้นๆ ซึ่งจุดเด่นของการเล่าเรื่องลักษณะนี้คือ ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ ผู้ฟังหรือผู้อ่านได้รับรู้ถึงความนึกคิดและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งหนึ่งในตัวละครนั้นก็คือผู้เล่า หรือนักกลมนั่นเอง ลักษณะที่สองคือ จุดยืนในการเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่มีจุดร่วมกันกับวิธีการเล่าเรื่องในอีก 3 ลักษณะ ซึ่งลักษณะพิเศษของวิธีการเล่าเรื่องเช่นนี้คือ ผู้เล่าจะมีลักษณะหยั่งรู้ไปหมดทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความนึกคิด แรงจูงใจ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งจะอธิบายให้ผู้ชมหรือผู้อ่านได้รับรู้ได้หมด โดยทัศนยะและมุมมองต่างๆ ที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนักกลมนั้น ถือได้ว่าเป็นเสมือนการชี้แนะแนวทางเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหา ซึ่งไม่ได้ทำการชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาไว้อย่างชัดเจนมากนัก แต่เป็นการใช้วิธีการให้ความรู้ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวเพื่อสร้างการรับรู้ให้เกิดแก่ผู้อ่าน โดยการเล่าให้ว่าประเทศต่างๆ ที่เขาได้ไปพบเจอนั้นมีแนวทางในการปฏิบัติ หรือแก้ปัญหาสังคมเช่นไร จึงกล่าวได้ว่า นักกลมได้ใช้วิธีการนำเสนอทัศนยะและมุมมองผ่านเรื่องเล่า เพื่อสร้างความเป็นจริงทางสังคมสู่ผู้อ่านตามหลักทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม

บทที่ 5

สรุป การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนัวกลม” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Textual Analysis) จากบันทึกการเดินทางของนัวกลมทั้ง 6 เล่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกตัวผู้เขียน (In-dept Interview) และการศึกษาบริบทของสังคมไทย โดยศึกษาตามกรอบของทฤษฎีภาพสะท้อน แนวคิดเกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) แนวคิดเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสะท้อนสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้างความจริงทางสังคม แนวคิดการเล่าเรื่อง และแนวคิดภาพตัวแทน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลม และเพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลมในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่มีปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลมเป็นภาพสะท้อนที่เกิดจากการที่นัวกลมได้ออกเดินทางไปยังเมืองต่างๆ ในต่างประเทศ ทั้งที่เดินทางเพียงคนเดียวลำพัง และการออกเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับเพื่อน หรือแม้กระทั่งการเดินทางเพื่อไปทำงานที่ต่างประเทศ ซึ่งไม่ว่าการเดินทางทั้งหมดนั้นจะเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่นัวกลมได้ทำอยู่เสมอ นั่นคือ การจดบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ และความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทุกครั้งที่ออกเดินทาง พร้อมทั้งได้สื่อสารออกมาสู่ผู้อ่านและสังคมในรูปแบบของการบันทึกการเดินทางท่องเที่ยว อีกทั้งนัวกลมยังได้เชื่อมโยงสภาพสังคมและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เขาได้พบเจอในต่างแดนเข้าสู่บริบทสังคมของประเทศไทย พร้อมสอดแทรกทัศนคติและมุมมองความคิดในด้านต่างๆ ไว้ในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม ซึ่งเป็นเสมือนการกระตุ้นเตือนให้เกิดการรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อีกทั้งยังได้ชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา หรือลดทอนความรุนแรงของผลกระทบจากปัญหาเหล่านั้นอีกด้วย และจากการวิเคราะห์เนื้อหาในบันทึกการเดินทางทั้ง 6

เล่ม ควบคู่กับการศึกษาบริบทสังคมไทยและการเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกจากตัวผู้เขียน ทำให้ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยทั้งหมด 7 ประเด็น และพบทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ที่นิวกลมได้นำเสนอไว้ทั้งหมด 6 ทัศนะ จากบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

- 1) บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา
- 2) บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาปริศนาเดียว
- 3) บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ
- 4) บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น
- 5) บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไคอารี่ฯ
- 6) บันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิวกลม” สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

5.1.1 พบภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม จำนวนทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ปัญหาอาชญากรรมอันมีสาเหตุมาจากสื่อลามกอนาจาร ปัญหาการทำงาน ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม

5.1.2 พบทัศนคติและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ในสังคมยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม ในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ ได้แก่ ทัศนคติและมุมมองในด้านความเป็นอนิจจัง ความไม่เที่ยงและการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติและมุมมองด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม ทัศนคติและมุมมองด้านการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะ ทัศนคติและมุมมองด้านการเรียนรู้ ทัศนคติและมุมมองด้านศิลปวัฒนธรรม และทัศนคติและมุมมองด้านสิ่งแวดล้อม

ซึ่งผู้วิจัยจะขอสรุปผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม

การศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม จำนวน 6 เล่มนี้ ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุ ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาแหล่งการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษา ปัญหาการทำงาน ปัญหา

อาชญากรรมอันมีสาเหตุมาจากสื่อลามกอนาจาร ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสุดท้าย ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยสามารถกล่าวสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลจำแนกตามที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม

ภาพสะท้อนปัญหาสังคม	บันทึกการเดินทางเรื่องที่พบ
1.ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
2.ปัญหาความแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมือง	บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ
3.ปัญหาแหล่งการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษา	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา และ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ฯ
4.ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจาร	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา และ บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ
5.ปัญหาการทำงาน	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว และ บันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
6.ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีซา
7.ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเย็น

จากตารางจะเห็นได้ว่า ภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางมากที่สุด ได้แก่ ภาพสะท้อนปัญหาค่านิยม ภาพสะท้อนปัญหาการทำงาน และภาพสะท้อนปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งปรากฏอยู่ในบันทึกการเดินทางจำนวน 3 เล่ม

ส่วนภาพสะท้อนปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา และภาพสะท้อนปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจารและค่านิยมทางเพศ มีปรากฏในบันทึกการเดินทางจำนวน 2 เล่มเท่ากัน

และสุดท้าย ภาพสะท้อนปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภาพสะท้อนปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม สามารถพบได้ในบันทึกการเดินทางเพียงเล่มเดียวเท่านั้น

ในส่วนของเนื้อหาในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม ผู้วิจัยพบว่า บันทึกการเดินทางเรื่อง โตเกียวไม่มีขา เป็นบันทึกการเดินทางที่ผู้วิจัยพบภาพสะท้อนของปัญหาสังคมไทยปรากฏอยู่มากที่สุด คือ พบภาพสะท้อนปัญหาสังคมมากถึง 5 เรื่อง จากจำนวนภาพสะท้อนปัญหาทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม ปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจาร ปัญหาการทำงาน และปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ทั้งนี้ เป็นเพราะบันทึกการเดินทางเรื่อง โตเกียวไม่มีขา เป็นบันทึกการเดินทางที่มีแก่นเรื่อง (Theme) ที่ไม่ชัดเจนนัก กล่าวคือ ผู้เขียน หรือนักกอลม ไม่ได้มีการวางแผน หรือโครงเรื่อง หรือแม้กระทั่งคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะเขียนอะไร เป็นการบันทึกเหตุการณ์ในระหว่างการเดินทางจริงๆ เป็นการบันทึกภาพความเป็นจริงของสังคมญี่ปุ่นที่นักกอลมได้นำเสนอสะท้อนกลับสู่สังคมไทย เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เขียนบันทึกภาพเหตุการณ์ สภาพสังคมที่ไปพบเจอ แล้วบอกเล่าเรื่องราวออกมาสู่ผู้อ่าน เป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมให้ผู้อ่านได้เห็น ดังเช่นตามหลักแนวคิดเรื่องงานเขียนเชิงสารคดี และหลักทฤษฎีภาพสะท้อนได้กล่าวไว้

นอกจากนี้ ในบันทึกการเดินทางเล่มอื่นๆ ที่ปรากฏภาพสะท้อนปัญหาในปริมาณที่น้อยกว่าบันทึกการเดินทางเรื่อง โตเกียวไม่มีขานั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่ผู้เขียน หรือนักกอลม เริ่มมีการกำหนดโจทย์ หรือเริ่มมีการกำหนดแก่นเรื่องที่จะเขียน มีเป้าหมายในการเขียนมากขึ้นซึ่งทำให้มุมมองในการสะท้อนภาพปัญหาสังคมแคบลง ทำให้พบภาพสะท้อนปัญหาสังคมเพียงบางเรื่องเท่านั้น ดังเช่นบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ที่ผู้เขียน หรือนักกอลมมีจุดเริ่มต้นในการเขียนมาจากการเดินทางไปทำรายการสารคดีพื้นที่ชีวิต ดังนั้น ภาพสะท้อนปัญหาสังคมที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางเล่มนี้ จึงพบเพียงปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม และปัญหาการทำงานเท่านั้น

จากผลการศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนักกอลม ผู้วิจัยสามารถกล่าวสรุปโดยจำแนกเป็นรายละเอียดแยกย่อย ดังนี้

5.1.1.1 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมเรื่องค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม จะเห็นได้ว่า นักกอลมได้นำเอาภาพบรรยากาศ และเหตุการณ์ในสังคมประเทศอื่นๆ ที่เขาได้เดินทางไปสัมผัสและพบเห็น เช่น ย่านการค้าในประเทศญี่ปุ่น, ลักษณะหมู่บ้านในประเทศจีน หรือแม้กระทั่งบทสนทนากับผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ มาเป็นตัวสะท้อนถึงปัญหาที่เขาได้เชื่อมโยงเรื่องความฟุ้งเฟ้อ และการให้คุณค่าทางวัตถุของผู้คนในสังคม ซึ่งนักกอลมได้ทำการเชื่อมโยงสะท้อนภาพเหล่านั้นเข้าสู่สังคมไทยและเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาถึงบริบทแวดล้อมของสังคมไทย พบว่าคนในสังคมไทยมีค่านิยมในด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นสังคมที่เห็นคุณค่าทางวัตถุสิ่งของมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ คนไทยตกเป็นทาสของ

ทุนนิยม เกิดกิเลสอยากมีอยากได้ ดังเช่นที่บทความเกี่ยวกับลักษณะสังคมไทยในปัจจุบันที่กรมประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ได้เผยแพร่ไว้

5.1.1.2 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในเรื่องความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมไทย พบว่า นีวกลม หรือผู้เขียน ยังคงใช้วิธีการสะท้อนภาพปัญหาสังคมเช่นเดิม คือ การนำเอาภาพบรรยากาศของสถานที่ต่างๆ เหตุการณ์ที่พบเจอ และการสนทนากับผู้คนในสังคมมาใช้สะท้อนภาพสังคมนั้นๆ ออกมาสู่ผู้อ่าน พร้อมเชื่อมโยงสู่สังคมไทย แต่มีส่วนที่เพิ่มเติม คือ นีวกลมได้นำเอาพฤติกรรมการใช้ชีวิตของตนเองมาเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนภาพปัญหาในด้านนี้ด้วยเช่นกัน ดังเช่นที่ระบุไว้ในเนื้อหาข้อ 4.1.2. ซึ่งภาพสะท้อนปัญหาสังคมในเรื่องนี้นั้น เมื่อผู้วิจัยศึกษาถึงบริบททางสังคมในยุคดิจิทัลก็พบสภาพความเป็นสังคมเมืองของกรุงเทพมหานครที่ไม่เพียงแต่มีการขยายตัวที่รวดเร็วเพิ่มมากขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาจากบทความของ World Bank (2015) ยังพบภาพสะท้อนปัญหาในเรื่องการขาดจิตสำนึกสาธารณะของผู้คนในสังคมด้วยเช่นกัน ดังเช่น ตัวอย่างเรื่องพื้นที่โฆษณาบนพื้นที่สาธารณะในสังคมไทยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.1.1.3 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมด้านแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา พบว่า นีวกลมได้กล่าวถึงการให้ความสนใจ เข้าชม แสวงหาความรู้ หรือแม้กระทั่งการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ นอกห้องเรียนอย่างเช่นพิพิธภัณฑ์ในสังคมไทยที่ยังไม่ได้รับความสนใจที่มากพอ โดยนีวกลมได้สะท้อนภาพในเห็นถึงความสนใจในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน ไลฟ์สไตล์ของคนในสังคมในต่างแดนที่เขาได้เดินทางไปสัมผัส และจำนวนแหล่งการเรียนรู้ที่มีมากกว่าในสังคมไทย เพื่อสะท้อนภาพให้เห็นถึงความแตกต่างที่เป็นปัจจัยทั้งปัจจัยภายนอกและภายในอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เป็นปัญหาสังคมในด้านการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงสภาพสังคมไทยในเรื่องคุณภาพการศึกษาก็พบว่าการใช้เวลาว่างของคนในสังคมโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนไทยยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากเท่าที่ควรซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพการศึกษาในสังคมไทยในยุคดิจิทัล

5.1.1.4 ภาพสะท้อนปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย อันมีผลมาจากการรับสื่อลามก อนาจาร และค่านิยมทางเพศ นีวกลมได้หยิบยกเหตุการณ์ที่เขาและเพื่อนได้พบเจอในระหว่างการเดินทางไปเที่ยวกรุงโตเกียว และการเที่ยวประเทศเนปาล มาเป็นตัวอย่างในการสะท้อนภาพปัญหาในด้านนี้ โดยได้ระบุถึงอุปนิสัยที่มักพบได้มากในกลุ่มชายไทย นั่นคือ การเสพเนื้อหาจากสื่อลามก อนาจารที่มีอยู่มากมายในสังคมยุคดิจิทัลเช่นปัจจุบัน และเมื่อผู้วิจัยศึกษาสภาพสังคมไทยก็พบปัญหาอาชญากรรมที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนไทย ซึ่งปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุในการก่อ

อาชญากรรมเกิดจากการเปิดรับสื่อลามก อนาจารในสังคมยุคดิจิทัล โดยเฉพาะจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอินเทอร์เน็ต ดังเช่นในเนื้อหาที่ระบุไว้ในข้อ 4.1.4 เป็นต้น

5.1.1.5 ภาพสะท้อนปัญหาชีวิตการทำงานของคนในสังคมปัจจุบัน เป็นภาพสะท้อนของปัญหาสังคมที่มีปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม นิวกลมได้สะท้อนภาพปัญหาด้านนี้ไว้ในเรื่องของการมีทัศนคติด้านลบในการทำงานและการละเลยความใส่ใจในการทำงานจนก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นปัญหาสังคมตามมา ดังเช่นกรณีการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากเจ้าของโครงการบ้านจัดสรร เป็นต้น นอกจากนี้ นิวกลมยังได้สะท้อนสภาพสังคมการทำงานโดยเฉพาะในสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน แรงกดดัน การกดขี่ จนก่อให้เกิดทัศนคติด้านลบและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการทำงานที่ไม่พึงประสงค์อีกด้วย

5.1.1.6 ภาพสะท้อนปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นภาพสะท้อนปัญหาที่ไม่ปรากฏในบันทึกการเดินทางมากนัก โดยนิวกลมได้สะท้อนภาพปัญหาในเรื่องนี้ไว้ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขาเพียงเล่มเดียวเท่านั้น ซึ่งนิวกลมได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสนใจและการเอาใจใส่ในศิลปวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นที่ยังคงเก็บรักษาและอนุรักษ์การเล่นคะบุกิที่เป็นศิลปะของชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อมสะท้อนให้เห็นการอนุรักษ์ศิลปะแขนงหนึ่งของประเทศไทย นั่นคือ การแสดงหุ่นละครเล็กในภาคเอกชน ที่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในรายละเอียดจึงพบปัญหาการขาดความสนใจของคนในสังคมไทย และการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐที่มีไม่มากพอจนต้องปิดตัวลง

5.1.1.7 ภาพสะท้อนปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นภาพสะท้อนปัญหาสังคมที่ไม่ปรากฏในบันทึกการเดินทางมากนักเช่นเดียวกับภาพสะท้อนปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งพบว่ามีปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปดูเขื่อนเพียงเล่มเดียว โดยนิวกลมได้สะท้อนภาพปัญหาด้านนี้ไว้ผ่านภาพเหตุการณ์การตัดไม้ทำลายป่า และการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนในประเทศจีน สะท้อนกลับมาสู่สภาพป่าไม้ในประเทศไทย ซึ่งเมื่อผู้วิจัยศึกษาถึงบริบททางสังคมในเรื่องป่าไม้ของไทยก็พบปัญหาการบุกรุกทำลายป่า ลักลอบตัดไม้เช่นเดียวกับในประเทศจีน

5.1.2 ทักษะและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาแก่กลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม

ทักษะและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ ทักษะและมุมมองในการมองโลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง ทักษะและมุมมองในเรื่องการให้ความเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึก

สาธารณะ ทักษะและมุมมองในเรื่องแหล่งการเรียนรู้ ทักษะและการมุมมองด้านการทำงานในมิติที่เป็นปัจเจกบุคคล และส่วนรวม ทักษะและมุมมองในด้านศิลปวัฒนธรรม และทักษะและมุมมองในเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยสามารถกล่าวสรุปได้ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5.2 ตารางสรุปทักษะและมุมมองในด้านต่างๆ จำแนกตามที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางแต่ละเล่ม

ทักษะและมุมมองที่นิวกลมได้นำเสนอ	บันทึกการเดินทางเรื่องที่พบ
1.ด้านความเป็นอนิจจัง, ความไม่เที่ยง และการเปลี่ยนแปลง	บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
2.ด้านการให้ความเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย
3.ด้านการเรียนรู้	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ
4.ด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม	บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีชา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะดือ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ
5.ด้านศิลปวัฒนธรรม	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น
6.ด้านสิ่งแวดล้อม	บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น

จากข้อมูลในตารางจะเห็นได้ว่า ทักษะและมุมมองในการมองโลกในแง่มุมมองต่างๆ นั้นสามารถพบได้บ่อยครั้งในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม กล่าวคือ นิวกลมมักจะมีการนำเสนอทักษะและมุมมองอยู่ในทุกตอนของบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขา ซึ่งเป็นลักษณะเด่นในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม

โดยทักษะและมุมมองด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม เป็นทักษะและมุมมองที่ผู้วิจัยพบได้มากที่สุด ซึ่งสามารถพบได้ในบันทึกการเดินทางทั้งหมด 6 เล่ม

รองลงมา คือ ทศนะและมุมมองในเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง ตามมาด้วยทศนะและมุมมองทางสังคมในเรื่องของการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งสามารถพบทศนะทั้งสองเรื่องได้ในปริมาณที่เท่ากัน คือ พบในบันทึกการเดินทางจำนวน 4 เล่มด้วยกัน ได้แก่ ทศนะและมุมมองในเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง พบได้ในบันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะคือ บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ส่วนทศนะและมุมมองทางสังคมในเรื่องของการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะ สามารถพบได้ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาพริบตาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ และบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย

สำหรับทศนะและมุมมองในเรื่องการเรียนรู้ พบในบันทึกการเดินทางจำนวน 2 เล่ม ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตุ๋เยิน และบันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอน ไดอารี่ฯ

ทศนะและมุมมองในเรื่องศิลปวัฒนธรรม และทศนะและมุมมองในเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นทศนะและมุมมองที่มีปรากฏในปริมาณน้อยที่สุด กล่าวคือ ผู้วิจัยพบทศนะทั้งสองเรื่องนี้ในบันทึกการเดินทางเพียงหนึ่งเล่มเท่านั้น และยังปรากฏอยู่ในบันทึกการเดินทางเล่มเดียวกัน นั่นคือ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตุ๋เยิน

จากผลการศึกษาทศนะและมุมมองในการมองโลกและการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่างๆ ที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลมในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างความจริงทางสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน และเป็นแนวทางให้การแก้ปัญหาแก่กลุ่มผู้อ่านและคนในสังคม ผู้วิจัยสามารถกล่าวสรุปโดยจำแนกเป็นรายละเอียดแยกย่อย ดังนี้

5.1.2.1 ทศนะและมุมมองในการมองโลกเรื่องความเป็นอนิจจังและการเปลี่ยนแปลง นิ้วกลมได้นำเอาหลักสัจธรรมของชีวิตเรื่องความเป็นอนิจจัง ความไม่เที่ยงของทุกสิ่งในโลกนี้มาใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิด โดยนอกจากนิ้วกลมจะทำการสื่อสารด้วยการเล่าถึงเหตุการณ์ความไม่แน่นอนต่างๆ ตลอดการเดินทางสู่ผู้อ่านแล้ว นิ้วกลมยังได้สอดแทรกทศนะเพื่อชี้ให้เห็นถึงวิถีคิด เพื่อลดทอนการให้คุณค่าของวัตถุสิ่งของที่เป็นปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่พบในบันทึกการเดินทางด้วยเช่นกัน

5.1.2.2 ทศนะและมุมมองในเรื่องการเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ นิ้วกลมยังคงใช้ภาพเหตุการณ์ที่เขาพบเจอเล่าเรื่องราวเพื่อชี้ให้ผู้อ่านได้ตระหนักรู้ในเรื่องการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะที่พึงมีในสังคม โดยทศนะและมุมมองในเรื่องนี้ได้มีการนำเอาบริบททางสังคมในเรื่องการขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคม ทั้งสังคมโลก และสังคมไทยเข้ามามีส่วนในการบอกเล่าเรื่องราวและนำเสนอทศนะในเรื่องนี้ไว้ด้วย ดังเช่นเนื้อหาในข้อ 4.2.2 ที่ได้

หยาบกริบบทความขัดแย้งในสังคมโลก และการหยาบกริบเอาสถานการณ์ความขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคมไทยมาเป็นตัวอย่าง และนำเสนอแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิดที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมอีกด้วย

5.1.2.3 ทักษะและมุมมองในเรื่องแหล่งการเรียนรู้ อาจกล่าวได้ว่าการนำเสนอทักษะและมุมมองในด้านนี้นั้น นวัตกรรมได้พยายามนำเสนอมุมมองของตัวเองที่มีต่อการให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระของสื่อโทรทัศน์ที่ควรมีเนื้อหาสาระที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้คนในสังคมมากกว่าที่เป็นอยู่ อีกทั้งยังมีการพยายามชักจูงในผู้คนมองเห็นถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์

5.1.2.4 ทักษะและมุมมองในเรื่องการทำงาน เป็นทักษะและมุมมองที่พบได้มากที่สุด在本บันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนวัตกรรม โดยนวัตกรรมได้มีการนำเสนอทักษะและมุมมองในการทำงานไว้ใน 2 มิติ คือ ทักษะและมุมมองในมิติที่เป็นปัจเจกบุคคล มุ่งเน้นนำเสนอทักษะและมุมมองที่สร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน ความอดทนในการทำงาน ความฝันและการมีเป้าหมายในชีวิต โดยนวัตกรรมได้นำเสนอทักษะในด้านนี้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน อีกหนึ่งมิติ คือ ทักษะและมุมมองในการทำงานในมิติทางสังคม โดยนวัตกรรมได้นำเสนอทักษะและมุมมองในด้านนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ร่วมงานทั้งในระดับเดียวกัน และระดับเจ้านายกับลูกน้อง ซึ่งทักษะและมุมมองทั้งสองมิตินี้มีความเชื่อมโยงกันในการทำงาน เพื่อเป็นการลดทอนปัญหาในการทำงานที่เกิดขึ้นในสังคมยุคดิจิทัล

5.1.2.5 ทักษะและมุมมองในด้านศิลปวัฒนธรรม ทักษะและมุมมองด้านนี้พบได้ในปริมาณน้อยจากในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนวัตกรรม กล่าวคือ พบได้เพียงในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปสุโขทัยเพียงเล่มเดียวเท่านั้น และยังเป็นทักษะและมุมมองที่ไม่ปรากฏว่านวัตกรรมพยายามเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา แต่เป็นเพียงการเสนอแนะมุมมองเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพียงเท่านั้น

5.1.2.6 ทักษะและมุมมองด้านสิ่งแวดล้อม ทักษะและมุมมองในด้านนี้มีลักษณะคล้ายกับทักษะและมุมมองในด้านศิลปวัฒนธรรม กล่าวคือ ไม่พบว่ามีกรนำเสนอทักษะและมุมมองที่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา เพียงแต่พบว่าเป็นการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมเท่านั้น และยังพบได้ในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปสุโขทัยเพียงเล่มเดียวด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะและมุมมองที่นวัตกรรมได้นำเสนอสอดแทรกไว้ในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนวัตกรรม ทั้ง 6 เล่มนี้ นวัตกรรมได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านภาพเหตุการณ์ที่ตัวเองได้พบเจอ สะท้อนภาพกลับสู่สังคมไทยเพื่อให้เห็นถึงปัญหาในสังคมไทยในเรื่องต่างๆ ทั้ง 7 ด้าน พร้อมทั้งมักจะนำเสนอทักษะและมุมมองที่เกี่ยวข้องในเรื่องเหล่านั้น ไว้ด้วยเสมอ ซึ่งวิธีการเช่นนี้

ถือเป็นการสื่อสารผ่านการเล่าเรื่อง (Storytelling) โดยที่ตัวผู้เขียน หรือผู้เล่าเรื่องเป็นทั้งผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ หรือเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ในบางกรณี บางเหตุการณ์เพียงเท่านั้น ซึ่งทัศนะและมุมมองของผู้เล่าเรื่อง หรือนักเขียนดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลต่อเนื้อหา หรือสารที่ผู้เล่าเรื่อง หรือผู้เขียนนำมาเสนอผู้อ่านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น จากผลวิจัยเรื่องภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนัวกลม พบว่า ในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนัวกลมทั้ง 6 เล่ม ได้แก่ บันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา บันทึกการเดินทางเรื่องกัมพูชาปริศนาเดียว บันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาธสะคือ บันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น บันทึกการเดินทางเรื่องลอนดอนไดอารี่ และ บันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย มีปรากฏภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม ปัญหาความแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมือง ปัญหาแหล่งการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจาร ปัญหาการทำงาน ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และ ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้เขียนได้มีการนำเสนอทัศนะและมุมมองในการมองโลกในแง่มุมมองต่างๆ ไว้ด้วยถึง 6 ทัศนะ ได้แก่ ทัศนะและมุมมองในด้านความเป็นอนิจจัง ความไม่เที่ยงและการเปลี่ยนแปลง ทัศนะและมุมมองด้านการให้ความเคารพผู้อื่นและการมีจิตสำนึกสาธารณะ ทัศนะและมุมมองด้านการเรียนรู้ ทัศนะและมุมมองด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม ทัศนะและมุมมองด้านศิลปวัฒนธรรม และทัศนะและมุมมองด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งทัศนะและมุมมองทั้ง 6 ทัศนะนั้นนัวกลมได้สอดแทรกไว้เพื่อให้เกิดการรับรู้ในปัญหาต่างๆ แก่ผู้คนในสังคม และเป็นการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยผู้วิจัยได้จำแนกทัศนะและมุมมองที่สอดคล้องกับภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยไว้โดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 ตารางแสดงภาพสะท้อนปัญหาสังคม และทัศนะมุมมองที่เกี่ยวข้องที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนัวกลม

ภาพสะท้อนปัญหาสังคม	ทัศนะและมุมมองที่ได้นำเสนอ
1.ปัญหาค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคม	ทัศนะและมุมมองด้านความเป็นอนิจจัง, ความไม่เที่ยง และการเปลี่ยนแปลง
2.ปัญหาความแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมือง	ทัศนะและมุมมองในด้านการให้ความเคารพผู้อื่น และการมีจิตสำนึกสาธารณะ

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ภาพสะท้อนปัญหาสังคม	ทัศนะและมุมมองที่ได้นำเสนอ
3.ปัญหาแหล่งการเรียนรู้ และ คุณภาพการศึกษา	ทัศนะและมุมมองด้านการเรียนรู้
4.ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจาร	ไม่มีปรากฏ
5.ปัญหาการทำงาน	ทัศนะและมุมมองในด้านการทำงานทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและส่วนรวม
6.ปัญหาศิลปวัฒนธรรมของชาติ	ทัศนะและมุมมองในด้านศิลปวัฒนธรรม
7.ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม	ทัศนะและมุมมองในด้านสิ่งแวดล้อม

จากตารางในข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ทัศนะและมุมมองที่นักกลมได้นำเสนอไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้นสอดคล้องกับภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของเขา มีเพียงแค่ภาพสะท้อนปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากสื่อลามกอนาจารเพียงปัญหาเดียวเท่านั้นที่ไม่พบทัศนะและมุมมองที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งจากผลวิจัย พบว่าทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ นั้น ปรากฏให้เห็นถึงการประกอบสร้างความจริงทางสังคมจากผู้เขียนซึ่งมีความตั้งใจนำเสนอให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงปัญหาสังคม อีกทั้งยังเป็นการแนะแนวทางในการลดทอนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นให้เบาบางลงได้ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนหรือหนังสือ ก็อยู่ในฐานะสื่อมวลชน ที่มีส่วนในการสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นในสังคม และก่อเกิดแบบแผนปฏิบัติในทางที่ดีร่วมกันในสังคมซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ปัญหาสังคมในด้านต่างๆ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลผ่านงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนักกลม งานเขียนของนักกลมได้สะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยในด้านต่างๆ ผู้ผู้อ่านผ่านการเล่าเรื่องถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่นักกลมได้พบเจอระหว่างการเดินทาง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนในสังคม หรือการสนทนาระหว่างเขาและผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว ดังที่รัฐจวน อินทรกำแหง (2521, น.2) ได้กล่าวไว้ว่างานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับสังคม เพราะเป็นเสมือนกระจกสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ เป็นการบันทึกข้อเท็จจริงที่ผู้เดินทางประสบพบเจอแล้วนำมาบอกเล่าเรื่องราวในด้านต่างๆ รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และลักษณะโดยรวมด้านจิตใจของคนใน

สถานที่นั้นๆ นีวกลมได้รับรู้ภาพสังคมในท้องถิ่นต่างๆ และนำเอามาเชื่อมโยงเข้าสู่สังคมไทย ดังเช่นภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยทั้ง 7 ด้านที่ปรากฏในผลวิจัยข้อ 4.1 ในข้างต้น และจากการวิเคราะห์เนื้อหาในบันทึกการเดินทางของนีวกลม ทั้ง 6 เล่ม ควบคู่กับการวิเคราะห์บริบทสังคมไทย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ.2556 ซึ่งเป็นปีที่บันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มถูกประพันธ์และตีพิมพ์ เพื่อนำมาตีความให้เข้าใจถึงภูมิหลังของเหตุการณ์ต่างๆ ที่นีวกลมได้บอกเล่าเรื่องราวและเชื่อมโยงสะท้อนภาพปัญหา กลับมาสู่สังคมไทย โดยภายหลังจากการประมวลข้อมูลในทุกด้านดังกล่าวและตีความเนื้อหาในบันทึกการเดินทางของนีวกลม ทั้ง 6 เล่มแล้ว ทำให้พบลักษณะของสังคมในวรรณกรรม 2 ลักษณะ ดังเช่นที่ลีททา พินิจภูวค (2546, น.122) ได้กล่าวไว้ คือ สังคมในวรรณกรรม มี 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นส่วนจำลองสังคมที่แท้จริงที่ผู้แต่งจงใจจำลองมาใส่ไว้ในงานวรรณกรรม และลักษณะที่สอง คือ สังคมในจินตนาการที่ผู้แต่งสร้างขึ้น

เช่นเดียวกับที่คลีฟฟอร์ด เกียร์ซ (Greetz, 1988 อ้างถึงในสมสุข หินวิมาน, 2556. น. 412) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรม เป็นบันทึกแห่งการกระทำที่อยู่ระหว่างสัจยเหตุต่างๆ ซึ่งถูกประกอบสร้างขึ้นมา ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏอยู่ในสังคมเป็นบันทึกแห่งการกระทำ ด้วยทฤษฎีบรรจุกความหมายหรือระบบสัญลักษณ์บางอย่างเอาไว้ จึงกล่าวได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมที่มีปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนีวกลมทั้ง 6 เล่มนั้น ถือเป็นสังคมจำลองที่นีวกลมได้นำเสนอผู้อ่าน เป็นปัญหาสังคมที่ถูกจำลองมาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนสังคมในลักษณะที่สอง คือ สังคมในจินตนาการที่ผู้แต่งได้สร้างขึ้นนั้น ก็คือทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ที่นีวกลมได้ประกอบสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหาสังคม เป็นสารที่ผู้ประพันธ์หรือนีวกลมต้องการส่งมายังผู้อ่านนั่นเอง

นอกจากนี้ จากผลวิจัยยังพบว่านีวกลมได้ใช้รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มนั้น ด้วยวิธีการเล่าเรื่องราวที่ประสบพบเจอตลอดการเดินทางในประเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพ และเป็นการชักจูงผู้อ่านให้เสมือนเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ซึ่งหากวิเคราะห์ลึกถึงไปถึงลักษณะการเล่าเรื่องของนีวกลมตามลักษณะจุดยืนของผู้เล่าเรื่อง (Narrator's standpoint) ที่ได้ถูกกล่าวไว้ในแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง (Narrative) ก็พบว่า นีวกลมมีวิธีการเล่าเรื่องราวต่างๆ ใน 4 ลักษณะ ได้แก่

1. จุดยืนผู้เล่าที่มองไปจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ผู้เล่า หรือในที่นี้ คือ นีวกลมนำตัวเองเข้าไปกับตัวเอกของเรื่อง ดังเช่นเนื้อหาบางช่วงในตอนที่มีชื่อว่า ดงดอกไม้ ในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย นีวกลมได้ร่วมสนทนากับผู้คนท้องถิ่นในเมืองคริสเทียเนีย ซึ่งนีวกลมได้บรรยายถึงเหตุการณ์ ความรู้สึก และบรรยากาศใน

ระหว่างการสนทนา เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความรู้สึกและอารมณ์ความรู้สึกของเขาและคู่สนทนา เป็นต้น

2. จุดยืนผู้เล่าที่มองไปจากมุมมองของบุรุษที่สาม (The third-person narrator) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าจะเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ซึ่งไม่ใช่ตัวผู้ประพันธ์ หรือนักกวีเองโดยตรง ซึ่งวิธีการนี้ผู้เล่าจะไม่ล่วงรู้ถึงสิ่งที่อยู่ภายในตัวละคร ตัวอย่างเช่น เนื้อหาบางช่วงในตอนที่มีชื่อว่า อดีตอนาคต ปัจจุบัน วันเดียว (คะบุกิ) ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา ซึ่งนักกวีได้เล่าถึงประสบการณ์ที่เขาได้ไปดูละครคะบุกิที่เป็นนาฏศิลป์โบราณของญี่ปุ่น โดยนักกวีได้บรรยายให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความนิยมในการมาชมละครดังกล่าวของชาวญี่ปุ่นและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นต้น

3. การเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวผู้เล่าในลักษณะบุคคล แต่เป็นการเล่าจากมุมมองคนวงนอกที่สังเกตและรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกลางตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และปล่อยให้ผู้อ่าน หรือผู้ชมได้ตัดสินใจเอง เช่น วิธีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์สารคดี ซึ่งตัวอย่างการเล่าเรื่องเช่นนี้ที่พบได้ในงานเขียนของนักกวี ได้แก่ เนื้อหาในตอนที่มีชื่อว่า ท่าไม้ตาย ในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตุ๋ยั่น ซึ่งนักกวีได้เล่าให้ผู้อ่านได้เห็นภาพบรรยากาศการตัดไม้ทำลายป่าในประเทศจีน เป็นต้น

4. การเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าเรื่องจะเคลื่อนย้ายจุดยืนไปเรื่อยๆ ลักษณะพิเศษ คือ ผู้เล่าจะมีลักษณะหยั่งรู้ไปหมดทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึก แรงจูงใจ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งจะอธิบายให้ผู้อ่านได้ล่วงรู้ได้หมด ดังเช่น ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา ตอน ไทม์แมชชีน ซึ่งเป็นบันทึกการเดินทางเล่มแรกของนักกวี โดยได้เดินทางไปท่องเที่ยวกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และได้เข้าไปเที่ยวชมสวนอุเอโนะ ซึ่งเป็นสวนสาธารณะใจกลางเมือง ซึ่งนักกวีได้เล่าภาพบรรยากาศของสวนสาธารณะที่เต็มไปด้วยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลางแจ้งนอกห้องเรียนหลายแห่งที่ตั้งอยู่โดยรอบสวนสาธารณะแห่งนี้ พร้อมทั้งได้สะท้อนกลับสู่สังคมไทยในเรื่องการศึกษาของสังคมไทย เป็นต้น ซึ่งจากผลวิจัยในข้างต้นพบว่า จุดยืนในการเล่าเรื่องในลักษณะที่ 4 นี้ พบได้มากที่สุด ในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนักกวีทั้ง 6 เล่ม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นักกวีได้สะท้อนภาพสังคมไทยโดยมีการใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านมุมมองบุรุษที่สาม (The third-person narrator) และวิธีการเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) บอกเล่าเรื่องราวที่ได้พบเห็นแล้วสะท้อนภาพสิ่งเหล่านั้นสู่ผู้อ่าน เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาในสังคมไทยที่เกิดขึ้น ซึ่งจากลักษณะเด่นของวิธีการเล่าเรื่องทั้งสองรูปแบบนี้ คือ มีความเป็นกลางค่อนข้างสูง มีอคติน้อย เนื่องจากการเล่าเรื่องจากมุมมองของคนภายนอก หรือผู้

สังเกตการณ์ หรือผู้เล่าที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์หรือเรื่องเล่าอื่นๆ ดังนั้นสิ่งที่นักวาทศิลป์ได้ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้อ่านจึงเป็นเหมือนภาพสะท้อนความเป็นจริงในสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งตรงกับคำอธิบายของกาญจนา แก้วเทพ (2556, น.311) ที่กล่าวไว้ในทฤษฎีภาพสะท้อนว่า องค์ประกอบของเนื้อหาในสื่อเหล่านั้น เป็นภาพตัวแทนความเป็นจริงในสังคมในแต่ละบริบท

นอกจากนี้ ทักษะและมุมมองต่างๆ ที่นักวาทศิลป์สอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางของเขา นักวาทศิลป์ยังได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอทักษะและมุมมองต่างๆ ด้วยเหมือนกัน แต่มีวิธีการเล่าเรื่องจากมุมมองที่แตกต่างจากการเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนภาพปัญหาสังคม กล่าวคือ ในการนำเสนอทักษะมุมมองในด้านต่างๆ นั้น พบว่า นักวาทศิลป์ได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator) ซึ่งนักวาทศิลป์ได้เข้าไปมีส่วนร่วม หรือใกล้ชิดกับเหตุการณ์หรือเรื่องเล่าอื่นๆ อีกทั้งยังได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) ซึ่งมีจุดเด่นที่ผู้เล่าจะรับรู้ได้ถึงความคิด แรงจูงใจ ของผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น เป็นเหมือนการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ที่ตัวเองได้รับรู้ได้โดยตรง ฉะนั้น จากลักษณะเฉพาะตัวของวิธีการเล่าเรื่องทั้งสองวิธีการข้างต้นนี้ จึงกล่าวได้ว่า ทักษะและมุมมองในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้านที่นักวาทศิลป์ได้นำเสนอสอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้น เป็นเสมือนการประกอบสร้างความจริงทางสังคมสู่ผู้อ่าน ทั้งนี้เพราะทักษะและมุมมองต่างๆ เหล่านั้น ได้ถูกถ่ายทอดจากมุมมองของผู้เขียนหรือนักวาทศิลป์ที่มีตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์นั้นๆ ด้วยเสมอ ซึ่งนักวาทศิลป์มักมีการใช้ “ภาษา” มาเป็นภาพตัวแทนแสดงถึงความนึกคิด อารมณ์ เพื่อชักจูงและเชื่อมโยงผู้อ่านไปสู่สิ่งที่นักวาทศิลป์ต้องการสื่อสาร นั่นก็คือ แนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือการสร้างการรับรู้ถึงปัญหาเหล่านั้นนั่นเอง ดังเช่นที่กาญจนา แก้วเทพ (2550, น.166) ได้กล่าวถึงจุดยืนของผู้เล่าเรื่องไว้ว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งของการประกอบสร้างความเป็นจริงของเรื่องเล่านั้น ทักษะคดีของผู้เล่าเรื่องย่อมจะมีผลต่อวิธีการเลือกส่วนเสี้ยวต่างๆ มาเล่าอย่างแน่นอน

โดยนักวาทศิลป์มักจะเล่าเรื่องราว หรืออธิบายให้ผู้อ่านได้เข้าใจในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เขาพบเจอ บรรยายให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ สอดคล้องกับที่ วิทย์ ศิวะ ศรียานนท์ (2549, น.277) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณคดี หรือวรรณกรรม นำเราเข้าไปใกล้กับชีวิตด้านต่างๆ จากสายตาของผู้ประพันธ์ที่ได้ประสบ หรือได้รู้ ได้เห็นชีวิตด้านนั้นๆ เป็นการเล่าเรื่องจากปลายปากกาของผู้ประพันธ์ที่มีทั้งเรื่องเล่าที่มาจากโลก หรือสังคมที่แท้จริง สะท้อนภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่จริง กับโลกจำลองที่ผู้ประพันธ์ได้ประกอบสร้างหรือแต่งขึ้นเพื่อสื่อสารความหมายบางอย่างสู่ผู้อ่าน

นักวาทศิลป์ได้ใช้ภาพเหตุการณ์ในเมืองต่างๆ บทสนทนาระหว่างเขาและผู้คนในท้องถิ่นมาเป็นภาพตัวแทนในการสื่อสารเชื่อมโยงกลับมาสู่สภาพสังคมไทยเพื่อให้เกิดการรับรู้ ดังเช่นเนื้อหา

ในบางตอนที่พูดถึงเรื่องค่านิยมทางวัตถุที่หากมีเพิ่มมากขึ้น ความทะเยอทะยาน ความอยากมีอยากได้ก็จะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เงินและวัตถุสิ่งของจึงเป็นเป้าหมายที่ทุกคนต้องการไขว่คว้าหา มาบารือความต้องการนั้นเพียงเพื่อจะบอกให้ใครๆ ได้รับรู้ ว่าเราไม่ได้แตกต่างกัน ฉันไม่ได้แปลกแยกจากเธอ เป็นการลดทอนความรู้สึกแปลกแยกที่เกิดขึ้นในตนเอง ซึ่งหากความต้องการและการขวนขวายเหล่านั้นปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบที่อาจตามมาทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น เช่น ผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจ ผลกระทบต่อสังคม เช่น การก่ออาชญากรรม เป็นต้น ก็อาจทำให้เกิดปัญหาหตุกรรมที่ส่งผลกระทบในวงกว้างจนยากจะแก้ไขได้

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่านิวกลมไม่เพียงแต่สะท้อนภาพปัญหาเหล่านั้นออกมา แต่ยังสามารถเสนอทัศนะและมุมมองที่เป็นเหมือนการเสนอแนะให้ผู้คนได้รับรู้ถึงแนวทางในการลดทอนปัญหาไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีภาพสะท้อนในยุคหลังที่เน้นศึกษาเนื้อหาในสื่อมากขึ้น ดังเช่นที่กาญจนา แก้วเทพ (2556, น.314) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อศึกษาถึงเนื้อหาที่มีในสื่อแล้ว ทำให้ทราบถึงสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อ อีกทั้งยังสามารถทราบได้ถึงผลกระทบระยะยาวที่บอกให้ทราบได้ว่า คนในสังคมนั้นได้เรียนรู้อย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ภาพสะท้อนปัญหาเรื่องความรู้สึกแปลกแยกของคนในสังคม นิวกลมได้สะท้อนภาพดังกล่าวไว้ในภาพสะท้อนปัญหาสังคมเรื่องความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และการขาดจิตสำนึกสาธารณะผ่านบันทึกการเดินทางของเขาด้วยเช่นเดียวกัน โดยภาพสะท้อนของปัญหาสังคมในเรื่องนี้ นิวกลมได้สื่อสารสู่ผู้อ่านในเชิงเปรียบเทียบระหว่างสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของคนในสังคมที่เขาเดินทางไปพบนำมาเชื่อมโยงเข้าสู่สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของคนในสังคมไทย โดยใช้ประสบการณ์และพฤติกรรมของตนเองซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมมาเป็นตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในด้านนี้ อย่างชัดเจน เช่นตัวอย่างของเนื้อหาที่ระบุไว้ในภาพสะท้อนปัญหาสังคมอันเกิดจากความเป็นสังคมเมืองและการขาดจิตสำนึกสาธารณะในข้างต้น ที่เขาได้นึกย้อนไปถึงพฤติกรรมของตัวในเวลาที่ต้องอยู่ร่วมกันกับผู้คนภายนอก เวลาที่ต้องขึ้นรถไฟฟ้าแล้วทำไมต้องหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาเล่น หรือฟังเพลงโดยไม่สนใจผู้คนรอบข้าง หรือแม้กระทั่งความรู้สึกไม่สะดวกใจเมื่อต้องนั่งร่วมโต๊ะทานข้าวกับผู้อื่นที่ไม่รู้จัก เป็นต้น ซึ่งการสะท้อนภาพผ่านการเล่าเรื่องโดยการนำเอาประสบการณ์ของตัวเองมาสะท้อนให้เห็นเช่นนี้ เป็นไปตามที่เอเดรียน ทิลลี (1991) ได้กล่าวไว้ในแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องว่า การเล่าเรื่องเป็นประสบการณ์ทางสังคม สอดคล้องกับทัศนะของริชาร์ดสัน (1990) ที่ว่าเรื่องเล่าช่วยให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับโลกและตัวของเราเอง เป็นวิธีการในการใช้เหตุผลและเป็นตัวแทนการนำเสนอเพื่อให้ผู้คนได้เข้าใจโลกจากเรื่องเล่าอีกด้วย ซึ่งนิวกลมไม่เพียงใช้ประสบการณ์ของตัวเองสะท้อนภาพปัญหาสังคมออกมาสู่ผู้อ่านเพียงเท่านั้น เขายังได้นำเสนอทัศนะและมุมมองเพื่อให้ผู้อ่านคิดต่อไปอีกว่า ซึ่งหากคนในสังคมเกิดความรู้สึกแปลกแยก ตัวใครตัวมัน และขาด

สำนักสาธารณะที่พึงมีส่วนร่วมแล้วอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมในด้านอื่นๆ ตามได้ในระยะยาว ดังเช่น เหตุการณ์จอร์จทาวน์ประตูทางเข้า-ออกบ้านผู้อื่นจนเป็นประเด็นร้อนในสังคม หรือ แม้กระทั่ง ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม การตัดไม้ทำลายป่า ดังที่เราเห็นได้จากสถานการณ์ในสังคมในปัจจุบัน เช่น ขบวนการบุกรุกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรที่เพิ่งเกิดขึ้น ซึ่งนี่วกลมได้สะท้อนภาพปัญหาในด้านนี้ไว้ด้วยเช่นเดียวกันในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปผู้เย็น โดยนี่วกลมได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพป่าไม้ของเมืองไทยในช่วงหนึ่งที่มีการบุกรุกและทำลายป่า จนปริมาณป่าไม้โดยรวมของประเทศลดลงจนน่าตกใจ อีกทั้งยังได้สะท้อนภาพปัญหาเชื่อมโยงกับการเอารัดเอาเปรียบธรรมชาติเพื่อการสนองความต้องการทางด้านวัตถุและเงินตราอีกด้วย

ผลวิจัยดังตัวอย่างในข้างต้นนี้เป็นไปตามที่ประคอง เจริญจิตรกรรม (2551, น.8) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สภาพสังคมโดยอาศัยทฤษฎีภาพสะท้อนเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ ไว้ว่า ผู้แต่งเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมซึ่งได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นเนื้อหาของวรรณกรรมก็จะสะท้อนความเป็นจริงของสังคม สะท้อนสิ่งที่สังคมดำเนินอยู่ในขณะนั้น ไม่ต่างจากที่ ดร.วิทย์ สีวะศรียานนท์ (อ้างถึงในกุหลาบ มลลิกะมาศ, 2538, น.16-17) กล่าวไว้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของมนุษย์ วรรณคดีที่ดีต้องเป็นวรรณคดีประเภทที่แสดงให้เห็นถึง โครงสร้าง บรรทัดฐาน ค่านิยม และอิทธิพลต่างๆ ของสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับที่ตัวผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่า “งานเขียนบันทึกการเดินทางของเรามันเป็นการแสดงออกถึงปัญหา 2 ส่วน คือ ปัญหาส่วนตัว และปัญหาส่วนรวม ซึ่งมันมีผลต่อกันและกัน ฉะนั้นตัวเราส่วนหนึ่งก็อาจเป็นปัญหา และในทางกลับกันมันก็สามารถสะท้อนให้เห็นว่า สังคมหรือโลกกระทำกับเราอย่างไรด้วย” (ศราวุธ เฮ้งสวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559)

นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนี่วกลมนี้ บางปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้วในสังคม แต่ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปสักเพียงไหน ปัญหาเหล่านั้นกลับยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นเท่าที่ควร แม้บริบทสังคมในภายหลังจะพบว่าปัญหาในบางเรื่องได้มีการพยายามแก้ไขบ้างแล้วก็ตาม อย่างเช่น ปัญหาแหล่งการเรียนรู้ที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา ซึ่งเป็นบันทึกการเดินทางเล่มแรกและบริบทสังคมไทยในขณะนั้นยังไม่มีแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่มากพอ และเมื่อพิจารณาบริบทสังคมในช่วงเวลาต่อมา ก็พบว่าเกิดการสร้างแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้นทั้งจากภาครัฐและเอกชน แต่ประเด็นสำคัญคือ ผลกระทบในด้านคุณภาพการศึกษาของคนในสังคมโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนยังคงเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมองว่า ปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนี่วกลมนี้ หากลองพิจารณาอย่างละเอียดจะพบจุดเชื่อมโยงของปัญหา

ดังเช่น ปัญหาอาชญากรรมที่มาจากสื่อลามกอนาจารที่ไม่เพียงแต่มีสาเหตุมาจากการเสพสื่อลามกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ปัญหาดังกล่าวยังมีปัจจัยในด้านอื่นๆ เป็นสาเหตุร่วมของปัญหาควบคู่ไปด้วย เช่น ปัญหาการเลี้ยงบุตร เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมทั้ง 7 ด้านที่พบในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของนิ้วกลมนั้น นิ้วกลมได้เล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ต่างๆ ผ่านปลายปากกาของเขาผู้อ่าน ซึ่งลักษณะการสื่อสารและการนำเสนอเช่นนี้ เป็นการนำเสนอความเป็นจริงของชีวิตผ่านวรรณกรรม สะท้อนความเป็นจริงของโลกภายนอกรอบตัว บอกเล่าเรื่องราว และบรรยายให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ พฤติกรรม ทักษะคติของคนในท้องถิ่นต่างๆ ที่นิ้วกลมได้เดินทางไปพบเจอ ซึ่งเป็นไปตามหลักแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ในยุคดั้งเดิม และนิ้วกลมยังได้นำเอาสิ่งที่เขาพบเจอเหล่านั้นเชื่อมโยงกลับมาสู่บริบทสังคมไทย เพื่อสะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลในแต่ละด้าน โดยภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยที่พบในบันทึกการเดินทางของนิ้วกลมทั้ง 7 ด้านนั้น นิ้วกลมมักบอกเล่าเรื่องราว นำเอาสภาพสังคมของประเทศต่างๆ ในมุมมองที่ดี หรือด้านบวก มาสะท้อนภาพหรือเปรียบเทียบกลับมาสู่สังคมไทยในแง่มุมด้านลบ หรือแม้กระทั่งในบางครั้งสิ่งที่นิ้วกลมได้พบเจอและนำมาสะท้อนอาจเป็นแง่มุมที่แย่กว่าสังคมไทย แต่นิ้วกลมก็ยังคงนำมาสะท้อนหรือเปรียบเทียบสู่สังคมไทยในมุมมองด้านลบเช่นเดิม ดังเช่น ตัวอย่างบางตอนของภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยด้านค่านิยมทางวัตถุของคนในสังคมไทยที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางเรื่องนั่งรถไฟไปตู้เย็น ในตอนที่มิมีชื่อว่า เหมือน = เพื่อน ที่นิ้วกลมได้พบกับหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างเส้นทางไปเมืองฮาร์บิน ประเทศจีน ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่ไม่ใหญ่โต หรือเพียบพร้อมใดๆ แต่เมื่อนิ้วกลมได้สะท้อนกลับมาสู่สังคมไทย นิ้วกลมกลับสะท้อนในอีกแง่มุมที่แสดงให้เห็นถึงความฟุ้งเฟ้อของหมู่บ้านต่างๆ ในสังคมไทยที่มักสร้างบ้านให้ใหญ่โต โอ้อวด เกินความจำเป็น เป็นต้น

ซึ่งจากผลการศึกษาริบททางสังคมไทยในยุคดิจิทัลก็มีปรากฏปัญหาทั้ง 7 ด้านตามที่นิ้วกลมได้สะท้อนไว้จริงดังผลวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะนิ้วกลม หรือผู้ประพันธ์เป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในสังคมไทยที่มีปัญหาสังคมในหลากหลายด้านรวมทั้งปัญหาทั้ง 7 ด้านนี้ด้วย เมื่อออกเดินทางและได้พบกับสิ่งต่างๆ ภาพเหตุการณ์ต่างๆ ในประเทศเหล่านั้น จึงทำให้เกิดการรับรู้ตีความ และเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่พบเจอผสมรวมเข้ากับประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งก็คือสภาพปัญหาที่มีอยู่ในบริบทสังคมไทย แล้วสะท้อนออกมาในมุมมองที่เป็นปัญหา สอดคล้องกับที่ประคอง เจริญจิตรกรรม (2551, น.8) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้แต่งเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมซึ่งได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น ผู้แต่งย่อมแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับสังคมไว้ในงานเขียนด้วย ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาของวรรณกรรมก็จะสะท้อนความเป็นจริงของสังคม สิ่งที่สังคมดำเนินอยู่ในขณะนั้น

อีกทั้งเมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะของการเล่าเรื่องที่ พิชเชอร์ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.162-163) ได้กล่าวไว้ถึง “เหตุผลที่ดี” ที่มนุษย์นำมาใช้ในการเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนภาพความจริง โดยเหตุผลที่ดีนั้น จะประกอบไปด้วยความน่าเชื่อถือ และความสอดคล้องกันของเรื่อง ทำให้เห็นว่า นีวกลมได้นำเอาประสบการณ์ทั้งที่พบเจอในระหว่างการเดินทาง และประสบการณ์จากปัญหาที่ได้สัมผัสในบริบทสังคมไทย มาใช้เป็น “เหตุผลที่ดี” ในการเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนภาพปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลสื่อสารออกมาสู่ผู้อ่าน และเมื่อพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีภาพสะท้อนในยุคหลังที่เน้นศึกษาถึงสิ่งที่ชุกช่อนอยู่ภายในเนื้อหา ดังเช่นที่กาญจนา แก้วเทพ (2556, น.314) ได้กล่าวไว้ว่า การพิจารณาถึงความตั้งใจของผู้ส่งสารที่แฝงไว้ในเนื้อหา จะทำให้ทราบถึงสารที่ผู้ผลิต หรือผู้เขียนต้องการทำการสื่อสารออกมา ก็ยังชัดเจนว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางของนีวกลมทั้ง 6 เล่มนั้น เป็นภาพสะท้อนปัญหาที่มีอยู่ในบริบทสังคมไทยในปัจจุบันอย่างแท้จริง แต่ถึงกระนั้น ภาพสะท้อนสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่นีวกลม ได้สะท้อนไว้นั้นก็มักเป็นภาพสะท้อนในแง่มุมที่เป็นปัญหาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมในเชิงบวก ซึ่งขัดกับหลักความเป็นจริงที่ทุกสังคมย่อมประกอบไปด้วยแง่มุมทั้งดีและไม่ดีด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยภูมิหลังของตัวผู้แต่ง หรือนีวกลมนั้นเกิดและโตมาในครอบครัวของชนชั้นกลาง มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ดังที่ตัวเองได้เคยกล่าวถึงครอบครัวของเขาไว้ในบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะคือ ซึ่งทั้งตัวเขาและครอบครัวได้ดำเนินวิถีชีวิตไปตามกลไกต่างๆ ของสังคมที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การทำงานภายใต้กฎข้อบังคับของบริษัท ฯลฯ อีกทั้งด้วยอาชีพของเขาที่เป็นนักโฆษณาที่มักต้องเร่งรีบ และในบางครั้งต้องทำงานภายใต้แรงกดดันและการแข่งขัน ดังเช่นที่เขาได้กล่าวไว้ในบันทึกการเดินทางเรื่องโตเกียวไม่มีขา หรือบันทึกการเดินทางเรื่องเนปาลประมาณสะคือ สิ่งเหล่านี้เสมือนข้อมูลที่ถูกฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของเขาซึ่งส่งผลต่อความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของนีวกลมอย่างปฏิเสธไม่ได้ ดังนั้นเมื่อนีวกลมได้ออกเดินทางและสะท้อนภาพสังคมในบ้านเมืองอื่นๆ กลับเข้าสู่สังคมไทย ภาพสะท้อนที่เขาได้นำเสนอออกมาสู่ผู้อ่านจึงถูกนำเสนอในมุมมองที่เป็นปัญหา หรือมุมมองด้านลบเพียงเท่านั้น

อีกทั้งยังพบว่า ภาพสะท้อนที่นีวกลมได้นำเสนอในบางครั้งไม่ได้มีการเอ่ยถึงสังคมไทยโดยตรง แต่ใช้วิธีการบรรยายสภาพแวดล้อมของสังคมเมืองไทยที่ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจนว่าสังคมนั้นคือประเทศไทยนั่นเอง วิธีการเช่นนี้เป็นการใช้ความหมายร่วมที่ผู้อ่านหรือทุกคนในสังคมสามารถรับรู้และเข้าใจตรงกัน ดังเช่นที่โรลันด์ บาร์ต (Roland Barthes) นักวิพากษ์วรรณกรรมได้กล่าวไว้ในทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมในเรื่องระบบความหมาย

ร่วมไว้ว่า “คำๆ หนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะมีความหมายประจำตัวเป็นความหมายร่วมที่ทุกคนในสังคมรับรู้และเข้าใจตรงกัน สิ่งนี้เป็นความหมายระดับผิว หรือความหมายตรง (denotation) ส่วนความหมายในระดับลึก ซึ่งเป็นความหมายนัยประหวัด (connotation) เกิดจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึกและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก”

การใช้ระบบความหมายร่วมนี้พบว่านักทฤษฎีการสื่อสารได้นำมาใช้ในการนำเสนอทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ของเขาที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มอยู่บ่อยครั้ง กล่าวคือ นักทฤษฎีการสื่อสารได้นำเอาวิธีการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์การเดินทางของเขาในต่างแดนมาใช้ในการนำเสนอทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ตามหลักแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง (Narrative) ดังที่ John Fiske (อ้างถึงในพิชฌุรักษ์ ปีตาทะสังข์, 2548, น.21) ได้กล่าวไว้ว่า การเล่าเรื่องนั้นมีการผลิตความหมายของสาร (Message) โดยนักสื่อสารเป็นผู้สร้างสัญลักษณ์สร้างความหมายเพื่อให้นักสื่อสารเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นทุกมุมโลก ให้ทุกคนเห็นและเข้าใจในสิ่งที่ต้องการให้เข้าใจ ซึ่งจะเห็นได้ชัดในผลการวิจัยเรื่องทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ที่นักทฤษฎีการสื่อสารได้สอดแทรกไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขา นักทฤษฎีการสื่อสารได้มีการนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคม และสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านด้วยวิธีการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ของเขาในแต่ละที่ที่เดินทางไป

ทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ที่นักทฤษฎีการสื่อสารได้นำเสนอไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้น ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทางของนักทฤษฎีการสื่อสาร สอดคล้องกับผลวิจัยของกันยรัตน์ ผ่องสุข ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนักทฤษฎีการสื่อสาร ซึ่งกันยรัตน์ ได้สรุปผลวิจัยไว้ว่า บันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนักทฤษฎีการสื่อสารของตนเองมากกว่าการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และแม้แต่การนำเสนอข้อมูลท่องเที่ยวบางครั้ง นักทฤษฎีการสื่อสารยังสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นทัศนคติเกี่ยวกับโลกและชีวิตได้ด้วย ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากผลวิจัยของกันยรัตน์ในประเด็นของการประกอบสร้างความจริงทางสังคมที่มีอยู่ในทัศนคติและมุมมองในการมองโลกแง่มุมต่างๆ ของนักทฤษฎีการสื่อสาร โดยพบว่า นักทฤษฎีการสื่อสารมักนำเอาสังขารความจริงของโลกเข้ามาเชื่อมโยงกับทัศนคติและมุมมองที่เขาได้นำเสนอไว้เสมอ เป็นไปตามที่พิชเชอร์ (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2550, น.163) ได้กล่าวสรุปไว้ในแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง (Narrative) ว่า เรื่องเล่าที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องของสังขารบางอย่างของชีวิต เช่น ชีวิตที่ผู้คนที่มีความเริ่มต้น และจุดจบ มีทุกข์สุขเคล้าระคนกันไป รวมทั้งเป็นเรื่องที่เป็นมนุษย์จริงๆ (ไม่ใช่เรื่องในอุดมคติมากเกินไป) มักจะเป็นเรื่องที่จับใจผู้คนเพราะคุณลักษณะที่น่าเชื่อถือจนดูประหนึ่งว่าเป็นเรื่องจริง เช่นเดียวกับที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543, น.142) ได้กล่าวว่า ไม่ว่าผู้เขียนจะแต่งไปตามที่เป็นจริง หรือตามจินตนาการ มักจะปรากฏจุดมุ่งหมายหรือสารัตถะของเรื่องให้ผู้แต่งเจตนาแสดงให้เห็นถึงอะไร

บางอย่างอยู่เสมอ โดยจะเห็นได้ชัดในทัศนะและมุมมองในการมองโลกในเรื่องความเป็นอนิจจัง ความไม่เที่ยงของทุกสิ่งในโลก ที่นี้่วกลมได้นำเสนอทัศนะและมุมมองในการมองโลกให้เห็นถึงความอนิจจัง ความไม่เที่ยงของทุกสิ่งในโลก เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนในสังคมได้ค้นพบคุณค่าและความสุขที่แท้จริงที่ไม่ใช่ความสุขที่มาจากกาได้ครอบครองวัตถุสิ่งของ เป็นการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกใหม่และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดความสำคัญของวัตถุสิ่งของที่มีผลกระทบต่อชีวิต

หรือทัศนะและมุมมองในเรื่องชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นทัศนะและมุมมองที่พบได้ในปริมาณที่มากที่สุด กล่าวคือ พบได้ในบันทึกการเดินทางจำนวน 5 เล่มจากบันทึกการเดินทางจำนวนทั้งหมด 6 เล่มที่นำมาศึกษา ซึ่งทัศนะและมุมมองในเรื่องชีวิตการทำงานนี้ นี่วกลมได้นำเสนอไว้ในแง่มุมของการให้กำลังใจ สร้างกำลังใจเพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตและการทำงาน อีกทั้งยังนำเสนอมุมมองที่มุ่งเน้นให้คนทำงานมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในแง่บวกแก่ผู้อ่าน เพื่อลดปัญหาสังคมการทำงานในปัจจุบันที่ดูเหมือนว่าในสังคมปัจจุบันผู้คนมีความสุขในการทำงานน้อยลง ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าตัวผู้เขียนหรือนี่วกลมเองนั้น ก็อยู่ในช่วงวัยทำงานที่เคยมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท หรือลูกจ้างมาก่อน เป็นกลุ่มคนชนชั้นกลางที่เคยมีประสบการณ์ภาวะกดดันในการทำงาน การถูกกดขี่จากนายจ้าง เคยอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ต้องเร่งรีบ และการแข่งขันที่รุนแรงในสังคมการทำงานในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมในยุคดิจิทัล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ถือเป็น “ประสบการณ์ร่วม” ที่ผู้แต่งหรือนี่วกลมได้เคยสัมผัสเช่นเดียวกับผู้อ่านหรือคนในสังคม ซึ่งเมื่อนี่วกลมได้ออกมาทำอาชีพอิสระ คือการเป็นนักเขียน เขาจึงได้ผลิตความหมายหรือสร้างจิตสำนึกป้อนสู่มวลชน ดังเช่นทัศนะและมุมมองในด้านการทำงานและด้านอื่นๆ ที่พบในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวทั้ง 6 เล่มของเขา

การนำเสนอทัศนะและมุมมองต่างๆ ในบันทึกการเดินทางของนี่วกลมนี้เป็นเสมือนการกระตุ้นเตือนเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหาสังคม และในบางครั้งก็ปรากฏว่าเป็นการนำเสนอทัศนะและมุมมองในเชิงการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพียงแต่ไม่ได้ทำการชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาไว้อย่างชัดเจนมากนัก แต่เป็นการใช้วิธีการให้ความรู้ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวเพื่อสร้างการรับรู้ให้เกิดแก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นกระบวนการตามหลักการสร้างความเป็นจริงทางสังคมตามหลักแนวคิดการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2556, น.324) ได้กล่าวว่า “โลกแห่งความจริงในชีวิตประจำวันของเราทุกคนล้วนแต่เป็นอวัสัยร่วมที่เกิดจากการประกอบสร้าง (construction) ระหว่างความเป็นจริงที่หยิบมาจากคนอื่น บวกผสมกับความเป็นจริงที่เราสร้างขึ้นเอง

และหากพิจารณาตามแก่นแนวคิดทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมและแนวคิดภาพตัวแทน สามารถกล่าวได้ว่าบันทึกการเดินทางของนี่วกลมนี้ถือว่าเป็นสื่อมวลชน เป็น

องค์ประกอบหนึ่งของโลกทางสังคม ที่มีส่วนหล่อหลอมและมีอิทธิพลต่อกระบวนการรับรู้ทางจิตใจของมนุษย์หรือผู้คนในสังคมที่ผู้เขียนจะประกอบสร้างความจริงบางอย่างจากมุมมองของผู้ประพันธ์ สอดคล้องกับประคอง เจริญจิตรกรรม (2551, น.16) กล่าวว่า ผู้แต่งวรรณกรรมทุกคนล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะแต่งวรรณกรรมเพื่อสื่อความคิดบางประการมายังผู้อ่าน ความคิดเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความคิดหรือการกระทำบางประการด้วย ไม่ต่างจากที่สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2551, น.2) ได้กล่าวถึงเรื่องอำนาจของผู้เขียนไว้ว่า นักเขียนยังเปรียบเสมือนผู้มีอำนาจในการ “ใส่ความหมาย” ลงไปในตัวบทต่างๆ เป็นภาพตัวแทนที่อาจแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ หรือวิธีการมองโลกของแต่ละยุคแต่ละสมัยหรือของแต่ละกลุ่มชน ผู้เขียนเป็นตัวกำหนดกรอบให้และให้ความหมายกับสิ่งรอบข้าง

ซึ่งหากมองอย่างละเอียดจะพบว่า การใส่ความหมายนี้เป็นกระบวนการควบคุมหรือจัดการกับวิถีคิดของมนุษย์ เป็นอำนาจรูปแบบหนึ่งในการหล่อหลอมความคิดผู้อ่าน ซึ่งลักษณะการทำงานของภาพตัวแทนที่ซับซ้อนดังกล่าวนี้ เป็นไปตามที่สจิวต ฮอลล์ (อ้างถึงในธำรง จิตตะปะสาทะ, 2553, น.24) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพตัวแทนนั้น เป็นการใช้ภาษาเพื่ออธิบายถึงบางสิ่งที่คุณสื่อความหมายไปยังผู้อื่นได้โดยการทำงานที่มีความซับซ้อนอย่างยิ่ง เพราะภาพตัวแทนเป็นกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงกับเรื่องของภาษา ความหมาย ระบบคิด และอำนาจ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบสร้างความจริงทางสังคม โดยนี่ยุคสมัยได้ใช้บันทึกการเดินทางของเขาที่ถือเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งซึ่งมีอำนาจในการแพร่กระจายความคิด หรือเป็นผู้สร้างสำนึกร่วมทางความคิด หรือแม้กระทั่งอาจเป็นผู้จัดระเบียบความคิดด้วยก็เป็นได้

กล่าวได้ว่า นี่ยุคสมัยได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความนิยมของผู้คนในสังคมซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคมที่ตัวเองมีอยู่ ให้ความรู้ หรือใส่ความหมายบางอย่างลงไปบนบันทึกการเดินทางของเขาทั้ง 6 เล่ม โดยการนำเสนอผ่านทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ ถือเป็นความรู้ที่มาจากประสบการณ์ผ่านสื่อ เพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านซึ่งก็คือสมาชิกในสังคมได้รับรู้ถึงปัญหาสังคม และแนวทางในการลดทอนปัญหา

กระบวนการประกอบสร้างความจริงทางสังคมและอำนาจของผู้เขียนเช่นนี้ ปรากฏให้เห็นลักษณะดังกล่าวอย่างชัดเจนในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย ซึ่งผู้เขียนพยายามใส่ความหมายในเรื่องของอิสระทางความคิดและการเคารพผู้อื่นไว้เกือบทุกตอนจนเป็นจุดเด่นในบันทึกการเดินทางเล่มนี้ ซึ่งต่างจากบันทึกการเดินทางในเล่มอื่นๆ อีก 5 เล่ม ที่พบทัศนะและมุมมองในด้านต่างๆ ที่หลากหลายมากกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะในช่วงปี พ.ศ.2556 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นี่ยุคสมัยได้ประพันธ์งานเขียนชิ้นนี้ขึ้นนั้น เป็นช่วงเวลาที่สังคมไทยกำลังถูกร่นไปด้วยความขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติอย่างรุนแรง ซึ่งตัวนี่ยุคสมัยเองก็ได้ให้สัมภาษณ์ถึงเนื้อหา หรือทัศนะและ

มุมมองที่ได้ประกอบสร้างไว้ในบันทึกการเดินทางเรื่องนี้ว่า “บันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย เราตั้งใจที่จะสื่อสารบางอย่างกับสังคม เพราะคิดว่ามันเหมาะกับสถานการณ์ของสังคมในบ้านเราช่วงนั้นที่มันเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางความคิด...” (ศราวุธ เฮ้งสวัสดิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 กันยายน 2559) ลักษณะเช่นนี้เป็นไปดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541, น.199) ได้กล่าวไว้ว่า นักประพันธ์ทุกคนย่อมเขียนไปตามความคิดเห็นและมโนคติของตนโดยรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม ทั้งหมดนี้ย่อมแสดงโลกทัศน์ หรือท่าทีของนักประพันธ์ที่มีต่อโลก และเพื่อนมนุษย์ ฉะนั้นวรรณคดี หรือวรรณกรรมไม่ใช่การแสดงออกเพียงเท่านั้น แต่เป็นการสื่อสารด้วย ดังเห็นได้ชัดจากเนื้อหาในบันทึกการเดินทางเรื่องความฝันที่มันสุดท้าย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม เป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงของสังคมนั้นๆ ที่มีอยู่จริงรอบตัวผู้เขียน หรือนิ้วกลมที่ได้พบเจอในระหว่างการเดินทาง ซึ่งนิ้วกลมได้นำสภาพสังคมเหล่านั้นเชื่อมโยงเข้าสู่สังคมไทยและสะท้อนออกมาสู่ผู้อ่าน โดยสื่อสารผ่านการเล่าเรื่องถึงเหตุการณ์ต่างๆ เป็นการสื่อสารให้ผู้อ่านได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในยุคดิจิทัล

รวมถึงยังพบว่า การเล่าเรื่องยังถูกนำมาใช้ในการสร้างความเป็นจริงทางสังคมผ่านการนำเสนอทัศนะและมุมมองในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับภาพสะท้อนปัญหาสังคมที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม เป็นการประกอบสร้างความจริง เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาหรือลดทอนความรุนแรงของปัญหาเหล่านั้นไว้เสมอ

นิ้วกลมมีการใช้ภาษาทั้งเชิงบวกและเชิงลบในการนำเสนอทัศนะและมุมมองที่มีปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิ้วกลมทั้ง 6 เล่มนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ์รักษ์ ปิตาทะสังข์ ที่ศึกษาเรื่อง การเล่าเรื่องและการสร้างความจริงทางสังคมในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ โดยพิชญ์รักษ์ได้กล่าวในผลการวิจัยว่า การเล่าเรื่องมีส่วนในการสร้างความเป็นจริงให้กับหนังสือพิมพ์ ทั้งในแง่การนำไปสู่ความหมายที่ดีของชีวิต และสร้างความเข้าใจผิดด้วยลีลาการใช้ภาษาที่เร้าความสนใจจากการเล่าเรื่อง หรืองานวิจัยของฉันทชา อาจารย์ยุคต์ ที่ศึกษาเรื่อง การประกอบสร้างความจริงในข่าวสงครามระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอิรักของหนังสือพิมพ์ไทย ที่ได้อธิบายการประกอบสร้างความจริงในเนื้อหาข่าวที่ใช้ภาษาในการสื่อความหมายเชิงบวกและลบเกี่ยวกับสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์คล้ายกัน คือ เพื่อชักจูงให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม หรือเห็นภาพเหตุการณ์ตามความมุ่งหวังของผู้ส่งสารต้องการสื่อสารออกมา ดังเช่นทัศนะและมุมมองในเรื่องการทำงานที่นิ้วกลมได้นำเสนอทัศนะและมุมมองดังกล่าวไว้ในแง่มุมมองของการทำงานที่จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่คิดถึงเพียงประโยชน์ส่วนตนแต่ฝ่ายเดียว ในตอนที่มิชิชื่อว่า กวางของเขา เขาของกวาง เป็นต้น

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทย และทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ที่นิวกลมได้นำเสนอไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่ม จึงเป็นเสมือนการสื่อสารสู่ผู้อ่านเพื่อให้เห็นถึงปัญหาของสังคมในยุคดิจิทัล และสร้างการรับรู้ อีกทั้งยังเป็นการชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาหรือลดทอนความรุนแรงและผลกระทบของปัญหานั้นผ่านทัศนคติและมุมมองในด้านต่างๆ ที่ได้สอดแทรกไว้ โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ ภาพเหตุการณ์ หรือบทสนทนาระหว่างเขากับผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการใช้ภาพตัวแทนผ่านสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรประกอบสร้างความจริงทางสังคมขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ถึงปัญหาทางสังคม ซึ่งมีส่วนในการทำให้สังคมพัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการนำผลวิจัย ไปประยุกต์ใช้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลม” ผู้วิจัยเกิดข้อเสนอแนะอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม ดังนี้

1.ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิวกลมทั้ง 7 ด้านนั้น เป็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาความเป็นสังคมเมืองอันก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและการขาดจิตสำนึกสาธารณะ เป็นต้น ดังนั้น ผู้คนในสังคม หรือผู้ที่มีส่วนดูแลทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรมองให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างละเอียดและครอบคลุมในทุกด้าน เพื่อจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

2.ทัศนคติและมุมมองที่นิวกลมได้นำเสนอไว้ในบันทึกการเดินทางทั้ง 6 เล่มของเขานั้น เป็นการนำเสนอและประกอบสร้างความจริงบางอย่าง เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบัน นิวกลมได้ใช้อำนาจในฐานะสื่อ เพื่อสร้างให้เกิดการรับรู้ และควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมด้วยการประกอบสร้างความจริงขึ้น โดยมีบันทึกการเดินทาง ซึ่งถือเป็นสื่อเก่ามาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารสู่ผู้อ่านและสังคม แต่ด้วยบริบทสังคมปัจจุบันที่สื่อออนไลน์อย่างเช่น Social Media กำลังมีอิทธิพลมากที่สุด ทำให้เกิดการรับรู้ที่รวดเร็วและปฏิกิริยาตอบสนองที่รวดเร็วดำเนินไปด้วย ผู้วิจัยจึงมองว่า หากทางภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสังคม หรือแม้แต่ตัวผู้เขียนที่เป็นสื่อสารมวลชน ได้นำเอาสื่อออนไลน์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างให้เกิดการตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็น ก็เสมือนเป็นการปลุกฝังค่านิยมในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีแก่ผู้คนในสังคม เป็นการร่วมกันแก้ปัญหาสังคมให้เข้ากับยุคสมัยได้อีกด้วย

3. ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเกิดปัญหาสังคม นั่นคือ ผู้คนในสังคม ดังนั้น สถาบันต่างๆ ทั้งหน่วยเล็กอย่างครอบครัว โรงเรียน รวมไปถึงสถาบันระดับประเทศทั้งภาครัฐ และเอกชน จึงควรปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในชาติทั้งทางด้านความคิด จิตใจ และความสามารถควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้สังคมมีความเจริญในทุกด้านอย่างสมดุลกัน

5.4 ข้อเสนอแนะด้านการทำวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่ปรากฏในงานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของนิ้วกลม” ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาหรือต่อยอดจากงานวิจัย ดังนี้

1. เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวของนิ้วกลมจำนวน 6 เล่ม ซึ่งเป็นงานเขียนเพียงประเภทหนึ่งจากงานเขียนทั้งหมดของนิ้วกลมที่มีหลากหลาย เช่น บทความ, ความเรียง, นิยาย ฯลฯ ดังนั้นการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษางานเขียนประเภทอื่นๆ ของนิ้วกลมว่าพบภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัลหรือไม่ อย่างไร

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะงานเขียนของนิ้วกลมเพียงผู้เดียว ดังนั้นการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษางานเขียนเชิงสารคดีท่องเที่ยวของผู้เขียนท่านอื่นๆ ว่าได้มีการสะท้อนภาพปัญหาสังคมไทย และมีการประกอบสร้างความจริงทางสังคมโดยใส่ทัศนะและมุมมองไว้หรือไม่ อย่างไร

3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่เนื้อหาเป็นหลัก และยังทำการศึกษาตัวผู้เขียน (นิ้วกลม) ในฐานะที่เป็นทั้งผู้สะท้อนและผู้ประกอบสร้างความจริงทางสังคมผ่านการเล่าเรื่อง ดังนั้น การทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงผู้อ่านที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพื่อให้เห็นถึงการรับรู้และความเข้าใจที่สอดคล้องกับความต้องการหรือจุดประสงค์ของผู้เขียน อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การปรับตัวในการทำงานแบบสังคมหลาย Gen. (ม.ป.ป). *เคล็ดลับในที่ทำงาน. Job bb.com*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2560, จาก <https://goo.gl/vdwgP6>

กาญจนา แก้วเทพ, พีระ จิตรโสภณ, สมสุข หินวิมาน, จันทนา ทองประยูร, รสขงพร โกมลเสวิน, กมลรัตน์ อินทรทัศน์, และชิตพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์. (2556). *ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 8-15* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กาญจนา แก้วเทพ, ภัทวดี นิตเกษตรสุนทร, ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, ชยพล สุทธิโยชิน, วรวัฒน์ จินต-กานนท์, และอวยพร พานิช. (2550). *เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์ หน่วยที่ 1-7* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กุหลาบ มัตถิกะมาส. 2543. *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กันยารัตน์ ผ่องสุข. (2553). *เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของ “นิ้วกลม”*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาฯ

ขจิตขวัญ กิจวิสาละ. (2553). *ความหมายของการจัดขึ้นอำนาจของสังคมผ่านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ไทย ระหว่าง พ.ศ. 2513 – 2550*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาฯ

ชลอ รอดลอย. 2544. *การเขียนสารคดี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัชชา อาจารย์ยุคต์, สุกัญญา สุกบรรทัด. (2549). *การประกอบสร้างความจริงในข่าวสารระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอิรักของหนังสือพิมพ์ไทย*. *วารสารนิเทศศาสตร์ คณะ*

ถวัลย์ มาศจริส. 2538. *สารคดีและการเขียนสารคดี*. กรุงเทพฯ: มิติใหม่

ทิพย์โชค ไชยวิศิษฐ์กุล. (2549). *ภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ จากเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2545*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ. (2546). *เพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนทางสังคมไทย : วิเคราะห์เนื้อเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2535 - 2540*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ชำระ จิตตะปะสาทะ. (2553). *ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างพื้นที่ของวัยรุ่นในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นภสมน นิจรินทร์. (2554). ปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรม รามคำแหง ประจำปี 2554. *วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 14 (3), 34-45
- นฤมิตร สอดสุข. (2556). ลัทธินิยมกับปัจเจกชนและสังคมในเรื่องสั้นไทย ช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2547. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 8 (14), 86
- นิตา ชูโต 2540. *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: พี.เอ็น.การพิมพ์.
- บุญยงค์ เกศเทศ. 2525. *วรรณกรรมวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. 2517. *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ผู้จัดการ 360° รายสัปดาห์, (2551). *ลัทธินิยม เกิดจากอะไรและจะแก้ไขกันอย่างไร*. ผู้จัดการ รายสัปดาห์ 5 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.manager.co.th/mgrWeekly/ViewNews.aspx?NewsID=9510000104625>
- พิชญ์รักษ์ ปิตาทะสังข์. (2548). *การเล่าเรื่องและการสร้างความจริงทางสังคมในข่าวคลื่นยักษ์ สึนามิ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาฯ
- ธัญญา สังขพันธานนท์. 2539. *วรรณกรรมวิจารณ์*. ปทุมธานี: นาค
- ธัญญา สังขพันธานนท์. 2548. *การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ประคอง เจริญจิตรกรรม. 2551. *หลักการเขียนวิจารณ์วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหานคร จันทราช, ผจก. คำชูสังข์. (2553). ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดบริโภคนิยมตามทัศนะพุทธ ทาสถิกนุ. *วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย*, 4 (7).
- ภูเบศร์ สมุทรจักร, มนสิการ กาญจนะจิตรา. (2557). พฤติกรรมบริโภคนิยมในวัยรุ่นไทยและ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ. *วารสารธรรมศาสตร์*, 33(1), 52.
- มุขมพ. (2554). สถานการณ์วิกฤต...จิตสาธารณะ (จิตอาสา). *วารสารสสค.สาร*, 19(4), 45
- มาลี บุญศิริพันธ์. 2535. *การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. 2521. *วรรณกรรมวิจารณ์ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- วนิดา บำรุงไทย. 2545. *สารคดี : กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2541. *วรรณคดี และวรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ชรรษชาติ.

- วีรพงษ์ พวงเล็ก, (ม.ป.ป.). *สื่อลามกบนอินเทอร์เน็ต: อันตรายที่พึงระวังและแนวทางแก้ปัญหาต่อเยาวชนไทย. Executive Journal มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ม.ป.ป. (225). สืบค้น 12 มิถุนายน 2560, จาก*
http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_11/pdf/aw30.pdf
- ศศิกัญจน์ กลวิวัฒน์. (2550). *การนำเสนอภาพตัวแทนและค่านิยม “ความเป็นหญิงยุคใหม่” ในนิตยสารคลีโอที่มีผลต่อทัศนคติของผู้อ่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ศุภชัย ภัคดี, สนมกรฐเมือง. (2551). *นกกะเต็นค่อน : วิเคราะห์ความเชื่อและภาพสะท้อนของสังคม. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 5 (2). สืบค้น 17 มกราคม 2558, จาก*
http://www.human.nu.ac.th/jhnu/journal_detail.php?a=105
- สมเกียรติ ตั้งมะโน, (2548). *ทฤษฎีวิพากษ์สังคม-ทฤษฎีวิพากษ์วรรณคดี. บทความมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2548 (669). สืบค้น 10 กรกฎาคม 2558, จาก*
<http://v1.midnightuniv.org/midnight2545/document9550.html>
- สมสุข หินวิมาน. 2548. *ทฤษฎีสำนึกวัฒนธรรมศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร (หน่วยที่ 13). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2551). *บทบรรณาธิการ : วาทกรรม ภาพแทน อัตลักษณ์. วารสารอักษรศาสตร์, 37 (1), 2-5*
- สุภา จิตติวสุรัตน์. (2545). *การสร้างความหมายทางสังคมและการรับรู้ “ความจริง” ในภาพยนตร์อิงเรื่องจริง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาฯ
- สุทธิชัย ปัญญาโรจน์. (ม.ป.ป.). *สื่อลามกกับวัยรุ่น. สืบค้น 12 มิถุนายน 2560, จาก*
<http://oknation.nationtv.tv/blog/markandtony/2009/04/03/entry-2>
- สาคร สมเสริฐ, (ม.ป.ป.). *ความแปลกแยกของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่. สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, สืบค้น 7 มิถุนายน 2560, จาก*
http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_13/pdf/aw010.pdf
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2537). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, (16). เรื่องที่ 5 สังคมและวัฒนธรรมไทย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2560, จาก*
<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=16&chap=5&page=t16-5-infodetail05.html>

- สิรินาถ ฉัตรทอง. (2549). *เพลงลูกทุ่ง : ภาพสะท้อนค่านิยมในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สิทธิทา พิณใจภูวดล. 2546. *การวิจารณ์หนังสือ ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์และหลักปฏิบัติสำหรับนัก วิจารณ์หนังสือ*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2548. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2547*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2549. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2548*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2550. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2549*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2551. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2550*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2552. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2550*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2553. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2552*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2554. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2553*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 5, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. 2555. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2554*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน
 นายกรัฐมนตรี. 2556. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2555*. ปีที่ 10
 ฉบับที่ 1, สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน
 นายกรัฐมนตรี. 2557. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี 2557*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2,
 สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน
 นายกรัฐมนตรี. 2557. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสองปี 2557*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 3,
 สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักงาน
 นายกรัฐมนตรี. 2557. *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสามปี 2557*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 4,
 สืบค้นวันที่ 26 มกราคม 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์.(ม.ป.ป.). *สารพันบทความ ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน*.
 สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2560, จาก
http://hq.prd.go.th/prtechnicaldm/ewt_news.php?nid=1619
- อรุณา สังฆะมาน. (2559, 10 ตุลาคม). *รายงานสถานการณ์ป่าไม้ปี 2558 – 2559. ข่าว
 ประชาสัมพันธ์, 2559*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2560, จาก
http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1991:seubnews&catid=5:2009-10-07-10-58-20&Itemid=14
- อภิรัตน์ รัตนานนท์. (2547). *กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายใน
 ละครโทรทัศน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อัญมณี ภัคดีมวลชน. (2552). *การสื่อสารภาพตัวแทนของคุกชายในภาพยนตร์ไทย : ศึกษากรณี
 ภาพยนตร์เรื่อง “น.ช.นักโทษชาย”*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2559). *5 ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับชาติใหญ่ที่ท้าทายพัฒนา.
 รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2560, จาก
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VUtwermNG2UJ:tdri.or.th/tdri-insight/2016-08-14/+&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=th>

ภาษาต่างประเทศ

- Albrecht Classen, (2010). *Hanbook of medieval studies : terms, methods, trends. Library of Congress Caraloging-in-Publication Data, 2116-2119*. Retrieved August 22, 2015, from https://books.google.co.th/books?id=eZ_edSWAQGAC&pg=PA2116&lpg=PA2116&dq=travelogue+reflect+the+social&source=bl&ots=WqPNu6gnWD&sig=DO4gjn_FRPhwsf9jaHyuolqthoI&hl=th&sa=X&ved=0CDYQ6AEwA2oVChMIv8bt_K68xwIVgR-OCh2aHwhU#v=onepage&q=travelogue%20reflect%20the%20social&f=false
- Hargett, James M., (1985). *Some Preliminary Remarks on the Travel Records of the Song Dynasty (960-1279)*. *Chinese Literature : Essays, Articales, Reviews* 7, (67-93). Retrieved August 22' 2015, from https://en.wikipedia.org/wiki/Travel_literature
- The World Bank IBRD.IDA, (2015). *Urbanization in Thailand is dominated by the Bangkok urban area. Feature Story*. Retrieved February 11, 2016, from <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2015/01/26/urbanization-in-thailand-is-dominated-by-the-bangkok-urban-area>

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์ผู้เขียน (นี้๊กลม)

คำถาม : มุมมอง หรือวัตถุประสงค์ในการเขียนบันทึกการเดินทางทั้ง 7 เล่มของพี่เอ้เป็นอย่างไร

คำตอบ : งานของพี่แวนนี่ไม่ได้มีไว้เพื่อจะบอกว่าที่นั่น ที่นี้มีอะไร แต่เป็นบันทึกสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นของตัวนักเขียน ซึ่งสิ่งที่ต่างจากงานเขียนแวนนี่ คือ การปะทะกันระหว่างความคิดนักเขียน กับความจริงที่มันเกิดขึ้น ความคิดที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางมันคือสิ่งที่พี่เขียนออกมา มันเหมือนเป็นการตีความ การใส่ความหมายที่ความคิดมันเกิดขึ้นในระหว่างเส้นทางนั้นๆ อย่างเช่น เล่มที่ 1 (โตเกียวไม่มีขา) เกิดจากการอยากเขียนหนังสือก่อนเลย และบังเอิญได้ออกเดินทาง ก็จะประมาณว่า ไปเจออะไรมา เรื่องราวมันสนุกนะ ก็เลยเล่า หรือเขียนออกมาเป็นเล่มที่หนึ่ง สั้นๆ เลย คือ ไปเจออะไร รู้เรื่องอะไรแค่ไหน ก็เขียนออกมา

เล่มที่ 2 (กัมพูชาพริบตาเดียว) เริ่มเกิดจากความรู้สึกอยากเปิดโลก เปิดหู เปิดตามากขึ้น เริ่มลึกซึ้งกับการเดินทางมากขึ้น

เล่มที่ 3 (เนปาลประมาณสะดือ) อันนี้เป็นเล่มที่แบบตั้งใจเขียนมากๆ เพราะระหว่างทางมันเจออะไรเยอะมาก จุดเริ่มต้นมันจะต่างกับเล่มแรก เล่มสอง

เล่มที่ 4 (สมองไหวในช่องกง) เล่มนี้เป็นเล่มที่เริ่มมีเป้าในการเขียน เพราะช่วงนั้นเราบ้ามูราคามิมากๆ เลยแบบว่าจะออกเดินทาง แล้วเขียนแบบมูราคามิ คิดว่าตัวเองเป็นมูราคามิ (หัวเราะ) เล่มนี้เลยเป็นอะไรที่เพ้อมากๆ (หัวเราะ)

เล่มที่ 5 (นั่งรถไฟไปตุ๋น) เล่มนี้จริงๆ จะว่าไปจุดเริ่มต้นคล้ายๆ กับเล่มหนึ่งนะ เพราะตอนที่เราเขียน หรือบันทึกเรื่องราวไว้มันเป็นช่วงที่เราต้องไปทำงานที่เมืองจันทบุรีระยะหนึ่ง เนื้อเรื่องมันเลยแบบจะออกหนักๆ หน่อย เน้นเรื่องราวชีวิตมากขึ้นอะไรประมาณนั้น

เล่มที่ 6 (ลอนดอนไดอารี่) เล่มนี้ตั้งใจเขียนมาก เพราะเป็นเล่มที่เราคิดว่าจะเขียนเพื่อหารายได้ (หัวเราะ) เพราะเล่มนี้เราเขียนตอนที่เรตัดสินใจออกจากงานแล้วไปอยู่อังกฤษช่วงหนึ่ง คือเราตั้งใจไปดูโลก ไปเรียนภาษาอะไรประมาณนั้น ที่นี้พอไปถึงบูบ โอ้โห...ทุกอย่างแพงหมด (หัวเราะ) ค่าครองชีพสูงมาก ก็เลยคิดว่าต้องหารายได้เพิ่มในช่วงที่เรามาอยู่ที่นี่ มาหาความหมายของชีวิตด้วยไม่ใช่แบบมาอยู่เฉยๆ

เล่มสุดท้าย เล่มที่ 7 (ความฝันที่มันสุดท้าย) เล่มนี้คือเราจะเขียนก่อนไปทางสารคดี ออกแนวเป็นสารคดีด้วยซ้ำ เพราะเราไปทำงานรายการพื้นที่ชีวิต เล่มนี้ก็จะประมาณว่าเขียนเพราะทำรายการนั้นแหละ

ถ้าให้เราสรุปง่ายๆ เลยนะ มันเหมือนมี 3 รูปแบบทั้ง 7 เล่มอะ คือ

1. ความอยาก บวกกับได้ออกเดินทาง ก็เลยเขียนออกมา (เช่น เรื่องโตเกียวไม่มีขา)
2. มีการกำหนดโจทย์ แล้วจึงออกเดินทาง แล้วก็เขียนออกมา (เช่น เรื่องสมองไหวในช่องกง)

3.หาข้อมูล+เก็บข้อมูล ออกเดินทาง แล้วก็เขียนออกมา (เช่น เรื่องความฝันที่มันสุดท้าย)

คำถาม : ในหนังสือแต่ละเล่มของพี่เอ็มมันเหมือนมีจุดเด่นไม่เหมือนหนังสือท่องเที่ยวทั่วไป คือ มันมีมุมมองต่างๆ สอดแทรกอยู่ด้วย พี่เอ็มมีความตั้งใจใส่ความคิดบางอย่างลงไปในงานบ้างหรือไม่

คำตอบ : เราไม่ได้ตั้งใจใส่ที่สนะอะไรขนาดนั้นนะ มันเป็นเพียงนิสัยในการขอวิจารณ์ของเรา มากกว่า เพราะเราไม่ได้ตั้งใจว่าเราจะเดินทาง หรือไปเที่ยวเพื่อเปรียบเทียบอะไร แต่เราว่ามันคือธรรมชาติของมนุษย์ในการเปรียบเทียบนะ คือ พอเราออกเดินทางใหม่ๆ เราก็ได้เห็นอะไรหลายอย่าง มันทำให้เราได้คิด แล้วก็เริ่มทบทวนถึงสาเหตุ งานที่เราตั้งใจใส่ที่สนะเลย คือ เล่มสุดท้าย (ความฝันที่มันสุดท้าย) เพราะเป็นงานที่ลึกลับรายการที่เราทำอยู่ตอนนั้น คือ พื้นที่ชีวิต ซึ่งเราตั้งใจสื่อสารกับสังคมเพราะคิดว่ามันเหมาะกับสถานการณ์สังคมบ้านเราในช่วงนั้น

คำถาม : มุมมองของพี่เอื้อต่องานทั้ง 7 เล่มนี้ กับ สังคมปัจจุบันเป็นอย่างไร

คำตอบ : คือจริงๆ เราไม่ได้คิดว่าจะพูดถึงสังคมอะไรขนาดนั้น เราแค่เห็นอะไร คิดอะไร แล้วเราก็เล่าออกมา เราไม่ได้มีกรอบที่ชัดเจนว่าจะสะท้อนปัญหา การเขียน คือ การเรียนรู้ และทำความเข้าใจในตัวเองก่อน แต่พอโตขึ้นเราอาจสนใจสังคมมากขึ้นก็เท่านั้น มันเหมือนโลกมันเปลี่ยนตัวเราอะ เราว่าจุดน่าสนใจมันน่าจะอยู่ที่ว่ามันสะท้อนให้เห็นเหมือนกันนะว่าสังคมเปลี่ยนความคิดของเรา (นักเขียน) ได้เหมือนกัน งานเขียนมันเป็นบันทึกสังคม ซึ่งพอเราไปเห็น เราคิด มันก็เหมือนกระทำการบางอย่างกับเรา แล้วเราก็เล่าออกมาส่งต่ออิทธิพลออกมา ซึ่งปัญหาหรือสังคมมันเปลี่ยนไปเรื่อยๆ งานเราเลยเปลี่ยนไปเรื่อยๆ

คำถาม : ปัญหาสังคมที่พี่คิดว่ามีอยู่ในทั้ง 7 เล่ม คือ อะไร

คำตอบ : เราระบุไม่ได้ขนาดนั้นว่ามันเป็นปัญหาสังคมใหม่นะ แต่เหมือนเราบ่นให้ฟังมากกว่า (หัวเราะ) คือ เราคิดว่ามนุษย์ชอบบ่น เราว่ามันมาจาก 2 ปัญหา คือ ปัญหาส่วนตัว ก็คือตัวเรา กับ ปัญหาจากภายนอก ก็คือสังคม สังคมมันสร้างให้เราเป็นแบบนี้ ปัญหามันเป็นเหมือนวัตถุดิบในการเขียน คือ ทั้ง 7 เล่ม บางทีมันเหมือนแสดงถึงปัญหาส่วนตัวที่มันส่งผลต่อปัญหาสังคม ซึ่งจริงๆ มันลึกลับกันอยู่ เพราะต่างกระทำซึ่งกันและกัน อย่างเช่นในเล่ม 2 ที่เราพูดถึงเรื่องการทำงานที่หนักเกินไปไหม ซึ่งมันมีปัจจัยภายนอก ก็คือสังคม ที่เป็นส่วนบังคับให้เราต้องทำงานหนัก เช่น บรรทัดฐานของสังคม ค่านิยม อะไรพวกนี้ มันสะท้อนให้เห็นว่าโลก หรือสังคมกระทำกับเรายังไง ฉะนั้นตัวเราก็อาจเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาด้วย เราว่า

คำถาม : พี่เอ้คาดหวังไหมว่าคนอ่านจะคิดเห็นแบบเรา

คำตอบ : ถ้าโดยรวมเราก็ไม่ได้คิดนะ แต่เราว่านักเขียนเป็นคนที่หลงตัวเองอยู่แล้ว ฉะนั้นลึๆ ก็คิดว่าคนจะเห็นด้วย และโน้มน้าวคนอ่านไปโดยไม่รู้ตัว กระบวนการมันน่าจะเป็นแบบนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

น.ส.สุดารัตน์ เทียงไทสง

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยวและการ

โรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2551

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

มัคคุเทศก์อิสระ – นักออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว

